

RICHARD BACH
Bijeg od sigurnosti
RICHARD BACH
NASLOV IZVORNIKA
Running from Safety

Copyright © 1994 by Alternate Futures Incorporated

Published by arrangement with
William Morrow & Company,
a division of the Hearst Corporation.

CIP - Katalogizacija u publikaciji Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb

UDK 820(73)-31 =862

BACH, Richard

Bijeg od sigurnosti: pustolovina duha / Richard Bach ; prevela Blanka Hrvat. - Zagreb :

Zagrebačka naklada, 1997. - 215 str. ; 18 cm. -(Feniks)

Prijevod djela: Running from Safety

ISBN 953-6234-34-3 970925050

Bijeg od sigurnosti

Pustolovina duha

PREVELA BLANKA HRVAT

I ZAGREBAČKA NAKLADA!

ZAGREB, 1997.

Uvod

Moja istina pročišćavala se dugo vremena. Istraživao sam s nadom i intuicijom i zgusnuo je najbolje što sam mogao uzevši u obzir sve aspekte, da bi je zatim pustio poput pogonskog goriva u motore, prestrašen u početku, da vidim što će se dogoditi.

Bilo je nekoliko uzvraćenih udaraca, moram priznati, jedna ili dvije eksplozije na toj stazi kada sam naučio kako prolazna mora biti bilo koja filozofija nastala u vlastitoj kućnoj izvedbi.

Čađaviji, ali mudriji, trepnuo sam trenutak prije no što sam shvatio daje moj um veliku većinu mog života koristio ovo čudnovato gorivo kao pogonsku energiju. Čak i danas, oprezno vratoloman, kap po kap, postupno mu podižem oktane.

Nije bio moj izbor da uzgojim vlastite činjenice tek radi pukog veselja i samo zato da stvorim nešto različito ili zato što nikada nisam mogao upotrijebiti niskooktanski regular. Strastven u namjeri da otkrijem razloge postojanja i obrasce po kojima bi trebalo živjeti, već kao tinejdžer proživio sam religije, studirao Aristotela i Descartesa i Kanta kao izvanredni student dok sam još uvijek bio pilot u Air Forceu.

Po završetku posljednjeg predavanja, teških i sporih koraka na pločniku, bio sam uhvaćen u čudnovatu depresiju. Bilo je potpuno jasno u toj učionici, da ta gospoda znaju čak manje nego ja tko smo i zbog čega smo ovdje, a ja jedva da sam imao pojma o tome.

Veliki umovi, a oni to jesu, kružili su stratosferom iznad vrhova kabina mojih borbenih aviona.

Bio sam spreman besramno posuditi jedan dio njihovog unutrašnjeg svijeta da bih izgradio svoj vlastiti, i tada, slušajući njihova predavanja u učionici jedino što sam mogao učiniti bilo je da se suzdržim i ne vrisnem: "Kome je stalo?"

RICHARD BACH
Bijeg od sigurnosti
RICHARD BACH

Uvod

Moja istina pročišćavala se dugo vremena. Istraživao sam s nadom i intuicijom i zgusnuo je najbolje što sam mogao uzevši u obzir sve aspekte, da bi je zatim pustio poput pogonskog goriva u motore, prestrašen u početku, da vidim što će se dogoditi.

Bilo je nekoliko uzvraćenih udaraca, moram priznati, jedna ili dvije eksplozije na toj stazi kada sam naučio kako prolazna mora biti bilo koja filozofija nastala u vlastitoj kućnoj izvedbi.

Čađaviji, ali mudriji, trepnuo sam trenutak prije no što sam shvatio da je moj um veliku većinu mog života koristio ovo čudnovato gorivo kao pogonsku energiju. Čak i danas, oprezno vratoloman, kap po kap, postupno mu podižem oktane.

Nije bio moj izbor da uzgojim vlastite činjenice tek radi pukog veselja i samo zato da stvorim nešto različito ili zato što nikada nisam mogao upotrijebiti niskooktanski regular. Strastven u namjeri da otkrijem razloge postojanja i obrasce po kojima bi trebalo živjeti, već kao tinejdžer proživio sam religije, studirao Aristotela i Descartesa i Kanta kao izvanredni student dok sam još uvijek bio pilot u Air Forceu.

Po završetku posljednjeg predavanja, teških i sporih koraka na pločniku, bio sam uhvaćen u čudnovatu depresiju. Bilo je potpuno jasno u toj učionici, da ta gospoda znaju čak manje nego ja tko smo i zbog čega smo ovdje, a ja jedva da sam imao pojma o tome.

Veliki umovi, a oni to jesu, kružili su stratosferom iznad vrhova kabina mojih borbenih aviona.

Bio sam spreman besramno posuditi jedan dio njihovog unutrašnjeg svijeta da bih izgradio svoj vlastiti, i tada, slušajući njihova predavanja u učionici jedino što sam mogao učiniti bilo je da se suzdržim i ne vrisnem: "Kome je stalo?"

Praktičnom Sokratu divio sam se zbog njegovog izbora koji je značio umrijeti za principe kada bi bijeg sigurno bio lakši put. Ostali nisu bili tako izuzetni. Sve te čvrsto uvezane stranice, mikroskopska

slova i na kraju njihov mudri zaključak: Sada ovisiš samo o sebi, Richarde. Kako bi mi mogli znati što je najbolje za tebe?

Završivši sa studiranjem, besciljno sam otišao u noć, koracima koji odzvanjaju kroz prazno studentsko naselje, bez cilja prema kojem bih krenuo.

Krenuo sam na to predavanje da mi bude putokaz, mislio sam, potreban mi je kompas s kojim ću lakše proći kroz prašumu. Organizirane religije bile su klimavi mostovi, slabo povezane grančice koje bi pukle već pri prvom pritisku, kad dječja pitanja postaju nemoguće misterije. Zbog čega se religije tako čvrsto drže Neodgovorivih Pitanja? Znaju li da To je neodgovorivo nije odgovor?

I opet sam se susreo s novom teologijom, i svaki put bi se ponovilo isto pitanje: Uzimam li ovo uvjerenje da postane moj život?

Svaki put kada sam postavio to pitanje, iskušavajući da li će izdržati moju težinu, štapići mikada bi zatreperili i slomili se, i, najedanput, sve bi se srušilo preda mnom, zemlja bi se izmakla pod nogama, i sve bi nestalo.

Zgrabio bih svijet, otpuzao dalje od ruba zahvalan što me taj pad nije ubio. Kakav bi bio osjećaj, kada bi netko dao srce religiji koja bi jamčila da će se Zemlja otopiti u vatri 31. prosinca i probuditi se na prvi dan nove godine uz pjesmu snježnih ptica? Tupav, eto takav bi to bio osjećaj.

Iza mene, dok sam hodao, čuo se odjek ženskih koraka u noći. Pomaknuo sam se udesno da bih je pustio da prođe.

Sada kada sam završio s predavanjima o dvadeset filozofija, najsjajnijim zvijezdama povijesti, sve do jedne pokazale su se kao neuspjeh. Jedino što sam ikada tražio bilo je da mi pokažu na koji način razmišljati o Svemiru kako bi me to vodilo kroz svakodnevnicu - ne previše zahtjevan zadatak za Thomasa Aquina ili Georga Wilhelma Fridricha Hegela, pomislili biste. Njihovi odgovori bili su dobri njima, ali njihova svakodnevnicu lutala je drukčijim putovima od moje.

"Zar ste učili za ništa?" rekla je. "Oni su vas samo naučili onome čemu ste se sve ove godine nadali i što ste željeli pronaći, a čak niste ni svjesni toga?"

Tračak zlovolje ... ta žena nije prolazila pokraj mene, ona je slušala moje misli.

"Oprostite?" rekao sam, hladno koliko sam mogao.

Tamna kosa s neočekivano drskim pramenom plave, dvadeset godina starija od mene, obična, ne previše dobro odjevena, nesvjesna onoga što ja radim ljudima koji narušavaju moj mir.

"Dali su vam ono što ste došli naučiti", rekla je. "Vaš život se mijenja ove noći, zar ne osjećate?"

Okrenuo sam se i pogledao niz ulicu, nikoga nije bilo na vidiku. Znao sam da razgovara s krivom osobom. Nije bila iz filozofske grupe, nije bila nitko koga sam ikada poznavao ili ikada sreo.

"Ne vjerujem da se poznajemo", rekao sam.

Umjesto da se ukoči, nasmijala se. "Ne vjerujem da se poznajemo!" Mahnula je rukom ispred mojih očiju. "Naučili su vas da nemaju odgovore! Zar još ne shvaćate! Nitko nema vaše odgovore osim vas!"

Bože pomози, pomislio sam. Sad će mi reći da je Isus Krist moj Spasitelj i da će me okupati u krvi Jaganjca Božjeg. Moram li se izrugivati biblijskim citatima da bih je se riješio?

Uzdahnuo sam. "Kad Isus reče: 'Nitko ne dolazi Gospodinu osim mene' nije mislio mene - bivšeg stolara nego mene -onog koji želi spoznati duh u ..."

"Richarde", rekla je. "Molim vas!"

Stao sam, suočio se s njom, čekajući. Njen osmijeh je ostao isti, zvijezde su joj treperile iz očiju.

Puno je ljepša nego 'samo obična', pomislio sam, kako to da nisam opazio? Zar moja zlovolja pretvara druge ljude u bezoblične kreature?

Dok sam je gledao, mora da se promijenila ulična rasvjeta.

Čekala je sve dok nije imala moju potpunu pozornost. Da li se to ona mijenjala, pitao sam se, a ne svjetlo? Što se to događalo?

"Isus nema istinu za kojom tragaš", rekla je. "Niti je ima Lao-Ce ili Henry James. Ono što bi spoznao večeras kada bi otvorio oči nečem što nije samo lijepo lice, bilo bi... što?"

Čekala je.

"Ja te poznajem?" rekao sam.

Prvi puta te večeri ona se namrštila.

"Prokleta si u pravu. Da, poznaješ me!"

Tako je bilo oduvijek. Uvijek me netko pratio, najednom bi se stvorio u meni svaki put kada skrenem iza ugla, javio bi se u podzemnoj željeznici ili u pilotskoj kabini kako bi mi rekao što je bila poenta svakog čudnovatog događaja.

U početku sam mislio da su svi oni fantomi, tvorevine moje vlastite mašte, i u početku je i bilo tako. Koje iznenađenje, kada sam uvidio daje sljedećih nekoliko od ovih duša-učitelja smrtno i da su neopozivo čvrste trodimenzionalne konstrukcije poput mene, i bili su zapanjeni činjenicom što su zatekli mene usred svojih pustolovina jednako kao i ja činjenicom što sam zatekao njih u mojima.

Nakon nekog vremena nisam više mogao točno reći da li je osoba koja je nadzirala mene i moju poduku bila smrtna ili ne, a danas pretpostavljam da su ljudi, sve do trenutka dok ne iščeznu u sredini rečenice ili dok me ne bi jednostavno otpuhnuili u alternativne svjetove kako bi demonstrirali neke od čudesnih zakona metafizike.

Na kraju krajeva, zapravo, više nije niti važno tko su oni. Neki od njih su anđeli bez ikakve potrebe za pristojnim predstavljanjem. Neke sam poznao dugi niz godina prije nego sam shvatio da imaju perje, dok sam za neke vjerovao da su živi sveci sve do trenutka kada se pokazalo da su zapravo nevolja.

Ova knjiga je priča o jednom od tih susreta u mojoj maloj tvornici pročišćenih misli, o tome što sam naučio od toga i kako je to učenje promijenilo moj život.

Ali požurite, ili ćemo zakasnuti na prvo poglavlje.

Jedan

Stajao sam na vrhu planine promatrajući vjetar. Tamo negdje na horizontu nježno je dotakao jezero, protežući se u mom pravcu. Nakrivio je dim iz nekoliko tvorničkih dimnjaka u gradu, sedamsto metara ispod, uskomešao smaragdne krošnje drveća u podnožju planine. Prozračna koprena spletena strujom vjetra na rubu klisure lepršala je izmjenjujući se s toplom strujom, dvije minute lijeno, pola minute užurbano.

Bolje da imam jači vjetar kada skočim s klisure, odlučio sam, bolje da pričekam udar vjetra.

"Jesi li danas pokusni kunić ti ili ja?"

Okrenuo sam se i nasmijao Ceejav Sturtevant, letačici ne višoj od mog ramena, stegnutoj u letačku opremu, sa zavezanom kacigom i u

čizmama, i s otrcanom maskotom plišanog medvjedića koji zuri preko ruba džepa njenog letačkog odijela, njen padobran, uredno složeni slojevi najlona žarkih boja i pažljivo položeni iza nje.

"Čekam još malo jači vjetar", rekao sam. "Ti idi prva ako hoćeš."

"Hvala, Richarde", rekla je. "Može?"

Maknuo sam se u stranu. "Može."

Zastala je sekundu gledajući horizont, i tada, najednom se bacila prema klisuri. Za trenutak je ličilo na neminovno samoubojstvo, jurila je u neizbježnu smrt koja je čekala dolje na stijenama.

Sljedeći trenutak, njezin padobran se uz škljocaj pretvorio iz mlohove hrpe najlona u zračni vrtlog divlje žute i neonski ružičaste boje, oblak tanke tkanine koji je naglo odskočio iznad njene glave, nenadani veliki kineski zmaj stvorio se tu da je spasi od sigurne smrti.

U trenutku kada su njezine čizme dosegle ponor više nije padala već je letjela, u zraku ju je držao ovjes u obliku kolijevke čije remenje je povezivalo sigurnosnu opremu i divovsko krilo.

Sve to promatrao je njen suprug dok je zakopčavao remenje na vlastitoj opremi. "Samo naprijed, Ceejav!" vikao je. "Nadi nam dobar vjetar!"

Prvi koji skoči s planine je pokusni kunić za vjetar, mi ostali gledamo i molimo se za jaku uzlaznu struju u blizini obronaka, za dan stvoren za dugi let nebu pod oblacima. Bude li uzaludna molitva, čeka nas uspavani zrak za jednostavno leb-denje do podnožja planine, ponovo pješaćenje uzbrdo ili vožnja s kakvim dobrodušnim vozačem koji bi se autom uputio na vrh.

Blještava kupola padobrana zaokrenula se i počela dizati na više. Čuli su se povici odobravanja nas šestoro koji smo čekali da poletimo. I tada je opet potonuo, odlazeći dalje. Gundanje. Šanse su bile da ovaj dan bude jedan od onih kada samo najvještiji mogu ostati u zraku pola sata nakon skoka.

Neko vrijeme sam gledao Ceejav, tada sam ugledao moju struju toplog zraka kako se uspinje uz planinu, krošnje kako podrhtavaju, razdvajaju se u staze, nadolazeću struju vjetra koja se oholo priprema na uzlet. Vrijeme za polijetanje.

Okrećući leđa vjetru, oštro sam povukao vrpce na ovjesu i moj padobran se uzdigao iz zemljanog groba uz pucketanje i šuštanje

zraka poput spinakera velikog jedrenjaka bačenog u nebo.

Bilo je kao da sam dobio vlastiti oblak na kraju konopca, moj padobran izgledao je kao svilena duga u svim bojama s rasponom od deset metara od jednog do drugog vrha, poput limuna žute zrake lebdjele su izvan udaljenih granica. Osjećao sam puls u glavi dok sam tako stajao na povjetarcu. Nije bilo niti perja, niti voska - niti jastreba koji bi spriječio Ikarov pad. Tri tisuće godina prekasno za njega, mislio sam, točno na vrijeme za mene.

Žmirkao sam gledajući dugu, provjerio da trake na ovjesu nisu zapetljane, i okrenuo se licem prema vjetru.

Slasnog li života. Uvukao sam se u opremu, i odveo svoju veliku pticu do ruba hridine, sporo i teško poput ronioca u ronilačkom zvonu koji se sprema na šetnju morskim dnom. 1 napokon, namjeren korak u prazno pokraj ruba litice. Umjesto da padnem preko ruba, duga me podigla, i ponijela me brzinom koraka preko vrhova drveća sve dalje od planine.

"Samo naprijed, Richarde!" netko je viknuo.

Lagano sam povukao polugu jedne kočnice, okrenuo se i nacerio im se s druge strane zračnog ponora, petorici letaća padobranom u svili i paučini, dok su nestrpljivo čekali da bace svoju paučinu u vjetar i odu gdje ih nebo odvede.

"Dobar vjetar", odvratio sam.

Moj vjetar se pokrenuo i uzlazna zračna struja počela je slabiti noseći me mimo njih.

Iz moje perspektive, letači na vrhu planine uzdigli su se iznad mene dok sam ja tonuo, pokušavajući uloviti topli zrak. Tamo na sjeveru letjela je Ceejav, iskrivljena u čvrstoj spirali, jedva zadržavajući visinu. Dolje, ispod mene, planina se udaljavala, samo je provalija postajala sve veća ispod krhkog zračnog broda.

Prije dvije godine, mislio sam, ovo bi bilo poput čistog adrenalina u krvi, vratolomija koja se sastojala od osamsto metara dubine i samo pedeset remena koji me drže u zraku. Sada je to samo lijep i ugodan san o letu, bez motora, bez metal-no-staklene čahure uokolo, samo čežnja da se prepustim nošen bojama kroz prostranstvo.

Na trenutak sam ugledao gavrana sa strane, na udaljenosti između straha i radoznalosti. Crnih radoznalih očiju, glave koja se ukipila od iznenađenja vidjevši prizor: kukuruzni klip uhvaćen u dugu.

Ponovo sam utonuo u ormu poput djeteta na njihaljci, promatrajući kako se obronci planine dižu iznad mene, prestao sam tražiti uzlaznu struju. To je ono o čemu sam sanjao kao dijete dok sam bio na livadi s mojim papirnatim zmajem. Biti brži od orla bio je dio sna, ali isto tako i sporiji od leptira, ono divno i nježno prijateljstvo s nebeskim prostranstvom.

Ispod mene se ukazala zelena uzvisina koja nam je služila za slijetanje, a naokolo su bili parkirani, oni koji bi stali i promatrali let padobrana. Dok sam se naginjao prema travi, još uvijek trideset metara u zraku, prebrojao sam pet automobila kako čekaju i šest koji usporavaju kako bi stali. Osjećao sam se čudno jer je svatko na zemlji mogao pogledati u vis i vidjeti me, moj privatni doživljaj u visinama postao je javno dobro. Izuzev zračnih parada, uvijek sam se osjećao nevidljivim u zraku.

Deset minuta nakon što sam zakoračio u zračno prostranstvo, izašao sam iz njega, smanjio brzinu padobrana na nulu pred samom zelenom livadom, i dotaknuo zemlju jednom a zatim i drugom nogom. Padobran je stajao iznad mene, štiteći me sve dok nisam bio siguran na zemlji, i kada sam povukao stražnje konope pretvorio se opet u bezobličnu masu svile, poput oblaka boje koji me okruživao.

Gore, Ceejav i ostali bili su točkice na nebu, držali su se, tražili još jedan uzlet u visine i nalazili ga, upotrijebivši svu snagu koju su imali, koristeći svaku uzlaznu struju. Bili su daleko nepopustljiviji od mene i nagrada za njihov trud bila je očita. Oni su bili u zraku dok sam ja stajao na zemlji.

Raširio sam i poravnao krilo zmaja, zatim slagao krajeve u sredinu, sve dok nije ličio na prozračni četverokut, istisnuo zrak i zarolao ga u futrolu.

"Da vas odvezem do vrha?"

Za letača je to glas iz raja koji obećava da će ga poštediti sat i pol pješačenja.

"Hvala!" Okrenuo sam se i našao nasuprot nižeg čovjeka, sijede kose, prijateljskog pogleda sveučilišnog profesora, podstavljenih ramena kojima se naslonio na auto promatrajući me.

"Strašan šport", reče. "Izgledate poput vatrometa na nebu."

"Zabavno je", rekao sam dižući futrolu na jedno rame i koračajući prema njegovom autu. "Zaista sam vam zahvalan za vožnju."

"Mogu zamisliti", rekao je. "Drago mi je što to mogu učiniti." Pružio je ruku. "Zovem se Shepherd." "Richard", odgovorio sam.

Spustio sam upakirani padobran na stražnje sjedalo i kliznuo na suvozačevo mjesto hrdavog Forda iz 1955. godine.

"Skrenite lijevo na autoput", rekao sam, "i onda još kilometar i pol do sljedećeg ulaza."

Pokrenuo je motor, vratio se na cestu, lagano se ubacio na autoput i skrenuo lijevo.

"Prekrasan dan, zar ne?" rekoh. Kad je netko ljubazan toliko da mi ponudi vožnju na vrh planine, pomislio sam, pristojnost nalaže neobveznu konverzaciju.

Nije ništa odgovorio, mislio sam da je koncentriran na vožnju.

"Jeste li ikada sreli nekoga", upita, "poput ljudi u vašim knjigama?"

Srce mi je potonulo. Nije kraj svijeta ako stranac zna vaše ime. Ono što vas tjera u Anonimnost je to što nikada niste sigurni da li baš taj stranac zna vaše ime i što će se dogoditi sljedeće.

Nakostriješite se, i ispast ćete pompozna budala. Prigrbite luđaka koji koluta očima i zateći ćete samog sebe kako grlite nagaznu minu.

U stotinki sekunde pretpostavio sam da bi taj Shepherd mogao biti luđak i da bih trebao naglo otvoriti vrata i baciti se na autoput. U sljedećoj stotinki odlučio sam riskirati, odnosno, skočiti mogu i kasnije, a osim toga skakanje iz njegovog auta baš i nije bio umjesan odgovor.

"Svi u mojim knjigama su stvarni ljudi", rekao sam, vjerujući da će mi istina pomoći da se izvučem, "unatoč tome što neke od njih nisam sreo u svemirskom vremenu."

"Da li je Leslie stvarna?"

"Njeno najdraže pitanje." Što je htio? Razgovor je svakom minutom postajao opasniji. "Ovdje možete skrenuti, to je cesta koja vodi na planinu. Blatna je i strma mjestimično, ali uglavnom je bezopasna za vožnju. Pripazite kad dođete na vrh jer je let tako uzbudljiv da postanete ovisni o tom užitku prije nego se vratite u podnožje, i toliko se promijenite da više nikada ne možete biti isti." Shepherd je ignorirao moj pokušaj da promijenim temu. "Razlog zbog kojeg pitam je to što sam ja jedan od onih ljudi o kojima pišete. Ja sam bio s vama kada ste bili dječak. Ja sam anđeo-učitelj."

Sudario sam se s Najvišim Stupnjem Opasnosti, i digao zaštitni zid brže od svjetlosti. "Dosta pitanja", rekao sam. "Recite otvoreno. Što hoćete?"

"Ne radi se o tome što ja hoću, Richarde, radi se o tome što ti hoćeš." Auto je išao dovoljno sporo da sam mogao iskočiti bez da me to ubije. Ipak, mislio sam, nije me nazvao bezbožnim antikristom, najvjerojatniji; nije naoružan i tu sam se nekako zagrijao za njega. Tip je govorio poput luđaka, ali dopao mi se.

"Ako jesi anđeo-učitelj, onda imaš odgovore", rekao sam.

Na trenutak se okrenuo prema meni i nasmiješio se, iznenađen. "Točno! Naravno da imam! Zato i jesam tu! Kako si znao?"

"Imam pitanja", rekao sam. "Ja pitam, ti odgovaraš, mo-že?" Ako je Shepherd bio jedan od likova iz mojih knjiga kanio sam to saznati.

"Naravno", odgovorio mi je.

"Kao dijete imao sam dvije krpene životinje. Kako su se zvale?"

"Tvoja deva je Cammie", rekao je, "a tvoja zebra Zeebie."

"Prvi stroj koji sam napravio. Kakav je bio?" Pitanje za zavaravanje.

"Napadački mlažnjak od pola metra," rekao je "deset centimetara u promjeru, lemljeni spojevi, pričvršćen na kraju dva metra dugačkog protuutega. Znao si da će toplina istopiti lem i da će sve eksplodirati za minutu ili dvije, ali prije nego se to dogodi, vidio si da tvoja ideja ima osnove.

Alkohol kao gorivo. Sve je odletjelo u zrak, naravno. Vatra po čitavom stražnjem dvorištu ..."

Pričao je cijelo vrijeme vožnje, opisujući moje rakete, moju kuću, prijatelje i obitelj i psa; ispričao je ulomke mog ranog djetinjstva do u detalje kojih se nisam mogao prisjetiti sve dok ih on nije spomenuo.

Likovi u mojim knjigama su stvarni, siguran sam, ali neki od njih su nekako opipljivi ... postoji dimenzija u kojoj oni egzistiraju, svaki kao snažan izraz života u njihovom svijetu, jednako kao što smo mi u našem. U knjigama, oni ušetaju u moju dimenziju i promijene je.

Shepherd je bio, ili jedan od ovih ljudi ili najveći čitač misli na svijetu.

"... grm oleandra u kutu kod zida. S grede na dimnjaku visi mobil koji si napravio od bakrene ploče i zavarenih sipki. Zakrivljene elipse - nazvao si ih Radar. U garaži je drveni ugljen i slike vezane u

snopove, zadaća koju je tvoja majka imala na tom tečaju iz umjetnosti. Drvena kutija, koju si koristio kao tajni ulaz u kuću ..."

"Pitanje."

Prestao je govoriti u sekundi i vozili smo se u tišini, zaklonjeni podnevnom sjenom divovskog zimzelena, dok je stari auto škripao u nižoj brzini svladavajući strme i opasne zavoje na cesti.

"Ti ne govoriš BILLO JE, govoriš SADA JE", rekao sam. "To vrijeme, moje djetinjstvo. Za tebe ono još uvijek postoji. Ja o kojem ti govoriš koji želi nešto, misliš na Dickieja, misliš na mene iz moje vlastite prošlosti."

Kimnuo je. "Naravno. To vrijeme je tamo preko puta ulice."

"Sljedeće pitanje."

"Pitaj bilo što."

"Koliko je sto trideset i jedan na treću?"

Nasmijao se. "Ja sam anđeo, nisam računalo."

"Pogodi."

"Petsto dvadeset i sedam?"

Krivi odgovor, kriv u milijunima. Tip nije sveznajući, mislio sam, ili mu barem matematika nije jača strana. Što još ne zna?

"Postoji li gravitacija na nebu?"

Okrenuo se iznenađeno prema meni. "Kada si se počeo pitati o tome?"

"Prije godinu dana otprilike. Bio sam ... pazi kamen, tamo!"

Prekasno. Udarac je odvratio njegovu pažnju natrag na cestu, ali on je vozio dalje, božanstveno miran. "Još pitanja?"

Pustio sam gravitaciju. Sada mi je bilo važnije upoznati ovu čudnu osobu nego razglabati o nebesima.

"Zašto si... zašto si ono što jesi?"

"Mi imamo poslovicu: Previše srca, premalo mozga" Način na koji je rekao te riječi, pretvorio je poslovicu u tužnu istinu.

Znao sam da me neće povrijediti, znao sam da me pronašao jutros sa sasvim drukčijom namjerom nego što je prijevoz do vrha planine, znao sam da nije čarobnjak s brojevima. Bio sam ispunjen pitanjima o milijun različitih stvari.

"A ti meni reci nešto", rekao sam, "zbog toga što to ima veze sa činjenicom zbog čega si ti ovdje."

"Svakako."

Da li mi se dopao na prvi pogled zbog toga što sam već negdje vidio taj osmjeh?

Dva

Anđeli-učitelji i nisu bašiskusni vozači. Jedan zavoj na cesti Tiger Mountain nagnuo nas je preko ruba litice, i većina ljudi bi se zgrčila u unutrašnjosti u nastojanju da se spasi. Tragovi guma od Shepherdova auta vide se još i danas, crna guma, spaljena dok je beznadno pokušavao svladati zavoj na goloj stijeni.

"Oprosti", reče, "nisam dugo vozio."

Upro sam nogama o pod i zgrabio poderani rukohvat. "Mogli bi malo usporiti."

Teško ili lako, uopće nije bilo važno mom vozaču; on je imao potpuno drukčiji plan. "Ti se ne sjećaš puno toga o sebi kada si bio malen, zar ne?"

"Kada mi ti pričaš o tome onda da, inače ne previše."

"Bio si dobar dječak. Kada si odlučio nešto naučiti, bio si vrlo ozbiljan u namjeri. Sjećaš se kako si učio pisati?"

Mislio sam na Johna Gartnera i njegove satove kreativnog pisanja u srednjoj školi. Da li itko uči pisanje, ili jednostavno taj dar dotakne nekoga tko će im dozvoliti da vide snagu izbrisane riječi.

"Ne", rekao je. "Rukopis. Tvoja majka u kuhinji za stolom, piše pisma, ti sjediš uz nju s olovkom i papirom, crtaš "O" i "L" i "E" svih oblika, petlje i krivulje i krugove, stranicu za stranicom."

Sjetio sam se. Crvene olovke. I "R" i "S". Osjećao sam se tako odraslim dok sam nizao redove ovih znakova s lijeva na desno preko cijele stranice. Mama je rekla da sam to odlično napravio, a moja želja za vježbanjem pisanja rasla je sve više i više. Danas imam najgori rukopis na svijetu.

"Vidim da poznaješ Dickieja prilično dobro", rekao sam.

Kimnuo je. "Daleko bolje no što poznajem tebe."

"Zbog toga što on treba pomoć, a ja ne?"

"Zbog toga što on želi pomoć, a ti ne."

Ford je savladao posljednji zavoj i popeli smo se na vrh planine, drveće je iznenada ustupilo mjesto prekrasnim vidicima koji su se otvorili sjeverno i zapadno od nas. Parkirao je otprilike tridesetak metara od mjesta gdje letači uzlijecu, i ja sam posegnuo za vratima da ih otvorim.

"Drago mi je što si uz njega", rekao sam. "Pozdravi ga u moje ime, hoćeš li?"

Nije odgovorio. Izašao sam iz auta, uzeo upakirani padobran sa stražnjeg sjedala i podigao na ramena. Vjetar je bio jednako blag kao i prije. Ne budem li se mogao vinuti ovaj put, mislio sam, bit će to zadnji skok danas, spakirat ću se i otići kući.

Sagnuo sam se i mahnuo mu kroz prozor. "Drago mi je da sam vas upoznao, gospodine Shepherd", rekao sam. "Hvala na vožnji."

Kimnuo je, i ja sam krenuo. "O, samo još nešto" reče.

Vratio sam se do auta.

"Da li bi htio potpisati ovu knjigu za Dickieja?"

"Svakako." Daje tako nešto nemoguće, nije mi uopće palo na pamet. Ono što može zaobići i pobiti vrijeme je nada i intuicija, a ne hrpa papira i tinte.

Stavio sam paket na zemlju, otvorio vrata i ponovo kliznuo u auto. Shepherd je dotaknuo knjigu koja je ležala između nas na prednjem sjedalu. "Dao si obećanje", rekao je. "Sigurno se ne sjećaš." "U pravu si. Ne sjećam se." Kao dijete bio sam pun snova: želje i snovi, stvoreni tako da odgovaraju stvarima kakve bi trebale biti. Ne bih se iznenadio kada bih se nekih svojih snova sjećao kao činjenica, i nekih činjenica kojih bih se sjećao kao snova.

"Bilo je to davno, gospodine Shepherd. Dickie je tako daleko, on je sada potpuno druga osoba, zaboravio sam tko je on uopće bio. "

"Da, ali ti njemu nisi drukčija osoba. On je uvjeren da ga nikada nećeš zaboraviti, da ćeš učiniti sve da mu pomogneš naučiti kako treba živjeti. Očajnički želi otkriti ono što ti znaš."

"Već će otkriti", rekao sam.

Shepherd je kimnuo glavom. "1944., kada sam ti rekao da vrijeme ne predstavlja nepremostivi zid za mene, nego za tebe. Obećao si da ćeš za pedeset godina napisati knjigu i donijeti je natrag, dječaku koji si bio, i u njoj napisati sve što znaš. Na što trebaš paziti, kako biti sretan, znanje koje će ti sačuvati život, stvari koje bi želio znati kada si bio on."

"Ne, stvarno?" Zračne struje su se mreškale dosežući vrh planine. "Kakva divna zamisao."

Shepherd je pročistio grlo. "Sada je pedeset godina kasnije, Richarde." Pomaknuo se, osjećao se neudobno u sjedalu. "On čeka,

dječak koji si bio. Obećao si."

"Ne sjećam se nikakvog obećanja."

Anđeo me pogledao kao da sam prodao vlastitu dušu. Riječi su zvučale možda malo grubo, pomislio sam, ali ni dječak ni anđeo ne znaju kako je teško pisati. "Reci mu da sam zaboravio na obećanje, ali da će sve biti u redu i da se nema čega bojati."

Shepherd je uzdahnuo. "O, Richarde", rekao je. "Zar ti obećanja djeci ne znače ništa?"

"Ne ako održati obećanje znači slomiti im srce. On ne želi znati da ga čekaju oluje, da će uskoro on biti jedini preživjeli u svojoj obitelji, ne želi znati o razvodu i izdaji i bankrotu, da se neće oženiti ženom koju voli sljedećih trideset pet godina. Shepherde, JEDNA godina je vječnost devetogodišnjaku. U pravu si, to obećanje ne znači ništa."

"Pretpostavljao sam da ćeš tako reagirati", rekao je. Tužan osmjeh. "Ja znam kako je teško napisati knjigu. Znao sam da je ti nećeš napisati, pa sam je napisao umjesto tebe."

Tri

Tamo je trebaš potpisati", rekao je anđeo, pružajući mi knjigu. "To će biti naša tajna, to da nisi imao vremena i sam je napisati. Dickie to ne treba nikada saznati. On, bez obzira na sve, misli da si ti Bog."

"Nema laganja tom malom čovjeku", rekao sam. "Reci mu istinu: On nema pojma što traži. Reci mu da sam ti rekao da će, kada bude mojih godina, shvatiti da se knjige ne pišu iz hira ili zbog starih obećanja. Knjige su rezultat vremena, godinama sakupljenih misli koje nikada ne iziđu van osim ako ih ne tiskaš, pa čak i onda pisanje je posljednje utočište, očajničko pokajanje kojim plaćaš pokušaj da dobiješ svoj život natrag. Predivno kada je gotovo a i sve ono što sam ikada želio reći već sam napisao, budi Bogu hvala, i sada sam zaslužio moje poslijepodne na vrhu planine sa svojim padobranom."

"Reći ću mu ono što mu moram reći", rekao je, ne previše obeshrabren. "I naravno, znam što bi ti napisao. Samo potpiši knjigu, ne da si je napisao, možda, nego da si je naslovio, da znaš daje istinita. Tada ću otići." Izvukao je olovku iz džepa. "Samo riječi ohrabrenja: Imaj vjeru! i potpiši."

Po prvi put sam pogledao svezak koji mi je dao. Korice tamnozelene boje, naslov bijele boje tiskan velikim slovima.

ODGOVORI - neke od uputa što raditi i misliti s ciljem da se živi sretnim životom. Rezultati zagarantirani po Richardu Bachu.

Srce mi je potonulo. Ipak, mislio sam, puno dobrih knjiga ima stvarno glupe naslove.

Otvorio sam korice i pogledao sadržaj.

Obitelj

Škola

Studij

Posao

Novac

Odgovornost

Obveze

Služba

Briga za druge

Gledao sam dalje, dvije stranice tiskane sitnim slovima s navedenim poglavljima. Ako Dickie ima bilo kakvih problema sa spavanjem, uskoro će doći kraj njegovim mukama.

Nasumce sam okrenuo stranice. Važan dio vašeg radnog okruženja je briga za povlastice na radu.

Dobar program mirovinskog osiguranja jednak je dobroj plaći i klauzula o usklađenju s troškovima života vrijedi jednako kao i novac u banci.

Svašta, pomislio sam. Što se dogodilo s traženjem onoga što voliš raditi i mogućnošću da to bude posao kojim ćeš se baviti?

Pokušaj ponovo. Sve što radiš odražava se na tvoju obitelj. Prije nego učiniš nešto što bi ih moglo dovesti u nezgodan položaj, razmisli: Hoće li moja obitelj biti sretna budem li uhvaćen u tome?

O, Bože! Treći put ću valjda pogoditi. Bog gleda. Doći će vrijeme i upitat će: Jesi li bio dobar građanin? Reci mu da si barem pokušao.

Progutao sam knedlu, najednom nervozan, i okrenuo stranicu. To dijete hoće saznati što sam naučio u proteklih pedeset godina, i onda dobije ovo? Kako jedan anđeo može zapisati ovakve ideje koje proizlaze iz pakla?

Ti stvaraš vlastitu realnost, zato se potrudi da stvoriš sretnu. Žrtvuj se za druge, i oni će biti dobri prema tebi.

Bio sam zatečen činjenicom da mi je bilo teško potrgati knjigu na dvoje, ali kada sam uspio, gurnuo sam jednu od otrgnutih polovica

pred Shepherdovo lice. "Ti stvaraš vlastitu realnost? Biti će dobri prema tebi? Ne znam da li bih mislio da si lud zato što vjeruješ u to ili si lud zato što misliš da ja u to vjerujem. U svakom slučaju lud si ako to stavljaš u knjigu namijenjenu nevinom djetetu... Dickieju! Daje čita! Stvarnost je ono što on vidi svojim očima? Za kakvog dijaboličnog ... bolesnog gada ti radiš?"

Stao sam jer se nisam mogao natjerati da viknem još glasnije i primijetio sam da mi drhti ruka kojom sam grčevito držao istrgnute stranice udaljene samo dva centimetra od nosa mog anđela.

"To ne mora tako biti", ponudio je. "Mogu promijeniti, ako hoćeš..."

"Shepherde, taj mali dječak ima san. Ima veliku misao, sa-. znati kakvim bi životom živio kada ne bi morao provesti pola i stoljeća razdvajajući istinu od laži! Ti uzimaš njegov san i pretvaraš ga upovlastice na radul I reći ćeš mu daje to od mene?"

"To je bilo tvoje obećanje", rekao je, glasom duše posrednika. "Znao sam da ti nije dovoljno stalo do toga daje napišeš. Samo sam ti htio olakšati."

Najedanput sam bio povučen u rijeku prepunu gnjeva, duž njenih obala bili su postavljeni natpisi: Opasnost. Slapovi. Koji slapovi? Kako bih uopće mogao biti ljući nego što jesam? Jesam li htio zadaviti to stvorenje golim rukama?

Moj glas postao je vrlo tih. "Shepherde, možeš učiniti sve ono što želiš. Ali ako tom nevinom djetetu daš ovu hrpu ispraznih brbljarija i nazoveš ih polustoljetnim učenjem, s mojim imenom gore," ovdje su mi oči vjerojatno bljesnule probadajući poput užarenih bodeža, "naći ću te makar u paklu i natjerati te da pojedeš sve što si napisao, stranicu po stranicu."

Nije ga dirnula moja prijatnja, čini mi se, već moja čvrsta odlučnost.

"Pa", rekao je, "drago mi je da ti je stalo." "To je ono što je potrebno da bi netko bio anđeo oni uvijek vide vedriju stranu.

Četiri

Podigao sam svoj paket i bijesno uzmaknuo, tresući glavom. Još jedna lekcija je naučena, mislio sam. Samo zato što netko bane na tebe iz druge dimenzije, Richarde, nemoj odmah misliti da je mudriji od tebe u bilo čemu, ili da može učiniti nešto bolje nego ti. Bestjelesni ili smrtni, ono što je važno kod ljudi je kvaliteta onoga što su naučili.

Odmotao sam krilo padobrana na vrhu planine odakle smo skakali, gundajući o anđelu koji umjesto mozga ima vakuum u glavi i koji mi se miješa u prošlost. Kada sam digao pogled, Ford i njegov čudnovati vozač već su nestali.

Molio sam se da Shepherd iščezne, umjesto da pokuša voziti dolje. Ako je izabrao vožnju, očekivao sam da ću ga naći pokraj ceste među drvećem sljedeći put kad budem išao na planinu.

Navukao sam opremu; rukavice na ruke; kopče i kacigu; sve je bilo provjereno i učvršćeno. Ostali letači bili su dugo u zraku od kada su skočili, i troje je sletjelo. Tri padobrana još su bila visoko na nebu, a nisko dolje nalazili su se leptiri nad zimzelenom, očekujući let.

Zbog pomanjkanja povjetarca koji bi napeo krilo padobrana prije skoka, skočio sam ravno s litice, pogledao gore da provjerim da li se krilo napelo iznad mene poput duge i jurnuo u prazan prostor.

Ne bi li Dickie uživao leteći sa mnom ... mogao bi vidjeti što je važno u životu. Spoznaš što voliš i naučiš sve o tome.'?' Staviš život u zalog i kladiš se na ono što znaš i pobjegneš od sigurnosti, sa svoje planine u prazan prostor, uzdajući se da će te načela letenja odnijeti visoko, nebu pod oblake, tako visoko da ne možeš vidjeti golim okom.

Na trenutak, kao zarez iza moje misli, padobran je uhvatio uzlaznu struju zraka. Povukao sam ručicu desne kočnice, okrećući se u toplu struju, i onda smo ja i duga poletjeli prema nebu.

Preko zapadnih brežuljaka dizali su se daleki obrisi Seat-tlea, blistavi Smaragdni grad iz prošlostoljetnog Oza. Sunčeva svjetlost blistala je na zgradi Puget Sounda, i tamo daleko, Olympic Mountains ostala je i dalje hladna ispod snježne kape. Ima puno toga u ovom trenutku što bi on želio vidjeti.

Najednom sam ugledao leptira, kako nepokolebljivo lepršajući svojim krilcima, ne više od tri metra udaljen s moje desne strane, leti istom brzinom. Okrenuo sam se prema njemu i on se nagnuo u stranu, zatim se vratio prema meni, glasno projurio mimo moje kacige i nestao na jugu.

Da li je to nešto što bi Dickie znao, on koji je volio sve što je bilo rođeno u zraku, što je uopće leptir radio tu, leteći na jug na visini od sedamsto metara?

Napokon, mislio sam, dijete koje sam bio nije živjelo u Shepherdovim mislima, živjelo je u mojima. Tako slabo se sjećam svog djetinjstva, a Dickie ima ta sjećanja. Moji motivi i vrijednosti uzdrмали bi svakoga iz temelja u njegovom svakodnevnom životu. Nađem li načina da dođem do njega mogao bih i sam nešto naučiti, kao što bih mogao i njega naučiti puno stvari o iskušenjima i greškama koje ga očekuju.

Prestao sam se uzdizati - za nekoliko trenutaka Seattle je zašao još jednom za planine. Prvi od letača koji su sletjeli već su se vratili na vrh, gledajući me kako klizim prema podnožju. Opustim li se, tu između neba i zemlje, mislio sam, zatražim li da se otvore vrata između mene i djeteta koje sam bio, što bi se dogodilo? Prošlo je već dugo vremena otkako sam uopće pomislio na malog dječaka. Da nije bilo Shepherdova i njegove lažljive knjige, ne bih se čak ni sjetio Dickieja.

Dočarao sam vrata duboko u mojoj prošlosti, dignuo teški drveni zasun i odškrinuo vrata. Unutra je mračno, i hladno -iznenađenje. Možda spava.

"Dickie", zvao sam ga u mislima "ja sam, Richard. Prošlo je pedeset godina, mali moj! Želiš li me pozdraviti?"

Čekao me u mraku, uperivši bacač plamena ravno u mene. Desetinku sekunde, i sve je bljesnulo od odsjaja vatre i grimiznog bijesa. "VAN! GUBI SE VAN TI PROKLETA BOŽJA PRIKRPO GUBI SE TI BEZOBZIRNI SEBIČNI PATETIČNI SAMOZVANI ODRASLI STVOR PREPUN MRŽNJE U KOJEG SE, VJERUJEM, NIKADA NEĆU PRETVORITI! GUBI SE I NIKAD SE NEMOJ VRATITI I OSTAVI ME NA MIRU!"

Počeo sam dahtati, drhtao sam u svojoj kacigi, zalupio vratima, i brzo se vratio svojoj opremi i padobranu iznad drveća podno Tiger Mountaina.

Joj, mislio sam. Zar moj mozak puni moje motore umjesto mene? Vidio sam sebe, kako očekujem da mali dječak dotrči ravno u moj zagrljaj, iz tame u svjetlost, pun pitanja, otvoren prema svakoj mudrosti koju mu mogu dati. Otključao sam vrata jednom predivnom novom prijateljstvu i nije bilo nikakvog upozorenja da će me živog spaliti.

Toliko o onom unutrašnjem nježnom djetetu. Sva sreća da vrata imaju veliku tešku bravu. Budem li ikada i prolazio pokraj njih, neću ni dodirnuti tu tempiranu bombu.

Kada sam sletio, ostali letači već su bili spremni za još jedan skok, s vjetrom ili bez njega.

Svejedno, pomislio sam. Složio sam i zapakirao padobran, stavio ga u prtljažnik, upalio auto i vraćajući se kući razmišljao o onome što se dogodilo.

Leslie je mahala sa šljive kada sam stigao, s vrtlarskim škarama u ruci, dok su nejednaki vrhovi odrezanih grana pravili smeće ispod drveta.

"Stigao si, ljubavi", viknula je. "Jesi li imao dobar let? Jesi li se zabavio?"

Moja supruga je nježna i prekrasna žena, srodna duša nađena kada sam već prestao tražiti. Kad bi bar mogla biti sve ovo ali ovaj put ne tako duboko i tajanstveno i izazivajuće. 'Jesi li se zabavio?'

Kako bih mogao odgovoriti na to pitanje?

Pet

Bacač plamena?" Bilo tko drugi bi se nasmijao, muž joj dolazi kući i ispriča takvu priču. Smotala se na kauču iza mene, s dekom preko nogu, šalicu čaja od mente obuhvatila je dlanovima da joj ugrije ruke. Ako netko traži način da se prehladi, tvrdila je, obrezivanje drveća u proljeće je najbolji način.

"Što tebi predstavlja bacač plamena?"

"Znači da sam uzrujan", rekao sam. "Želim potpuno zaboraviti nekoga. Ne samo ubiti ga, nego ga pretvoriti uglavnom u prah."

"Ako je to ono što se događa kada si uzrujan", upitala je, "što se događa kada si stvarno ljut?"

"U redu Leslie. On nije samo uzrujan, on je stvarno ljut."

Kada sam joj ispričao priču, promijenio sam je iz uznemirujuće u smiješnu. Shepherd je bio trknuti fanatik, pročitao je nešto o knjizi što ga je fiksiralo na mene, izmislio čitavu ovu priču, napisao užasno loš tekst i nadao se da ću ga ja objaviti u njegovo ime.

Da lije stvarno anđeo-učitelj? Svi smo mi anđeli-učitelji, svi smo mi naučili nešto što bi netko negdje trebao zapamtiti. Trebao sam mu odmah reći da sam danas zaboravio svoju Carobnjačku kapu, i da

sam i tako planirao pješaćiti na vrh planine, hvala lijepo i želim vam ugodan dan.

Moja žena nije se baš olako nasmijala mom susretu s djetetom koje sam bio. Već dugo vremena je sumnjala daje taj dječak živi dio mene, zanemaren i zaboravljen, s potrebom da bude pronađen i voljen. U Shepherdu je pronašla saveznika.

"Možeš li zamisliti ijedan razlog zbog kojeg bi Dickie bio ljut na tebe?"

"Bilo je mračno i hladno tamo dolje, bila je to ćelija u tamnici", rekao sam joj. "Ako misli da sam ga ja zatvorio tamo, jednostavno se okrenuo i otišao i ostavio ga samog i bespomoćnog u mraku

..." Uzeo sam u obzir osjećaje. "Mogu zamisliti da mu je pomalo dosadilo."

"Dosadilo!" Namrštila se.

"Dobro. Mogu zamisliti da bi me najradije izrezao na komadiće i nahranio time štakore."

Naslonio sam glavu na njeno rame, i uzdahnuo gledajući stropne grede. "Zar bih ga trebao voditi sa sobom? Svaki tjedan tu je nova skupina ljudi koja sam nekada bio, uključujući i one koji su došli prije. Sutra ću biti jedan od njih, svoj. Da li trenutni-ja moram vući tu gomilu okolo s njim, pažljivo, da ne povrijedim ničije osjećaje, da glasujemo o tome što ćemo učiniti sljedeće?" Čak i samom sebi zvučao sam kao da se branim.

"Ne čitavu gomilu", rekla je. "Ali ako ih sve odgurneš od sebe, pa čak i uspomene iz djetinjstva, hoćeš li uopće imati prošlost?"

"Imam uspomene." Namrštio sam se, i znao sam daje čula i neizgovoreni dio: ponekad se prisjetim, raštrkane zelene oaze u divljini djetinjstva. Trebala je biti Zemlja čuda, mislio sam, ali pogledam li unatrag vidim da je prazna i izgubljena, kao da sam upao tamo, posjetilac iz Sadašnjosti koji se prikrada kroz lažni prolaz.

"Ispričaj mi stotinu uspomena", rekla je.

Lesliena prošlost ima svoje vlastite crne rupe, skrbnici i njihovi domovi pretvorili su se u praznu statistiku u njenim mislima, bez sjećanja na povrede koje je imala kao malo dijete, a koje su se dobro vidjele na rendgenskim snimcima. Sada je njen svakodnevni život

obogaćen uspomenama na dijete kakvo je bila, stara saznanja pomažu joj da donese odluke danas i odabere sutra.

"Može dvije?"

"U redu, dvije" rekla je.

"Zaboravio sam."

"Molim te. Možeš se sjetiti ako hoćeš."

"Promatranje oblaka. Ležanje na leđima, skriven na praznoj parceli uz moju kuću, divlja zelena pšenica oko mene. Gledanje u nebo bilo je gledanje kroz nepostojeće duboko more, oblaci su bili plutajući otoci."

"U redu," rekla je. "Promatranje oblaka. Sljedeća?"

Ali to je važno, mislio sam. Ne možeš samo tako izbrisati promatranje oblaka, nebo je bilo moj bijeg, moja ljubav, postalo je moja budućnost i još uvijek je moja budućnost, i danas. Ne možeš reći sljedeća samo tako, nebo mi je značilo sve!

"Vodeni toranj", rekao sam.

"Što je to vodeni toranj?"

"Živjeli smo u Arizoni kad sam bio mali. Na rancu koji je imao vodeni toranj."

"Što je bilo s tim vodenim tornjem? Zašto ga se sjećaš?"

"Ne znam", rekao sam. "Bio je najveća stvar u okolini, valjda zato."

"Dobro. Sljedeća uspomena?"

"To su dvije."

Čekala je dugo vremena, kao da je očekivala tri uspomene nakon što sam joj umjesto sto ispričao samo dvije.

"Proveo sam poslijepodne na drvetu, jednom, sve dok nije pao mrak", rekao sam. Evo, dao sam joj više nego sam obećao.

"Zašto si bio na drvetu?"

"Ne znam. Uostalom, htjela si uspomene, a ne razloge."

Još snažnija tišina. Nekoliko drugih slika naglo je skrenulo u unutarnji fokus mog uzdrmanog kolebljivog poljuljanog djetinjstva, kako sam ga ja zvao, ali isto kao i drvo i vodeni toranj bili su spomenici ničega, vožnja biciklom sa školskim prijateljem, sićušna figura nasmiješenog Buddhe.

Da joj kažem i da zatraži objašnjenje, izgubio bih se.

"Troje od mojih djedova i baka je umrlo prije nego sam se rodio, posljednji je umro kad sam bio mali. I moj brat je tada umro. Ali znaš

to." Statistika, mislio sam, nije uspomena.

Leslie je bila skrhana smrću svog brata, i odbijala je vjerovati da ja nisam bio shrvan smrću svoga. Ali istina je da sam to jedva osjetio. "Toliko o tome."

Očekivao sam da će opet započeti: Kako je moguće da ti brat umre i da ti to nazivaš statistikom a ne uspomenom?

"Da li se sjećaš da si obećao Dickieju da ćeš mu napisati knjigu?"

Riječi su joj bile tako ujednačene da sam pogodio kako smišlja nekakav plan. Ništa od onog što se danas dogodilo, mislio sam, ne znaci kraj materijalnog svijeta. Ono najstrašnije, dijete s bacačem plamena, to je u mojoj glavi.

"Ne budi smiješna", rekao sam. "Otkud bih se sjećao nečeg takvog?"

"Pretvaraj se, Richarde. Pretvaraj se da opet imaš devet godina. Baka i djed Shaw su mrtvi, baka i djed Bach su mrtvi, tvoj brat Bobby je nedavno umro. Tko je sljedeći? Zar se ne bojiš da ćeš sutra i ti umrijeti? Zar te ne brine budućnost? Što osjećaš?"

Stoje pokušavala reći? Zna da ja ne brinem. Ako se pojavi prijetnja pokušat ću izbjeći udarac ako mogu. Ako ne mogu, suočit ću se. Ili planiraš što ćeš napraviti ili se boriš s onim što ti je na raspolaganju; brinuti predstavlja gubitak vremena.

Ali zbog nje sklopio sam oči i pretvarao se da sam ondje, gledajući devetogodišnjaka, znajući o čemu razmišlja.

Odmah sam ga pronašao, smrznutog na krevetu, zatvorenih očiju, čvrsto stisnutih šaka, samog.

Nije bio zabrinut. Bio je prestrašen.

"Ako Bobby sa svojim prosvijetljenim umom nije mogao pronaći put da nadživi dob od jedanaest godina, onda nemam što reći." Rekao sam Leslie što sam vidio. "Znam da nema smisla, ali znam da ću umrijeti kad navršim deset godina."

Kakav čudan osjećaj, biti opet u svojoj staroj sobi. Krevet na kat pokraj prozora, gornji krevet još na istom mjestu nakon Bobbjeve smrti, stol od bijelog bora, površina posuta Testo-rovim Extra-Fast Drving cementom i X-Acto žiletima; dio splavi od balse pokriven papirom, Dometov leteći model kako visi na koncu obješen na strop, obojeni drveni Stombeckerovi modeli smješteni visoko na policama među knjigama, svi rađeni satima i sviju sam se odmah sjetio: JU-88

Štuka smeđe boje, Piper-Club žute boje, Lockheed P-38, jedan od dva identična repa napuknut još od lansiranja s gornjeg kreveta ... zaboravio sam da je bilo toliko malih aviona u mom djetinjstvu.

Metalni model P-40 i FW-190, oba s nedovršenim detaljima, parkirani na stolu pokraj noćne svjetiljke.

"Pogledaj tu sobu", rekao sam. "Kako se mogu svega sjetiti tako jasno? Sve ove godine bila je u magli!"

Preko puta ormara bila su dvojna vrata. Unutra su, znao sam, monopolv, ouija ploča, Cammie i Zeebie, zimski pokrivači. Pažljivo preko te krpe od starog tkanog tepiha kojim je prekriven pod od tvrdog drveta, poskliznut ćeš se kao na ledu ne budeš li koračao vrlo polako.

"Zar ne želiš razgovarati s njim?" upitala me Leslie.

"Ne. Samo promatram." Zašto bi me razgovor s njim trebao uplašiti?

Bio je obučen u traperice i jaknu i flanelsku košulju dugih rukava s crnim kvadratima na tamnocrvenoj podlozi i tankim blijedožutim prugama.

Imao je tako mlado lice. Sunčane pjegice preko nosa i obraza, kosa svjetlija od moje, put tamnija, zbog sati provedenih na suncu. Lice šire i okruglije, suze koje su bježale unatoč čvrsto zatvorenim očima. Zdravo dijete, preplašeno na smrt.

Ma daj Dickie, mislio sam. Sve će biti u redu.

Najednom je otvorio oči, vidio je kako ga promatram i otvorio usta kao da će zavrištati.

Munjevito sam se vratio natrag u moderna vremena, i dječak je iščeznuo pred mojim očima u onom istom djeliću sekunde u kojem sam vjerojatno i ja iščeznuo pred njim.

"Bog!" rekao sam, ali prekasno.

Šest

"Bog, kome?" rekla je Leslie.

"Smiješno", rekao sam joj. "Vidio me."

"Što je rekao?"

"Ništa. Obojica smo bili poprilično zapanjeni. Kakav čudan osjećaj."

"Što misliš o njemu?"

"Sve će biti u redu s njim. Bit će dobar u školi, zabavljat će se dok bude učio različite stvari: o avionima, astronomiji, raketama,

jedrenju, ronjenju... "

Dotakla je moju ruku: "Što misliš o njemu?"

"Srce mi se slomilo. Sve bih dao da ga mogu podignuti i zagrliti i reći mu da ne treba plakati i da je siguran i da neće umrijeti."

Draga Leslie, moja ljubav i moj najiskreniji prijatelj. Nije rekla ni riječi. Pustila me da poslušam ono što sam rekao, u tišini, dok su se riječi ponavljale.

Počeo sam se grčevito boriti za ravnotežu. Nikada nisam bio osobito jak na osjećajima, i tako sam zastupao mišljenje da su osjećaji privatno vlasništvo i samim time često potisnuti. Uzvišena zadaća to potiskivanje, mislio sam, ali ne i nemoguća. Čitava ta stvar, na kraju krajeva, ionako postoji samo u mojoj glavi.

"Ti si čuvar njegove budućnosti", rekla je prekidajući tišinu.

"Njegove najvjerojatnije budućnosti", rekao sam. "On ima i druge."

"Ti si onaj koji zna što on treba znati. Ako njegov život.. bude ikada nadržastao tvoj, ti si taj koji mu treba reći kako."

U tom trenutku, istinski sam volio tog malog dječaka. I kada sam bio s njim moje djetinjstvo nije bilo u magli, bilo je poput kristala, ništa nije bilo izgubljeno.

"Ja sam čuvar njegove budućnosti", rekao sam. "On je čuvar moje prošlosti."

Cijelog me obuzeo taj čudan osjećaj da oni trebaju jedan drugoga, Dickie i Richard, ako je ijedan od njih želio biti cjelovita osoba. Trebam li ići sam, ja koji sam već jednom uzmaknuo, susresti se s djetetom koje me mrzi toliko da bi me najradije pretvorilo u pepeo, da mu osobno pokažem koliko ga volim, bez obzira na sve? Radije bih preko stakla puzao do Oregona.

Ima li drugi način? Moj prirodni nagon bio je zamućen cmo-bijelirn slikama vremena iz kojeg sam došao, s izbljedje-lim upitnicima, Dickie kako žurno korača kroz prolaze sunčeve svjetlosti, detalji urezani poput fine gravure, i ništa nije nedostajalo.

Ipak, još uvijek se tresao zbog nadolazeće tame, bez obzira koliko mi je jasno bilo daje tama samo sjena predstojeće pustolovine, dalokosežno i temeljito otkriće koje je čekalo tamo dolje da ga se uzme i nauči onome za što je i preklinjao da mu se kaže.

Uđi u svoje strahove, poželio sam da mu mogu reći, ohrabri ih da učine ono najgore i pokosi ih kada pokušaju. Ne učiniš li to, Dickie,

samo će se razmnožavati, gomilat će se oko tebe sve dok ne uguše put kojim si htio poći. Svaki korak kojeg se bojiš samo je prazan prostor, on samo izgleda kao trnoviti pakao.

Meni je to lako reći, mislio sam, ja sam sve to proživio. Njemu i nije tako lako.

Da se ja danas bojim, razmišljao sam, što bih najviše želio čuti od mudrog budućeg sebe?

Kada dođe vrijeme za borbu, Richarde, ja ću biti uz tebe, i oružje koje ćeš trebati biti će u tvojoj ruci.

Jesam li mu mogao to reći sada, nadajući se da će me možda razumjeti?

Ne bih rekao, pomislio sam, ne ako sam ja onaj protiv koga se bori.

Sedam

"Leslie, zašto ne bih sve ovo jednostavno zaboravio? Imam pametnijih stvari kojima mogu ispuniti život nego da se poigravam vlastitom maštom."

"Svakako", rekla je, raskošno se protežući. "Može riža za večeru?"

"Ne, mislim stvarno. Što bih uopće dobio tim sklapanjem očiju i pretvaranjem da sam prijatelj toj maloj osobi koja posjeduje moje djetinjstvo? Zbog čega bih trebao brinuti o nečemu što je ionako daleka prošlost?"

"To nije daleka prošlosti, to je sada", rekla je. "Ti znaš tko si, on zna zašto si. Ako ste prijatelji, možete trgovati. Ali nitko ne kaže da moraš nešto učiniti. Ja te volim ovakvog kakav jesi."

Zagrlio sam je zbog tih riječi. "Hvala, ljubavi."

"Nije mi važno", rekla je, "nije me briga ako si beskarakterna kukavica, ako se bojiš priznati da imaš i tračak osjećaja ili nježnosti ili bilo koje druge ljudske emocije, ako ne shvaćaš da si nekada bio dijete, misli ako hoćeš da si nekakav došljak koji je samo ušetao iz drugog svijeta. Ti dobro kuhaš i to je ono što je važno za jednog supruga."

O, Bože, pomislio sam. Ona vjeruje da će zapravo biti Dobro Za Mene da se vratim natrag i otvorim tu Pandorinu kutiju koja vodi u Dickiejevu tamnicu. Neka druga žena rekla bi da nikada nije željela muža koji bi kopao tko zna koliko dugo po mračnom dijelu svoje svijesti pokušavajući se sprijateljiti s djetetom koje je sam izmislio.

Djeca imaju izmišljene odrasle osobe za svoje prijatelje, mislio sam, zašto ne bi i odrasli mogli imati izmišljeno dijete za prijatelja. U mojim knjigama, pomislih, Galeb Jonathan je izmišljen lik, i Donald Shimoda i Pye ... troje od mojih četvero najbližih prijatelja i najdražih učitelja su bestjelesni.

Što bi bilo toliko čudno ako bi Dickie isto tako mogao promijeniti moj život?

Počeo sam se gubiti, pomislio sam, zahvaljujući ludom Shepherdu i njegovim suludim izmišljotinama. Vidim li ikada više taj stari Ford, najprije ću zapisati broj tablice i saznati što tip drži u tajnosti. Kako je uopće moguće da jedan šašavi tip preokrene moj ustaljeni životni ritam u kompletnu ludnicu.

"U redu, može riža", napokon sam rekao.

Ostavio sam Leslie na kauču s hladnom šalicom čaja, stavio sam wok na štednjak, pojačao plamen, malo maslinovog ulja, izvukao sam celer i luk i paprike i đumbir iz hladnjaka i sve to sitno narezao.

Čega se zapravo bojim? Tko na kraju upravlja mojim umom? Jednostavno ću zamisliti malog dječaka kako je puno ljubazniji prema meni ovaj put... može doći k meni s isprikom za bacač plamena, popuniti praznine u sjećanjima iz mog djetinjstva i otići svojim zamišljenim putem različitim od mog, praviti se sretnijim, praviti se mudrijim, zapravo nitko ne bi bio lošiji izbor za taj susret.

Miješao sam na kockice narezano povrće, jučerašnju rižu koja je cvrčala, soju, dodao sam još klica.

Ako me već toliko veseli postaviti novi fizički rekord, mislio sam, trči tisuću petsto za deset minuta, umjesto deset i trideset pet, ostani u zraku sa padobranom dva i pol sata umjesto dva i petnaest minuta - primoram li se da proširim svoja fizička dostignuća, što ima loše u tome primoram li se i da i emocionalno postignem nešto više?

Postavio sam tanjure, plave na bijele, oslikane cvijećem kako bi odgovarali svježem cvijeću koje je Leslie ubrala za kuću.

Ne moram to učiniti, razmišljao sam, nitko me ne prisiljava. Ali ako sam radoznao da saznam što sam ostavio u djetinjstvu i nađem li ono što sam ostavio, kako bi me to moglo pro-' mijeniti danas, ima li u tome nešto protuzakonito? Hoće li se pojaviti nekakva takozvana macho-policija, lupajući mi na vrata i uhititi me zato što sam popustio

osjećajima? Netko se usuđuje braniti mi šetnju po mom djetinjstvu samo zato što me to veseli?

"Večera je gotova, Wookie!" viknuo sam.

Razgovarali smo o djeci uz večeru, o svemu. Rekao sam joj koliko sam ponosan na svoju zbog izbora koje su napravili, kako sam sretan što nisam više dijete, što se ne moram ponovo suočiti s najtežim i najokrutnijim i najslabijim izgubljenim godinama koje drugi ljudi rijetko kada okuse.

"U pravu si", rekla je Leslie, dok sam nam nosio jagode za desert. "Prava je sramota da svako dijete mora sve to proći potpuno samo."

Osam

Nikada neću moći zaspati. Inače poljubim ženu za laku noć, udarim šakom u jastuk i napravim udubljenje, padnem i prije nego glavom taknem jastuk već sam otišao.

Ali ne večeras. Dva sata nakon stoje Leslie bila u dubokom snu, još uvijek sam zurio u strop, proživljavajući ovaj dan po trinaesti put.

Zadnji put kada sam pogledao sat bilo je jedan iza ponoći, šest sati do svitanja. U podne ću biti vani, petljati oko Daisy, naše Cessne.

Nadam se da će sutra padati kiša, razmišljao sam u mraku. Trebao bih isprobati nove prilaze s lošim vremenom, otresti hrđu s instrumenata. U Bayview, isprobati prilaz s indirektnim osvjetljenjem, skočiti u Port Angels zbog sustava uređaja za slijetanje ...

Bilo gdje, samo da ne spavam, mislio sam.

Bojiš se da će Dickie pronaći put kroz vrata i spaliti te u krevetu?

Ovo je smiješno. Čega se ja to bojim? Kad se Leslie naljuti (na mene, da li još uvijek bježim?)

Naravno. Ne kao nekada. Pa zbog čega onda bježim iz te drvene ćelije? Ja sam ga tamo'zatvorio, to nisam smio napraviti, bilo je pogrešno i žao mi je, ne mogu shvatiti zašto sam to napravio. To nije bio unaprijed planirani čin i jedino što mogu napraviti je da otvorim vrata i pustim ga van, malog izmišljenog dječaka.

Nakon pola sata, na rubu sna, opet sam vidio vrata, hladni- I ja i tamnija nego ikada.

Uroni u svoje strahove, mislio sam, ohrabri ih da učine ono najgore i onda ih razori kada pokušaju. Svaki korak kojeg I se bojim samo je zrakoprazan prostor i samo izgleda kao pakao.

Podigao sam zasun, ali vrata sam držao zatvorena.

"Dickie, ja sam, Richard. Nisam znao što radim. Nisam to smio učiniti. Strašno mi je žao zbog onoga što sam napravio."

Čuo sam ga kako se miče unutra. "Dobro", rekao je. "Sad uđi unutra i pusti da ja zaključam vrata za tobom na pedeset godina. Nakon toga ja ću doći natrag i ja ću reći tebi koliko; mije žao. Vidim što misliš o tome. Milo za drago, zar ne?"

Otvorio sam vrata. "U pravu si", rekao sam. "Žao mi je. !, Bio sam budala što sam te ostavio. Moj život je siromašniji za ono što sam učinio. Sada je red na tebi. Zatvori me."

Čelično plavi okidač na cijevi njegovog bacača plamena podrhtavao je, uperen prema mom licu u trenutku kad sam otvorio vrata. Da se ne znam što dogodi, neću pobjeći. Njegova sloboda daje mu pravo da me ubije ako hoće. Nije se pomakao s mjesta na klupi preko puta vrata gdje je sjedio.

"Zatvorio si me tu i ostavio samog] Nije te bilo briga da li sam vrištao ili plakao, nisi čuo i nije te bilo briga!" rekao je. ; "RICHARDE, JA SAM TI MOGAO POMOĆI! Ja sam ti ' mogao pomoći ali me nisi trebao, nisi me volio, čak te nije bilo BRIGA!"

"Vratio sam se natrag da ti kažem da mi je žao", rekao sam. "Ja sam najveći i najgluplji idiot na svijetu."

"Misliš li da samo zato što ja postojim u tvojoj svijesti, da nisam važan, da me ne boli, da te ne trebam, da me zaštitiš i da me učiš i voliš, e pa da znaš, TREBAM TE! Ti misliš da nisam stvaran, da nemam svoj život, da se ne bojim onoga što ćeš mi napraviti, pa ipak, JESAM!"

"Ne znam previše o tome što znači brinuti, Dickie. Kada sam zatvorio tebe, zatvorio sam i većinu svojih osjećaja s tobom, išao sam kroz život uglavnom s razumom. Nisam znao da si tu do jučer, i odmah sam došao." Najednom su mi se otvorile oči u mraku. "Ovog trenutka ti plašiš mene isto koliko i ja tebe. Imaš sva prava prekinuti veze sa mnom. Prije nego to napraviš, hoću da znaš da sam te vidio kako ležiš na krevetu, odmah nakon što je Bobby umro. Htio sam ti reći kako će sve biti u redu. Htio sam ti reći da te volim."

Oči su mu plamtjele, tamnije od mraka u njegovoj tamnici. "Ovo je način na koji me voliš? Da me zatvoriš? Da ne budem dio tvog života? Proživio sam najgore trenutke umjesto tebe, ja ZASLUŽUJEM da mi kažeš ono što ti znaš, a JA NE ZNAM!"

ZATVORIO SI ME! ČAK NI PROZOR NISAM IMAO, ZATVORIO SI ME! JESI LI SVJESTAN KAKAV JE TO

OSJEĆAJ?" "Ne."

"To je kao dijamant u sefu! To je kao leptir u lancima! To je osjećaj beživotnosti! Znaš li što znači beživotno? Znaš li što je hladnoća? Znaš li nekoga tko bi te trebao voljeti više nego ikoga na svijetu, a jednostavno mu nije stalo da li si živ ili mrtav?"

"Znam što je usamljenost", rekao sam. "Usamljenost, da ne bi! Pokušaj nekoga koga voliš, pokušaj mene pustiti da te zgrabim protiv tvoje volje i da te gurnem u drveni kavez i stavim veliki lokot na vrata i ostavim te bez hrane, Bez vode, bez pozdrava, sljedećih pedeset godina! To probaj i onda mi reci da ti je žao! Mrzim te! Ako postoji išta što ti mogu dati, išta što ti trebaš od mene, išta bez čega bi umro dozvoli da ja tebe mučim dok se ne slomiš i onda mi reci da ti je žao!

MRZIM TO TVOJE ŽALJENJE!"

Sve što sam imao bio je razlog, jedino oružje u ruci. "Ova minuta, Dickie, je prva od milijun minuta koje možemo provesti zajedno. Postoji li išta što ti želiš od našeg druženja? Ne znam koliko minuta imamo, ti i ja. Možeš mi okrenuti leđa, možeš me zatvoriti ovdje i otići zauvijek i ako ćeš time naplatiti moju okrutnost prema tebi, napravimo to. Ali mogu ti pokazati puno o tome kako ja vidim svijet. Htio bi znati u ovom trenutku sve što ćeš naučiti u pedeset godina? To sam ja, stojim točno ispred tebe. Pola stoljeća iskušenja, uglavnom pogrešnih odluka, ali i onda i sada posrtao sam preko istine. Zatvori me ako hoćeš, ili me iskoristi i dozvoli da tvoj san postane stvarnost. Izbor je tvoj."

"Mrzim te", rekao je.

"Imaš pravo mrziti me. Postoji li išta što mogu napraviti da se iskupim? Postoji li išta o čemu si sanjao a da ti ja to mogu pokazati? Ako sam to učinio, ako sam proživio, ako sam znao, pripada tebi."

Gledao me u polumraku, okrenuo je bacač plamena u stranu i njegove tamne oči napunile su se suzama.

"O, Richarde", rekao je. "Kakav je osjećaj letjeti?"

Devet

Leslie je slušala priču sve do jutra i kada sam završio, sjela je u krevet, i promatrala svoj cvijetnjak kroz prozor, tiša od misli.

"Puno toga si ostavio iza sebe, Richie. Zar se nikada nisi osvrnuo?"

"Ne rade to baš svi, mislim da nisam. Djetinjstvo je nešto za što mi nitko nikada nije rekao da je dragocjeno i da ga treba čuvati. Bilo je važno proći kroz njega. Usput naučiti najviše što možeš, ali sagneš se, zadržiš dah, baciš se niz taj brijeg ovisnosti dok ne dobiješ dovoljnu brzinu da možeš stisnuti kvačilo i sam upaliti vlastiti motor."

"Bilo ti je devet godina kad ti je umro brat?"

"Otprilike", rekao sam. "Kakve veze to ima s ovim?"

"Dickie ima devet godina", rekla je.

Klimnuo sam.

"Bilo ti je teško tada, zar nije?"

"Ne. Bobbvjeva smrt nije utjecala na mene. Čudno, zar ne? Osjećam kao da bih ti trebao lagati, da bih trebao reći da mi je bilo teško. Ali nije, Wookie. Otišao je u bolnicu, umro, i mi ostali nastavili smo svojim poslom. Nitko nije plakao, znam to. Nema svrhe plakati ako ništa ne možeš promijeniti."

"Većina ljudi bila bi shrvana."

"Zašto? Žalimo li za nekim ako ode? Živi su isto kao što smo i mi, ali samo zato što ih ne vidamo znači li da trebamo žaliti za njima? To nema smisla. Ako smo vječita bića ..."

"Jesi li mislio da si vječit kada si imao devet godina? Jesi li mislio da je Bobby samo otišao kada je umro?"

"Ne sjećam se. Ali to je duboka intuicija. Ne bih se iznenadio."

"Ja bih. Mislim da si pronašao jako puno te intuicije nakon što je tvoj brat otišao u bolnicu i više se nije vratio." "Možda je i bilo tako", rekao sam. "Izgubio sam zabilješke."

Okrenula se prema meni, širom otvorenih plavih očiju. "Pisao si bilješke? Dok ti je brat..."

"Šalim se, ljubavi. Nisam pisao bilješke. Jedva da se i sjećam da je uopće umro."

Nije se smijala. "Kladim se da se Dickie sjeća."

"Nisam siguran da želim znati. Jedino što sada želim je uspostaviti mir između nas i krenuti dalje."

"Opet ćeš ga zatvoriti?"

Legao sam natrag na krevet, promatrajući neravnine na drvenoj gredi iznad moje glave, kvrgu koja je izgledala poput pauka

pripijenog svojim sitnim nožicama uza sami rub. Ne, nikoga ne mislim zatvoriti.

"Stoje mislio time, Leslie, da mi je mogao pomoći?"

"Kada ideš letjeti", rekla je. "Recimo da je prekrasan dan, i hoćeš letjeti samo da bi uživao u tome. Da li ideš na aerodrom i kupiš kartu i voziš se kao putnik na stražnjem sjedalu najvećeg i najtežeg željeznog čudovišta koje možeš naći?"

Pojma nisam imao na što cilja. "Ne. Ili ću uzeti padobran na planinu ili ću izrulati Daisy iz hangara i izabrati najljepši komadić neba i stopiti ću se s krilima i prostranstvom sve dok ne postanem samo duh na sunčevoj zruci. Sigurno postoji razlog zašto me to pitaš."

"Znaš kako se nosiš s problemima kada ne možeš pobjeći od njih?"

"Zar postoji drugi način? Prebaciš u nižu brzinu," rekao sam, "stisneš grkljanom zemlju, čvrsto zatvoriš oči, osam kilometara na sat i vozi ravno preko njih."

"Misliš li da je Dickie time 'Ja sam ti mogao pomoći' mislio na to da ćeš, nađeš li načina da budete prijatelji, moći otvoriti oči?"

Deset

Smještajući se u Daisvnu kabinu s Dickiejem u mislima osjećao sam se opet kao dijete. Dječak koji sam bio nije više predstavljao nekakvog iznenadnog prijatelja, već divljeg rakuna spašenog iz zamke, ali kada je po prvi puta ugledao avion kroz moje oči, a ja kroz njegove, odjeknuo mi je u svijesti njegov glas.

"Hej! Gledaj sve te brojčanike i prekidače! Stoje to!"

"To je visinomjer", rekao sam. "Vidiš mali avion ovdje? To smo mi a ovdje je mali horizont, i ako smo u oblacima, znamo gdje..."

"Što je to?"

"Komande za kontrolu nagiba, po jedna za svaki motor. Postavimo ih u prednji položaj kod polijetanja i kasnije ... "

"Stoje to?"

"To pokazuje gdje su munje kada je vrijeme olujno. Tako da znam gdje ne smijemo letjeti."

"Daj da gaja pokrenem!"

Nasmijao sam se tome. Izgledalo je kao da dotičem komande po prvi puta u životu, teško ali lako ostvarivo. Dosta posla, no ugodnog.

"Što su ovi prekidači?"

"Ovo je mikrofoni. Tu je prekidač za ravnotežu. Ovo su kočnice, isključivanje automatskog pilota, ovo su komande za pokretne karte... "

"Upali motore!"

Pritisnuo sam gumb za miješanje goriva.

"Mogu ja?"

Kakav je osjećaj, tom djetetu u meni? Sjediti u pilotskom sjedalu pravog aviona po prvi put, i već znati kako cijela stvar funkcionira! Nebesa!

Glavni akumulator - uključen, usisne pumpe uključene za prednji motor.

"OSLOBODI PREDNJI POTPORANJ!!!" viknuo sam. Magneto-prekidač na START, i...

Božanstveno, slušaj kako motori grme!

Potmulu tutanj i iskre koje lete unaokolo; naša vlastita olujna grmljavina.

Zaboravio sam način na koji avion podrhtava i pleše, tu sekundu kada se uključe motori, kao da ne može vjerovati da je opet živ, i da će poletjeti.

"OSLOBODI STRAŽNJI POTPORANJ!" Magneto-prekidač na START.

DVIJE olujne grmljavine!

Pokazivao je na sve komande koje su se micale, i ja sam odgovarao na njegova pitanja.

"Tahometar! Pritisak ulja! Razina goriva! Ispušni plinovi!"

Koliko dugo sam letio, koliko godina, da nisam kao on osjetio ni mrvicu tog predivnog uzbuđenja što se rađa u ovoj kabini? Bilo je to mirno, dobro skriveno zadovoljstvo, tako odraslo.

"Slušam!" rekao sam i stisnuo prekidač za radio vezu s aerodromskim prometnim informacijama.

Slušam? Mislio sam.

" ... vjetar jedan sedam nula stupnjeva brzina jedan pet čvorova", rekao je glas u slušalicama,

"uzletno-sletna staza jedan šest desno, obavijestite kod startanja da imate informaciju Kilo ..."

Pritisnuo sam prekidač mikrofona i on se izbezumio od sreće. Razgovarao je s kontrolnim tornjem!

"Pozdrav Zemlji, Skvmaster jedan četiri četiri četiri alfa, na pisti kod zapadnih hangara s Kilo ..."

On je bio duh iza mog glasa, govoreći onako kako bi pravi pilot govorio, i stajao je iza sebe.

"Ispod - O!" rekao je dok smo taksirali u poziciju za uzlijetanje. Po prvi puta je uvidio da više nema tijelo malog dječaka. Mogao je dosegnuti poluge i upravljačke pedale bez da mora nabacati jastuke unaokolo, mogao je preko štitnika za sunce vidjeti pistu baš kao pravi pilot.

Gurajući poluge i upravljač od sebe, prvi put u svom životu dotaknuo je veliku snagu. Olujna grmljavina pretvorila se u tornado, Daisy je jurnula naprijed, pritišćući nas na sjedalo, žureći u nebo.

Središnja linija duž uzletne staze promijenila se iz spore bijele isprekidane crte u sto kilometara brzo razmazano blje-štavilo ispod nas.

"Više! Više! Više!"

S naporom je vukao upravljač, avion se uzdigao prema gore i mi smo se penjali, kao snježna raketa ispaljena u nebo.

"Kotači uvučeni! Krilca gore!" vikao je. "Hajde, Daisy! Idemo! Idemo!"

Za mene je uspon značio petsto metara u minuti, mogao sam to očitati na indikatoru vertikalnog ubrzanja. Za njega je to značilo prerezane lance, zemlja je nestala i bili smo daleko u svemiru.

Konačno slobodni!

Okrenuo sam nas daleko od aerodroma, od aviona, daleko od kontrole zračnog prometa, a on nas je vozio bočno prema velikom kumulusu, plutajućem otoku blizu planinskih vrhova. Bolje od snova, milijun puta bolje od ležanja u pšenici i pretvaranja da si na oblaku.

Kad smo uletjeli u kumulus, već smo letjeli brzinom od preko 350 kilometara na sat, od uzbuđenja su nas prolazili trnci dok smo ulazili u čvrsti mramorni blok i ništa na svijetu nije bilo ravno ovom ushićenju.

"Hej! Hej! Hej!"

Avion se tresao, u oblaku, ali uz ovu brzinu nije dugo trajalo. Izjurili smo iz oblaka sa suprotne strane kao užarena bijela kugla, vukući iza sebe spiralne tragove magle koja je izlazila iz vrhova naših krila.

"Nebesa!"

Vratili smo se natrag, popeli uz snježni toranj i preletjeli vrh, koso niz strminu do uzavrelog vrha kojeg nitko do sada na svijetu nije vidio niti će ikada vidjeti, zatim smo preletjeli okomitu liticu, vidjeli smo nekoliko iznimno hrabrih skijaša na visini od dvije tisuće petsto metara, odbačenih do samog ruba.

"Naprijed, Daisy!"

Nevjerojatno, mislio sam. On je pravo dijete!

"Preko planina!" viknuo je. "Gdje se još nitko nije popeo!"

Vodio sam računa da budemo u granicama zakona i sigurnosti, pretražujući pogledom mjesto za eventualno prisilno spuštanje u slučaju da oba motora zataje, jednim okom na indikatoru količine goriva, pritiska ulja i temperature motora.

Pogledao je kroz prozorski zaslon i natjerao Daisy da leti.

Ispod nas, planinska jezera plutala su iznad rubova šume, kao sjajni otopljeni kobalt koji izranja iz snježnog prostranstva. Nijedne ceste, nijedne planinarske staze, nijednog drve-ta. Poput žileta oštri granitni vrhunci, nepregledni stjenoviti platoi i uzvisine prekrivene snježnim pahuljicama, nebesko plavi riječni brzaci koji se divlje valjaju jedan preko drugog zaboravljeni u svemiru.

"MEDVJED! Richarde, gledaj gledaj gledaj! MEDVJED!"

Znao sam da medvjedi nemaju što tražiti ovako visoko u planinama, zatim sam uhvatio tu svoju misao tako karakterističnu razmišljanju 'za odrasle' gdje sve mora biti u skladu s razlozima, jednostavno ignorirajući grizlija koji je stajao tamo dolje.

Medvjed je stajao na stražnjim nogama, njuškajući zrak u našem pravcu, pretpostavljam, dok smo kružili iznad njega.

"Dickie, potpuno si u pravu! Medvjed!"

"Maše nam!"

Zaljuljao je krilima odzdravljajući medvjedu, i već sljedeće sekunde projurili smo preko planinskog vrhunca, spuštajući se prema dolini, ja i dijete koje sam bio, ono koje nikada nije imalo priliku poletjeti.

Sat kasnije, nakon što smo sletjeli i dotaksirali natrag u hangar, Dickie se odvojio od mene i ugledao sam ga opet u njegovom tijelu, bio je nestrpljiv da što prije izađe iz Daisyne kabine.

Otvorio je vrata, iskočio i prešao rukama po avionu, kao da nije dovoljno promatrati ga s udaljenosti od pola metra.

Iskočio sam, gledajući za trenutak. "Što vidiš?" "Ovaj metal," rekao je, "ova boja je upravo bila iznutra u oblaku! Prošla je iznad najviše planine! Bila je! Dotakni i sam!"

Bilo je kao da se čarolija čvrsto priljubila uz Daisvnu površinu, i on nije htio izgubiti niti djelić te čarolije. I ja sam je osjetio.

"Hvala, Daisy", rekao sam, iz pristojnosti, stara navika, Dickie je potrčao prema prednjem dijelu aviona, zagrio rukama propeler prednjeg motora i poljubio sjajni metal. "Hvala, Daisy," rekao je, "za prekrasnu prelijepu najsretniju najljepšu prekrasnu prekrasnu prekrasnu vožnju ti velika sjajna brza prekrasna ptico volim te!"

Nije me bilo briga ako su ostali otisci prstiju i poljubaca ha Daisynoj glatkoj boji. Sjetio sam se što je to letenje!

Jedanaest

Kada sam došao kući, našao sam Leslie za računalom, kako radi do kasno. Stao sam uz vrata njenog ureda i digla je pogled, smiješeći se. "Došao si, Wook. Kakav je bio let s Dickiejem?"

"Dobar", rekao sam. "Jako zanimljiv." Spustio sam letačku torbu pokraj vrata, prebacio jaknu preko stolice, preletio pogledom poštu. Zašto mi je bilo teško ispričati joj kako je uzbudljiv bio let?

"Svaki let je zanimljiv", rekla je. "Što nije u redu?" "Ništa. Samo je... tako djetinjasto, valjda, osjećam se kao budala, pričajući o tome."

"Richarde, to i treba biti djetinjasto!" rekla je. "Pozvao si dijete u svoju svijest, gdje ga nikada nije bilo!"

"Nećeš misliti da sam lud, ako ti ispričam?"

"Uvijek sam mislila da si lud", rekla je. "Nemoj me tjerati da sada mijenjam mišljenje."

Smijao sam se, ispričao joj što se dogodilo, kako je bilo ponovo razmišljati kao dijete, sve je bilo novo, kao da nikada prije nisam letio, opet sam osjetio ono isto uzbuđenje kao da se sve dogodilo prvi put.

"Prekrasno, ljubavi", rekla je. "Koliko ljudi bi se usudilo učiniti ono što si ti učinio danas?"

Ponosna sam na tebe!"

"Ali to ne može trajati zauvijek. Što će se dogoditi kad mu poželim ispričati o stvarima iz svijeta odraslih, hoće li ga to zanimati? Žena, brak, posao i život, stvaranje vjere - ništa nije toliko zanimljivo i bojim

se da će me prekinuti u sredini rečenice i zatražiti lizaljku. Ja ne poznajem djecu, ne znam što bih rekao djeci dok ne odrastu."

"Zar ne bi on mogao biti ono što si ti govorio za sebe?" pitala je. "Potpuno nesvjestan ali beskrajno inteligentan? Ako se on nada na mu pišeš knjigu o svemu što si naučio proteklih pedeset godina, onda najvjerojatnije treba daleko više nego stoje lizaljka."

Kimnuo sam glavom, sjećajući se vremena kada sam bio on... Morao sam znati sve o svemu osim poslu, vladi i medicini, i morao sam to saznati odmah.

Mozgao sam o tome za trenutak, zbog čega iznimke? Danas sam već otupio na to jer se sve svodilo na društvene ustupke, i nema ničeg dosadnijeg od usuglašavanja nesklone većine. Mora da se i on tako osjećao. Je li moguće da imamo zajedničkog više nego što je prošlost, je li moguće da još nismo otkrili da smo u srži jednaki, da priznajemo iste vrijednosti? Što bi njemu moglo biti vrijedno?

Buljio sam u tepih. Devetogodišnjak s vrijednostima? Nemojmo se baš previše zanositi, Richarde!

Leslie me promatrala kako tonem u misli, okrenuvši se kompjutoru.

On želi znati ono što ja znam. Objasniti, to je lakši dio posla, ali iza činjenice nema osjećaja, nema puno toga što bi se moglo osjetiti. Sumnjao sam da bi on to mogao promijeniti, ali nema ništa loše u tome da ga podučavam i da on uči. Nitko ne tvrdi da to mora biti dvosmjerni put.

Nije skidala pogled s ekrana. "Gdje je on sada?"

"Vidjet ćemo." Sklopio sam oči. Ništa. Bez slike, bez djeteta koje sam bio. Bezlična crna praznina.

"Wookie, da li ti zvučim ludo?" rekao sam. "Nestao je!"

Dvanaest

Kada sam se bacio na krevet te noći i zatvorio oči, prvo mjesto na kojem sam ga potražio bila je ćelija u tamnici.

"Dickie!" zvao sam ga. "Oprosti! Zaboravio sam!" Masivna vrata stajala su otvorena. "Dickie?"

Čuješ me?" Unutra, ništa. Klupa, poljski krevet, hladan bacač plamena. Proveo je desetljeća ovdje zato što sam ja odlučio ne biti zatočenik osjećaja, neodlučno rastrgan između sadašnjosti i prošlosti dok su razlozi slabili. Zašto sam toliko pretjerao u toj odluci? Zbog čega prekomjernost

-zar nisam bio dovoljno siguran u ono što jesam? "DICKIE!" Odjeci.

On je negdje u mojoj svijesti, mislio sam. Ima dovoljno mračnih kutaka gdje se može sakriti ako ne bude htio izaći van. Zbog čega ne bi htio biti sa mnom? Zato što je nekako uspio preživjeti sam sve ove godine i zna da ne bi bilo previše pametno vjerovati tamničaru.

Pobjegao je kada sam prestao razgovarati s njim, na putu kući dok sam se vraćao s aerodroma.

Kad sam ga promijenio iz ljudskog bića u čudnovatu umnu zagonetku nestao je kroz vrata, a ja nisam čak ni primijetio.

U što sam to upao, mumljao sam, moram li s njim razgovarati svaku minutu samo da ne pobjegne?

Možda ne moramo razgovarati, mislio sam, ali trebao bih očistiti od trnja i paučine taj put između nas. Možda bi bilo dovoljno da brinem o njemu. "DICKIE!" Bez odgovora.

Podigao sam se u mislima na visinu helikoptera, rasprostro sam kartu i počeo ga tražiti. Vidio sam neprohodne obronke brežuljaka, izgledalo je kao Arizona, dok je podnevno sunce pržilo svom snagom.

Spustio sam se na zemlju na samom rubu nepreglednog suhog jezera čija je površina izgledala kao razmrskani cijepovi. U daljini, u sredini te pećnice, stajala je sićušna figura. Razdaljina je bila veća nego što se činilo na prvi pogled, i dok sam trčao prema njemu, pitao sam se čemu tako zlokoban pejzaž. Da li ga je on izabrao ili sam možda ja? "DICKIE!"

Okrenuo se prema meni, gledajući koliko sam udaljen, ali nije se ni pomaknuo niti progovorio.

"Dickie", dahtao sam. "Što radiš tu?" "Hoćeš li me opet zatvoriti?"

"Ne! Nikada! Kako možeš i pomisliti da bih, nakon što smo letjeli zajedno? Bio je to najljepši let u mom životu, zato što si ti bio tamo, letjeli smo zajedno!"

"Odbacio si me! Čim smo krenuli kući, odmah si prestao misliti na mene! Ja sam onaj koji mora odlučiti, i nemoj misliti da ne znam da mogu otići! Mogu te ostaviti i nikada se ne vratiti! Gdje ćeš onda biti?"

Rekao je to tako kao da sam ja trebao odgovoriti na to, kao da bi bio kraj svijeta ako ode, kao da nisam već živio bez njega najveći dio svog života i nije mi uopće nedostajao.

"Zbog čega te ja ne mogu upoznati? Zašto ne možemo biti prijatelji?" Preživjet ću, mislio sam.

Ali mrzio bih samoga sebe da sada iščezne, nevin i neotkriven, izgubljen u ranama i opekotinama moje unutrašnjosti.

Nije odgovorio. Ovo bi moglo biti gusto i moglo bi potrajati, mislio sam, ali on nije budala koja će pobjeći od mene. Zašto bi vjerovao nekome tko ga je bacio u tamnicu i otišao zauvijek? Ako je itko ovdje budala, onda to nije on.

Sjeo sam na suhe glinene ploče na rubu jezera, gledajući brda u daljini.

"Gdje smo?" pitao sam.

Rekao je to tužno. "Ovo je moja domovina."

"Tvoja domovina? Zašto tu, Dickie? Mogao si izabrati bilo koje mjesto u mojim mislima, bilo gdje, mogao si izabrati savršeno mjesto gdje ćeš biti, ako si htio."

"Ovo je savršeno mjesto", rekao je. "Pogledaj ga."

"Mrtvo je! Izabereš najveće isušeno jezero u južnoj pustinji i nazoveš to svojom domovinom, zoveš to svojim savršenim mjestom?"

"To nije isušeno jezero."

"To samo ti vidiš", rekao sam. "Ravno kao pećnica, kilometri i kilometri blata spaljenog u obliku kvadrata? Ako ovo nije Dolina smrti, što je onda?"

Okrenuo je glavu od mene, gledajući u daljinu. "To nisu napukle kocke", rekao je. "Svaka je različita. To su tvoje uspomene. Ova pustinja je tvoje djetinjstvo."

Trinaest

Svaka riječ odzvanjala mi je u glavi, dok sam stajao u tišini bez odgovora. U pravu je, pomislio sam, napokon, ovo je njegova domovina. Onih nekoliko puta što sam posegnuo za starim uspomnama, to je mjesto kamo sam došao: suho, mrtvo, izgubljeno, sve ono što je nekada postojalo, pretvoreno je u prah. Nakon nekog vremena slegnuo sam ramenima, sretno djetinjstvo, ali užasne uspomene, i naučio sam živjeti bez mladosti, njenog najvećeg dijela. Tu ona leži.

Okrenuo se i pogledao mene, sebe-odraslog, nakon svih ovih godina, oči u oči.

Povratio mi se glas. "Jesu li uspomene i za tebe mrtve?"

"Naravno da ne, Richarde."

"Zbog čega tako izgledaju?"

"Sahranjene su. Sve do jedne. Mogu ih izvući van, ako hoćeš." Smijao se kao da me polio kantom vode i kao da ima još tisuće kanti s vodom.

"Moje cijelo djetinjstvo?"

"Da", rekao je. "Ti si napustio mene, ja sam napustio tebe."

Pokazao sam prstom na tvrdu zemlju ispod mene, trznuvši se dalje od korom prekrivenog, spaljenog poligona. Glina je isto tako mogla biti i izbrazdani željezni plato.

"Je li vodeni toranj tu? Zbog čega se sjećam vodenog tornja? Kakvo značenje ima?"

Nasmijao se, oponašajući moj glas najbolje što je mogao. "To je najveća stvar u okolici, mislim."

"Dickie, molim te, moram znati. Mijenjat ću vožnju avionom za vodeni toranj, što kažeš?"

"Već imam vožnju avionom", rekao je. "To si mi dugovao. A duguješ mi još milijun stvari."

Nitko ne tvrdi da se moramo dopadati jedan drugom, mislio sam, ali nisam mislio da će doći do ovakvog pogađanja, svaki s jedne strane željezne ploče. Ovo je osuđeno na propast.

"Dickie, u pravu si. Žao mi je. Dugujem ti milijun letova avionom, i dugujem ti više od toga.

Dugujem ti sve ono što sam naučio u godinama kada smo prestali biti jedno, i platit ću ti to. Ti zadrži svoje uspomene. Ti meni ne duguješ ništa, ja dugujem tebi."

Usta su mu se otvorila od iznenađenja. "Stvarno tako misliš?"

"Možeš bježati koliko god te volja. Ja ću se vraćati i pokušavati ispraviti, sve dok živim."

Tada je napravio najčudniju stvar. Otišao je nekoliko koraka dalje, posegnuo za suhom glinom i taknuo jedan kvadrat u mozaiku, po ničemu drugačiji od ostalih. Na njegov dodir, mozaik se uzdigao, staklena saća jantarno žute boje iz njegove pustinjske riznice.

"Evo ti tvoj vodeni toranj", rekao je, i bacio tu krhku stvar da se smrska o zemlju pred mojim očima.

Četrnaest

Nikada se nijedna uspomena nije brže razbila, djelići su još letjeli na sve strane, i onda se svijet oko mene izmijenio, potpuno prizivajući prošlost. Vidio sam čegrtuše oko kuće, prisjećao sam se, škorpione u kući, stonoge u kadi. Ali za dječaka s ranca u Arizoni, to su rizici s kojima se može nositi.

Ne oblači cipele prije nego nekoliko puta lupiš njima o pod kako bi noćni posjetioци uspjeti pobjeći. Ne guraj ruke 1 pod stijene dok ne provjeriš da li bi nekom izgledao kao uljez kojeg treba otjerati napadom.

Pustinja je bila more mudrosti i stijena. Planine su bili oblaci na horizontu. Sve drugo pretvorilo se u ravninu, vrijeme uhvaćeno u pješčane stijene. To i nije bio baš vodeni toranj, više je ličio na vjetrenjaču. Jedina vertikalna dimenzija u mom životu bila je ta nejasna struktura. Svaki dan netko je imao obvezu da se popne na drvene stepenice na vjetrenjači i očita razinu vode u otvorenom spremniku smještenom visoko iznad vrha krova. Moja braća obavljala su to kao dosadnu dužnost. Za mene, stepenice koje su bile na tornju bile su isto što i vješala osuđeniku na smrt. Nije bila visina ono čega sam se toliko bojao, već pad s te visine, i to nisam nikako mogao objasniti.

Bobby me pokušao natjerati da se popnem. "Na tebi je red, Dickie. Popni se i očitaj razinu vode."

"Nije moj red."

"Nikada nije! Roy se penje gore, ja se penjem. I ti moraš isto tako."

"Ja sam premali, Bobby, nemoj me tjerati na to."

"Bojiš se, to je?" zadirkirao me. "Mala beba boji se popeti na toranj?"

Polu stoljeća je prošlo i ne bih znao koliko sam volio svog brata, a tad je tako lako bilo poželjeti da umre. "Previsoko je."

"Mala beba boji se popeti", i otišao je gore, bezbrižan, popeo se uz ljestve do ruba spremnika, viknuo 1990 litara, spustio se niz ljestve i otišao u našu sobu čitati knjigu.

Bilo bi tako lako priznati, tada: U pravu si, Bobe, ja sam samo malo dijete i previše se bojim da bih se popeo, ja sam malo dijete koje je prokleta sigurno da će se okliznuti i pasti, i udariti tri- četiri puta u ljestve padajući, i tresnuti naglavačke ravno na oštar kamen i radije ću pričekati s tim iskustvom dok ne porastem još malo, hvala ti lijepo.

Danas to mogu reći i slutim da bi me moj brat ionako mogao razumjeti. Tada, bez obzira, priznati da si dijete bilo je nezamislivo čak i djetetu, i toranj je gubio svoje uzvišeno svojstvo pred riječju kukavica.

Mrzio sam tu visoku građevinu kao što igla mrzi magnet. Visoko hrapavo drvo kao spomenik prezira prema maloj djeci, prema slabićima koje kontrolira strah, prema dječacima koji su poraženi i prije nego završe drugi osnovne.

S vremena na vrijeme, u razdoblju u kojem smo živjeli na rancu, zatekao bih samoga sebe, samog na širokoj prvoj prečki ljestava, pola metra od zemlje. Druga prečka bila je nešto uža od prve, i bila je šezdeset centimetara u zraku. Treća je bila gdje već počinje strah, devedeset centimetara iznad zemlje, i od tamo sam se obično vraćao na početak.

Usuđujući se stati na četvrtu prečku, gledaj ući gore, ljestve su izgledale kao drvene tračnice koje su se ne baš posve ravno penjale u nebo. Ljestve se jesu iskrivile prema unutra, pričvršćene kao dizalo do uskog kрана na tornju, ali nije bilo čuvara na kranu, i čvrsti stisak na površini od dva-puta-četiri prečke postajao je slabiji kako je rastao strah od visine.

Na petoj prečki sam već bio smrznut, dvadeset prečki udaljen od vrha ljestava. Nitko me ne gleda, mogao bih pasti i ubiti se s ove visine. Sto bi bilo da su te gledali, da li bi to nešto promijenilo, Dickie? Još uvijek se možeš ubiti. Sam si i vrijeme je da siđeš dolje. Nešto o sjedenju na zemlji: možeš biti siguran da nećeš pasti.

Polako, sasvim polako, spustio sam jednu nogu dolje, zatim drugu, na pijesak. Natrag na zemlju, drhtao sam od olakšanja i bijesa.

Mrzim biti kukavica. Užasava me umiranje. Zašto moram riskirati vlastiti život samo zato što on sada jednostavno tu stoji i nije ga briga što ja radim i nitko uostalom i nije tražio da se popnem na glupi toranj.

Naslonio sam se na drvo. Nije bilo tako loše na trećoj prečki. Mogu se popeti na treću prečku i naviknuti se na to, i sići dolje ako hoću i penjati se gore ako hoću. Ako se mogu popeti na treću prečku i fućkati, znači da sam dobro. Ako mogu fućkati, ostat ću sve dok mogu fućkati, ili ću sići i nitko neće znati.

Proklinjanje tornja nije tako lagan posao ako ne znate riječi za proklinjanje osim prokletstvo, i prokletstvo je bilo moj najviši domet još mnogo godina. Prokletstvo ne pretvara strah u ljutnju na način na koji to radi moderni rječnik - bio je to dugačak, spor uspon na petu prečku. Ali ideja je funkcionirala. Sprijatelji se sa svakom prečkom, korak po korak. Svaka od njih je posebna... ostanem li dovoljno dugo da popričam sa svakom prečkom, možda bih se mogao popeti.

Kada bih mogao fućkati na petoj prečki, popeo bih se na šestu. Ostao bih dugo tamo ... teško se diše, još teže fućka: Zbog čega se čini tako visoko, samo sam metar i osamdeset iznad zemlje...

... stopala su mi samo metar i osamdeset iznad zemlje, Moja glava, centar svijesti i života i bića gotovo je tri metra gore! Nemam zraka za fućkanje.

Ali, hej! Ako je to tako, ne moram se popeti uz preostalih devetnaest prečki! Moram se popeti samo toliko da mogu vidjet preko ruba spremnika - moja stopala ne moraju gledati u spremnik, oči trebaju ... to su tri i pol prečke manje za penjanje.

Zafućkao sam na šestoj, i popeo se na sedmu.

Ne gledaj dolje, bio mi je rekao brat.

Jedva čujno fućkanje, i osjećao sam se jednako ugodno kao kada bih gledao škorpiona dok plazi po meni u krevetu. Radije sam ovdje na ljestvama nego da škorpion gazi po meni sa žalcem uzdignutim preko glave i raširenim kliještima. Fućkanje. Još jedan korak.

Osjećao sam kako mi stisak popušta na prečkama, bacio sam ruku oko dva-puta-četiri prečke i čvrsto je stisnuo na prsima. Ruka će mi morati otpasti prije nego padnem.

Ili ću jednostavno popustiti i pasti naglavačke. Što radim ja ovdje? Zar ću poginuti ni zbog čega?

Zbog čega radim sve ovo?

Stajao sam na sedamnaestoj prečki, prijanjajući čvrsto s obje ruke oko drveta, ali sada ne šireg od šezdesetak centimetara. Rame mi je sezalo do tamne šljunkom posute strane spremnika, umirujuća masa, ali za ništa se neću moći uhvatiti kada se jednom popnem na toranj. Nisam fućkao. Mogao sam samo čvrsto zagrliti drvo i suzdržati se da ne počnem vrištati od straha, a ostale su mi još tri prečke za penjanje.

Dvije prečke, rekao sam sam sebi. Samo još dva koraka, nije me briga ako su još tri, ja imam još samo dva. I neću gledati dolje dolje dolje. Gledat ću gore. 'I upravit ću oči prema brdu ...' Tata izgovara molitvu za stolom u blagovaonici, a nitko neće pasti za stolom. Nebesa, ovo je visoko!

Još dvije prečke.

Nakon dvije prečke razbolio sam se od pogleda na okrugli rub spremnika. Ne od pogleda, nego od pomisli da je rub bio tako blizu da sam ga mogao zgrabiti s obje ruke i napravim li to, ostat ću visjeti preko ruba i nema izgleda da opet dograbim ljestve i visjet ću tako u svemiru sve dok mi prsti ne popuste ...

Zašto tako razmišljam? Što se dogodilo s mojom glavom? Stani stani stani. Misli na još jednu prečku.

Cijeli rub spremnika je premazan katranom. Netko se nekada popeo tu gore, i ne samo popeo, nego popeo s kantom katrana u jednoj ruci i četkom u drugoj i namazao je katran po cijelom rubu na vrhu tornja kako drvo ne bi istrunulo. Je li se bojao? Bio je tu prije nego sam ja i postojao i nije se užasavao pomisli da bi mogao pasti, bojao se da bi drvo moglo istrunuti... sigurno je sjeo na rub spremnika, hodao uokolo, mazao sve dok nije potrošio sav katran i onda se spustio dolje, uzeo još katrana, popeo se natrag i završio posao.

Čega se ja bojim? Ja ne moram ništa mazati, ja ne moram napraviti ništa, ja se samo moram popeti još jednu prečku i pogledati preko tog spremnika spremnika spremnika.

Bila je četrdeset centimetara široka ta posljednja prečka za kojom sam posegnuo teško se uzdižući, gledajući u kotač vjetrenjače, ogroman, sada, metar i osamdeset iznad moje glave.

Vidiš željezne klinove i zakovice na plosnatim oštricama koje je pokretao vjetar, mrlje hrđe.

Slabašan povjetarac pokrenuo je plosnate dijelove za centimetar i kada je stao, sekundu kasnije, kotač se vratio taj isti centimetar unatrag. Pogled na kotač, izbliza, još je pogoršao stvari ako je to uopće bilo moguće. Proporcije su bile zastrašujuće ... kotač je trebao biti malen, kilometrima u krugu najviši objekt. Molim te, ne bi smio biti tako veliki disk tako blizu moje glave, to je značilo da sam ja bio

gotovo najviši objekt, i da ništa u vidokrugu ne bi moglo pasti s takve visine osim mene.

Što ako me netko sad vidi? Molim te ne, netko bi me zazvao i ako bih morao odgovoriti i držati se za ljestve istovremeno, ne bih mogao i onda bih pao. Molim te Bobby molim te Roy, molim vas nemojte izaći van i vidjeti me.

Okrenuo sam glavu, centimetar po centimetar, u agoniji, pogledao preko ruba spremnika. Dolje u unutrašnjosti, pomno oslikani bijeli brojevi, mali brojevi na dnu, veliki brojevi pri vrhu. A na dnu spremnika, tako čudnovato visoko u zraku: voda! Prozirno zelena, ne jako duboka, mirni bazen nešto ispod broja 1500.

Roy je stajao ovdje i vidio taj broj, Bobby je stajao ovdje na ovom istom mjestu gdje ja upravo stojim. Znam da ću umrijeti za nekoliko sekundi kad me potres ili vjetar bace dolje, ali 'Ja sam hrabar kao i moja braća!'

Jedino što moram još sići, korak po korak, ali ja jesam već sada POBIJEDIO! Već sam POBIJEDIO!

Natjerao sam se na ukočeni samrtni osmijeh, držeći se neba poput pijavice izmorene glađu.

NIKADA više neće moći reći da se bojim.

Polako, kao nikada do tada, okrenuo sam glavu, skrenuo pogled sa spremnika, s tornja.

Dok sam se penjao, netko je promijenio svijet. Daleko is pod, krov naše kuće, čađa u dimnjaku, drveni crijep koji ne-dostaje tu i tamo, kuće za igračke do u najsitnije detalje s lju dima-igračkama ne većima od mog prsta. Kaktusi su umjesto čudovišta na straži postali patuljasti jastučići za igle. Tamo su magarci u koralu i pasu, mekani kao vjeverice, tamo je prilaz, čak i autoput, Bisbee, u jednom smjeru, Phoenix sto pedeset kilometara dalje u drugom. Kada bih samo mogao letjeti! Tamo su planine, za cijelu moju visinu, još iznad mene. Jednog dana, Dickie, šaputale su. Kad nas pogledaš iz visina, hoćeš li misliti da je svijet igračka? I kako ćeš se igrati ako je? Podrhtavao sam, ledeni žmarci na svaki i najmanji pokret očima ili vratom, tresao sam se nekontrolirano. Past ću i umrijeti prije nego uspijem sići na zemlju, ali nikada nisam vidio...

Iz aviona... sve se mijenja! Prekrasno je! Kako život može biti tako običan na zemlji i tako veličanstven iz zraka?

Petnaest

Dickie me pogledao s ruba kamenog jezera, mali trag olakšanja na njegovom licu. Za jednu uspomenu lakši, a još tisuće koje nosi kao teret. "Kada?" upitao sam, omamljen onim što mi je pokazao. "Imali smo sedam godina. Ti si se pretvorio u odraslog i otišao svojim putem kada sam ja imao devet godina, kada je Bobby umro. Nakon toga, zanimala te samo budućnost, samo si htio odrasti i otići bez opterećenja!" Nije se žalio, samo me podsjećao na ono što sam znao.

"Meni si ostavio sva sjećanja koja nisi htio. Sjećanja su tu, svako od njih, ali ništa ne mogu naučiti iz njih, ne mogu ih shvatiti bez tebe." Glas mu se gubio i jedva da sam ga čuo kroz pustinjsku tišinu. "Mogao bi mi pokazati što znače."

Gledao me u tišini, zaprepašten tajnama koje su me natjerale da nemilosrdno prođem kroz djetinjstvo. Jesam li ja jedini koji može stati između njega i njegovog neznanja, razmišljao sam, jedini koji može ugrabiti bič iz njegove ruke, zar sam ja jedini spasilac kojeg će ikada imati?

"Ispričaj mi!" rekao je. "Moram znati! Svega se sjećam, i ništa znači bilo što!" Umjesto da se rastopim u njegovom bolu, namrštio sam se. "Naravno da ne, Dickie. Ništa znači bilo što."

"Ali tebi to nisu prazna sjećanja." Imao je očajničku potrebu da se popne na ono što je za njega predstavljalo stakleni zid, klizav od bezbroj upitnih znakova. "Vodeni toranj, Ri-charde, ti znaš što on znači!"

Digao sam se s mjesta gdje sam sjedio, kako bih mu dotaknuo rame. "Ja znam što znači meni, Dickie. Ali vodeni toranj ima milijun drugih značenja koja meni nisu istinita. Ništa nema

"značenje dok ne promijeni ono što mislimo i ono što jesmo."

"Govoriš kao odrasli", rekao je. "Ništa nema značenje?"

"Moraš razumjeti; shvatiti što se dogodilo; kako je utjecalo na tvoje razmišljanje", rekao sam.

"Penjanje na vodeni toranj ravno je nuli sve dok mu ti ne daš značenje. Odluči da je to tvoja lekcija, dok si još uvijek u zraku, da je visina jednaka strahu i cijeli tvoj život se mijenja.

Budućnost u kojoj postoji visina? Ne za mene! Nikako visina, molim te, hvala ti!"

"Ta odluka", rekao sam, "lekcija koju si stvorio, donosi deset tisuća budućnosti koje mogu biti za tebe, briše deset tisuća budućnosti koje nisu za tebe, uključujući usput i moju. Ne za visinu znači ne za avione znači ne za letenje znači ne za padobranstvo znači ne za Shepherd a znači ne za Dickieja znači ne otvaranju njegove ćelije znači ne za tebe i mene u sredini ovog jezera sjećanja."

"Ti nisi odlučio da je visina jednaka strahu?"

"Bilo je previše lijepo, Dickie! S vrha vjetrenjače, strah je bio u slabijem položaju, LJEPOTA je bila nenadmašiva. Značenje koje sam ja odabrao, značenje koje je promijenilo moj život: PREBRODI STRAH, PREPOZNAJ LJEPOTU. I još uvijek je istinito."

Gledao sam ga u oči. "Ti si jedina osoba koja može odlučiti da lije moja istina tebi istinita ili je glupost", rekao sam. "Principi za koje bih ja umro, najuzvišenija pravda koju poznajem za tebe su naznake, to su mogućnosti. Ti odlučuješ, ti živiš; s posljedicama. Svako da, ne, možda, biti će škola koja se zove vlastito iskustvo."

Mislio sam da će ga težina riječi zaustaviti na tren, ali u sekundi se nagnuo prema meni, trkač na startu. "Pedeset godina, odlučivao si, za sebe naravno, kakvo značenje imaju događaji, kako život funkcionira?"

"Da budem iskren", rekao sam skromno, "uglavnom jesam, bile su to moje odluke."

Šesnaest

Sve od kada mi je onaj luđak Shepherd rekao o knjizi za dječaka koji sam bio, jedan dio moje svijesti neprestano se time bavio, pripremajući tu knjigu. "Reci to jednostavnije", rekao je Dickie.

Da lije taj strah u njegovom glasu, da će se obistinuti san o tome da zna, zapravo bojazan da će mu biti presloženo da bi mogao pratiti? Probao sam ovo već ranije, reći ono što mislim o svijetu, bez puno uspjeha. Postoji i teoretski dio, napokon, i potreban je da bi se mogli postaviti temelji.

Ali svaki put, redovito, nakon dva ili tri sata teorije, moji slušaoci prevrnuli bi se poput kamenih kipova, otvorenih očiju ali ošamućenog pogleda uperenog u prazno. I baš kada bih došao do zanimljivog dijela oni bi već otišli na drugu stranu ne poslušavši me.

S Dickiejem bi, napokon, bilo drugačije. Ništa što ja smatram uzbudljivim ne bi mi bilo teško razumjeti bez obzira koliko godina

imao.

"Da bi našao svoj put kroz život," rekao sam sjedajući na pustinijsko tlo, "trebaš naučiti razumjeti dvije stvari: snagu t privole i svrhu sreće. Ali prije nego spoznaš značenje ovoga, moraš znati princip onog što te okružuje: Život Je. Sve ostalo samo se prelijeva u ono što ja zovem logičnom kaskadom. A ovo je put..."

Klečao je na zemlji, oči su mu bile gotovo u ravnini s mojima. "Kako je to biti star?"

"Molim?" Zar me to dijete nije uopće slušalo?

"Kakav je to osjećaj", ponovio je, "biti star?"

Zatreptao sam očima. "Što misliš o tome kako svemir funkcionira?"

"Izmišljaš", rekao je. "Ja hoću znati ono što ti znaš."

"Izmišljami Ovdje govorimo o mom životu, tu je sadržano sve ono za što tvrdiš da hoćeš naučiti!

Ja mislim da je prokleta važno znati princip svemira. Bio bih dao sve na svijetu da sam to mogao znati kada sam bio ti. Usput, jedna stvar o kojoj ne znam ništa je starost. Ne vjerujem u starost."

"Ne možeš ne vjerovati", rekao je. "Koliko imaš godina?"

"Prestao sam brojati već odavno. Preopasno je."

"Opasno?" Možda ga nije zanimala moja filozofija iz kućne radionice ali godine su bile itekako važne. Kako se mijenjamo!

"Brojanje je opasno", rekao sam. "Kada si dijete, postajati stariji je zabavno. To su zabave i pokloni i slavljenik i čokoladna torta. Ali budi oprezan, Dickie. Svaka godina na toj torti je udica, i ako progutaš previše udica, bit ćeš uhvaćen u mrežu i nećeš je se više moći osloboditi."

"Stvarno?" Mislio je da se šalim.

"Kako djeca umiru?" zapitao sam.

"Padaju s drveća," rekao je, "pregazi ih tramvaj, sahrane ih u kavezima..."

"Točno", rekao sam. "Kako se prezivaš?"

Namrštio je čelo zanijemivši od čuda. Zar je ovaj stari to zaboravio? "Bach."

"Krivo", rekao sam. "To je tvoje predzadnje prezime. Tvoje pravo prezime, u ovoj kulturi, je broj, i broj su tvoje godine starosti. Ti nisi Dickie Bach, ti si..."

"... Dickie Bach, Devet."

"Bravo!" rekao sam. "Ljudi s niskim brojem prezimena gotovo uvijek umiru od Nesretno Lošeg Događaja-nalaze se na krivom mjestu u krivo vrijeme. Jimmy Merkle, Šest, visio je na prevelikom snopu balona, vjetar gaje otpuhnuo na otvoreno more i nikad se više nije vratio.

Annie Fisher, Četrnaest, ostala je zarobljena na morskome dnu u potopljenom riječnom parobrodu kad se ovaj otkotrljao s police. Dickie Bach, Dvanaest, raznio je sam sebe pokušavajući napraviti hidrocinčano raketno gorivo s kemijskim setom za početnike."

Kimnuo je, čekajući da vidi u kojem fantomskom smjeru sam išao.

"Ali ljudi s visokim brojem prezimena", rekao sam "umiru od Neizbježnog Lošeg Događaja; ne može se pobjeći. Gospodin James Merkle, Osamdeset Četiri, izgubio je prošli tjedan bitku s krajnjim stadijem letargije. Gospođa Annie Fisher--Stovall, Devedeset Sedam, shrvana Lothmanovom bolešću. Gospodin Richard Bach, Stotinu Četrdeset Pet, umro od beznadne starosti."

Nasmijao se ovom zadnjem, biti star 145 godina, bilo je nemoguće. "U redu", rekao je. "I onda?"

Što ima lošeg u rođendanima?"

"Kada su brojevi mali, znaš da ne moraš umrijeti. Kada su brojevi veliki..."

"... onda moraš."

"Visoki broj prezimena, moram umrijeti. To se zove pomanjkanje vjere, kad pristaneš na pravila prije nego razmisliš, kada prihvatiš nešto samo zato što se to od tebe očekuje. Tisuće ' takvih stvari ima u životu, osim ako budeš oprezan."

"Pomanjkanja vjere su loša", rekao je.

"Ne sva. Ako ne prihvatimo neka opća mišljenja, ne možemo opstati u svemirskom vremenu. Ali ako ne vjerujemo u starost određenu godinama, bar ne moramo umrijeti zato što nam se broj mijenja."

"Meni se sviđa torta", rekao je.

"Jedna svijeća za svaku godinu. Jedeš i svijeće?"

Napravio je grimasu. "Ne!"

"Tortu možeš jesti kad god poželiš. Samo nemoj jesti svijeće s tortom."

"Sviđaju mi se pokloni."

"Odrekneš li se rođendana, možeš imati vlastite poklone, svakog dana u godini."

Sjedio je u tišini za trenutak, razmišljajući o prijedlogu. Svi koje je poznao imali su rođendan.

"Jesi li ti mentalno bolestan?" pitao je.

Zabacio sam glavu unatrag i smijao se, prisjećajući se. U našoj kući oduvijek su se cijenile, nazovimo ih, cerebralne vrijednosti. Prva odrasla riječ koju sam naučio bila je voka-bular. Mama me još kod kuće naučila čitati, prije nego sam krenuo u prvi razred, i osjećao sam se O-TAKO-PAMETAN jer su moji roditelji više cijenili inteligenciju nego osjećaje. Emocije smo kontrolirali, dok je intelekt divljao.

Ne samo da sam mogao upotrijebiti riječ mentalno bolestan, sjetio sam se, znao sam fiduciary, egregious ipolysyllabia. Za show-program imao sam još antidisestablishmentarianism i diisobutylphenoxypofyethoxyethanol. Nikada nisam previše držao do mojih prvih riječi kojima sam se pravio važan, ali još i danas volim način na koji se kotrljaju i prianjaju, i koristim to kad god imam priliku.

"Naravno da sam mentalno bolestan, Dickie. Na lijep način."

"Upravo si mi oduzeo rođendan. To je ono što je tebi lijepo?"

"Da. Ono stoje lijepo je osloboditi se konvencija. To oduzima još nešto."

"Što?"

"Kada ne vjeruješ u rođendane, pomisao o starenju ti nekako postane strana. Ne padaš u depresiju kad navršiš šesnaest godina, ili tridesetu ili velikih Pet-Nula ili smrtonosno stoljeće. Život mjeriš onim što si naučio, ne time koliko si kalendara imao. Ako želiš imati traume onda bolje da to bude šok zbog otkrivanja fundamentalnog principa na kojem je zasnovan svemir nego zbog nekakvog datuma koji je predvidljiv kao i sljedeći srpanj."

"Druga djeca će upirati prstom u mene - Dječak Koji Nema Rođendan."

"I hoće. Tvoja odluka. Ako misliš da postoji jedan dobar razlog zbog kojeg bi trebao brojati koliko puta si na ovoj planeti obišao Sunce, zadrži svoje rođendane, odbrojaj svoje sitne sate.

Progutaj udicu svake godine i plati cijenu kao i svi drugi."

"Ti manipuliraš mnome", rekao je.

"Ja bih tobom manipulirao kada bih te prisilio da se odrekneš rođendana koje ti zapravo želiš brojati. Ako ih se nisi odrekao, ja ne manipuliram tobom."

Pogledao me sa strane, da bi me upozorio kako se ne šali. "Jesi li ti stvarno odrasla osoba?"

"Probaj na sebi", rekao sam. "Jesi li ti stvarno dijete?"

"Trebao bih biti, ali osjećam se puno stariji! Da li se ti osjećaš kao odrasla osoba?"

"Nikada", rekao sam.

"Znači, čudan osjećaj je nešto normalno? Kad sam mlad osjećam se star, i kad sam star osjećam se mlad?"

"Sudeći po onome kako ja vidim stvari," rekao sam, "mi smo bezvremenska stvorenja. Čudnovati osjećaj da smo mlađi ili stariji od vlastitog tijela je suprotnost između zdravog razuma - naše svijesti koja bi trebala biti stara koliko i naše tijelo] - i istine, da svijest uopće ne poznaje vrijeme kao mjerilo starosti. Naš um ne može pomiriti taj kontrast ni po kojim svemirskim pravilima, i umjesto da pokuša primijeniti nekakva druga pravila, jednostavno prestane pokušavati. Kad god osjetimo da naša dob ne odgovara našim brojevima kažemo: čudan osjećaj! i promijenimo temu."

"Sto ako ne promijenimo temu? Kakav je onda odgovor?"

"Nemoj etiketirati dob. Nemoj govoriti: 'Imam sedam' ili 'Imam devedeset godina!' Sve dok kažeš sam sebi: 'Ja sam bez-vremensko biće', ne postoji kontrast koji moraš uspoređivati i čudan osjećaj će nestati. Stvarno. Probaj."

Zatvorio je oči. "Ja sam bezvremensko biće", šaputao je, i u trenutku se nasmiješio. "Zanimljivo."

"Istinito?"

"Djeluje", rekao je.

"Ako je naše tijelo savršen odraz naše svijesti o našem tijelu", rekao sam, "i ako je naša svijest o tijelu uvjet koji je zapravo unutarnje viđenje i nema veze s vremenom, onda nema ! razloga da budemo nestrpljivi budemo li previše mladi ili uplašeni budemo li previše stari."

"Tko je rekao da je tijelo savršen odraz svijesti? Odakle ti to?"

Udario sam rukom po čelu. "Ah! To je filozofija koju upravo smišljam, uostalom nisi li rekao, preteško i predosadno za nekoga

tko ima samo devet godina?"

Gledao me s nepromijenjenim izrazom lica, tračak osmjeha: "Tko ima devet godina?"

Sedamnaest

"Dickie, ispričat ću ti priču." "Volim priče", rekao je. "Ova priča je iz mog sjećanja, ne tvog. Ti se sjećaš moje prošlosti, ja se sjećam tvoje budućnosti. Jedne od mogućih, u svakom slučaju.

Pokazat ću ti, može?"

"Može", rekao je oprezno, ovog trenutka više radoznao nego uplašen. "Je li nešto kao filozofija?"

"Priča. Istinita priča iz tvoje budućnosti-koja-će-tek-bit. Ostani uz mene, i gledaj što će se dogoditi. Onda mi reci da li je filozofija ili ne."

Polako, Dickie je postajao prijatelj, bila je to igra u zamjenu za pustolovine. "Spreman. Idemo!"

Zatvorio sam oči i sjetio se.

Bila je to masivna dugačka željezna greda, visjela je vodoravno obješena o srebrno čelično uže, visoko iznad mog unutarnjeg svemira. Proveo sam godine živeći, učeći i igrajući se na toj gredi, uvijek u sredini, tako da bi se rijetko nagnula, a i kada bi, jedva da sam i zamijetio.

Ali u doba adolescencije sve vrijednosti ponovo prolaze ispit.

"Znam što ćemo", rekao je Mike. Bilo je ljeto, oko podneva u njegovoj kući, otac mu je radio, majka je bila u kupovini. Mike, Jack i ja, sva trojica smo se dosađivali. U povjerenju, onako besposlen razmišljao sam da ne bi bio kraj svijeta ako bi škola počela nešto ranije, prije nego se ubijem od dosade.

"Što ćemo raditi?" pitao sam.

"Možemo popiti nešto!"

Najednom sam postao nervozan. Nije mislio na limunadu. "Popiti što?"

"Popiti PIVO!"

"Što kažeš!" rekao je Jack. "Imaš PIVO!"

"Tone pive! Idemo uzeti!"

Bio sam gurnut u pravcu kojim nisam htio ići... u trenutku odbačen od sredine dalje nego sam ikada bio, i greda koja je predstavljala ravnotežu u mom životu, opasno se nagnula ispod mene.

"Nisam siguran da je to pametno", rekao sam. "Tvoj tata će otkriti. Kad se vrati kući i vidi da nema piva ... "

"Ma daj", rekao je Mike. "Ima i previše, imaju društvo večeras. Neće ni primijetiti da nedostaje nekoliko boca ."

Mike je nestao u kuhinji i kad se vratio, u jednoj je ruci držao tri boce, u drugoj ruci tri čaše, i otvarač za boce u zubima. Stavio je čaše na niski stolić za kavu.

Ovo je ludo, mislio sam. Nisam dovoljno star da bih pio!

"Hoće li te ubiti kad otkrije," pitao sam, "ili će te samo obogaljiti?"

"Neće otkriti," rekao je moj prijatelj, "to trebamo napraviti prije ili kasnije. Kakva je razlika ako to učinimo prije. Slažeš se, Jack?"

"Naravno."

"SLAŽEŠ SE, JACK?"

"SLAŽEM!"

"SLAŽEŠ SE, DICKIE?"

"Ne znam. Valjda."

"Natočimo ih, za dva muškarca ijedno dijete."

"Daj prestani", rekao sam.

Tko zna, mislio sam. Ovo bi trebalo biti nešto fino. Hladno u vrućem danu. Svi muškarci piju pivo osim mog tate. Jedna čaša vjerojatno nije dovoljna da me napije, i ako je tako dobro kako pričaju, kakve ima veze što sam nekoliko godina premlad?

Čelična ravnoteža u meni tako se divlje nagnula u stranu i da sam jedva ostao na nogama. Pojma nisam imao što bi se dogodilo ako padnem i nije me ni zanimalo.

Mike je uz fućkanje otvorio boce, natočio pjenušavu žutu tekućinu u naše staklene krige.

Podigao je svoje pivo, slasno oblizujući usnice. "Nazdravlje, dečki! Za nas!" Pili smo.

Polu gutljaja i grlo mi se stisnulo. Hladno, da. Fino? Odvratno! Ovo nije bilo u redu. Ja sam još

uvijek premlad da bih pio pivo.

"Fuj!" rekao sam. "Ovo bi trebalo biti dobro?"

"Samo naprijed!" rekao je Mike, držeći čašu visoko u ruci, gledajući nas.

"Da", rekao je Jack. "Mogao bih se naviknuti na ovo."

"Prestanite", rekao sam. "Vi niste normalni. Ovo ima okus kao moje kemikalije, oni to naliju u lonac i puste da se usmrđi!"

"Fermentira - prava riječ \ fermentira." Mike je zaboravio da smo prijatelji. "To je pivo, zaboga!

Ne radi se o tome kakvog je okusa, ili što ti se ne sviđa. Sviđat će ti se kad popiješ više. Ali sada, moraš popiti!"

Smrznuo sam se od straha ... zar moram to napraviti bez obzira što to nije ono što je za mene u redu? Je li ovo odrasta-| nje, kad moraš raditi ono što i drugi rade? Ništa mi se tu ne dopada.

Kako ću van iz ovoga? U pomoć!

Kao odgovor, došla je eksplozija negdje u nekakvom kutku moje svijesti, vrata izbačena iz okvira, olovno-siva snaga poput rastaljenog olova:

Ova nakaza misli da će mi on govoriti što da radim i što da, ne radim? Što misli on time: Ti moraš? Ti ne moraš ništa akol nećeš! Ovaj magarac ti govori da napraviš TI ono što hoće ON!

Tresnuo sam čašom o stol, pivo je letjelo uokolo. "Ja NE moram, Mike! NITKO mi ne može NIŠTA narediti!"

Njih dvojica promatrala su me bez riječi.

"NEĆU!" Skočio sam, bijesan, neustrašivo podižući prst, neka me pokušaju zaustaviti. "NITKO!"

Jurnuo sam van, tresnuvši vrata za sobom, i izgledao sam jednako zapanjeno kao i njih dvojica.

Tko je taj divlji čovjek koji me obuzeo? To nije bilo nečije malo pretjerivanje, nekoga koga ne poznam, zaskočio me s leđa, zgrabio me, gurnuo u stranu, nije ga bilo briga što ja mislim, što bilo tko misli, on je prokleta LUD!

Ponosno sam išao niz ulicu prema kući, brzo se hladeći, vidjevši najedanput daje ogromna čelična greda moje ravnoteže na kojoj sam stajao opet vodoravna i čvrsta kao granitna stijena. Trepnuo sam, nasmiješio se malo, glasno se nasmijao, brzo hodajući. Taj tip je ... divlji! I on je ja! On je na mojoj strani! Tko si ti?

Nitko te ne prisiljava ni na što. Shvaćaš to, Dick? Nikada! Nitko! Ni Mike ni Jack, ni Mama ili Tata ili N-I-T-K-O u tvom životu ne može te prisiliti da napraviš ono što ne želiš!

Usta su mi se objesila. Tebi je stalo do mene!

Da. I drugim ljudima je stalo do tebe, ali ćeš ih sresti tek kasnije. Ti si važan, mali, i ako se previše bojiš da bi se branio, ja ću to napraviti umjesto tebe!

Čekaj malo, mislio sam, Mike je moj prijatelj. Ne moram se braniti od vlastitih prijatelja!

Glup, glup, glup. Slušaj me, zato što me nećeš vidjeti sve dok potpuno ne izgubiš kontrolu nad sobom i ne budeš ponovo prestrašen. Mike nije tvoj prijatelj. Nauči već sada da je najbolji prijatelj kojeg imaš Dickie Bach. Puno različitih razina tebe samog, i uvijek se možeš pozvati na nas. Nitko te ne poznaje, nitko te stvarno ne poznaje, osim nas. Ti se možeš uništiti ili možeš poletjeti dalje od zvijezda, nikome nije stalo, nitko neće biti uz tebe kroz sve to, osim nas!

Minutu nakon toga pomislio sam hvala što si me spasio, od onog tamo. Oprosti što sam glup.

Puno toga još moram naučiti.

Nije bilo odgovora.

Rekao sam ti hvala, čuješ me? Stvarno to mislim!

Nije bilo odgovora. Moj nepopustljivi čuvar u meni već je otišao.

Osamnaest

I što će se meni dogoditi?" upitao je Dickie, ošamućeno onim što ga čeka u budućnosti, malo uplašen."Doneseš li odluke koje sam ja donio, hoće. Ali nešto se dogodilo, posljedica tog trenutka, mislim da bi to "trebao znati."

"Pokaži mi", rekao je.

Usporavajući hod, nedaleko kuće, otišao sam na veliku parcelu, prekrivenu divljom pšenicom, visokom i zelenom, i utonuo u travu koja je skrivala obrise skloništa koje sam iskopao prošlog ljeta.

Legao sam na leđa, gledao u nebo, promatrao ljetne oblake kako plutaju iznad mene, oblike uokvirene u neprocjenjivo bogatstvo, dok klize na povjetarcu. Svaki glas iz moje svijesti, oduvijek sam mislio, trebao bi biti moj vlastiti bezglasni razgovor, odjeci u praznim pećinama.

Ponekad obziran, ponekad dijelovi razgovora koje bih jedva poslušao, to duh trenira riječi da ne padne u mrtvilo.

Ali različite razine u meni? Dijelovi mene koje nisam upoznao? Osjećao sam kako u meni rastu uzbuđenje i radoznalost.

Ako su unutarnji glasovi više nego jeka, jesu li oni moja obitelj koju je vježbom moguće pretvoriti iz besciljnih brbljarija u učitelje i vodiče?

Namrštio sam se. Ne. Ne postoji način da nekoga pretvorim u osobnog učitelja. Kako bih uspio napraviti tako nešto?

Osjećao sam da istražujem nešto ogromnim mikroskopom. Odgovor je bio ispod optičke leće, ali nekako van fokusa. Na samom sam rubu, samo mali, minijturni pokret, pažljivo ...

Što ako su moji učitelji ovdje, baš sada?

Umjesto da stalno pričam, u mislima, što bi se dogodilo kada bih za promjenu slušao?

Nikad mi slika svijeta nije izgledala tako oštra, boje tako kristalno čiste. Trava i nebo i oblaci, čak i vjetar, a sve je bilo tako jasno.

Moji učitelji već postoje!

Što ako su sve te različite razine u meni moji prijatelji i ako one znaju puno više nego ja? To bi bilo kao da ...

"kao da si ti kapetan fregate jedrenjaka, gospodine, vrlo mladi kapetan prekrasnog brzog broda."

U sljedećem trenutku u mojim mislima nebo i oblaci pretočili su se u drukčiju sliku: dječak u plavoj odori, sa zlatnim epoletama, stoji naslonjen na krmenoj palubi ratnog broda, korita presvučenog ebanovinom, jedara visoko dignutih na jarbole poput glatkih oblaka.

Jesam li ja izmislio ovaj prizor, ili je netko naslikao ovu sliku u rasterećenju?

Brod je plovio svojim putem, u zavjetrini, otvori za izbacivanje vode bili su u razini mora, režući trupom duboke brazde uz glasan tutanj, raspršujući kapljice na sve strane: dječak na komandnom mostu, i uniformirana posada koja obavlja svoj posao.

Zadivljen, požurio sam naprijed u mislima, malo prebrzo. Gomila ispred, monstruozi grebeni kao noževi ispod površine.

"Veliki obalni valovi!" vikao je mornar iz košare obješene na jarbol. "Smrt ispred nas!"

Brod je jednako jurio naprijed i, svako rebro i greda i križ i jedro, svaki oblik života na brodu, išao je naprijed, nepromijenjenog kursa.

"Obalni valovi su grebeni, zar ne?" Pitao sam, shvatio sam u sekundi, i postao dječak. "Ako ne promijenimo kurs, udarit ćemo u grebene?"

Lice prvog časnika opaljeno suncem ostalo je nepromijenjeno, glas u kojem se moglo prepoznati da plovi već dugi niz godina. "Da gospodine, udarit ćemo."

"Recite im da promijene smjer!"

"Možete sami okrenuti kormilo, kapetane, ili odredite da to učini kormilar", rekao je časnik. "On će poslušati samo vaše komande."

S krmene palube mogao sam vidjeti eksploziju plave vode kako se pjeni na udaljenosti od oko dvanaest dužina broda.

Nitko ne daje komande na ovom brodu osim kapetana.

Okrenuo sam se kormilu, više zato što sam bio uplašen nego što sam želio uhvatiti kormilo.

"Pripremite se!"

Začula se škripa kormila pod rukom, brod se okrenuo u suprotnom smjeru, dignuvši vodenu zavjesu od kapljica, zavrteo se kao divlji mustang u punom galopu. Gore na jarbolu, posada je skočila i uhvatila jedra i konope kako se fregata naginjala na bok uz vjetar, okrenuvši se s lijevog boka na desni, dok je u jedrima tutnjala oluja.

Na krmenoj palubi, časnici su gledali, čekali, ni riječi kapetanu. Nije važno koliko gospodar ima godina, niti su važne posljedice njegove naredbe. Dužnost posade je da izvrši gospodarevu komandu. Komentar je dozvoljen samo u vrijeme kad i ako kapetan zatraži.

Slika je bila jasnija nego u najživopisnijem kazalištu, i bio je to moj život na ekranu.

Nisam ja stvorio sliku. Ja sam je želio, ali nisam je stvorio. Postoji li nekakva nevidljiva posada u meni? Tko je odgovoran za tu sliku?

"Ovdje, gospodine."

Da li sam umislio i glas, isto tako jasan kao i slika? "Da, gospodine. Mi govorimo jezikom koji jedno vrijeme niste koristili. Vaša mašta pretvara naše znanje u slike i riječi koje će vam biti korisne na putovanju." "I vi govorite samo kad vam se obratim?" "Riječima, da. Mi smo u stvari osjećaji, intuicija, savjest." Vjetar je zviždao oko fregate, nestrpljive da promijeni smjer, u bilo kojem smjeru ja odaberem. Otišao sam straga na krmu, dograbio čeličnu užad krmelog jarbola s obje ruke. Moj brod? Zbog čega je tako teško vjerovati u nešto što je tako ispravno?

"Ja dajem naredbe", rekao sam, posljednja potvrda. "Da, gospodine."

"I ti si onaj koji me spasio od Mikea i piva?" "Ne gospodine ... u ovom filmu, on je drugi časnik.

Mi bi dali život za vas gospodine, ali na različite načine, i Drugi razmišlja više crno i bijelo za razliku od nas ostalih. Kad vas vidi u opasnosti, postane prilično živahan." "Vi ostali ne?" "Svaki od nas je različit."

Cijeli svoj život bio sam usamljen. Bio sam mirno dijete s nekakvim nejasnim NEČIM, nečim snažnim i dobrim, oblikovanim po meni tako da nisam mogao razumjeti.

I najednom sam znao. Nešto je bio moj brod, i njegova tajna posada. Nikada prije nisam shvaćao da ja upravljam s potpunom odgovornošću, brodom svog života. Ja odlučujem o misiji o pravilima o disciplini, na moju riječ spremno čekaju svaka alatka i jedro, svaki top, snaga duha svijetu koji su na brodu. Ja sam gospodar skupine sastavljene od strastvenih vještina koje će me provesti i kroz same paklene ralje iste sekunde kada kimnem glavom u tom pravcu.

"Zašto mi niste rekli da postojite?" rekao sam. "Toliko toga moram naučiti! Trebam vas! Zašto mi niste rekli da ste tu, sa mnom?"

Legao sam na travu i slušao vjetar.

"Nismo rekli, gospodine," došao je odgovor, "zato što niste pitali."

Otvorio sam oči usred dugačke tišine, Dickie je sjedio pokraj, zatvorenih očiju, proučavajući brod.

"Što misliš?" pitao sam. "Filozofija ili ne, mali čovječe?"

Otvorio je oči. "Ne znam", rekao je, gledajući me. "Ali od sada, hoću da me zoveš Kapetane."

Dodirnuo sam ga šakom, dovoljno lagano da shvati kako mislim da to nije loša ideja.

Devetnaest

To prelazi moju radoznalost, mislio sam, buljeći u ogledalo bez da išta vidim, stavljajući kolonjsku vodu na lice. Medicina je ulica koja ide u krivom smjeru. Ja sam zapanjen licemjerjem koje vlada medicinom, zgranut ljudima koji joj služe. Lijek za sve je ludilo. Legalan ili ne, prepisan ili ne prepisan, preko stola ispod stola plaćen krvlju na ulicama - svaka pilula razdvaja nas od saznanja kako ćemo završiti i neminovnosti kojom pogađa istina. Bolje bi se osjećali kad bi odbacili lijekove, u potpunosti, iz mnogo razloga. To je kriminal, mislio sam, da ja podržim gomilu koja se odnosi prema tijelu kao

stroju umjesto da ga gleda kao manifest misli, koja ne može prodrijeti iza onog što joj se prvo pokaže.

Leslie je moja suprotnost. Medicinske knjige na krilu u krevetu, čita satima, a oči su joj kao tanjuri. Ponekad se mršti, gundđa: "Prehrana! Vježbanje! Kako mogu zanemariti takve stvari?" od tako vitalnog značaja za složene medicinske posljedice.

Ona može čitati sve, podsjetio sam samog sebe, može proučavati pileće znakove ako hoće. Ali moil Podržati ideju bijelih ogrtača PILULA-PRIJE-SVEGA koji su previše rastreseni da bi uvidjeli da molimo za vlastitu pažnju kroz spektar kreativnih bolesti? Ne bi išlo!

Zatekao sam se u takvom razmišljanju dok sam se oblačio za bolnički dobrotvorni bal.

Počašćeni smo, mislila je Leslie, pozvani da malim dijelom doprinesemo napretku znanosti glede smrtonosnih bolesti i mukotrpnog umiranja.

"Idemo", bio sam rekao. Rijetko kad imam priliku vidjeti svoju ženu odjevenu za bal. Rušenje vlastitih principa, podržavanje istraživanja u farmakološko nazadovanje, bila je mala cijena za veličanstven prizor.

Uvukao sam se u najtamniji sako, pričvrstio malu značku Cessne za rever, i istrljao je prstom do punog sjaja.

"Hoćeš mi pomoći, ljubavi?" zvala me iz kupaonice. "Struk je u redu, ali, ili se gornji dio haljine stisnuo, ili se moj gornji dio povećao."

Uvijek sam sretan kad mogu pomoći, pa sam jurnuo pomoći svojoj ženi.

"Tu! Hvala ti!" rekla je, najprije provjerivši u ogledalu. Popravila je rukav. "Što ti misliš? Može proći?"

Čula je mukli udarac iza sebe, okrenula se nakon jedne minute da bi mi pomogla da ustanem, naslonila me na dovratka i čekala kritiku, izgovorenu.

Haljina je bila mekana, fluidna, crna, gornji dio otvarao se na dolje sve dokle se donji dio rastvarao prema gore, obavijajući joj tijelo u dugački senzualni zagrljaj.

"Lijepo", hvatao sam zrak, dijagonalno. "Jako lijepo."

Oteturao sam do police i pritisnuo četku na kosu. Probat ću na svaki način, mislio sam, koliko god bilo uzaludno, da izgleda kako

pripadam uz ovu ženu kada uđemo u balsku dvoranu.

Proučavala je ogledalo, procjenjujući sliku stotinama strogih kriterija, i gledala u nedoumici.

"Nije previše nepristojno, što misliš?"

Glas mi je prepukao. "Sve dok ne izađeš iz spavaće sobe", uspio sam reći, "dobro je."

Namrštila se gledajući me u ogledalu. Kad se Leslie obuče za izlazak, njene vrijednosti vrata se na beskompromisno vrijeme Hollywooda, a to je ozbiljna stvar. "Richie! Reci mi što stvarno misliš. Ako misliš da je previše, skinut ću je ... "

Skini je, mislio sam. Ostanimo kod kuće večeras, Leslie, samo otiđimo u drugu sobu, da dio po dio polako skinemo tamnu haljinu - sjenu Noći Oscara i zaboravimo otići bilo gdje sljedećih osam dana ili tako nešto.

"Ne", rekao sam, odvratn samom sebi zbog propuštene prilike. "To je slatka mala haljina. Pravi izbor, zapravo odličan izbor usudio bih se reći, haljine za bal. Vani je puni mjesec, policija vjerojatno neće ni dizati telefon."

Stajala je u nedoumici. "Ovu sam haljinu kupila nedugo prije nego smo se upoznali, Richie, stara je dvadeset godina", rekla je. "Misliš li da bi bijela svila bila bolja?"

"Vjerojatno bolja", rekao sam joj u ogledalu. "Sigurnija, svakako. Nitko u ovom gradu nikada u svom životu nije vidio ovakvu haljinu." Dvadeset godina, i čak ni iz pristojnosti nisam mogao skinuti pogled. Ona me očarava, mislio sam. Leslie se uvijek zna obući tako da padneš na mjestu mrtav, ali kunem se, ovo večeras će biti masovni pokolj!

Sjetio sam se nečega što sam napisao prije nego smo se sreli, kasnije sam to našao na dnu fascikla: "Ljubavnici prerastaju jedan drugom u ideale, vremenom svako od njih postaje privlačnijim." Sada je to bila istina, stajala je ispred mene, namještajući ogrlicu, da li jedan niz ili dva? Žena u ogledalu bila je moja supruga.

Gledao sam i pitao se. Da li ona izgleda tako veličanstveno zato što postoji zajedništvo između ljubavnika ... bez obzira kako se oni promijenili drugima, i dalje su prekrasni jedno drugom? Ili je to namjerno zato što smo mi to učinili nečim važnim, poklon koji smo dali jedno drugom da bi izgledali sve bolje i bolje?

Bez pušenja, bez alkohola, bez droge, bez muškarca ili žene. Bez mesa, bez kave, bez šećera, bez masnoće, bez čokolade, bez premora, bez stresa. Uspori, manje hrane, više vježbanja, vrtlarenje i letenje padobranom, plivanje i yoga i zrak i svježi sok, glazba i učenje i razgovor i san. Svako od nas ima svoju strast od koje ne želi odustati ili barem nastoji izmisliti razloge za gomilu prigovora, a svaki cilj s namjerom, pobijedenih nakon nekoliko ili više žalosnih popuštanja pred slabostima. Čokolada, moj najgori zloduh, nemilosrdan rad, njezin.

"Ne možeš se odreći svega, a da nešto ne dobiješ za uzvrat", rekao sam.

Uvojak plave kose htio se zakovrčati ulijevo, a ona ga je brižljivo ispravila desno. Prekasno za mijenjanje odjeće. Ubojita haljina će ići s nama. Kako uspjevaju proizvesti žensku odjeću koja tako prijanja uz tijelo.

"Ostajem bez daha, prekrasna si."

Okrenula se od ogledala i nasmjejala mi se.

"Molim?" Bilo je vrijeme da uskoro krenemo.

"Ti to stvarno misliš, zar ne?" Držala je ruke ispružene. "O, Wookie, hvala ti. Žao mi je, toliko se zanesem, ponekad. Neću da ti bude neugodno pokraj mene kad izlazimo."

Zagrlio sam je i pustio da završi. Zašto je izgled tako važan? Bio je, iako sam nekada mislio da je ljepota nevažna stvar koju bi trebalo tražiti od srodne duše. Ja sam je tražio, ali nisam znao zašto

... nije li ljepota ono što leži u nama?

Sigurno sam poznavao najprije što a tek onda zašto, u to vrijeme. Da nismo moja žena i ja bili prekrasni jedno drugom, nikada ne bismo mogli proći kroz oluje kada je sve drugo bilo izgubljeno. "Ne razumijem je", škripao sam bijesno zubima, više no jednom. "Tvrdoglavi ljudi perfekcionista! Da nije tako prokleta lijepa, otišao bih zauvijek!"

A ipak, bilo je prekrasnih žena u mojoj prošlosti koje sam ostavio bez promišljanja, kada smo naučili ono po što smo došli. Neke zapanjujuće, kada ih upoznaš, postanu obične. One jedinstvene, srodne duše, što ste bolji prijatelji, to su ljepše.

Jesmo li Leslie i ja isto takvi? Jesam li mogao znati da će se ta božanstvena ljepota moći stvoriti i ostati s nama, da bi još i danas

plamtjela jače nego ikada? Dogodilo mi se to samo jednom, i ona stoji upravo tu.

Naglo je završila s ogledalom, ogrnula crnu svilenu stolu oko ramena, posegnula za torbicom.

"Na vrijeme sam."

"Dobro!"

"Voliš li me?"

"Da", rekao sam.

"Ne znam zašto..."

"Zato što si draga, topla, duhovita, domišljata, ljubazna, radoznala, senzualna, inteligentna, kreativna, smirena, oštroomna, slobodna, otvorena, puna razumijevanja, pronicljiva, zagonetna, zaštitnički radoznala, dobrodušna, nepredvidiva, snažna, pustolovna, ozbiljna, iskrena, neustrašiva i mudra."

Dvadeset

Osjećao sam se kao Robin Hood, prerušen, kada smo ušli, i balska dvorana stopila se s onom u Nottingha-mu. Ljudi su kimali i smijali se i zračili, pijuckali pjenušavu tekućinu iz kristalnih čaša dajući si oduška. Uhvaćen sam u zamku, mislio sam, ja ratoborni pilulofobičar, okružen liječnicima svih vrsta. Osuđen sam na propast već kod prve Aspirinske Zdravice, uhvatiti će me dok budem nastojao gurnuti svoj aspirin u lonac s palmom, početi će vrištati i urlati i prstom pokazivati u mene. Stepenište, mislio sam. Odjuriti na stepenište, skočiti na draperiju, baciti se kroz ona visoka francuska vrata, razbiti staklo u krhotine, preletjeti preko balkona na ispust koji visi nešto niže, popeti se uz onaj kameni zid s grotesknim ljudskim likovima na krov i nestati u mraku.

Ja sam otpadnik, nemilosrdan prema samom sebi, prodavač letova u dvomotorcu, pilot na parni pogon, došao s ravnica Srednjeameričkog zapada, jedva oporavljen od bankrota, najniži fiskalni sloj društva ... što bih ja uopće mogao imati zajedničko s ovom sofisticiranom gomilom? Zašto zaraditi udio u najmanjoj Manjini na svijetu Svi-Lijekovi-Su-Zlo i onda odjuriti na bal koji pripada Većini? Da bih mogao promatrati svoju ženu, podsjetio sam se.

Lesliene oči su zasjale kad sam maknuo šal s njenih ramena.

Uzeo sam njenu ruku, sačekao trenutak, dva na rubu tvrdog drvenog poda, i pustio da se drvo pretopi u polja pšenice, i ona i ja, veličanstveni i dostojanstveni, mi puni sebe, uplovili smo unutra privučeni veličanstvenim zvucima Straussovih valcera. Ne može se reći kako smo izgledali plešući, ali se čovjek, ponesen glazbom, osjeća kao na vrhu svijeta.

"Čovjek bi rekao da je doktorima već dosta anatomije, dan za danom", rekao sam joj dok smo se okretali.

"Da?" rekla je kraljevski. Kosa joj je vijorila dok smo plesali.

"Ne. Otkad si ti ušla unutra, još nisam vidio muški potiljak."

"Šašavac", rekla je, misleći daje ono što sam rekao uglavnom istina.

Kako sam se osjećao sigurno, prije nego sam naučio plesati. Da bih bio gospodar plesnog podija preko posrednika, nisam se trebao ni truditi ni riskirati, i to je vrsta gospodara koja je za mene bila najprihvatljivija.

Imati posrednika, svakako oduzima veselje koje donosi nabujalo tijelo što se giba uz zvuke muzike. Da bih to dobio, morao sam pronaći vlastiti put k pravom plesnom podiju i pravom plesu, vlastitim tijelom, posrćući kao budala u nekakvoj plesnoj učionici prepunoj ogledala.

Jeziva pomisao. Nisam valjda došao do toga da bih sad trebao opet postati nekakav nespretni početnik, u bilo čemu.

Leslie se nije složila sa mnom, i upisala se na satove plesa bez mene, dolazeći kući tako sjajno raspoložena sa svojih plesnih večeri da me to počelo brinuti. Što bi moglo biti toliko zabavno u plesanju?

Pokazala mi je jedan ili dva koraka, i u trenutku, dostojanstvena sigurnost postala je manje privlačna nego ideja da učim s njom.

I tako, potpuno sigurno, obistinili su se moji najgori strahovi. Tjednima sam izgledao kao odbjegla kreatura iz Franken-steinova podruma, čak i gore od toga. Da su mi elektrode stršile iz glave bilo bi manje napadno od mojih monstruoznih koraka koji su gazili sve pred sobom a najviše od svega noge mog hitrog učitelja. Nemoj odustati, mislio sam, i prije ili kasnije ...

Sada sam se sav predao muzici, vidio sam samo nju u cijeloj balskoj dvorani. Hvala ti, nekadašnji hrabri Richarde, mislio sam, što si konačno pobjegao sudbini djevojke bez plesača! Osjećao sam se

kao na nebu, s glazbom, i moja žena mora da se osjećala jednako tako.

"Kada si bio mali dječak, Wookie, jesi li, ponekad mislio da si stigao na Zemlju s neke daleke planete?"

"Hm. Znao sam." Moji teleskopi napravljeni u dvorištu, sjećao sam se. Gledati kroz okular bilo je kao da gledam kroz prozor svemirskog broda, čekajući da pronađem dom.

"I ja sam znala", rekla je. "Ne s planete koja uopće postoji. Samo od Tamo Negdje."

Kimnuo sam, polagano nas vodeći oko drugih plesača, lijevi okret unatrag i desni okret unatrag.

"Da mi netko kaže da pokažem pravac u kojem je dom", rekao sam, "ja bih pokazao prema gore, i do nedugo nisam znao zašto."

Privukla je glavu.

"Nisam mogao pokazati prema unutra: tijesni prostor zatrpan dijelovima tijela, gotovo nije bilo mjesta za disanje. Nisam mogao pokazati ni lijevo ni desno: ovi pravci odveli bi me samo u različito ovdje. Jedini preostali pravac u kojem sam mogao pokazati bilo je gore, daleko od Zemlje, i tako sam dugo vremena osjećao nostalgiju prema zvijezdama.

"Ja još uvijek osjećam", rekla je. "Ako bi ljudi iz letećeg tanjura došli dolje i sletjeli na krov, ne bismo li rekli odvedite nas kući?"

Zamišljena slika izmamila mi je osmijeh. Naš krov nije dovoljno čvrst da bi izdržao slijetanje svemirskog broda. Možda bi letjeli s posjetiocima iz nekog drugog svemira nakon što bi našu kuhinju sravnili sa zemljom.

"Oni nas ne bi mogli odvesti kući", rekao sam. "Nismo mi došli sa zvijezda. Kako uopće ljudi koji žive izvan vremena mogu pokazati gdje je dom?"

"Moraju postojati putokazi", rekla je. Nisam mogao odgovoriti, razmišljao sam o onome što je rekla dok se glazba vratila na početak i konačno stala.

Postoje putokazi, mislio sam, nisam pokazivao prema zvijezdama, onda, pokazivao sam negdje dalje od Zemlje. Kada sam shvatio da unutar tog doma nije planeta, pokušavao sam samom sebi pokazati kako dom nije nijedno "gdje", ali nekako nisam to baš razumio do kraja, do nedavno.

Pronašli smo naš stol, upoznali strance, doktora i njegovu suprugu, ravnateljicu bolnice i njenog supruga. Pitao sam se, što da kažem nakon 'drago mi je što smo se upoznali.

Osjećate li se na bilo koji način odgovorni za porast temperature u društvu čiji principi se temelje na lijekovima svih vrsta? Čini li vas sretnima to što vjerujete da smo svi bespomoćni putnici u našim tijelima? Da lije istina da se, više nego u ijednoj profesiji, doktori boje smrti, da je postotak samoubojstava veći nego drugdje?

Ima li koji umbrolog ovdje? pomislio sam da bih mogao upitati?

Umbrolog?

Fizijatar koji liječi poremećaje sjene, rekao bih: frakture sjene, sjene s deformacijama, nestale sjene, hiperumbria ekstremno povećana aktivnost sjene. Znae što mislim, umbrolog. Ima li tu koji umbrolog?

To je suludo, nasmijali bi se. Sto god da tijelo napravi, sjena imitira.

Isto tako je suludo, ja bih rekao na to, zaboraviti da što god vjera učini, tijelo imitira. Nema nijednog umbrologa ovdje? Zapravo svaki liječnik u ovoj prostoriji. I onda bih se digao i otišao.

Nisam rekao ništa od svega toga niti sam igdje otišao.

"Vi letite na Skvmasteru!" rekla je ravnateljica.

Pogledao sam je. Zar fizijatri čitaju misli?

"Značka na reveru", rekla je. "To je Cessna Skvmaster, zar ne?"

"O! Naravno. Da, je", rekao sam. "To ne opazi baš previše ljudi."

"Ja letim na Cessni 210", rekla je. "Ista je kao i Skvmaster, gotovo ista. Skvmaster ali jednomotorac."

"Cessna, Cessna, Cessna", rekao je liječnik. "Zar sam ja jedini za ovim stolom koji leti na Piperovom avionu. Još nisam uspio pogoditi kako ijedno od vas može proći Twin Comanche."

"Stisneš čvrsto zube i uz malo poniranja", rekao sam, "nije tako teško." Na moje iznenađenje, smiješio sam se.

Nakon toga pogledao sam u Leslie i ona je navukla onaj nevini izraz kao, nikad ne znaš ... večer s plesom i avionima ne može biti baš potpuni promašaj.

I tako je večer protjecala. Cesto smo plesali. Sjetio sam se da su mnogi liječnici ujedno i piloti, dvorana je bila krcata liječnicima-pilotima. Do ponoći smo upoznali i zavoljeli njih desetak, i gotovo nemoguće, osjećao sam se kao kod kuće.

To što stvari gledaju s drugog gledišta, mislio sam, nije kraj svijeta. Rade najbolje što znaju, ne izrabljuju ljude u svrhu medicinskog istraživanja protiv njihove volje, za sve nas ima mjesta na nebu.

Nije bilo Aspirinske Zdravice, nisam bio prisiljen pobjeći na krov okupan krhotinama francuskih vrata. To je bila uzavrela mašta devetogodišnjeg djeteta, mislio sam, Dickieja koji napeto promatra, uzmi ili ostavi, iza zavjese u mojim očima.

Lesliena haljina-ubojica bila je prekrasna dok se kretala, gospoda su odobravala, bez puno buke, dame, neustrašive, promicale su u svojoj vlastitoj sjajnoj eleganciji.

"Toliko toga sam naučila večeras!" rekla je moja žena dok smo se vraćali kući.

"Jesi li im podijelila brojeve?"

Nasmijala se. "Broj jedan: Mi dok plešemo! Nismo dvoje koje smo nekada bili. Bolji smo, i to mi se dopalo!"

"Meni isto."

"Broj dva: Ti, isto. Svidjelo ti se to spremanje za izlazak i to što smo otišli na bal! S ljudima koji vjeruju u medicinu! Nisam se htjela previše nadati, ali nisam mislila da ćeš tako lako odbaciti šansu da izazoveš nekoga na dvoboj, nadglasan i okružen i boreći se na smrt za uvjerenje da je tijelo um i zbog čega ga tretirati kemikalijama kad bi već samo promijeniti misao, i tako dalje, i tako dalje, i tako dalje."

"Bio sam spriječen", rekao sam joj.

"Zato što i oni lete, dosta njih. Da nisu piloti, ti bi mislio da su Kraljevska Straža ili nešto slično, sluge Vražjih Pilula prokleti na vječni pakao. Ali budući su piloti, vidio si ih kao ljude kao što si i ti, i niti jednom nisi uzviknuo Smrt Bijelim Ogrtačima!"

"Ne. Ja sam prirodno pristojna osoba."

"Osim ako nisi prestrašen", rekla je. "I nisi bio kada si vidio da i oni vole letjeti."

"Dobro, da."

"Treće: Dopao Mi Se Naš Mali Razgovor O Domu. Zaista sam se osjećala kao da ne pripadam nigdje, cijeli svoj život. Ne zato što sam se stalno selila, nego zato što ne pripadam* nigdje. Ne razmišljam na način na koji oni razmišljaju, tamo! gdje sam odrasla, ne razmišljam kao moja mama ili moj tata ili itko u mojoj obitelji."

"Ti razmišljaš na isti način kao i oni, ljubavi", rekao sam joj. "Samo što tvoja obitelj nije ono što si ti mislila da jesu."

"Mislim da imaš pravo", rekla je. "Dok sam to shvatila, već sam bila poprilično usamljena. Tada sam našla tebe."

"Mene?" rekao sam, zapanjen. "Ti si se udala, za čovjeka koji je na mnogo načina tvoj brat?"

"Opet bih to napravila", rekla je, ne srameći se. "Koliko ljudi ima, Richie, koji misle da su čudni i različiti i usamljenici koji ne pripadaju nigdje, a zapravo, dogodilo se to da nikada nisu pronašli svoju obitelj?"

"Osim što smo bili čudni i različiti," rekao sam, "osim što smo bili negdje, nikada nećemo osjetiti što znači vratiti se u dom."

"Ali postoji dom. Reci mi, što je dom za tebe?"

Kad sam započeo rečenicu, nisam znao kako će završiti. "Dom je, mislim, nešto poznato i voljeno." Osjetio sam kako je nešto sjelo na svoje mjesto, kao svaki pravi odgovor kada sjedne točno na svoje mjesto u mislima. "Zar nije tako? Sjedneš za klavir, samo da bi svirala za sebe, poznaješ muziku i voliš je, zar to ne znači doći kući? Kad sjednem za komande u avionu, to je dom za mene. Ti i ja smo zajedno, i upravo u ovom trenutku dom je ovaj auto, sljedeći mjesec mogao bi biti neki drugi grad. Kad smo zajedno, kod kuće smo."

"Dom nije na zvijezdama?"

"Dom nije mjesto. Znan i voljen, i mislim da nije zakovan, ili natkriven ili posađen. Možemo se vezati za čavle i krovove, i ali promijeni značenje iz poznato u nepoznato, i kada se vratimo reći ćemo kakva je to hrpa dasaka. Dom je određeno značenje nama drago, gdje se osjećamo sigurni onakvi kakvi jesmo."

"To je bilo jako lijepo, Wookie", rekla je.

"I kladim se da prije nego smo odabrali život na Zemlji sigurno je postojalo nekakvo značenje koje smo voljeli tamo odakle smo došli, i to nema nikakve veze s vremenom i prostorom, to nije ništa opipljivo."

"I samo zato što smo ovdje ne znači da smo zaboravili", rekla je.

"Nemaš li ponekad osjećaj, ljubavi, nisi li imao, kada se možeš ... gotovo sigurno ... sjetiti?"

"Šesti razred!" I u tom trenutku, vozeći se sa svojom ženom, Dickieju ni traga, bilo je uz mene kao da me nikada i nije napustilo.

Dvadeset jedan

"Šesti razred je bio gužva, Leslie, što sam radio u gužvi?"

Nije više bilo ranca, vodeni toranj ostao je samo uspomena, more mudrosti među stijenama treperilo je i pretvaralo se u more tijesnih kuća, travnatih predgrađa nošenih sporom kalifornijskom plimom. Toliko djece u školi, mislio sam, ni jedno od njih ne zna osedlati i zajahati magarca, ali nekako nisu oni loši ljudi, većina njih. Ograničeni, ali ne loši. Zauzvrat, gledali su me začuđeno nekoliko dana, ali doći u Californiju iz Arizone nije bilo ni približno važno kao doći iz New Yorka ili Belgije. Bio sam bezopasan, ne drukčiji od njih, i s vremenom, kada više nisam bio velika novost, bio sam prihvaćen, postao sam još jedan dio svakodnevnice.

"Budgie, jesam li ja lud?"

"Jesi."

Klizili smo polako praznom jesenjom ulicom, poslije škole na biciklima jedan pokraj drugog, dok su debeli kotači drobili lišće američke platane.

"Nemoj reći da jesam dok ti ne kažem kako mislim da sam lud, jer onda si i ti lud."

"Onda nisi lud."

Možda je i postojao netko pametniji od Anthonvja Zerba u Osnovnoj školi Marka Tvaina, ali sumnjao sam. Sigurno nije bilo nikoga tko bi mislio brže, ili bio jači ili brži na nogama ili koga bi radije imao na svojoj strani kad si u nevolji.

"Jesi li ti dijete, Budgie?" pitao sam.

"Jesam, tehnički gledano, ja sam dijete. Ti i ja smo djeca."

"Točno. Tehnički gledano, to je točno. Ali unutra, jesi li dijete? Unutra, da li se osjećaš kao dijete?"

"Naravno da ne", rekao je, prekrizio ruke na prsima i upravljao biciklom samo nogama, za dužinu ispred mene, klizeći tako dok ga nisam dostigao. "Moj um je odrasliji nego um nekih odraslih koje poznajem. Trebam li spomenuti... gospodin Anderson? Ali, moje tijelo nije dostiglo moj um."

Ne znam kako zaraditi novac, ili se oženiti ili kupiti kuću. Nisam ni dovoljno visok. Toliko informacija trebam i još uvijek ih nemam. Ali unutra, kao osoba, ja sam odrastao."

"To znači da razlog što smo djeca nije to što smo bezvrijedni nego da trebamo vremena da dobijemo te informacije, i da | porastemo, i,

kada budemo odrasli, osjećat ćemo se isto kao i sada, osim što će nam biti jasnije kako se živi s tim?"

"To je to", rekao je, ni malo zabrinut. "Iznutra, osjećat ćemo se jednako kao i sada."

"Zar ti to ne smeta?"

"Zašto?"

"Mi smo jednaki odraslima, samo što smo беспомоћни, Budgie! Zar ti ne smeta što si беспомоћан? Zar ne želiš to prevladati?"

"Ne. Ja sam беспомоћан ali za razliku od tebe, ja sam ..."

"Za razliku od mene ti si što?"

"Ja sam стрпљив?" rekao je kroz vjetar. "Ne smeta mi što moj tata zarađuje, a ja ne. Ne smeta mi što sam dijete. Još toliko toga moram naučiti, svaka matica ima svoj vijak, još jako puno toga moram naučiti!"

"Meni smeta. Ja hoću to nadvladati. Ja sam iznutra odrastao ... trebali bi nešto napraviti, nekakav test za koji, ako pro-deš, dobiješ potvrdu da si odrastao, bez obzira koliko godina imaš ili nemaš."

"Sve u svoje vrijeme", rekao je.

Moj prijatelj spustio je noge natrag na pedale, zgrabio upravljač, skrenuo na kameni rub pločnika i sekundu prije nego što bi udario, trznuo je prednji kotač tridesetak centimetara od zemlje i spustio bicikl na pločnik. Zaboravio sam dane kada su me bicikli užasavali, kad sam bježao mami i tražio zaštitu nakon što me Roy stavio na visoko sjedalo i gurnuo, prijeteći da će me pustiti da sam održavam ravnotežu.

Skrenuo sam na pločnik iza Zerba preko sljedeće ulice, izgubivši se za trenutak u prostoru koji nas je razdvajao:

"Zar ti ne misliš da si nešto posebno?"

"Aha!" rekao je, krivudajući srednjom brzinom, vozeći pokraj mene za trenutak, i onda se zaustavio na travnjaku ispred svoje kuće. "Ti ne misliš?"

I ja sam stao, uspravivši se na pedalama dok bicikl ispod mene nije počeo gubiti ravnotežu, onda sam skočio i spustio ga na travu.

"Naravno, ja jesam netko poseban", rekao sam. "Svatko je netko poseban! Navedi mi bilo koga u našem razredu, reci da bilo tko u Osnovnoj školi Marka Tvaina planira odrasti i biti nitko."

Zerb je sjeo i prekrizio noge, na travi, naslonjen na sjedalo svog bicikla. "Ali događa se, zar ne?"

Nešto se dogodi između sada kada znamo da smo posebni i onda kada kažemo: valjda i nisam poseban i postaneš nitko."

"Meni se to neće dogoditi", rekao sam.

Nasmijao se. "Otkud znaš? Zbog čega si tako siguran? Možda mi i nismo stvarno odrasli. Možda smo odrasli samo kad znamo da nismo posebni. Možda je biti ništa posao s kojim samo odrasli mogu izaći na kraj."

"Da ne bi!" rekao sam. "Mi možda jesmo samo djeca, ali iznutra smo već gotove osobe, i nismo samo ... ništa."

"Ma dobro", rekao je. "Ja nisam protiv tebe. Reci mi. Kako znaš da si nešto posebno?"

"Jutra", rekao sam. "Ponekad se probudim ujutro i izađem van i zrak je tako ... zelen, razumiješ?"

Zrak mi govori: Nešto će se dogoditi danas! Nešto snažno će se dogoditi! I nikad se ne dogodi, koliko ja znam, ali to je taj osjećaj u zraku. Ne dogodi se ali se dogodi. Pojma nemaš o čemu pričam?"

"Možda ti samo želiš da se nešto dogodi."

"Ne izmišljam, Budgie. Kunem ti se da ne izmišljam. Nešto je tamo vani i to je kao ... kao neki zov. I ti to čuješ, zar ne? Ne mislim baš čuješ, ali nekako osjećaš?"

Pogledao me ravno u oči. "To je svjetlo u meni", rekao je, "kao da sam progutao zvijezdu."

"TAKO JE! I čak da nekoga raspориš ne bi našao tu zvijezdu sve i da je tražiš mikroskopom velikim kao kuća!"

Moj prijatelj ležao je oslonjen na svoj bicikl promatrajući sumrak kroz drveće. "Zvijezde ne možeš vidjeti danju. Moraš zatvoriti oči, privikavanje na tamu i onda vidiš to slabašno svjetlo daleko u daljini. Je li to ono što ti vidiš, Dickie?"

Samo se prijatelji usuđuju tako razgovarati, mislio sam. "Svjetlo je srebrni lanac, kao lanac na čijem drugom kraju je sidro u mojoj svijesti, koji se spušta van vidokruga duboko u vodu."

"Duboko u vodu!" rekao je. "To je to! A mi smo ronioci, spuštamo se dolje, i duboko, duboko dolje lanac nas vodi do potopljene zvijezde. To je naše sidro ... "

Bio sam delfin koji se vinuo visoko izašavši iz svog bazena--zatvora, koji je došao u dubine da potraži svog prijatelja, jednakog sebi kao što bi bio i lik u ogledalu. Nisam bio jedini koji je znao da nas vuče ono Nešto skriveno iza običnih riječi.

"Znaš, Budge! Sidro svjetlosti! Otplivam tamo dolje, i kako god stvari loše stoje, sve je u redu. Ja sam duboko dolje, ispod vode, moj brod je na površini, ali to sidro svijetli jasnije nego što će svijetliti ijedna žarulja ikada i ta svjetlost je u meni!"

"Da." Uzdahnuo je, osmijeh je nestao, postao je sjetan. "Tu je."

"Onda, što ćeš poduzeti u vezi toga? Znaš, to ... svjetlo ... to je tu i što ćeš poduzeti?"

"Mislim da ću čekati."

"Čekati ćeš? Zaboga, Budgie, kako možeš znati da je tu i čekati?" Nadao sam se da je shvaćao da je to bila frustracija u mom glasu, a ne ljutnja.

"Što mogu napraviti? Što ti radiš u svoja zelena jutra?" Otrgnuo je list divlje trave, žvačući tvrdu stabljiku.

"Imam želju pobjeći. To je kao da imam jedno mjesto, tu odmah pokraj, i kada bih znao kuda trebam ići, tamo bi bio svemirski brod, sakriven, s otvorenim vratima, i tamo je netko tko me poznaje, nisu dolazili na Zemlju dugo vremena i vratili su se po mene i čuješ vrata kako se zatvaraju shhhhhhhhhhh i onda mmmmm brod se diže i dižemo se sve više i među zvijezdama sam, vraćam se kući."

Moj prijatelj vrtio je prstom prednji kotač svog bicikla, polagani prazni rulet. "Zato si me pitao da li si lud?" "Recimo."

"Pa," rekao je, "lud si, jesi." "Jesam. Ti isto tako." "Ja nisam", rekao je.

"Reci mi opet o gutanju zvijezda, molim te." Smijao se. "Poreći ću svaku riječ pred svima osim pred tobom." "Hvala."

"A bolje je da i ti porekneš", rekao je. "Ili barem nemoj pričati previše okolo o tome."

"Misliš da bih ja mogao pričati o ovome sa bilo kim?" rekao sam. "Neću više nikada. Ali mi jesmo nešto posebno, i ti to znaš, zar nije tako? Ne samo ti i ja. Svatko." "Dok ne odrastemo", rekao je. "Ma daj, Budgie. Ne vjeruješ u to." Stajao je u svjetlu prvog sumraka, digao bicikl, i odgurno ga prema stražnjem dvorištu svoje kuće.

"Stvarno. Nemoj se toliko žuriti", rekao je. "Za to sve skupa treba vremena. Ako se želiš sjećati tko si sada, bolje j nađi način kako da nikada ne odrasteš."

Vozeći se kući, po mraku, razmišljao sam o tome. Možda me moj svemirski brod neće naći, možda ću ja morati naći njega. Leslie je vozila polako, slušajući, skrenula prema dignutoj rampi, zaustavila se ispred znaka STOP, čekajući na širokoj ulici tipičnoj za predgrađa.

"Nikada mi to nisi ispričao", rekla je. "Svaki put kada pomislim da sam te konačno upoznala, ti se pojaviš s nečim ovakvim."

"Možda me nikada nećeš upoznati: Sjetit ću se više toga, ako me pitaš."

"Stvarno? Reci mi."

"Zeleno vrijeme! Svako malo, znao sam kako stvari stoje, zašto sam bio, tko sam bio, gdje sam bio, što će se dogoditi. Nisam znao izraziti riječima. Osjećao sam, osjećao sam se kao da, to je bilo to što sam tražio i sada sam tu, na toj maloj planeti u sredini čini-se-da-je. Povuci zastor i kod kuće si, samo jedna misao, skretanje."

"Ali zavjesa se opet spustila, zar nije?" rekla je. "Za mene barem."

"Da. Uvijek se spusti, kao da se zatvori krov nad mojom privatnom kino-dvoranom, a ja i dalje sjedim u mraku i jedino što se vidi je moj život, u dvije dimenzije, samo što izgleda kao da su četiri."

Osjećao sam dijete u sebi, kako sluša dok govorim. "Jednom na Floridi, u Air Forceu, vraćajući se u barake s noćnog leta, pogledao sam gore i na nebu je bilo nešto kao ogromna zavjesa, kao da se cijela Mliječna staza premjestila na jednu stranu, otprilike pola minute, i ja sam se ukipio, stajao okamenjen, gledajući nebo."

"Što je bilo na drugoj strani?" pitala je. "Što si vidio?"

"Ništa! Nije li čudno? Ono što sam vidio bila je blještava koprena koja je samo projurila i umjesto nje nije ostala slika nego osjećaj veličanstvene radosti: Uređuje. Sve je u redu. Tada se koprena opet pojavila i vidio sam zvijezde, iste kao i uvijek, i sebe kako stojim u mraku."

Pogledao sam je, prisjećajući se. "Taj osjećaj nikada me nije napustio, Wookie. Sve do sada, nikada nije nestao."

"Vidjela sam te strašno ljutog, ljubavi", rekla je. "Vidjela sam te u trenucima kada bih se zaklela da nisi mislio da će sve biti u redu."

"Naravno. Ali zar tebi to nije isto: to je kao da igraš rukomet, i tako te igra ponese da i zaboraviš da je to samo igra."

"Bilo je puno trenutaka u kojima sam zaboravila daje sve samo igra", rekla je. "Ja mislim da je pravi život pravi, a mislim da i ti misliš isto tako."

"Ponekad izgleda tako, priznajem. Postanem frustriran, nešto mi stoji na putu. Ili sam ljut, što znači da sam prestrašen, kada ono što hoću napraviti ili ono što želim biti netko ugrožava. Ali to su raspoloženja igre. Isključi me iz igre, reci mi u trenutku vrhunca moje ljutnje, Tvoj Život je završio, Richarde, svemirsko vrijeme je upravo stalo, i ljutnja će otići, što god da je bilo, više nije važno, ja sam opet Ja."

"Dozvoli da zapamtim", rekla je. "Tvoj život je završio ..."

Smijao sam se, znajući da ću čuti te riječi sljedeći put kada izgubim živce. "Trenutna perspektiva, to je samo to. Slažeš se?"

Skrenula je autom iza ugla, ugasila motor. "To je ono što on hoće?" rekla je.

"Tko?"

"Dickie. On hoće trenutnu perspektivu. Što god da se dogodi, on hoće biti siguran da će sve biti u redu."

Dvadeset dva

Mora da je padala kiša u njegovoj pustinji, jer se suho jezersko dno prekrilo travom, jedva nazirući dokle sežu tužni obrisi njegovog djetinjstva. Vidio sam drvo ne tako daleko. Kako se moglo tako brzo promijeniti?

Jasno sam ga vidio kako stoji s druge strane jezera, u podnožju brda, i otrčao prema njemu. "Bio si tu, Kapetane?" pitao sam.

"Na balu?" rekao je. "Kad si se bojao? Jesam."

"Nisam se bojao."

"Nije ti smetalo da ti ja pronađem način na koji ćeš pobjeći, u slučaju da dođe do Aspirinske Zdravice ..."

"Odličan plan, Dickie. Skoro da sam priželjkivao Zdravicu."

"Hvala ti", rekao je. "Siguran sam da bi bilo spektakularno."

"Da, bilo bi. Bilo bi i posljedica."

"Moj dio je bio da te maknem iz te dvorane. Posljedice su za odrasle."

"Posljedice su bile nepotrebne", rekao sam. "Mogao sam otići istim putem kojim sam i došao."

Bez objašnjenja, jednostavno zato što se nisam osjećao ugodno. Bez potjere, bez gužve, bez poderanih draperija, bez razlupanog stakla, bez penjanja uz onaj groteskni zid, nema hodanja preko šest ulica u mojim novim cipelama, nema razmišljanja kako da siđem s krova i vratim se k Leslie. Nema posljedica."

Slegnuo je ramenima. "Znači ti si odrastao."

"U pravu si", rekao sam. "Mogao sam to izvesti, bila bi to prava predstava."

Odmaknuo se hodajući prema vrhu brežuljka, kao da postoji nešto gore što bi mi htio pokazati.

"Ti stvarno ne vjeruješ u medicinu?" upitao je. "Čak ni u aspirin?"

Odmahnuo sam glavom. "Ne."

"Što onda kada si bolestan?"

"Ja nisam nikada bolestan", rekao sam.

"Nikada?"

"Gotovo nikada."

"Što radiš kada jesi bolestan?" pitao me.

"Dopužem iz ljekarne vukući kolica puna lijekova. Počnem s acetaminophenom i ne prestajem ih gutati sve dok Zantac ne ode."

"Ako je tvoje tijelo savršen odraz tvoje misli o tijelu," pitao je, "zašto si ćelav kao biljarska kugla? Zašto nosiš naočale kad gledaš zemljopisne karte, dok letiš?"

"NISAM ĆELAV KAO BILJARSKA KUGLA!" rekao sam mu. "Moja misao o tijelu uključuje i moju odluku da moja kosa sada bude lakša za održavanje nego stoje bila prije, i da je u redu da mi se sitno tiskana slova čine kao mrlje i da ja onda mogu piljiti u njih kroz naočale i misliti kako se oštro vide. Jesam li uhvatio tu misao uočavajući svaki dan kada sam bio star kao ti da je Tatina kosa tanja od moje, da Tata i Mama nose naočale dok čitaju?"

Nije odgovorio.

"Samo zato što ja znam da je moje tijelo slika u ogledalu moje svijesti", rekao sam, "to ne znači da nisam lijen, da ne idem i linijom manjeg otpora. Onog trenutka kada me izgled, mog tijela počne ozbiljno smetati, kada bude neminovno da se promijenim, ja ću se promijeniti."

"Što ako si stvarno bolestan?" pitao je. "Bez zezanja?"

"Nije se dogodilo. Jednom u puno godina. Kada sam naučio letjeti, bio sam uvjeren da piloti na avionima ne mogu oboljeti. To je istina. Ne poznajem nikoga tko leti i tko je često bolestan."

Pogledao me poprijeko. "Zašto?"

Kako to da ne znamo odgovor sve dok ne pronađemo pitanje, razmišljao sam. Prije nego sam otvorio usta, pojma nisam imao, zašto su piloti jako zdravi.

"Letjeti još uvijek predstavlja maštariju", rekao sam, "mnogima. Koliko maštarija uključuje bolest? Živiš li dovoljno od onoga što si cijeli život sanjao da ćeš raditi i nema mjesta za loše osjećaje."

Smiješio se, planinareći uz brdo, kao da je mislio da mi čita misli. "Šališ se, Richarde", rekao je.

"Ti si isti tata. Šališ se i to s tim tako-jako-ozbiljnim izrazom lica da nikad nisam siguran."

"Nemoj meni vjerovati. Uči za sebe, Kapetane. Postoji jedna studija koja je usporedila zdravlje ljudi koji rade ono što vole raditi i onih koji mrze ono što rade. Što misliš tko je bolje prošao?"

"Mogu pogoditi."

Dotakao sam ga po ramenu, dok smo planinarili. "Što bi bilo da ta studija ne postoji?" pitao sam.

"Da lije zbog toga tvoj pogodak manje istinit?"

Uputio mi je osmijeh, potpuno nezaštićenog pogleda.

"To se zove misaoni pokus", rekao sam mu. "To je način da saznaš ono što već znaš."

"Misaoni pokus!" rekao je. "Sjajno!"

"Hoćeš odgovore?"

"Molim te, Richarde. Naravno!"

"Ne", rekao sam.

"Zašto neću odgovore?"

"Zato što se odgovori mijenjaju", rekao sam. "Ne želiš milijun odgovora toliko koliko želiš nekoliko pitanja. Pitanja su dijamanti koje držiš izložene na svjetlosti. Možeš cijeli život učiti i vidjet ćeš različite boje u istom dragom kamenu. Ista ta pitanja, ponovo postavljena, dat će ti odgovor koji trebaš tog trenutka kada pitaš."

Namrštio se, fiksirajući pogled na vrh brežuljka kako se penjao. "Pitanja kao što?"

"Pitanja kao Tko sam ja.

Nije bio impresioniran. "Na primjer."

"Na primjer, recimo da imaš problem. Svatko će u školi napraviti sve da bude popularan. Hoćeš li ti? Hoćeš li nositi pomodnu odjeću, nositi pomodna mišljenja i predrasude i navike da bi bio kao i drugi?"

"Ne znam. Htio bih imati prijatelje ..."

"To je tvoj problem. Pronađi trenutak mira i upitaj se: Tko sam ja?"

Penjući se, mogli smo vidjeti dalje kroz baršunasto-zelenu pustinju. Da li je to moj nutarnji pejzaž ozelenio zahvaljujući tome što sam našao to dijete i što mu hoću dati slobodu?

"Tko sam ja", rekao je. "I što onda?"

"Onda slušaj. I slušajući, moći ćeš se sjetiti. Onaj koji jesi je netko tko je htio biti ostavljen ovdje na Zemlji tako da bi mogao napraviti nešto značajno, nešto što će tebi biti važno. Da li Nešto Značajno znači uprljati se svakim glupim stavom koji ti nametne svaki besmisleni popularni nitko da bi se mogao pretvarati da imaš prijatelje?"

"Pa... "

"Tko sam ja, nije nešto što se nosi, Dickie. To ti pomaže da odlučiš što ćeš napraviti, svaki put, tvoj cijeli život."

"Tko su moji prijatelji?"

"Shvatio si!" rekao sam, ponosan.

Prestao se penjati i pogledao me. "Shvatio sam što?"

"Tko su tvoji prijatelji? To je pitanje koje traje! Sljedeći put kada se okružiš tucetom izgubljenih ovaca koje obožavaju tvoju novu jaknu i tvoju novu frizuru i tvoje super-guba naočale, pitaj. Tko su moji prijatelji, moji pravi prijatelji, tko su ti drugi koji su došli sa zvijezda? Gdje su sada i što rade? Da li sam samom sebi prijatelj, ako trujem svoj izvanzemaljski um nekakvim konformizmom izraslim iz mrtvog mulja, dižući čašu pića zvanu Mrtav Pijan i nazdravljajući s drugima?"

Dickie mi je pružio umirujuću ruku. "Richarde, ja sam samo dijete..."

"Nema veze", grmio sam i dalje dok smo nastavili hodati. "Shvatio si što sam htio reći. Sjeti se tko si i to je tvoj odgovor. Što svemirski čovjek radi zablacen ustajalim vrijednostima?"

Smijao mi se. "Da li bi ti smetalo, Richarde, ako bih odlučio biti pijanac?"

Okrenuo sam se k njemu, zapanjen. "Dickie?"

"Recimo, ispadne da sam postao cigareta-ovisnik tabletoman vatreni radikal Biblijski odmetnik hedonistička životinja da postanem pijani ženskar broj jedan", rekao je. "Da li bi te smetalo?"

"Ako to bude tvoj izbor, Kapetane, ne znam hoće li te ijedna žena htjeti dotaknuti štapom. Prema tome ženskar možeš prekrižiti."

"Samo recimo da to napravim", rekao je. "Što bi ti mislio?", Za trenutak, poljuljan, jesam li se uzrujao? Ljutnja je uvijek strah, a strah je uvijek strah od gubitka. Da li sam se bojao da ću izgubiti sebe ako se on odluči za ovaj put? Trebala mi je sekunda da se smirim. Ne bi izgubio ništa. To bi bile njegove želje, ne moje, i on je slobodan živjeti kako želi. Gubitak bi bio kad bih se usudio forsirati njegove odluke, kad bih pokušao živjeti za njega kao i za sebe. To bi bila veća tragedija nego provesti život na barskoj stolici.

Taj trenutak i ta misao bili su dovoljni da se moja zlovolja raspline, opet sam se opustio.

"Jedine kvalitete koje si zaboravio", rekao sam strogo, su kritičnost i vladanje situacijom. One su moje i ne možeš ih imati. Što se tiče sveg ostalog mislim daje tvoj život tvoje pravo."

"Ne bi ti bilo žao?"

"Ne mogu biti nesretan zbog nečega što je izvan moje kontrole", rekao sam. "Ali reći ću ti nešto, Dickie. Daj mi pravo da upravljam tvojim životom, doslovce poslušaj sve što budem tražio od tebe, misli i reci i napravi samo ono što ja budem tražio od tebe i ja ću biti odgovoran za tvoj život."

"Neću biti Kapetan?"

"Nećeš", rekao sam. "Ja preuzimam komandu."

"Uspjeh zagarantiran?"

"Nema garancija. Ali ako nasučem tvoj život na hridine, obećavam da će mi biti žao."

Stao je. "Molim? Ti preuzmeš kontrolu, ti doneseš moje odluke za mene, ja izvršavam sve tvoje zapovijedi i kad razbiješ moj brod o stijene, obećavaš da će ti biti žao? Ako moj život treba doživjeti brodolom, onda ću sam njime upravljati, hvala ti!"

Nasmiješio sam mu se. "Početak mudrosti, Kapetane."

Kad smo došli do vrha brežuljka, stao je pokraj grube drvene ploče zabijene u zemlju. Mogu razumjeti zbog čega je odabrao ovo mjesto

da sjedne, bilo je najbliže onome gdje je mogao doletjeti bez krila ili snova.

"Lijep pogled", rekao sam. "Proljeće u tvojoj zemlji?"

Sramežljiv osmijeh. "Proljeće dolazi sporo."

Zašto mu otvoreno ne kažem, mislio sam. Zbog čega mi? Jednostavno ne kažem da ga volim i da ću biti njegov prijatelj sve dok živim. Da li značenja srca plivaju u struji našeg razgovora, i da li su najvažnija kada ih letimično ugledamo kroz duboku vodu i nikada ne uhvatimo.

"Mislim da treba još malo kiše", rekao sam.

"Malo", rekao je. Na trenutak je pogledao u daljinu, kao da skuplja hrabrost. Tada se okrenuo prema meni. "I tvoja zemlja treba kišu, Richarde."

"Može biti." Što je imao na umu? Zadovoljstvo je dati mu na poklon sve što sam naučio, mislio sam, i ništa ne očekivati za uzvrat.

"Nisam siguran što ti ovo znači", rekao je, "ali vjerojatno ti znači mnogo."

Prije nego sam mogao pitati o čemu se radi, zgrabio je drvenu ploču trzajući je divlje s jedne strane na drugu, konačno je iščupao iz zemlje i predao meni, dijete Mojsije koje predaje izbljedjelu ploču.

Nije bila samo obična drvena ploča kao što sam pomislio u jednom trenutku, bila je to nadgrobna ploča, vlastitom rukom napravljen nadgrobni spomenik. Nije bilo ugraviranog datuma u drvetu, ni epitafa. Samo četiri riječi:

BobbyBach

Moj Brat

Pola stoljeća sigurnosti palo je u zaborav, sve se vratilo u prošlost.

Dvadeset tri

Zašto si ti tako pametan?"

Moj brat digao je pogled s knjige, pogledao dolje u godinu i pol razlike među nama, proučavajući moj pogled. "O čemu pričaš, Dickie? Nisam tako pametan."

Razmišljao sam o tome, a on se vratio čitanju.

"Svi kažu da si pametan, Bobby."

Bilo koji drugi brat okrenuo bi se na drugu stranu, rekao bi klincu od sedam godina da se izgubi.

Iz nekakvog razloga mog brata to nije smetalo.

"U redu, u pravu su", rekao je. "Moram biti pametan zato što ja moram ići prvi, moram prokrčiti put za tebe."

Ako se i šalio, nije to pokazivao.

"Je li Roy prokrčio put tebi?"

Odložio je knjigu za trenutak. "Ne, Roy jedva daje odrastao, i Roy je drukčiji. Ja ne znam dobro crtati ili slagati stvari. Ne znam crtati kao Roy."

"Ni ja."

"Ali možemo zajedno čitati, zar ne?" Pomakao se u stranu na velikoj stolici. "Hoćeš vježbati čitanje?"

Popeo sam se na naslon i sjeo uz njega. "Jesi li zato jako pametan, zato što puno čitaš?"

"Ne. Čitam puno zato što moram biti ispred tebe. Ako ću ja krčiti put, moram biti ispred, slažeš se?" Raširio je knjigu na koljena. "Samo se nadam da ne možeš već sada čitati ovu knjigu! Nije moguće da si toliko pametan!"

Pogledao sam stranice, zaista vrlo pametno, i nasmijao se. "O da, mogu ..."

Pokazao je velika slova. "Što tu piše?"

"Polako", rekao sam mu. "TRINAESTO POGLAVLJE. IZVAN SUNČEVOG SUSFAVA."

"Odlično. Pročitaj mi prvi odlomak."

Dijete je moglo zaraditi pohvale radeći nešto u kući, ali najbrže se dobivala pohvala za pravilno čitanje, "izražajno", kako je Mama govorila. Pretvori pisanu riječ u izgovorenu i bio si odličan sin.

I tako sam tog dana čitao mom bratu, trudeći se iz petnih žila da zvuči kao da mu ja pričam o zvijezdama umjesto što čitam o njima. Ali ono što se duboko urezalo u mene bile su riječi koje su meni bile čista istina: "Ja moram prokrčiti put za tebe."

Iz škole kući, kroz vrtna vrata gladan, otvaram stražnja vrata na kuhinji. S malo sreće mogao bih prokrijumčariti tri ili četiri komada raženog kruha što bi mi pokvarilo večeru ako me Mama uhvati.

Fuj... Tata je došao ranije s posla, sjedi s Mamom i Bobyjem za kuhinjskim stolom.

Razgovarali su ozbiljno, ravnodušno ujedinjeno kao daje moj brat nekakav gost a ne njihov sin.

Ovo se još nije dogodilo. Moj otac, kod kuće tako rano?

"Bog, tata", rekao sam, ni traga prestrašenosti. "Hoćemo li se opet seliti? Nešto važno se dogodilo? Je li ovo zasjedanje?"

"Razgovaramo s Bobbyjem", rekao je moj otac. "I mislim da bi htjeli biti sami. U redu?"

Piljio sam u njega čitavu sekundu, pogledavši Mamu. Gledala je ukočeno u mene, nije rekla ni jednu riječ. Dogodilo se nešto užasno loše.

"U redu," rekao sam, "naravno. Biti ću preko kod Mikea. Vidimo se kasnije."

Prošao sam kroz pokretna kuhinjska vrata u dnevnu sobu, zatvorio ih iza sebe i izašao van kroz prednja ulazna vrata.

Što se događa? Nikada nisu razgovarali o nečemu što ja nisam smio čuti. Ja sam dio ove obitelji, nisam li? Možda nisam! Možda vijećaju o tome da me se otarase? Zašto?

Odmah do Mikeove kuće raslo je najbolje drvo za penjanje za koje sam znao, crnogorica s granama poput gazišta spiralnih stepenica sve do vrha, tako puno njih da nije bilo šanse da padnem. Ako uspiješ dosegnuti onih nekoliko najtežih grana, dva metra od zemlje, ostalo je bilo lako.

O čemu su mogli razgovarati? Zašto nisu htjeli da čujem?

Skok sa zaletom. Tenisice su čvrsto obuhvatile koru drveta, kliznule i opet uhvatile, još jedan poluskok i uspio sam. Nestao sam u čvrstoj krošnji, odlučan, penjući se bez straha.

O čemu god da su razgovarali, sigurno nije ništa lijepo, nije iznenađenje za mene. Prestali bi razgovarati, ili bi promijenili temu kad sam ušao, razgovarali o uredu ili Bibliji ili nečemu.

Prema vrhu grane su bile manje, djelomice se naziralo prostranstvo preko krovova kuća. Pogled je bio najbolji s vrha, ali grane su bile grančice, a deblo je bilo samo desetak centimetara debelo, i lako savitljivo.

Prestao sam se penjati pri samom vrhu ... nije to bio vražji izazov, trebao sam razmisliti, i ovo je bilo najusamljenije mjesto za koje sam znao.

Mama je uvijek pitala kako je bilo u školi, razmišljao sam, što sam danas naučio? Htio sam joj reći da sam učio o zakonu vjerojatnosti, pitati što ona zna o tome, ali odjednom više joj nije važno. I zašto je tata kod kuće? Da lije netko umro? Sto je moglo biti tako loše?

Jedina osoba koju sam ikada poznao i koja je umrla bila je moja baka, i rekli su mi kad se to dogodilo. Jednom sam je vidio, ozbiljna i s bijelom kosom, jedva nešto viša od mene i nisam plakao zato što je umrla. Nije plakala ni Mama, ni Tata, naravno.

Nitko nije umro. Rekli bi mi.

Cetiristo metara daleko, najveći dio moje kuće bio je skriven u drveću, ali sam mogao vidjeti dio krova na kuhinji. Nije teško pogoditi zašto. Sve kuće u Lakewood Villageu imale su kosi krov, naša je imala ravni.

Što se tamo događalo?

Dašak vjetra prošao je kroz drvo, nježno ga zaljuljivši. Rukama sam obgrlio stablo.

Mora biti nešto u vezi mene, mislio sam, zašto bi inače bilo važno da izađem. To mora imati veze sa mnom i nije dobro.

Nije moguće. Čak kada me i upravitelj škole pozvao u svoj ured, bilo je dobro: čestitam na izboru za nadglednika (ostalih učenika), hoćeš li razmisliti o tome da se natječeš za školsku upravu, imao si najbolje rezultate na državnom testu izuzev tvog brata.

Sumrak me zatekao kako sjedim na drvetu, zabrinuti rakun na drvetu, još uvijek u dubokom mraku što se tiče moje zabrinutosti, uznemiren ali odlučan da nikad ne upitam za razlog. Pustit ću ih da mi kažu što se događa onda kad mi sami odluče reći. Bespomoćan sam. Ništa ne mogu napraviti. To je nešto veliko, nešto što ja ne trebam znati, i to je to.

Skliznuo sam dolje i otišao kući, trljajući mrlje od borove smole u traperice.

Kad sam ušao kroz pomična vrata u kuhinju, Tate više nije bilo, Mama je spremala večeru. Ne samo večeru, upravo je stavljala šaumtortu u pećnicu.

"Bog, Dickie" rekla je, oči joj se nisu više caklile. "Što si naučio danas u školi?"

Oponašao sam njeno raspoloženje. "Ništa", rekao sam.

Bobby je češće izostajao iz škole, i ovi sastanci između njih troje ponavljali su se s vremena na vrijeme.

Sam u sobi koju smo on i ja dijelili, ponekad bih čuo tihe glasove kroz zidove, uglavnom Tatin, ponekad Mamin, i Bob-byjev tako rijetko ili tako tiho da nisam bio siguran da je i bio njegov.

Jednom, u vrijeme određeno za spavanje, dok se penjao na gornji krevet, slomila se moja odlučnost.

"Što se događa, Bobby?" rekao sam. "S Mamom i Tatom. O čemu razgovaraju? Nešto o meni?"

Nije me pogledao preko ruba, kao što je ponekad činio. "To je tajna", rekao je. "Ne radi se o tebi.

Nije ništa što bi ti trebao znati."

Gotovo uvijek smo mogli razgovarati, Bobby i ja, a sad nismo mogli. Bar neće doći po mene u sred noći, ubaciti me s povezom preko očiju u prtljažnik kamiona i baciti me u pakao. Možda se moj brat šalio. Možda će doći po mene. Ali ako mi ne želi reći, ne želi.

Sljedeći dan našao sam torbu od mekane kože na stolu u našoj sobi, veličine gusarske vrećice za zlatnike. Nikada prije je nisam vidio ...

Kad sam otpustio vrpce i otvorio vrećicu nisam unutra našao zlato već figuricu. Fino izrađen, od polirane ebanovine, bio je to kipić nasmijanog Budhe, ruku iznad glave, dlanova okrenutih nagore, vrhovi prstiju skoro da se dodiruju. Što se k vragu...

Zvuk koraka. Bobby dolazi! Gurnuo sam figuricu natrag u vrećicu, zatvorio je, bacio se na svoj krevet i otvorio knjigu, Rakete, projektili i svemirska putovanja, od Willyja Leya.

"Bog, Bobby." Podigao sam pogled kad je ušao, i vratio se čitanju.

"Bog."

Pažljivo sam čitao, pamteći u tom trenutku ono čega se i danas mogu sjetiti: motori na pogon čvrstim raketnim gorivom nisu pretrpani prahom, oni imaju prah smješten okolo konusne komore za paljenje. Što je veća površina sagorijevanja to je veći potisak. Prevelik, kladam se, i raketa eksplodira VOOM! kao dinamit.

"Vidimo se kasnije", rekao je moj brat, i otišao je, uzevši kaput i kožnu vrećicu, nekuda s Tatom autom.

Dva tjedna kasnije, Bobby se, izgledajući umorno, odvezao s Tatom u bolnicu, ništa ozbiljno.

U tjedan dana, bez pozdrava, moj brat je bio mrtav.

Naravno, mislio sam, devetogodišnji Holmes iz Baker Streta, to je bila tajna! Naravno, dugački tihi razgovori bez mene: svi su znali da je Bobby umirao osim mene! To je bio njihov način da me poštede boli.

Budna od ebanovine mogao je imati odgovore, a ja nisam mogao naslutiti da li ih je moj brat našao.

Mogao mi je reći, ne bi bio tužan. Mogao sam pitati kako je to kad umireš, da li boli? Kuda ideš kad umreš, Bobby, možeš li ne-umrijeti ako ne želiš da ti se to dogodi? Posjećuju li te anđeli u snu? Da li je umiranje tako čisto kako zvuči? Bojiš li se?

Koliko ja znam, Mama nije plakala, Roy nije plakao, Tata sigurno nije plakao. Tako nisam ni ja, ne da bi itko vidio. Jedina promjena je bila ta grozna tišina, dok sam bio sam u sobi.

List Press-Telegram iz Long Beacha objavio je malu osmrtnicu, rekavši da je Bobby bio nadživljen od Tate, Mame, Roya i mene. Pričvrstio sam novinski izrezak na vrata značkom s modelom aviona, zaveden time što su novine primijetile i objavile naša imena.

Sljedeći dan, izrezak više nije bio na vratima; našao sam ga na stolu, licem na dolje. Opet sam ga stavio na vrata, i sljedećeg dana opet je bio na stolu. Shvatio sam. Mama možda i ne plače, ali ne bi je trebalo tako brzo podsjećati novinskim izrescima da je Bobby mrtav.

Napokon mi je rekla, brišući suđe, slažući ga, uz polagani zveket kineskog porculana, u kredenc:

"Bobby je imao leukemiju."

Odmah sam upamtio riječ.

"Nema lijeka. Posljednje dane, Dick, bio je tako miran, tako mudar u svemu tome."

Bez suza, i promijenila je moje ime u Dick.

"Sve ima svoj red, Mama", rekao mi je. "Moj je red da umrem sada. Ne bojim se, molim te nemoj biti tužna, nemoj tugovati za mnom, ne bih mogao podnijeti da plačeš."

Suza je kliznula i razgovor je bio završen.

Imao sam sreće, slažem se. Nema veće sigurnosti u životu nego da sigurno letim iza svog brata.

On vodi, ja slijedim.

Sada, umjesto mirnog leta i ugodnih zaokreta ispred mene, Bobby je nakrcao svoje motore gorivom do vrha, vinuo se punom brzinom i nestao u sunčevoj svjetlosti.

Srce mi je bilo prestrašeno. Jecao sam ispod pokrivača noću, vičući u jastuk. Molim te Bobby, MOLIM TE! Nemoj me ostaviti samog

ovdje! Obećao si da ćeš mi pokazati put! Obećao si!

Nemoj otići! Ne znam kako ću živjeti bez mog brata!

Od plakanja nema nikakve koristi, uvidio sam. Osjećaji ne mogu promijeniti činjenice. Činjenice su ono što je važno, i još puno toga trebam naučiti.

Pogledao sam u rječniku 'smrt': formalni navodi očitog.

Pogledao sam u enciklopediji: bez odgovora.

Bobby je bio tako miran, mislio sam, neuplašen. Izgledalo je gotovo kao da je odlučio čvrstim korakom i otvorenih očiju otići u umiranje, kao da se pripremao za ispit. Kad je došao trenutak, da se vrata otvore, uspravio je ramena i prošao ravno kroz njih, uspravne glave, ne obazirući se.

Dobro si to napravio brate, mislio sam, hvala ti što si mi pokazao put.

Ali, znaš što još, Bobby? Najednom sam se promijenio, najednom sam postao ratoborni gad i neka budem proklet ako umrem prije nego budem znao za što sam živio.

Dječaka koji je oplakao strah nakon što je ostao bez brata, pustio sam da ode tog dana, ostavio ga tamo samog i nastavio živjeti bez njega.

Dvadeset četiri

Dickie je uzeo nadgrobnu ploču iz mojih ruku. "Ponovi mi opet", rekao je. "Što znači značenje?"

Trepnuo sam očima.

Upravo oslobodivši jedan od najbolnijih trenutaka u mom životu, oslobođen zahvaljujući njemu u još uvijek živom sjećanju na bol, zar se opet pretvorio u hladnog nedostižnog stranca?

Odgovorio je na moju misao. "Zašto ne? To je ono što si napravio."

"Hvala na podršci", rekao sam.

"Znaš svoj odgovor. Što znači značenje!"

Bezvoljno sam se okrenuo, promjena koja vremenom postane nešto obično i rekao mu:

"Značenje, meni, je bilo ono što mijenja našu misao, i samim tim mijenja naše živote."

"Što za tebe znači Bobbyjeva smrt?" Uglavio je nadgrobnu ploču u onaj isti otpad odakle ju je i iščupao. Činilo se gotovo čim je maknuo ruku. "Kako je to promijenilo tvoj život?"

"Nisam znao do sada. Maknuo sam od sebe i zaboravio."

Pokušao je opet s pločom, i ovaj put, kad je pala, ostavio je da tako leži.

"Što ti to znači?"

Onog trenutka kad je upitao, znao sam. Izvući skriveno sjećanje na svjetlo dana značilo je izvući sigurnosni čep na začepljenoj brani, i trenutak sadašnjosti bio je odnesen bujicom.

"Bobbjeva smrt po prvi puta u životu natjerala me da budem ovisan o samom sebi. Pola stoljeća sam vjerovao da , sam bio ovisan o samom sebi, potpuno sam izbrisao vrijeme prije toga. Ali krivo! Kada sam bio ti, Bobby je obećao da će on napraviti sva otkrića, da će on preuzeti sve životne šokove prije nego dođu do mene. Smekšao bi ih, objasnio ih tako da bi moj put bio lagan, kao popločena staza kroz divljinu. Sve što sam trebao učiniti bilo je da slijedim mog brata i sve bi bilo dobro."

Sjedio je tiho na travi, ja sam se vratio natrag iz tog vrerneA na, kao hrt koji se nestrpljivo sprema na trk. "Tog dana, sve se promijenilo. Kada je Bobbv umro, njegov brat, do tada samo putnik u vagonu, morao se brzo popeti za upravljač i naučiti da bude sam svoj izviđač na granici."

Letio sam iznad svog života punom brzinom, gledajući dolje. "Sve što sam naučio, Dickie, od tog trenutka sve do sada, naučilo me stoje snaga jednog čovjeka da promijeni sudbinu, snaga individualnog izbora. Sve što se dogodilo poslije: f Roy je otišao u vojsku, Tata se udaljio, Mama se okrenula politici, ja sam naučio letjeti na avionima... naučilo me što je vjera u sebe, naučilo me da nikada ne očekujem od nekog drugog da mi pokaže put kojim trebam ići ili da me učini sretnim."

Gledao je u daleki horizont. "Mama i Tata ne misle tako." "Imaš pravo. Oni razmišljaju na potpuno drukčiji način. Mama misionarka, socijalni radnik, savjetnica; Tata propovjednik, kapelan, upravnik Crvenog križa. Oni su propovijedali Živi Za Druge, i Dickie, bili su potpuno u krivu!"

Ukočio se. "Nemoj mi govoriti da Mama nije u pravu", zarežao je. "Možeš reći da je drukčija, Richarde, ali nikada više nemoj reći da nije u pravu!"

Koliko sam volio svoju majku, i kako malo su njene vrijednosti utjecale na mene! Živi za druge, Mama, to je najgori mogući udarac koji možeš zadati onima kojima želiš pomoći. iPovuci njihova kola na vrh planine umjesto njih i završit ćeš sa slomljenim srcem. Štitila si me od Bobbvjeve smrti, poštjednala me mojih osjećaja, i prošlo je pedeset godina prije nego sam se sam suočio s njima. Kako si mogla biti toliko u krivu, i zašto te još uvijek volim?

"Drago mi je što mi nije rekla da Bobbv umire. Ne mogu zamisliti, nisam si u stanju predočiti tko sam mogao postati da me nije poštjednala."

"Misionar?" rekao je.

"Ja misionar? Nemoguće! Najvjerojatnije."

"Da li bi sada mogao biti misionar?" rekao je to kao da se nadao da bi to moglo posmrtno usrećiti moju majku.

Glasno sam se nasmijao. "Svećenik je bio onaj koji je ubio Boga umjesto mene, Dickie! Zar se ne sjećaš?"

"Ne."

Naravno, mislio sam. On je Čuvar Zaboravljenog, a ovoga se sjećam kao danas.

"Nakon što je Bobbv umro", rekao sam, "u mojim jednostavnim dječjim pitanjima-zapreživljavanje koja sam postavljao svećeniku u sebi pritajila se razorna snaga koja bi mogla uništiti Boga-Kojeg-Sam-Poznavao, prvi odbljesci moje vlastite istine."

Dickie nije mogao ni zamisliti da sam se sjetio ičeg značajnog iz svog djetinjstva. "Koji svećenik? Što se dogodilo?"

"Pokazat ću ti što se dogodilo", rekao sam. "Kad budem stajao ovdje, onda ću biti ja. Kad stojim tamo, onda ću biti svećenik u meni. U redu?"

Smijao se, očekujući oštro hrvanje na vrhu brda.

"Da lije Bog Svemoguć?" pitao sam, mali dječak poznatog odaslog.

Koraknuo sam naprijed i nagnuo se prema dolje da pogledam dječaka koji sam bio. Sada sam bio veseli svećenik, u tamnozelenoj mantiji, s logotipom kompanije na lancu oko vrata. "Naravno!

Inače ne bi bio Bog, sine!" "Da li nas Bog voli?"

"Kako možeš sumnjati? Bog nas voli, sve nas!" "Zašto dobri ljudi koje Bog voli budu ubijeni u ratovima i okrutnosti, u besmislenom

ubojstvu i glupim nesrećama, zašto pametna nevina djeca pate do smrti bez milosti, zašto je umro moj brat?"

Pažljivo s bojom glasa sada, nježan izraz lica za neznanje. "Neke stvari su izvan saznanja, dijete.

Naš Gospodin šalje najveće zlo onima koje najviše voli. Mora biti siguran da ga voliš više nego tvoj smrtni brat. Imaj nadu i vjeru u Boga Svemogućega ..."

"JESI LI TI POLUDIO - BLESAVA BUDALO?? MISLIŠ DA SAM DEVETOGODIŠNJI IDIOT? ILI PRIZNAJ DA BOG NIJE NIŠTA VIŠE SVEMOGUĆ OD MENE, DA SMO

BESPOMOĆNI PROTIV ZLA ILI PRIZNAJ DA ONO ŠTO BOG ZOVE LJUBAVLJU MI ZOVEMO MRŽNJOM SADISTA NAJGORE VRSTE NAJKRVAVIJEG MASOVNOG

UBOJICE KOJI JE IKADA ZAMAHNUO SJEKIROM!"

"Dobro", rekao je svećenik, najednom iskreno. "Ja sam u krivu, ti imaš pravo. Ja sam ti ponudio utjehu, a ti moraš imati istinu. Kao sva djeca, upravo si uništio organiziranu religiju, Gospodine Racionalni. Znaš da ne mogu odgovoriti na ova pitanja, nijedan svećenik ne može. Sada si moraš stvoriti vlastitu religiju."

"Zašto?" rekao sam ja. "Ne treba mi religija. Mogu i bez nje."

"I ostaviti neriješenom tajnu mog prisustva ovdje?"

"Ostaviti neriješenom", rekao sam Dickieju mimo pozornice, "značilo bi priznati da postoji nešto što ne mogu razumjeti. A znao sam da ako želim dovoljno jako saznati, nema toga što ne bih mogao razumjeti. To bi, za početak, bilo prvo načelo moje nove religije."

Okrenuo sam se mom malom igrokazu.

"To će biti lako", rekao sam. "Bilo koje dijete može smisliti nešto bolje od klaonice za svijet i Boga s noževima u rukama."

"Postoji i cijena koju treba platiti", upozoravao je svećenik. "Stvori vlastitu teologiju i bit ćeš drukčiji od svih drugih ..."

"Nema cijene", podrugnuo sam se, "to je nagrada! Osim toga, nitko stvarno ne vjeruje u Boga-Nemogućeg ili u Boga-Ubojicu. To će biti lako."

Svećenik u meni se nasmijao na sve to, nadmoćnim osmjehom, i nestao.

Dickie je gledao, obuzet mojom teatralnošću.

"Čim je otišao", rekao sam, "postao sam nervozan. Jesam li bio neobuzdan i žestok u mom malom ekscesu? Pribran i pažljiv sljedećih deset godina, sve sam prikupio natrag i stavio na svoje mjesto, bez naglašenih slogova i uskličnika. Trebalo je toliko puno vremena da se sastave komadići, ali temelji su završeni. Zahvaljujući mom bratu, ponovo sam izgradio Boga. Pomozi mi, Dickie, pokaži mi gdje sam pogriješio."

Kimnuo je glavom, nestrpljiv da postane dio religije iz kućne radionice.

"Pretvaraj se da postoji Bog-Svemogući koji vidi smrtnike i njihove muke na zemlji", rekao sam polako.

Kimnuo je.

"Prema tome, Dickie, Bog mora biti odgovoran za sve katastrofe, tragedije, teror i smrt koji pritišću čovječanstvo."

Podigao je ruku. "Samo zato što Bog vidi naše nevolje, ne znači da je i odgovoran."

"Pažljivo promisli. Zato što je Svemogući. To je to, On ima moć da spriječi nešto loše ako On hoće. Ali On je izabrao da ne spriječi. Ali dozvoljavajući da zlo postoji, On je razlog što je zlo prisutno."

Razmišljao je o tome. "Možda ..." rekao je pažljivo.

"Po definiciji, znači, zato što nevini nastavljaju patiti i umirati, i Bog-Svemogući nije samo nezabrinut. On je neopisivo okrutan."

Dickie je opet podigao ruku, prije zato da bi dao do znanja da mu treba više vremena da bi me mogao pratiti, nego da bi postavio pitanje. "Možda..."

"Nisi siguran", rekao sam.

"Zvuči uvrnuto, ali ne mogu vidjeti da nešto nije u redu."

"Ne mogu ni ja. Da li se svijet mijenja i tebi kao što se mijenja i meni na tu misao ... svirepi, okrutni Bog?"

"Nastavi", rekao je.

"Sljedeće. Pretvaraj se da postoji Bog Koji Voli Sve Nas koji vidi smrtnike i njihove muke na zemlji.

"Ovo je bolje."

Kimnuo sam. "Onda taj Bog mora gledati s tugom nevine koji su ugnjetavani i ubijani zlom, oduvijek i ponovo, milijuni ubijenih dok su molili u prazno tražeći pomoć, stoljeće za stoljećem Podigao je ruku.

"Sad ćeš reći: Zato što nevini pate i umiru, naš Bog Koji Nas Sve Voli nema snagu kojom bi nam pomogao."

"Točno! Reci kad si spreman za pitanje."

Razmislio je na trenutak o onome što smo rekli. Onda je kimnuo. "U redu. Spreman sam za tvoje pitanje."

"Koji Bog je stvaran, Dickie?" pitao sam. "Okrutni ili Bepomoćni?"

Dvadeset pet

Razmišljao je dugo vremena, onda se nasmijao, misleći o tome, mahao glavom. "To nije nikakav izbor! Odnosno, ako mogu birati između Okrutnog i Bepomoćnog, onda, k vragu s Bogom!"

Gledajući ga, vidio sam kako sam ja morao izgledati, pokušavajući zamisliti samog sebe nakon toliko godina. "Izbor nije izbor", rekao sam. "Nijedan nije stvaran."

"Natrag na početak," rekao je, "da li je sve bilo u redu s pitanjem?"

Da li sam i ja uočavao tako puno kad sam bio on? "Bože! Ono što izbor čini nerealnim, Dickie, je pitanje: Zamisli da postoji Bog koji vidi smrtnike i njihove patnje na zemlji. Okreni ga kako god hoćeš, ja sam to radio godinama, ali onog trenutka kada zamisliš Boga kako vidi nas smrtnike u nevolji, nema načina da izbjegneš izbor, Okrutan ili Bepomoćan."

"Što ostaje?" rekao je. "Nema Boga?"

"Ako ustraješ u tome da je svemirsko vrijeme stvarno ... da je svemirsko vrijeme uvijek bilo i uvijek će biti, onda ili nema Boga ili dobivaš već spomenuti izbor."

"Što ako ne ustrajem kod toga da je svemirsko vrijeme stvarno?"

Uzeo sam kamen sa zemlje i bacio ga vodoravno, lagano je kliznuo preko vrha brežuljka i odletio duboko niz padinu. Sjetio sam se trenutka kada sam odlučio da odbacim ustraj: nost, tek toliko da vidim kakav je osjećaj.

"Ne znam", rekao sam.

"Ma, daj!" iščupao je busen trave zajedno s grudom zemlje i bacio je nadajući se da će promašiti.

"Znaš!"

"Razmisli o tome, vidjet ćemo sljedeći put."

"Bolje ti je da me ne ostaviš sada, Richarde! GDJE JE MOJ BACAČ PLAMENA?"

"Znaš, Dickie, ovo bi bio idealan brežuljak za let padobranom. Vjetar obično dolazi s juga?"

"Nema vjetra, osim ako ja to hoću", rekao je, "i sada, pošto si upravo ubio Boga, bolje ga digni iz mrtvih ili ti obećavam da nećeš mirno spavati!"

"Dobro. Ali ne mogu dignuti Njega budući on nije On."

"On je Ona?"

"Ona je JE!" rekao sam.

"Dobro, idemo", rekao je vraćajući mi moju pozornicu.

"U redu. Povlačim mišljenje o Bogu Bespomoćnom i bez želje da pobijedi zlo. Ne povlačim mišljenje o Svemogućoj Sve-Voljenoj Stvarnosti."

"Onda si opet na početku!"

"Nisam. Slušaj. Jednostavno je." Povukao sam liniju kroz zrak. "Ovdje su vrata. Na vratima su dvije riječi ŽIVOT JE. Prođeš li kroz vrata, naći ćeš se u svijetu gdje je to istinito." ,

"Ne moram vjerovati da Život Je", rekao je, odlučan da ne bude opet uhvaćen u pretpostavke.

"Ne, ne moraš. Ako ne vjeruješ u lo, ili ako vjeruješ Život Nije, ili Život Ponekad Je i Ponekad Nije, ili Smrt Je, onda svijet mora da je prilično dobar u odnosu na ono kako se čini, zaboravi svrhu i razum. Svatko od nas je sam, neki su rođeni sretni, drugi proliju puno suza prije nego umru, ne zna se tko pripada kojoj vrsti. Sretan put."

Čekao sam ga dok je tapkao prema vratima, otvorio ih, izgubivši zanimanje za ono što je ležalo iza.

"Prilično dosadno", rekao je, nagnuvši se naprijed, spreman za skok. "Dobro. Recimo Život Je."

"Siguran?"

"Spreman sam pokušati... "

"Sjeti se da na vratima piše Život Je", rekao sam. "Nije šala. Imaš i nevidljiva slova ispod ako te zanima: Bez Obzira Kako Izgledalo."

"Život Je."

"HA, DICKIE!" Vikao sam kao samuraj, mahao zakrivljenim blještavim mačem. "TAMO U

SVOM MRTVAČKOM SANDUKU LEŽI TIJELO TVOG BRATA! SMRT NE POSTOJI?"

"Život Je", rekao je, vjerujući, "Bez Obzira Na Sve."

Uskočio sam u crnu mantiju, glava mi je nestala u kapuljači, stao sam na prste, govoreći zlokobno i muklo. "Ja sam Smrt, dijete, i doći ću po tebe kada dođe vrijeme i ništa neće stati na moj put..." mogu biti poprilično zlokoban, i malo sam se zabrinuo.

Još uvijek se čvrsto držao istine koju je testirao. "Život Je", rekao je, "Bez Obzira Na Sve."

"Hej, mali", rekao sam, promijenivši mantiju sportskim žutim ogrtačem. "Nije to ništa posebno.

Ne očekuješ od cipela da traju vječno, ili tvoj auto, ili tvoj život? Zdravi razum ... sve se vremenom iznosi!"

"Život Je", rekao je. "Bez Obzira Na Sve."

Tada, prurušen u samog sebe, rekao sam: "Prividi se mijenjaju."

"Život Je", odgovorio je.

"To je lako reći kada si dobro i kada si sretan, Kapetane", rekao sam. "Sto kažeš kada krvariš, ili si bolestan, ili si depresivan jer te ostavila djevojka, žena ne razumije više tko si, izgubio si posao i bankrotirao si, gledaš u dno s najniže točke do koje je moguće doći?"

"Život Je."

"Da li su prividi važni za Život?"

Razmišljao je za trenutak. Svako pitanje moglo je skrivati zamku. "Ne."

"Da li Život zna o prividima?"

Dugačka tišina. "Pomozi mi."

"Da li svjetlost poznaje tamu?" upitao sam.

"Ne!"

"Ako Život Je, da li poznaje samo Sebe?"

"Da?"

"Bez pogađanja."

"DA!"

"Da li zna zvijezde?"

"... ne."

"Da li zna početak i kraj," rekao sam, "svemir i vrijeme?"

"Život Je. Uvijek i zauvijek. Ne."

Zašto su jednostavne stvari teške? Razmišljao sam JE znači JE. Ne znači Bilo Je ili Biti Će ili Nekada Je Bilo i Možda' Nije Bilo ili Moglo Bi Biti Sutra. JE. "Da li Život poznaje Dickieja Bacha?"

Dugačka tišina. "Ne poznaje moje tijelo." Tu smo, mislio sam. "Da li poznaje tvoju... kućnu adresu?" Smijao se. "Ne!" "Da li poznaje tvoju ... planetu?" "Ne."

"Da li zna tvoje ... ime?" "Ne."

Nagradno pitanje. "Da li Život poznaje tebe?" "Poznaje ... moj život", rekao je. "Poznaje moj duh." "Siguran?" "Nije me briga što ti kažeš. Život poznaje moj život."

Može li tvoje tijelo biti uništeno?" pitao sam. Naravno da može, Richarde." Može li tvoj život biti uništen?"

"Nikada!" rekao je, iznenađen.

"Ma nemoj, Dickie. Tvrdiš da ne možeš umrijeti?"

"Dvije vrste umiranja. Svatko može usmrtiti privid mene. Nitko ne može oduzeti moj život."

Razmišljao je sekundu. "Ne ako Život Je."

"Onda," rekao sam. "Što?"

"Lekcija je gotova. Upravo si Boga vratio u Život."

"Boga Svemogućeg?" upitao je.

"Je li Život Svemoguć?" rekao sam.

"U svom Svijetu. U stvarnom svijetu Život Je. Ništa ne može uništiti Život."

"U svijetu Privida?"

"Prividi su prividi", rekao je. "Ništa ne može uništiti Život."

"Da li te Život voli?"

"Život me poznaje. Ja sam neuništiv. Ako Život ne vidi privide, ako Život nije svjestan svemira i vremena, ako Život vidi samo Život, ako Život ne poznaje Uvjete, može li te Život vidjeti kao dobrog ili lošeg čovjeka?"

"Život me vidi savršenog?"

"Što ti misliš?" rekao sam. "Da li ti to nazivaš ljubavlju? Spreman sam za sugestije."

Čekao je dosta dugo, suzivši očne kapke, prignuvši glavu.

"Što nije u redu?" upitao sam.

Na trenutak me gledao kao da drži detonator u ruci, moja prekrasna građevina koštala me životnog vijeka daje proučim a on je prijetio da je raznese u komadiće. Ali ja nisam bio njegova jedina budućnost, imao je vlastiti život pred sobom, a ne može se živjeti prema uvjerenjima u koja se ne vjeruje.

"Reci mi", rekao sam, dok mi je srce kucalo ubrzano.

"Nemoj me krivo shvatiti", rekao je. "Moram priznati, način na koji si to iznio, logički, tvoja religija mogla bi biti istinita." Razmišljao je trenutak. "Ali..."

"Ali...?"

"Ali kakve veze to ima s mojim životom? Prividno, Ljudsko Biće ovdje na Prividnoj Zemlji?"

Tvoje JE je lijepo, Richarde, ali što onda?"

Dvadeset šest

Smijao sam se sam sebi u tišini. Koliko tisuća puta mi se već dogodilo, da mi je najednom bilo važno što netko misli, ili što će netko drugi odlučiti? Kao da se rub nježno odvojio od površine mora mog unutaršnjeg broda, zabrinuta napetost odvukla me dublje u more, nije bilo tako lako i brzo i jednostavno opet postati ono što bih želio biti i nisam znao zašto.

"Zar nisi nikada pomislio Pa Što?" rekao je Dickie. "Sigurno jesi!"

Sagnuo sam se nisko, jako zamahnuvši kamenom s vrha brežuljka. S dovoljno jakim zamahom, mislio sam, gotovo sve može letjeti.

"Ti si poslao Shepherd", rekao sam, "zato što si htio naučiti ono što ja znam."

"Nisam poslao Shepherd..."

Uzeo sam drugi kamen, nastavivši moje tiho proučavanje kamenja i aerodinamike.

"Da", rekao je. "Moram naučiti to što ti znaš. Još uvijek. Žao mi je ako sam te povrijedio s tim Pa Što."

Odabrao sam šutnju kako ga ne bih prisiljavao da misli na moj način... on je tišinu shvatio kao moju povrijeđenost ravnopravnim pitanjem. Kako je teško ljudima razumjeti jedni druge osim ako se već nisu dogovorili!

"Pomozi mi s ovim problemom", rekao sam. "Hoću ti pokazati što sam naučio. Hoću ti to dati na poklon, jer ti ćeš učiniti nešto različito s tim učenjem koje je dio mene i nekako znam da ćeš pronaći način da mi kažeš što si napravio drukčije, i zašto. Hoću da se to dogodi. Vjeruješ mi?"

Kimnuo je.

"Ali znam i nešto drugo a to je Nikada Nikoga Ne Uvjera-'? vaj. Kad si rekao Pa Što odmah sam vidio jarko ružičasti nat-/ pis: Reci Mu,

Dokaži Svoju Istinu ili Neće Vjerovati Onome Što Govoriš!"

"Ne", rekao je. "Nisam to ..."

"Ne smeta mi da ti kažem, ne smeta mi da ti objašnjavam najjasnije što znam, ali zapamti da ja ne mogu preuzeti odgovornost za nekoga nad kim nemam pravo ... za bilo koga, to jest, osim mene."

"Alija... "

"Oslanjati se na druge ljude za razumijevanje je kao oslanjanje na liječnike za ozdravljenje, Dickie. Možemo imati koristi samo ako su na raspolaganju i kad su u pravu ... kada ih nema ili kad su u krivu onda i nas napušta sreća. Ozi ako umjesto toga provedemo cijeli životni vijek učeći kako razumjeti ono što znamo, onda je naše unutarne ja, koje poznajemo* uvijek s nama i kada nije u pravu možemo ga promijeniti kad god hoćemo, gotovo uvijek."

"Richard je ja..."

"Zapamti, Kapetane: Razlog zbog kojeg sam ja ovdje nije da te uvjerim, ili preobratim, ili pretvorim u sebe. Teško je bilo već i Richarda pretvoriti u mene. Ja nisam ničiji vođa već samo svoj. Iskreno, bilo bi mi draže kada bi prestao brinuti o tome tko sam ja i u što vjerujem i zašto sam ja drukčiji od svih tvojih ostalih budućnosti. Dugujem ti informaciju, a i odgovor na tvoju radoznalost. Ono što ti ne dugujem je preobraćanje na moj način razmišljanja koji bi isto tako mogao biti čista laž."

U zamjenu za moju propovijed dao mi je dugačku šutnju. Poštena razmjena, razmišljao sam, i nisam govorio.

Uzdahnuo je. "Razumijem da ti nisi moj vođa", rekao je, "i da ne preuzimaš odgovornost za bilo išta što ja napravim ili ne napravim do kraja mog jednog prirodnog života ili više života kroz vječnost. Slažem se da ne budeš okrivljen za bilo koju povredu stvarnu ili imaginarnu kao rezultat bilo koje tvoje izreke koju ja mogu pravilno ili pogrešno primijeniti u bilo kojoj situaciji i u bilo kojoj budućnosti ili alternativnoj budućnosti ako je izaberem. Razumiješ me?" Odmahnuo sam glavom.

"Kako to misliš, ne razumiješ? Ne shvaćaš? TI NISI MOJ VOĐA ILI MOJ VODIČ ILI MOJ

UČITELJ, BEZ OBZIRA KOLIKO..."

"Nije dobro", rekao sam. "Hoću to na papiru." Njegovo lice bilo je kao čudo kojem treba zahvaliti. "Ti ŠTO? Govorim ti da razumijem da

ne želiš biti ničiji vođa a ti mi kažeš da to nije dovoljno dobro za ... "

Dodao sam mu fini glatki kamen da ga baci. "Šalim se", rekao sam. "Samo te hoću zbuniti, Dickie. Želim biti siguran da razumiješ. Ne treba mi nikakav sporazum na papiru."

Proučavao je kamen u ruci: nije ga bacio, nije ga ispustio. "Dobro", rekao je napokon. "Život Je. I onda?" "Što znaš o aritmetici?" rekao sam. "Što zna bilo tko iz četvrtog razreda o aritmetici?" rekao je, znajući da ciljам na nešto, nadajući se da ga ne pokušavam opet zbuniti. "Znam koliko i svi drugi."

"To je dovoljno", rekao sam. "Ja smatram daje Život izražen u Prividima na isti način kao što su brojevi izraženi u svemirskom vremenu. Uzmimo broj devet. Ili bi ti možda radije neki drugi broj?"

"Osam", rekao je, u slučaju da se iza broja devet krije nekakva zamka.

"Dobro, uzmimo broj osam. Osam možemo napisati tintom na papiru, možemo ga urezati u bronci, možemo uklesati osam u kamenu, složiti osam maslačaka u gređicu, složiti osam hvati drva pažljivo jedan iznad drugog. Na koliko različitih načina možemo izraziti ideju osmice?"

Slegnuo je ramenima. "Bilijun načina. Nema kraja."

"Ali čekaj", rekao sam. "Vidiš ovu baklju, i ovaj malj? Isto tako možemo spaliti stranice, otopiti broncu, pretvoriti kamen u prah, otpuhnuti maslačke u vjetar, raznijeti drva u hrpu iverja."

"Shvaćam. Možemo uništiti brojeve."

"Ne možemo. Možemo uništiti privid brojeva u svemirskom vremenu. Možemo stvoriti privide, možemo uništiti privide."

Ali prije nego je nastalo vrijeme, Dickie, i ove iste minute, nakon što bude isprana vremenom i svemirom, ideja osmice ostaje, neuništiva prividima. Kada se Velika Eksplozija pretvorila u Veliki Prasak i sve se raznijelo u tako sitne čestice da više niti ne postoji, ideja osmice i dalje mirno pluta, savršeno i apsolutno nezainteresirana."

"Nije mu važno?"

"Gledaj, tu je sjekira", rekao sam. "Izrezi ideju osmice na tako sitne dijelove da više ne postoji."

Uzmi vremena koliko trebaš. Reci mi kada budeš gotov."

Smijao se. "Ne mogu razrezati ideje, Richarde!"

"Ni ja nisam mogao."

"Znači, moje tijelo", rekao je, "nije ništa više stvarno nego što je napisani broj stvarni broj."

Kimnuo sam. "Alija dolazim tamo puno sporije od tebe. Čekaj malo."

Čekao je.

"Koji drugi broj je sličan broju osam?" pitao sam, razmišljajući na trenutak da li mi je uopće stalo do toga, da li vjeruje mojim slikama. Nije mi važno da li vjeruje, mislio sam, važno mi je da razumije.

"Sedam?"

"Koliko osmica ima u aritmetici?"

Razmišljao je sekundu. "Jedna."

"I ja mislim. Ideja svakog broja je jedinstvena, ne postoji ni jedna druga istovjetna. Cjelokupno načelo brojeva ovisi o našoj dragoj osmici, i bez osmice cijelo načelo brojeva bi kolabiralo."

"Ma da, kako da ne ..."

"Misliš da nije tako? Recimo da smo uspjeli uništiti broj osam. Brzo: Koliko je četiri plus četiri?"

"Šest plus dva? Deset minus dva?"

"Oh", rekao je.

"Jasno ti je. Neograničen broj brojeva, svaki broj različit od svih ostalih, svaki jednako važan Principu koliko i Princip svakom od njih."

"Princip treba svaki broj!" rekao je. "Nikada nisam razmišljao o tome."

"Hoćeš", rekao sam. "Stvaran, neuništiv, život izvan privida - svaki broj može se izraziti istovremeno u neograničenom broju svijeta-privida na koliko god načina hoćeš."

"Kako se mi mijenjamo?" pitao je. "Odakle dolazi uvjerenje? Kako to da najednom zaboravimo sve što je istinito i pretvorimo se u nijema stvorenja preko noći?"

Grizao sam usnu. "Ne znam."

"Molim? Složio si cijeli ovaj puzzle i sad kažeš da ti nedostaje dio?"

"Znam da imamo pravo vjerovati u bilo kakav životni vijek", rekao sam. "Znam da to radimo zbog radosti učenja i snage sjećanja na ono što smo bili. Kako zaboravljamo? 'Dobrodošli u svemirsko vrijeme, molimo ostavite vaše sjećanje na ulazu?' Nešto se dogodi, ali nisam otkrio što je to što nas izbriše kad skočimo?"

Smijao se mojoj smetenosti, čudan osmjeh koji nisam mogao dokučiti, i onda kimnuo. "Ne mogu se složiti s tim da dio nedostaje", rekao je. "Nešto se dogodilo. Zaboravili smo. Idemo."

"Dobro, kad smo već u svemirskom vremenu", rekao sam, "možemo vjerovati da postojimo sami i nepovezani, imamo pravo reći daje Princip Brojeva glupost." Kimnuo je, slažući sve to u glavi.

"Princip ne primjećuje svemirsko vrijeme", rekao sam, "zato što svemirsko vrijeme nije. Tako Princip ne čuje tjeskob-nu molitvu ili opako prokletstvo, ne postoji ništa slično oskvrnuću ili herezi, ili svetogrđu ili bezbožnosti ili opačini. Princip ne gradi hramove, ne upošljava misionare, ne bori se u rovovima. Neoprezan je, potpuno nesvjestan kada su simboli njegovih brojeva razapeti na križeve, raskomadani na komadiće od drugih simbola i pretvoreni u prah."

"Nije ga briga", rekao je, preko volje.

"Da li Mama brine o tebi?" pitao sam.

"Ona me voli!"

"Da li je znala ili da li joj je bilo važno, da si zadnji put kad si se igrao lopova i žandara bio deset puta upucan na mrtvo u jednom satu?"

"Hm."

"Ista stvar je s Principom", rekao sam. "On ne primjećuje igre koje su nama toliko važne. Probaj.

Okreni se tako da su ti leđa okrenuta prema Beskrajnom Principu Brojeva, prema Besmrtnoj Realnosti Numeričkog Postojanja."

Stao je na vrh brežuljka, okrenuvši se malo u lijevo.

"Reci na glas: Mrzim Princip Brojeva!"

"Mrzim Princip Brojeva", rekao je, ne previše uvjeren.

"Probaj ovo", rekao sam. "Jezivi glupi Princip Brojeva jede rafinirani šećer, zasićene masnoće i crveno meso!"

Smijao se.

"Pazi sad, Kapetane. Trebamo puno hrabrosti da ovo kažemo glasno, jer ako nismo u pravu, izgorjeli smo: TRULI LAŽLJIVI ODURNI ODVRATNI MLAČNI BESKORISNI NAZOVI PRINCIP BROJEVA GLUPLJI JE OD KONJSKE BUHE! NE BI NAS MOGAO POGODITI MUNJOM NI KAD BI TREBAO DOKAZATI VLASTITO MIZERNO POSTOJANJE!"

Izgubio se nakon mlačni i izmislio ostatak, ali završio je sa žestokim prokletstvom namijenjenim Principu kojeg bi obojica slavili da mu je bilo stalo do ovih psovki.

Ništa se nije dogodilo.

"Znači, možemo ignorirati Princip, možemo ga mrziti, proklinjati, voditi križarski rat protiv njega," rekao sam, "možemo mu se izrugivati. Nema bijesa iz neba, čak ni tračka ljutnji. Zašto?"

Dugo je razmišljao o tome.

"Zašto Principu Brojeva to nije važno?" pitao sam. "Zato što ne sluša", rekao je napokon. "Znači nema kazne kad ga obezvrijedimo?" "Nema kazne", rekao je. "Krivo."

"Molim? Pa ne sluša!"

"Ne sluša, Dickie," rekao sam "ali mi slušamo. Ako okrenemo leđa Principu Brojeva, što se događa u našoj aritmetici?"

"Ništa se ne zbraja?"

"Ništa. Odgovori su svaki put drugačiji, ekonomija i znanost tope se u zbrci. Odbaci Princip i nije Princip onaj koji trpi posljedice, već mi." "Nebesa", rekao je.

"Ali sjeti se Principa, i u istom trenutku sve će ponovo biti na svom mjestu. Ne moramo se ispričavati, ionako nas ne bi čuo čak i kada bi vikali na sav glas. Nitko nije na uvjetnoj slobodi, nitko nije kažnjen, nema prijekora upućenih od Beskrajnog. Sjećanje donosi nenadano ozdravljenje kroz čitav naš zaključak, pa čak i za zamišljeno igralište Privida Princip je stvaran."

"Zanimljivo", rekao je, ne vjerujući ali prateći me. "I sad sam te stigao, Dickie. Recimo sada umjesto Princip Brojeva, Princip Života." "Život Je", rekao je.

"Čisti život, čista ljubav, poznavanje čistog samog sebe. Recimo da je svatko od nas savršen izraz tog Principa, da po-;' stojimo izvan svemirskog vremena, da smo besmrtni, vječiti, neuništivi."

"Recimo. I onda?"

"I onda smo slobodni napraviti sve ono što želimo osim dvije stvari: Mi ne možemo stvarati realnost i ne možemo je uništiti."

"Što možemo?"

"Prekrasno Ništa, u svim njegovim dijamantnim oblicima. Kad ušećemo u Život-Na-Leasing, što očekujemo da ćemo unajmiti? Možemo vidjeti kakav je beskrajn svijet privida, možemo kupiti

rađanja i umiranja, možemo kupiti tragedije i ljepotu i čast i okrutnost i raj i pakao i mir i teror, i možemo ponijeti sa sobom svoja uvjerenja, i začiniti ih razapeti mučenjem i radošću svakog mikroskopski sitnog detalja. Ali prije vremena i poslije, svakim trenutkom, Život Je, i Mi Jesmo.

Jedna stvar, koje se najviše bojimo je nemoguća: Ne možemo umrijeti, ne možemo biti uništeni.

Život Je. Mi Jesmo."

"Mi Jesmo", rekao je, nezadivljen. "I onda?"

"Ti reci meni, Dickie. Koja je razlika između žrtava okolnosti, uhvaćenih u živote koje nisu željeli, i gospodara izbora, koji vode svoje živote tako da ih mogu promijeniti ako to žele?"

"Žrtve su bespomoćne", rekao je. "Gospodari nisu."

Kimnuo sam. "I onda je to ono."

Dvadeset sedam

Dao mi je priliku da kažem što sam htio reći, razmišljao je o tome, i shvatio sam da bi bilo najbolje da neko vrijeme budem sam.

Prešao sam pogledom po okolini koja me okruživala i pokušao zamisliti kako će izgledati sljedeći put kada je budem vidio. "Vidimo se sljedeći put", prošaputao sam.

"Jesi li ti gospodar?"

"Naravno da jesam! Ja i ti i svi drugi. Ali zaboravljamo."

"Kako to rade?" rekao je.

"Kako tko radi što?"

"Kako gospodari mijenjaju život prema želji?"

Nasmijao sam se na to pitanje. "Moćni alati."

"Molim?"

"Još jedna razlika između gospodara i žrtava je ta da žrtve nisu naučile rabiti moćne alate a gospodari ih upotrebljavaju cijelo vrijeme."

"Električne bušilice? Električne pile?" Bio je nošen strujom, bez korijena, tražeći pomoć. Dobar učitelj pustio bi ga da sam shvati, ali ja sam previše pričljiv da bih bio učitelj.

"Ne radi se o električnim pilama. Izbor. Čarobna oštrica, čiji rub izoštrava životne tokove. Pa ako smo u strahu da izaberemo bilo što osim onoga što imamo, kakva korist od izbora. Možemo jednako

tako ostaviti izbor umotan u sjajni papir u njegovoj kutiji, nema smisla čak niti pročitati uputstvo o upotrebi. "

"Tko se boji upotrijebiti ga?" upitao je. "Što je toliko zastrašujuće kod izbora?"

"On nas čini drugačijima!"

"Ma daj..."

"Dobro, nemoj izabrati", rekao sam. "Učini sve ono što bi svatko drugi napravio, svaku minutu svog života. Što će se dogoditi?"

"Ići ću u školu."

"Da. I?"

"Maturirat ću."

"Da. I?"

"Zaposlit ću se."

"Da. I?"

"Oženit ću se."

"Da. I?"

"Imat ću djecu."

"Da. I?"

"Pomagat ću im kroz školovanje."

"Da. I?"

"Otići ću u mirovinu."

"Da. I?"

"Umrijet ću."

"I kad umreš, slušaj svoje posljednje riječi."

Razmišljao je o ovome I onda.

"Čak i ako napraviš sve ono što svi očekuju od tebe: Ti si građanin koji poštuje zakon, ti si savršen suprug i otac, glasaš, daješ u dobrotvorne svrhe, dobar si prema životinjama. Živiš onako kako drugi od tebe očekuju i umreš od /onda? "

"Hm."

"Zato što nikada nisi izabrao svoj život, Dickie! Nikada nisi tražio promjenu, nikada nisi tražio ono što si volio i nikada to nisi našao, nikada se nisi sa žarom bacio u svijet koji ti je bio najvažniji, nikada se nisi približio rubu klisure oslanjajući se samo na vrhove svojih sposobnosti tristo metara iznad propasti zato što je tvoj život bio tamo i morao si ga spasiti od terora. Izbor, Dickie! Izaberi ono što

voliš i idi za tim najvećom brzinom i tvoja budućnost svečano ti obećava da nećeš umrijeti od, onda!"

Pogledao me sa strane. "Pokušavaš me uvjeriti?" "Nastojim", rekao sam, "odvratiti te s krivog puta koji se zove Kuda I Svi Drugi. Dugujem ti to."

"Što ako te poslušam? Što će se dogoditi ako naučim birati za sebe, bez obzira na to što će drugi reći, i ako odem na rub provalije. Hoće li me tvoja čarobna oštrica sačuvati od pogrešaka?"

Uzdahnuo sam. "Dickie, od kada je sigurnost postala tvoja ambicija? Bijeg od sigurnosti je jedini način koji će ti omogućiti da tvoje posljednje riječi budu Da! "

"Drvo američke platane", rekao je.

"Molim?"

"... na dvorištu ispred kuće. Oduvijek je tamo, oduvijek je to nešto sigurno. Kad sam uplašen dao bih ne znam što da mogu biti to drvo. Kada nisam, ne mogu podnijeti dosadan život."

Drvo je još uvijek tamo, mislio sam, veće nego što on to može zamisliti, s puno više lišća. Trajalo je još jednu polovinu stoljeća puštajući svoje korijenje sve dublje u prljavštinu. —Pobjeći od sigurnosti ne znači uništiti samog sebe", rekao sam. "Nećeš se ukrcati na mlažnjak prije nego naučiš letjeti na Cubu. Mali izbori, male pustolovine prije velikih. Ali jedan dan usred zračne utrke, usred tutnjave snažnih motora, svijet je napuhana mrlja prožeta nejasnoćom u magli petnaestak metara ispod tebe, ti letiš brzinom od 6-G oko stupova dalekovoda i najjednom se sjetiš: Ja sam izabrao ovu minutu da mi se to dogodi! Ja sam izgradio ovaj život! Želio sam ga više nego išta drugo, puzao sam i hodao i trčao da bih ga imao i sada jeovdjel"

"Ne znam", rekao je. "Moram li riskirati život za to?"

"Naravno da moraš! Sa svakim izborom koji napraviš riskiraš život koji bi imao; sa svakom odlukom koju doneseš, gubiš ga. Svakako, alternativni Dickie u alternativnom svijetu odvojio bi se i živio životima koje bi eventualno izabrao, ali to je njegov izbor, ne tvoj. U školi i poslu i braku, u bilo kojoj pustolovini koju odabereš ako ti je stalo do toga koje će biti tvoje posljednje riječi, vjeruj u ono što znaš i usudi se posegnuti za onim čemu se nadaš."

"A ako sam u krivu," rekao je, "umrijet ću." —.Ižgliš li sigurnost", rekao sam, "došao si u krivu arenu. Jedino što je sigurno je Život Je, i to je jedino što je važno.

Apsolutno, nepromjenjivo, savršeno. Ali Sigurnost u Prividima? Čak i američka platana mora se jednog dana pretvoriti u prah."

Škripao je zubima, lice mu se pretvorilo u hrpu paničnih nabora.

Nasmijao sam se tome kako je izgledao. "Drvo se dezintegrira, simboli nestaju, a ne duh njegovog života. Vjerovanje I o postojanju tvog tijela jedan dan će se razbiti, ali ne i vjerovanje koje ga je uobličilo."

"Možda moj duh voli promjenu", rekao je. "Moje tijelo je mrzi."

Sjetio sam se. Sigurno i toplo, ispod pokrivača, zvuk u pola sedam u zimsko jutro dok sam još spavao, i BOBBY! DIC-KIE! DIZANJE! SPREMANJE ZA ŠKOLU! Borio bih se sa snom, kleo se da ću ako ikada odrastem naći načina da nikada ne ustanem iz kreveta prije podneva. Ista stvar je bila u Air-Forceu: javila bi se sirena za uzbunu prikopčana ravno u moj jastuk u dva ujutro HONGA-HONGA-HONGA! i to bi značilo da bih se morao probuditi? i letjeti? na avionu? u mraku? Tijelo: Nije moguće! Duh: Diži se! Odmah!

"Tijelo mrzi promjene." Kimnuo sam. "Ali pogledaj svoje tijelo ... svakim danom malo više, male promjene; Dickie se pretvara u Richarda, sudbinski predodređen na odrastanje! Niti jedno tijelo nije tako uništeno kao dječje kada odraste, Kapetane. Nestaje bez traga, nema mrtvačkog sanduka, nema ni pepela nad kojim bi se tugovalo."

"U pomoć", rekao je. "Potrebni su mi svi Moćni alati koje mogu imati!"

"Oni su već u tvojim rukama. Što možeš reći bilo kojem prividu?"

"Život Je."

"I?"

"I što?"

Dao sam mu mig. "Izbor."

"I mogu promijeniti privide."

"Uz određena ograničenja?"

"Ograničenja, da ne bi!" rekao je. "Ne moram disati, ako neću disati! Gdje su ti ta tvoja ograničenja sada?"

Namrštio sam se.

"Kada se gospodarima ne dopada kako stvari izgledaju, Richarde, zašto jednostavno ne prestanu disati? Zašto jednostavno ne napuste svijet Privida kada nalete na strašno veliki problem, i ne odu kući?"

"Zašto odustati kada možemo promijeniti svijet? Objavi Život Je, ravno u lice Prividima, nacrtaj očaravajući Izbor, i nakon pristojnog radom ispunjenog vremenskog perioda, svj>--jet se mijenja."

"Uvijek?"

"Uglavnom."

Pustio je zrak iz pluća. "Uglavnom? Daš mi čarobnu formulu a garancija je da uglavnom funkcionira?"

"Ako ne funkcionira, tada se pojavi Princip Slučajnosti."

"Princip Slučajnosti", rekao je.

"Odlučio si se za određenu životnu promjenu u tvom trenutnom svijetu Privida, recimo. Odlučio si da će se promjena dogoditi."

Kimnuo je.

"I ne dogodi se", rekao sam.

"Upravo sam te htio pitati."

"Evo što trebaš napraviti: Nastavi raditi ono što si odlučio, i pažljivo gledaj na slučajnost koja će dolutati na tvoj put. Pažljivo gledaj, budući uvijek dolazi prerusena."

Kimnuo je.

"I onda pratiš tu slučajnost!"

Dickie nije bio dirnut mojim riječima. "Možda bi mi mogao dati primjer", rekao je.

Primjer. "Moramo proći kroz zid od cigle, budući nam stoji na putu da dođemo do privida života koji smo odabrali kao promjenu."

Kimnuo je.

"Mučimo se kao ljudi da ga promijenimo, ali naš zid ostaje i dalje od cigle, i postaje sve čvršći.

Sve smo provjerili: Ne postoje skrivena vrata, ne postoje ljestve, ne postoji lopata kojom bi ga potkopali... čvrsta cigla."

Složio se. "Čvrsta cigla."

"Onda se umiriš i slušaš. Da li se to čuje prigušeno brek-tanje iza nas? Da lije možda vozač buldožera ostavio upaljen motor za vrijeme stanke za ručak i stroj je slučajno prešao u brzinu? Da li je stroj slučajno krenuo tutnjeći u pravcu našeg zida?"

"Ja bih trebao vjerovati u slučajnost?"

"Sjeti se da ovaj svijet nije stvarnost. On je igralište Privida na kojem mi vježbamo kako nadvladati Izgleda-Kao-Stvarno uz pomoć našeg poznavanja Biti. Princip Slučajnosti je moćni alat koji obećava, na ovom igralištu, da će nas odvesti s druge strane zida."

"Sto je Princip Slučajnosti ikada napravio za tebe?"

"A što nije? Svakom važnijem zaokretu u mom životu ključna točka je bila slučajnost."

"Oh ..." podrugnuo se. "Reci mi jedan."

"Sjećaš se vožnje biciklom na aerodrom, sjećaš se kada si gurnuo prste u lanac kada si visio na ogradi pokraj natpisa Samo za članove posade i putnike!"

Kimnuo je. "Puno puta."

"I kako si želio da možeš letjeti, i kako si crtao slike aviona i pravio modele aviona i pisao o avionima u razredu i kako si govorio sam sebi da ćeš jednog dana biti pilot?"

Široko je otvorio oči. Stariji od nas dvojice se sjećao.

"Letjeti je bio zid od cigle", rekao sam. "Kad sam htio naučiti, ništa se nije dogodilo. Nije bilo novaca za satove letenja, nije se iznenada pojavila dobra vila, nije bilo poklona od obitelji. Tata je mrzio avione. Završio sam srednju školu i otišao na fakultet. Satovi iz kemije i analitičke geometrije i književnosti i ihtiologije i jedan sat koji je promijenio moj život: sat iz streličarstva."

"Lukovi i strijele?"

"Svatko mora proći seminar iz tjelesnog. Streličarstvo je bilo najlakši način da se to napravi."

Kimnuo je.

"Došao je ponedjeljak ujutro, ja sam bio jedan u razredu od dvadeset, poredani jedan do drugog vani na strelištu. Do mene, slučajno, bio je jedan stariji student, koji je skupljao posljednje potpise za diplomu. Obojica smo odlučno stajali, ispaljujući strijele visoko u zrak, kada je, opet slučajno, preko nas preletio lagani avion na svom putu za Long Beach Muni-cipal Airport.

Umjesto da odapne svoju sljedeću strijelu, Bob Keech spustio je luk i pogledao u nebo prema avionu. Jedan pogled, i promijenio je moj život." "Jednim pogledom u nebo?"

"Nitko u Long Beachu ne gleda u avione, koji su toliko uobičajeni na nebu iznad grada koliko i vrapci na krovovima. Tom dečku, mislio

sam, bilo je važno da digne pogled da bi gledao avion u letu, mora da mu je stalo do toga. Olakšavajuća sudbina, progovorio sam prije nego sam pomislio da ne bih morao biti u pravu: 'Bobe? Kladam se da si ti instruktor leta i da tražiš nekoga tko će ti prati i polirati avion i ako to bude radio naučit ćeš ga letjeti.'"

"Rekao je da si u pravu", pogodio je Dickie. "Ne. Pogledao me iznenađeno i rekao 'Kako si znao? Ma daj', rekao je Dickie, ne vjerujući. "Kako se to moglo dogoditi? Ne vidim razlog zbog kojeg je to moralo biti baš tako."

"I nije bilo razloga, slažem se. Bob Keech upravo je položio i dobio svoj Ograničeni certifikat instruktora letenja i trebao je obučiti još pet studenata prije nego dobije Stalni certifikat. To je bio razlog."

"Ali kako si znao da je trebao nekoga koga će naučiti letjeti?"

"Intuicija? Nada? Sreća, mislio sam tada. Za šest mjeseci, Bob Keech naučio me letjeti. Pobjegao sam iz škole da bih se pridružio Air Forceu i ostatak mog života bio je okrenut u pravcu neba.

Prijepd.S.tač\$hosti stvorio je moju sudbinu, ali nisam bio svjestan da postoji do unatrag dvadeset godina." "Na kojem principu radi?"

"Slično privlači slično. Iznenaduje te dok god živiš. Izaberi ljubav i posao da postane istinito, i nekako, nešto će se dogoditi, nešto što ne možeš planirati, i približit će ono što se privlači, da te oslobodi, da te postavi na put na kojem te čeka tvoj sljedeći zid od cigle."

"Moj sljedeći zid! Sljedeći zid?"

"Nije tako teško kao što zvuči. Ne moramo se potruditi da bi sami sebe stavili u najgore situacije koje možemo zamisliti ... svaki put kad zaboravimo na magiju, to se dogodi samo od sebe. Ali ono što je lijepo nije uvaliti se u nevolju, već izaći iz nje. Čar igre je u tome da se sjetimo tko smo, i da upotrijebimo moćne alate. Uostalom, kako možemo naučiti ako ne probamo?"

Bio je u dilemi. "Ne znam ..."

Možda on želi budućnost bez problema? pomislio sam. Zašto izabрати svemirsko vrijeme ako on ne želi probleme? "Misaoni eksperiment", rekao sam. "Zamisli da ne postoji ništa što bi htio promijeniti u svom svijetu. Sigurno ne bi mogao postati ništa bolji od onoga što već je."

Razmišljao je trenutak. "Hura!" rekao je. "Ovo je odlično!"

"Dobro", rekao sam. "Sad ostani u tom svijetu jedan mjesec. Dva mjeseca. Godinu. Dvije godine.

Tri. Kako se osjećaš?"

"Hoću naučiti nešto novo. Hoću raditi nešto drugo."

"To ti je razlog za svijet Privida."

"Volimo učiti nove stvari?"

"Volimo se sjećati onoga što već znamo. Kada čuješ omiljenu muziku, ili ponovo gledaš dobar film, ili čitaš priču koju voliš, znaš kako će zvučati, zar ne, kako će izgledati, kako će završiti?"

Ono što je najbolje u tome je činjenica da to svaki put proživljavamo iz početka, koliko god puta hoćemo i uvijek je jednako. Ista stvar je i s našim snagama. Najprije jedva da se sjećamo, zatim bojažljivo, isprobamo Izbor; Princip Slučajnosti, Što God Mislimo Postaje Istina U Našem Iskustvu, Slično Privlači Slično, eksperimentiramo sa Zakonom O Mijenjanju Privida, činimo naš vanjski svojot odrazom unutarnjeg."

"Zastrašujuće."

"I kada se promijeni jednom, tri puta, deset, postanemo malo hrabriji i dovoljno sigurni, naši moćni alati djeluju! Koristeći ih sve više počinjemo im bezrezervno vjerovati i sjetimo se svega što nam mogu pokazati, možemo promijeniti privide kako kod poželimo, i idemo u novu pustolovinu, s različitim zakonitostima."

"Reci mi što su još alati", rekao je.

"Koliko ih trebaš? Naša srca puna su svemirskih zakoniitosti. Nauči samo nekoliko, budi dobar u njima, i ništa neće I moći stati između tebe i čovjeka kakav želiš biti."

"To je razlog zbog kojeg razgovaram s tobom! Nisam siguran tko je čovjek koji želim biti!"

Namrštio sam se, u tišini, nad problemom koji nisam mogao riješiti.

"To bi se", rekao sam,

"moglo ispriječiti pred tebe."

Dvadeset osam

To se mora dogoditi svima nama, mislio sam. Zapakiramo sve ono što smo naučili do tada i ono što nanije poznato ostavimo iza sebe. Nije zabavno, to dijeljenje i odvajanje, ali negdje duboko u sebi moramo makar i bojažljivo priznati da reći zbogom sigurnosti donosi jedinu si-i gurnost koju ćemo ikada znati.

Koliko puta nam se to dogodi u našim životima, stotinu? Bježimo od sigurnosti koju nam pruža obitelj k strancima na igralištu. Pobjeći od sigurnosti prijatelja s kojima smo odrasli u veliki kotao koji je u školi. Od sigurnosti slušanja, u razredu, u teror vlastitog usmenog odgovora. Od mirnoće visoke platforme s koje se može zaroniti u vrtlog pobjede. Od jednostavnosti izražavanja na engleskom jeziku u dubine umlaut-glasova njemačkog jezika. Iz čahure školovanja u pobješnjeli orkan poslovnog svijeta. Iz skloništa u zemlji u prekrasni hazard koji donosi let. Iz sigurnosti koju nosi samoća u uzburkanu vjeru braka. Od komfora koji pruža iznošena jakna u životu u zlokobnu pustolovinu umiranja. Svaki korak u svakom ponosnom životu je bijeg od sigurnosti u mrak, i jedino u što smijemo vjerovati je ono što mislimo da je istina.

Odakle ja to znam, mislio sam, gdje sam to naučio?

Ne moram čekati da zaspim, ne trebam Dickieja da bi izmamio moje odgovore, trenutak nakon što sam razmišljao, znao sam.

Dvadeset devet

Prije nego sam shvatio da je dom ono što je poznato i voljeno, osjetio sam to, bilo je kao magnet koji je potonuo između riječi. Kada sam napustio Air Force, mjesto koje se najbliže moglo opisati kao dom bilo je Long Beach, California.

Preselio sam se tamo, i nedaleko od grada našao posao kao pisac tehničkih priručnika u Publikacijskom odjelu Doug-las Aircraft Company. Pisanje pilotskih priručnika za DC-8 jet transporter i teretne avione C-124 bio je način da preživim s pisaćim strojem i avionima. Koji bolji posao sam mogao naći?

Zgrada Publikacijskog odjela zvala se A-23, ogroman prostor pod jednim krovom, nepregledan čelični otok koji se strmo uzdizao usred mora parkirališnih mjesta okruženih kilometrima dugačkom ogradom od lanaca.

Ulazio sam kroz vrata, otisnuo vrijeme dolaska na svoju karticu, okrenuo bih se i vidio nepregledni niz inženjerskih crtaćih stolova koji su se pružali sve dokle pogled seže, jednoboja tapiserija bijelih košulja uz zelenkasti ton koji su poprimile od visoko smještene fluorescentne rasvjete.

Sa crtaćih stolova dolazili su crteži za priručnike za avione, dok su riječi bile naš dio. Uzmete crtež koji su pažljivo napravili inženjerski

tehničari na kojem je pažljivo bilo objašnjeno što se događa kada su svi ventili u pogonu, na primjer, morate odgonetnuti što su time mislili i uobličiti to u riječi tako da pilot može pročitati i razumjeti.

Piloti imaju nivo shvaćanja kao djeca u osmom razredu osnovne, tako su nam rekli, ali nemojte ih tjerati da ga upotrebljavaju. Ne previše slogova. Kratke rečenice. Upute moraju biti jasno napisane.

Go-Around lista za provjeru za C-124, na primjer. Bila je napisana u pilotskom priručniku tako da ako bi kapetan promijenio odluku o slijetanju i umjesto toga odlučio ponovo postići visinu, morao je reći "Takeoff power!" svom kopilotu koji bi tada dao maksimalni i gas i snagu motorima, jednako kao kod polijetanja, budući da njemu takeoff znači i uzlijetanje.

Nakon minutu ili dvije, kada bi avion pokazao da se penje, pilot bi rekao: "Ručica za slijetanje spuštена", i kopilot bi spustio ručicu koja bi uvukla kotače i avion bi se penjao još brže.

Dogodilo se jedan dan da se C-124 malo prenisko spustio na posljednjem dijelu manevra za slijetanje i pilot je odlučio napraviti još jedan krug i pokušati ponovo sletjeti pravilno.

"Takeoff power!" viknuo je, kao što je bilo napisano u priručniku. Kopilot, koji je bio spreman na slijetanje, mislio je daje avion bio valjda koji centimetar udaljen od piste. Kada je čuo "Takeoff power!" mislio je da treba oduzeti gas do kraja ... smanjio je gas na sva četiri motora.

I tako, jedan od najvećih aviona na svijetu pao je s neba, srušio se pola kilometra od aerodroma i otklizao kroz rižina polja gubeći dijelove unaokolo dok mu je nos ostao zapiknut nekoliko centimetara od sletne staze.

Kisela obavijest od United States Air Forcea došla je na stol direktora Douglas Aircraft, Publikacijskog odjela. Naglo smo promijenili komandu na Check-listi C-124 iz "Takeoff povver" u "Maximum power" i time smo riješili moguće posljedice svake riječi koju odaberemo. Važan posao, tehnički pisac.

Većina pisaca tehničkih tekstova u Douglasu bili su bivši vojni piloti, pisari u poznim godinama koji prepisuju Bibliju. Mogli smo izravno razgovarati s inženjerima, prevesti značenja u jednostavne riječi s kojima smo svi mogli živjeti. Ne samo da je bio odgovoran posao, već i korisno i nagrađeno životno djelo.

Nakon nekoliko mjeseci, ipak, postao sam nemiran. S vremena na vrijeme, nadređeni se nisu slagali s mojom sintaksom, odlučili su da bolje nego ja znaju gdje bi zarez mogao doći.

"Smiri se, Richarde, smiri se", rekli su moji kolege preko svojih pisaćih strojeva. "To je samo zarez, ne pišemo Veliki američki priručnik. Douglas plaća dobro i nikada nećeš izgubiti ovaj posao. Budi sretan što ga imaš i nemoj prigovarati, molimo te, njihovom stavljanju interpunkcije."

Teško sam prihvaćao. Zbog čega je trava ispod mojih nogu tako suha i uvela kad postoji ona svježja zelena djetelina odmah čim se prođe ograda u daljini? Budem li pisao samo za sebe neće biti nikoga tko će mi podmetati zarez, zarez, bi išli, točno, gdje,, k vragu, ja hoću da i,d,u,!

Opet se javljala stara dilema: imao sam srce primadone i tijelo vola.

"Odlazim iz Douglas Aircrafta", rekao sam za vrijeme pauze za ručak, naslonjen na prednji branik svog Borgvvarda kupljenog iz treće ruke. "Jedno vrijeme ću biti slobodni pisac, imam neke priče koje neće biti tiskane u Tehničkom redoslijedu 1-C-124G-1 bez obzira gdje stavim svoje zarez." "

"Naravno", rekao je Bili Coffin, hrskajući čips punim ustima. "Svi odlazimo iz Douglas Aircrafta.

Zack ide jer će ga pozvati iz United Airlinesa sljedeći mjesec i postat će kapetan već za godinu dana; patent Willyja Pearsona ugradit će se na automatskog dobroćudnog glupana i postat će bogat; novela Marte Dyer je već u poštanskom sandučiću i ovaj put će sigurno postati bestseler."

Poravnao je svoju vrećicu za ručak. "Imam previše tih stvari. Hoćeš čipsa?" "Hvala."

"Mislim da nema novca koji bi se mogao zaraditi pecajući u komercijalnim vodama, iako ti je možda dosadilo da slušaš ovo što ti govorim. Ali sigurno si primijetio, Richarde, da još nitko od nas nikada nije morao otići s druge strane ograde. Douglas možda i nije tako glamurozan kao što bi bilo, recimo, ploviti morem na brodu od petnaest metara, ali Douglas je ono što mi zovemo sigurnost, jesi li svjestan toga?" Kimnuo sam.

"Razumiješ što ti hoću reći, sigurnost? Ovo nije najteži posao na svijetu, i sve dok ovo što ti govorim ostaje među nama, tvrdim da

smo plaćeni više za manje posla nego bilo tko koga poznajemo i sve dok Amerika treba aviokompanije i Air Force treba teretne avione, ti i ja nikada nećemo ostati bez posla."

"Da ..." odgrizao sam rub čipsa, više iz pristojnosti nego zato što sam bio gladan.

"Vjeruješ mi, ali još uvijek želiš uhvatiti maglu. Jesam u pravu?"

Nisam odgovorio.

"Zar stvarno misliš da možeš ovoliko zaraditi pišući kao slobodni pisac? Koliko priča bi trebao prodati da mozdaS zaraditi približno onome što zarađuješ sada?" "Puno", rekao sam.

Slegnuo je ramenima. "Piši vlastite priče iz zadovoljstva, radi kod Douglasa zbog novca, i ako se priče ne budu prozivale, barem nećeš umirati od gladi. A ako se budu prodavale, uvijek možeš otići."

Oglasila se sirena, kraj pauze za ručak, i Bili je istresao ostatak čipsa na zemlju, tako su marinci častili galebove.

"Još uvijek si mlad i ne slušaš i znam da ćeš otići", rekao je. "Ali jednog dana molit ćeš Boga da se možeš opet vratiti ovdje u A-23 i da možeš opet slušati nadređene kako ti naređuju gdje da staviš zareze." Pokazao je u pravcu parkirališta. "Pogledaj tamo. Imam novčić u džepu koji kaže da ćeš jednom stajati na ulazu, s vanjske strane i gledati unutra, i sjetiti se što znači sigurnost."

Ne! mislio sam. Nemoj mi reći da moja sigurnost dolazi od nekog drugog! Reci mi da sam ja odgovoran. Reci mi da je sigurnost popratni proizvod talenta koji dolazi od mojih mogućnosti i mog učenja i moje ljubavi za svijet. Reci mi da sigurnost dolazi iz ideje kojoj je dato vrijeme i pažnja. Tvrdim da je ovo moja istina, bez obzira koliko sigurnih i solidnih platnih čekova može doći iz Odjela za obračune plaća u Douglas Aircraftu. Dragi Bože, mislio sam, nemoj mi dati posao, daj mi ideje, i dozvoli mi da krenem otuda!

Nasmijao sam se, otresao mrvice, i preskočio preko ograde. "Možda si u pravu, Willy. Doći će vrijeme. Stajat ću na tom ulazu, s vanjske strane i gledati unutra."

Sljedeći dan dao sam otkaz, i pri kraju mjeseca bio sam slobodni pisac na putu za gladovanje.

Dvadeset godina kasnije, ne točno u dan, ali vrlo blizu, u posjeti Los Angelesu, odvezao sam se južno na autoput za San Diego, i

ugledao poznati znak. Impulzivno sam se okrenuo prema sjeveru na Hawthorne Boulevarde, koji je zavijao malo prema istoku.

Kako se tijelo sjeća vožnje na posao! Ovdje lijevo, onda ovdje opet lijevo, onda gore duž avenije koja ima drvored eukaliptusa.

Bilo je gotovo podne, sunce je sjalo punim žarom kad sam pronašao mjesto, i sasvim sigurno, tamo se protezala ista žičana ograda oko istog nepregledno velikog parkirališta, stršila je ista željezna građevina, veća nego što sam je pamtio. Zaustavio sam se kod ulaza, izašao iz auta, dok mi je srce uzbuđeno kucalo a slika mi gorjela u očima.

Parkiralište je bilo blijedo sivi betonski pod, korov je rastao na mjestima gdje je bilo napuknuto, niti jedan auto nije stajao na jednom od tisuće slobodnih mjesta.

Lanci su stajali oko stupova na kojima su bila velika ulazna vrata, bili su čvrsto omotani i držao ih je veliki lokot.

Vremena su teška za slobodne pisce, sjetio sam se, ali vremena su postala teška i za velike aviokompanije.

Daleko unatrag na tom istom parkiralištu bljesnuo mi je lik Billa Coffina, kako se kladi sa čovjekom koji sam bio, i upravo sada je dobio svoju opkladu. Sjetio sam se što to znači, sigurnost, i stajao sam sam, isključen, gledajući kroz ulaz u ništa.

Bacio sam mom prijatelju novčić kroz lance i nakon dugog trenutka tišine odvezao sam se, pitajući, se, gdje, je, sada.

Trideset

Jet se raspada na komadiće u ratovima i terorizmu", rekao je komentator, u trenutku kada je televizor oživio. "Večeras, žao nam je što moramo najaviti, imamo smrt i glad i sušu i oskudicu i poplavu i kugu i epidemije i nezaposlenost širom cijelog svijeta, mora odumiru i budućnost s njima, klima se mijenja, šume gore i mržnja upravlja bjesnilom, bogati protiv onih koji to nisu i pojedinačni problemi protiv neka-budu, recesija i ozonske rupe i efekt staklenika i chlorofluorocarboni, vrste koje su na putu oprostite koje su već izumrle, droge divljaju i obrazovanje je mrtvo i gradovi drobe i svugdje je prenapučenost i kriminal posjeduje ulice i čitave zemlje su na rubu bankrota i imamo zagađenje zraka i radijaciju u zemlji, kisele kiše i propale žetve, vatre i živi pijesak i vulkane i potrese i orkane i oceanske valove izazvane potresima i tornada i potope i naftne mrlje

i nuklearna taljenja i sve je bilo predviđeno, neki kažu, u Knjizi Upozorenja i prema načinu na koji se monstruozi asteroid valja prema Zemlji i okrzne li nas samo toliko da dotakne Sjeverni ili Južni pol, izbrisat će svaki znak života na planeti."

"Hoćeš neki drugi program?" upitao sam.

"Ovaj je dobar", rekla je Leslie.

Dickie se stisnuo od straha iza mojih očiju. "Svi ćemo umrijeti."

"Tako kažu." Gledao sam Armageddon na ekranu.

"Zar ti nikada nisi potišten?" rekao je. "Zar se nikada ne osjećaš loše? Nikada nisi u depresiji?"

"Hoće li to pomoći? Zbog čega bih trebao biti u depresiji?"

"Što gledaš! Što slušaš! Oni govore o Kraju svijeta! Zar se šale?"

"Ne", rekao sam. "Stvari stoje daleko lošije nego oni mogu ispričati u trideset minuta."

"Nema nade! Što radiš ovdje?"

"Nema nade? Naravno da postoji nada, Kapetane! Nema nade za ono kako su stvari bile jučer jer će takve biti i sutra. Nema nade da će išta osim realnosti ostati, a realnost nije mjesto i vrijeme.

Mi mjesto nazivamo Zemljom, ali njeno pravo ime je Promjena. Ljudi koji trebaju nadu ili neće izabrati Zemlju ili neće biti ozbiljan dio igre ovdje na Zemlji." Osjećao sam se kao jahač apokalipse, govoreći mu ovo, i onda sam shvatio da to i jesam.

"Ali, vijesti su grozne!"

"To ti je kao letenje, Dickie. Ponekad ćemo otići na let i vremenska prognoza će nas upozoriti da pazimo na oluju s grmljavinom i led i smrznutu kišu, da moramo paziti na pješčanu oluju i planinske vrhove koji su skriveni u magli, da su jaki udari vjetra i mikroeksplozije i da je uzlazni indeks prevelik i da smo proklete budale koje se usuđuju uzletjeti na takav dan. A mi ipak idemo na let i taj let je prekrasan." "Prekrasan?"

"Vijesti su kao vrijeme. Ne letimo kroz vremensku prognozu, letimo kroz vrijeme koje je tamo gdje smo mi." "I vrijeme koje je tamo je uvijek lijepo?" "Ne. Ponekad je užasno. Ponekad je gore nego što kažu." "I što onda napraviš?"

"Suočavam se s nebom koje je oko mene u tom trenutku onako kako najbolje znam. Nisam odgovoran za preživljavanje u svim vremenskim uvjetima svugdje, odgovoran sam za to da iziđem na

kraj s vremenom koje je oko mene u rasponu od jednog do drugog vrha krila i od dna kotača do vrha repa. Odgovoran sam jer je to vrijeme koje sam odabrao za let i odgovoran sam za to u kom pravcu ću usmjeriti Daisvn nos. Do sada još nisam poginuo."

"A svijet?" Vidio sam brigu u njegovim očima, morao je znati.

"Svijet nije kugla, Dickie, to je velika plutajuća piramida. Na dnu piramide je najniži oblik života koji možeš zamisliti, pun mržnje, pokvaren, koji uništava samo da bi uništavao, lišen uživanja, samo korak iznad svjesnog, tako divlji da predstavlja samouništenje onog trenutka kad je rođeno.

Mjesta za takvu vrstu svijesti, jako puno mjesta, ima na ovoj našoj trokutastoj trećoj planeti."

"Što je na vrhu piramide?"

"Na vrhu je svijest tako pročišćena da jedva prepozna je išta osim svjetla. Bića koja žive za svoju ljubav, za njihovu najuzvišenija prava, stvorenja savršenog značaja, knj; i umu u s prekrasnim osmjehom bez obzira na bilo koji mlai.u kojil>i im netko monstuozan mogao zadati samo tla hi ih moguć gledati kako umiru. Kitovi su takvi, mislim. NajviSc delfini Poneki ljudi - ljudska bića među nama." "U sredini smo mi ostali", rekao je. "Ti i ja, mali."

"Možemo li mi promijeniti svijet?"

"Apsolutno", rekao sam. "Možemo promijeniti naš svijet kako kod želimo."

"Ne naš svijet. Svijet. Možemo li učiniti da postane bolji?"

"Bolji za tebe i za mene", rekao sam, "nije bolji za svakog drugog."

"Mir je bolji od rata."

"Oni koji su blizu vrha piramide sigurno bi se složili. Mir bi ih učinio sretnijima."

"A oni bliže dnu ..."

"... vole borbu! Uvijek postoji razlog za borbu. Uz malo sreće to je gorući cilj: Ovaj rat vodimo za Boga, ovaj rat da bi spasili Domovinu, ovaj da bi očistili Rasu, da bi proširili Carstvo, da bi dobili aluminij i kositar. Ratujemo zato što dobro plaćaj u, zato što je uzbudljivije uništavati živote nego ih graditi, zato što rat donosi posao za preživjeti, zato što se svi drugi bore, zato što će to pokazati da sam muškarac, zato što volim ubijati."

"Grozno", rekao je.

"Nije grozno", rekao sam. "Predvidivo. Kad na jednoj planeti ima mjesta za tako široku lepezu umova, očekujemo dosta sukoba. Slažeš se s tim?"

Namrštio se. "Ne."

"Sljedeći put izaberi usku planetu."

"Što ako nema sljedeći put?" rekao je. "Što ako nisi u pravu o drugim životima? Ako postoji samo ovaj?"

"Nema nikakve razlike", rekao sam. "Mi stvaramo vlastiti svijet, miran ili uzburkan, ovisno o tome kakav život želimo živjeti. Možemo odbaciti unutarnji mir u samo središte kaosa. Možemo sami sebe uništiti u sredini raja. Ovisi o tome kako ćemo izgraditi svoj duh."

"Richarde," rekao je, "sve što ti misliš je tako osobno! Zar ne možeš zamisliti da možda postoje stvari nad kojima nemaš kontrolu? Da možda postoji nekakva potpuno drugačija postavka - da se život jednostavno dogodi, bez razloga, bez obzira što ti misliš ili ne misliš, ili je možda cijela planeta samo pokus ljudi iz letećih tanjura koji nas promatraju ispod mikroskopa?"

"Preobično, Kapetane, bez kontrole. Predosadno. Ako idem za nečim samo zbog nečijih očekivanja, osjećam se beskorisno, nisam sretan. Nije zadovoljstvo letjeti ako ne mogu upravljati avionom; radije ću izaći van i hodati. Sve dok ljudi iz letećih tanjura ostani mirni i lukavi, sve dok me puste da mislim da sam ja gospodar moje male sudbine, igrat ću njihovu igru. Ali onog trenutka kada me pokušaju zauzdati, prerezat ću uzde."

"Možda povlače tvoje uzde j-a-k-o p-a-ž-1-j-i-v-o", rekao je. Nasmiješio sam mu se. "Do sada nisu napravili pogrešku. Onog trenutka kada osjetim da sam vezan, onog trenutka kada . vidim konopce oko ruku, na scenu stupaju škare."

Na kraju dokumentirane tragedije, komentator nam je poželio sretan dan, i nada se da će nas opet vidjeti sutra.

Leslie se okrenula prema meni. "Dickie je tamo, zar ne?"

"Otkud ti to?"

"Brine ga budućnost."

Ona je vidovnjak, mislio sam. "Jeste li razgovarali vas dvoje?"

"Ne", rekla je. "Kada ne bi bio zabrinut, nakon ovoga što smo upravo vidjeli, mislila bih da gubiš razum."

Trideset jedan

Leslie je zurila u svoj kompjutor sljedećeg jutra kada sam se zaustavio na vratima njenog ureda.

Pokucao sam na dovratnik. "To sam samo ja."

"Nisi samo ti", rekla je, gledajući prema meni. "Ti si puno! Ti si moja ljubav!" Što god da je radila, išlo je dobro. Kad ne ide dobro onda ne zuri, ne gleda me, samo otvori još jedan dodatni prijemni kanal u svojoj svijesti za mene i onda nastavlja istovremeno raditi i slušati me.

"Koliko imaš kila?" pitao sam.

Podigla je ruke iznad glave. "Pogledaj."

"Zgodno. Jako lijepo. Ali ipak malo premalo."

"Ti ideš u kupovinu", rekla je.

Uzdahnuo sam. Nekada sam običavao navaliti na nju u sekundi kvocajući o tome kako se anoreksija podlo uvlači pod kožu zaposlene žene, ili bih podrivao diskusiju time kako dolazi ledeno doba i kako se smanjuju svjetske zalihe hrane. Leslie sada može prozreti i moje najsmionije verbalne vratolomije.

Nije baš sve bilo izgubljeno, još uvijek sam mogao vidjeti koliko je smršavila.

"Imaš posebnih želja?" Štrudle i kolače i vruće suhe kekse, nadao sam se da će reći.

"Povrće i žitarice", rekla je, disciplina bez razmišljanja. "Trebamo mrkvu?"

"Već je na popisu", rekao sam. Dan prije nego odlučimo napustiti naša tijela, napraviti ću nam dvije štrudle od limuna, po jednu za svako od nas, i predložiti ću da ih pojedemo dok još budu vruće. Moja žena će odbiti, šokirana gubitkom moje samokontrole, i ja ću morati pojesti obadvije.

Našao me kod police gdje je bila riža, u prolazu sa žitaricama. "Postoji filozofija letenja, jesam li u pravu?"

Okrenuo sam se, sretan što ga vidim. "Dickie, da, jesi! Da bi mogli letjeti, moramo naučiti vjerovati onome što ne vidimo, slažeš se? I što više učimo o nevidljivom Principu aero-dinamike dobivamo sve više slobode, sve dok ne počne izgledati kao čarolija, što ne možemo napraviti dok

..." "A postoji i filozofija kuglanja."

Ova promjena me toliko zapanjila da sam na glas ponovio kao jeka: "Kuglanje?"

Žena koja je stajala pokraj cjelovitih žitarica okrnula me pogledom dok sam stajao sam, ponavljajući tu riječ, dižući vrećicu smeđe riže. Odmahnuo sam glavom i nasmijao joj se: Malo sam ekscentričan.

Dickie nije primijetio. "Mora biti", rekao je. "Ako postoji filozofija letenja, mora postojati i filozofija kuglanja isto tako, za ljude koji ne vole letenje."

"Kapetane," rekao sam mu tiho, gurajući kolica u samoposluživanju prema odjelu s povrćem, "ne postoji takva kategorija ljudi koji ne vole avione. Ali postoji filozofija kuglanja. Svi mi odlučujemo o zaokretima koje ćemo napraviti na stazi, i ono što je zgodno, je očistiti stazu od čunjeva koji predstavljaju ispite u životu, startamo vrijeme i idemo ispočetka. Čunjevi su izbalansirani i dizajnirani tako da budu srušeni baš kao da su namjerno takvi. Ali stajaće do vječnosti na kraju naše slaze sve dok ne odlučimo poduzeti nešto da ih maknemo s puta. Sedam od deset nije katastrofa, već zadovoljstvo, to je prilika da pokažemo disciplinu i umijeće i gracioznost pod pritiskom. i oni koji nas gledaju jednako su zadovoljni kada ih srušimo "

"Vrtlarjenje", rekao je.

"Žanjemo ono što sijemo, naravno. Vodi brinu o tome koje sjeme ćemo posijati, zato što će plodovi loA sjemem..) jednog dana postati naša večera ..."

Tako sam bio uhvaćen u njegova pitanja i u simuliranja tu sam prošao pokraj čokolade da joj nisam uspio još jednom pogled, dovršavajući moju metamorfozu slušajući i ispijajući i vode, pripremajući se unaprijed za njegovo pitanje o Filozofiji Skakanja Motkom, Vožnji Trkaćim Automobilima, Prodaji na Malo. U bilo čemu što nazivamo najdražim, mislio sam, očekuje nas najčišća metafora i najljepša staza za koju ćemo otkriti zašto smo je odabrali da bi se mogli igrati na zemlji.

"Ali na kojem principu radi, Richarde?" Najednom se iskesio užasnut vlastitom pogreškom. "Što ti misliš na kojem principu radi?"

"Svemir? Rekao sam ti." Izabrao sam vrećicu s jabukama iz otvorenog štanda.

"Ne svemir. Sjeme. Način na koji se stvari događaju, i zašto. Nije da je to jako važno, budući ti tvrdiš da je sve to privid, ali kako nevidljiva

uvjerenja postaju vidljivi predmeti i događaji?"

"Ponekad poželim da si odrasla osoba, Dickie."

"Zašto?"

Zanimljivo, mislio sam, dok sam imao ruke pune cikle. Nisam ni za trenutak zagundao kada sam za promjenu poželio nemoguće. Jesam li emocionalno bio ispred njega, kao stoje i mali bistri čovjek bio ispred mene?

"Zato što bih ti mogao objasniti s daleko manje riječi kada bi poznao kvantnu mehaniku."

Srezo sam fiziku svijesti na nekakvih stotinjak riječi, ali ti ćeš morati razmišljati o tome zauvijek. Nikada nećeš biti odrasla osoba, i ja ti nikada neću moći dati ovu moju raspravu tako da stane na jednu stranicu papira."

Ipak je prevladala radoznalost. "Pretvaraj se da sam odrasla osoba koja obožava kvantnu mehaniku", rekao je. "Na koji način bi ti objasnio kvantnu mehaniku na jednoj stranici papira? Ja sam premali da bih razumio, naravno, ali svidjelo bi mi se da čujem. Reci to koliko god hoćeš komplicirano."

Izaziva me, mislio sam, misli da blefiram. Okrenuo sam kolica prema blagajni.

"Najprije bih naveo naslov:

Fizika svjesnog, ili, Objašnjenje svemirskog vremena."

"Sljedeće što ćeš reći biti će apstraktno", rekao je.

Pogledao sam ga. Nisam učio ništa o apstrakciji sve dok nisam pobjegao iz škole. Otkud je on mogao znati?

"Dobro", rekao sam. "Sad moram govoriti učenim jezikom, onako kako se izražavaju u American Journal of Particle Science. Pozorno slušaj, i možda ćeš razumjeti riječ ili dvije, vi koji bijaste još uvijek dijete."

Smijao se. "Ja koji bijah još uvijek dijete."

Pročistio sam grlo, usporio kolica i stao uz blagajnu, sretan što ću čekati nekoliko minuta u redu.

"Hoćeš li ovo čuti sve najednom, bez prekida?"

"Ako bijah ja kvant mehanike", rekao je.

Umjesto da ispravljam njegovu gramatiku, rekao sam mu što mislim.

"Mi smo fokusirane točke svjesnoga", rekao sam, "iznimno kreativni. Kada stupimo u hologrametrijsku arenu koju smo sami konstruirali nazovemo to svemirskim vremenom, i odmah počinjemo generirati kreativne čestice, imajonse, u naprasitoj neprekinutoj pirotehničkoj poplavi.

Imajonsi nemaju vlastitog naboja ali se snažno polariziraju kroz naše navike i snagom našeg izbora i želje pretvaraju se u oblake conceptionse, koji spadaju u grupu vrlo-visoko-energiziranih čestica koje mogu biti pozitivne, negativne ili neutralne."

Slušao je, pretvarajući se da može razumjeti.

"Neki poznati pozitivni conceptionsi su razveseljavanje, razdražljivost, hvalospjevi, društvenost.

Neki poznati negativni conceptionsi supotištenost, tjeskobnost, agonija, iskušenje, mizerija.

Beskrajan broj conceptionsa stvara se u neprekidnoj erupciji, grmeća kaskada kreativnosti koja se toči iz središta vlastite svjesnosti. Naseljavaju se poput gljiva u oblakecon-ceptionsa, koji mogu biti neutralni ili snažno nabijeni potkupljivi, bestežinski ili teški kao olovo prema svojstvima svojih dominantnih čestica. Svaka nanosekunda je nedefiniran i beskrajan broj con-ceptions oblaka naraslih do kritičnih razmjera, zatim se transformiraju u quantum eksplozije u visoko energetske mogućnosti radijacije radio valova brzinom tajfuna kroz vječiti rezervoar superzasićenih alternativnih događaja. Ovisno o njihovom naboju i prirodi, valovi vjerojatnosti kristaliziraju određene od ovih potencijalnih događaja kako bi se uskladili s mentalnim polaritetom pri kreiranju svjesnog u holografski privid. Pratiš li me, Dickie?"

On je kimnuo a ja sam se nasmijao.

"Materijalizirani događaji postaju tako misaonim iskustvom, preplašeni svim aspektima fizičke strukture neophodne da bi postali stvarni i edukacijsko pomagalo za kreiranje svijesti. Ovaj autonomni proces je izvor iz kojeg izvire svi objekti i događaji u teatru svemirskog vremena.

Uvjerljivost imajonske hipoteze leži u njenom kapacitetu za osobnom potvrdom. Hipoteza predviđa da ako fokusi-ramo naše svjesne namjere na pozitivne i životno-po-tvrdne, ako fiksiramo našu misao na ove vrijednosti, polariziramo masu pozitivnih conceptionsa,

realizirajući korisne mogućnost-valove, donoseći korisne alternativne događaje k nama koji inače ne bi rezultirali kao da postoje.

Istina je obrnuta u produkciji negativnih događaja, budući je osrednjost u sredini. Kroz model namjere, nesvjesne ili kreirane, ne samo da biramo već kreiramo vanjske vidljive uvjete koji su najbliži našem stanju u unutrašnjosti vlastitog bića.

Kraj."

Čekao je dok sam ja platio na blagajni. "I to je to?" rekao

"Nešto nije u redu?" pitao sam. "Jesam li negdje počinio grešku?"

Nasmijao se, Tata nas je obojicu naučio kako je važno pravilno izgovoriti tu riječ. "Kako bih mogao reći da li si počinio grešku, ja koji dijete jesam?"

"Smij se ako moraš", rekao sam mu, "samo naprijed, možeš me zvati i zombijem. Ali za sto godina netko će tiskati ove riječi u Modernoj kvantnoj teoriji, i nitko neće misliti da je to ludost."

Stao je na rub kolica, vozeći se u njima dok sam ih gurao prema autu. "Ako ne budeš uhvaćen u potištenost", rekao je, "to će se najvjerojatnije i dogoditi."

Trideset dva

Bio sam s Daisy na pokusnom letu, dugački uspon na visinu od sedam tisuća metara, kako bih provjerio turbo-ubrzigavanje na visini. U zadnje vrijeme motori su bili dosta bučni dok su se penjali visoko, i nadao sam se da će jednostavan popravak kao što je podmazivanje ispušnih otvora možda riješiti stvar.

Svijet je nježno promicao, tri tisuće metara ispod mene, tonući na pet i pol tisuću metara, planine i rijeke i rubovi oceana pretvorili su se na toj visini u nejasnu anđeosku sliku doma u izmaglici.

Daisvna brzina penjanja veća je od najviše brzine mnogih malih aviona, ali na visini, gledajući dolje, činilo se kao da se lijeno prepušta vjetru i kao da pluta na jezeru dubokog plavog neba.

"Iz svega što si naučio", rekao je Dickie, "reci mi jednu! stvar koju trebam znati više nego išta drugo, nešto što se nikada ne zaboravlja."

Razmišljao sam o tome. "Jednu stvar?"

"Samo jednu."

"Što znaš o šahu?"

"Sviđa mi se. Tata me naučio kad sam imao sedam godina."

"Voliš svog tatu?"

Namrštio se. "Ne."

"Prije nego umre voljet ćeš ga zbog njegove radoznalosti i njegovog smisla za humor i zato što je živio najbolje kako je znao u skladu sa svim svojim krutim principima. Za sada, voli ga zato što te naučio kako se igra šah."

"To je igra."

"Isto tako je i nogomet", rekao sam, "i tenis i košarka i hokej na ledu i isto tako je i život."

Uzdahnio je. "To je jedna stvar koju trebam znati? Očekivao sam nešto više ... skriveno", rekao je. "Nadao sam se nekakvoj tvojoj tajni. Svi kažu da je život igra."

Na pet tisuća metara, obrtaji u stražnjem motoru su počeli naizmjenice rasti i padati, lagano su se povećavali i smanjivali. Nije bilo odstupanja u nivou dotoka goriva, ali čuo sam tutnjanje mašine i onda je nestalo. Otpustio sam ručicu propelera prema naprijed i sve se smirilo.

"Hoćeš tajnu?" pitao sam. "Ponekad, u rijetkim prilikama, desi se da ono što drugi kažu bude istina. Što ako su drugi u pravu, i ako je vjera u život koja egzistira na vjeri o postojanju zemlje zaista igra? Onda ...?"

Okrenuo se prema meni zbunjen. "Onda ... što?"

"Recimo da smo ovdje iz sportskih nakana zato da bi učili o izborima koji će nam donijeti dugoročne posljedice. Surov sport, Dickie, teška utakmica za pobijediti. Ali ako je život igra, reci mi što je istina o životu."

Pogodio je. "Ima pravila."

"Da", rekao sam. "Koja pravila?"

"Moraš se pojaviti na utakmici... " "To je sigurno najhitnije. Moramo se pojaviti, spremni na igru, svijesti spremne na ono što nas očekuje." Namrštio se. "Molim?"

"Ako ne uključimo svijest, Kapetane, ne možemo se igrati na zemlji. Sve-znajući izraz savršenog Života mora odbaciti sve-znanje i potvrditi samo pet osjetila. Tada se moramo dogovoriti da limitiramo čak i ovih pet, odrediti određene frekvencije i ni jedne druge. Čuješ frekvencije od dvadeset do dvadeset tisuća ciklusa u sekundi i to zoveš zvukom; vidiš spektar između infracrvenog i ultraljubičastog i

to zoveš svjetlost; prihvaćaš prošlost-prema-budućnosti linearno vrijeme u ekskluzivnom trodimenzionalnom prostoru u tijelu čija je površina na bazi ugljika uspravni-dvonožac oblik-života kopneni sisavac prilagođen solarnom energetskom sustavu na planeti Klase M koja kruži oko jedinstvene zvijezde Klase G. Sad smo spremni na igru."

"Richarde..."

"Ovo su pravila, Dickie, i ti i ja ćemo ih se pridržavati!" "Ne znam za tebe," rekao je, "ali... "

"Neka bude po tvome", rekao sam. "Misaoni eksperiment: što ako ne limitiraš samog sebe? Što ako možeš vidjeti infra-crvene i ultraljubičaste i X-zrake zajedno sa svakom drugom vrstom vidljive svjetlosti? Da li će kuće i parkovi i ljudi izgledati jednako tebi kao što izgledaju meni?"

Možemo li ti i ja jednako gledati pejzaž? Što ako tvoj pogled uključuje uglove tako male da ti vrhovi stolova izgledaju kao planinski vrhunci a muhe kao ptice? Da li je tvoj svakodnevni život jednak mom? Što ako ti čuješ svaki zvuk, svaki razgovor u krugu od pet kilometara? Kako ćeš moći pažljivo slušati u školi? Što ako ti imaš tijelo koje se nikako ne može nazvati ljudskim? Što ako se sjećaš budućnosti prije nego si rođen i prošlosti koja se još nije dogodila? Misliš li da si pozvan da sudjeluješ u igri s nama ostalima ako ne prihvaćaš naša pravila? Što misliš tko će se igrati s tobom?"

Stresao je glavom u lijevo, pa onda u desno. "Dobro", popustio je, ni približno impresioniran ovim pravilima kao ja, ali zagrijavao se za svoj test. "A igra ima neku vrstu igrališta. Ploča ili polje ili dvorište."

"Da! I?"

"Ima igrače. Ili ekipe."

"Da. Bez nas nema igre", rekao sam. "Koja još pravila?"

"Početak. Sredinu. Kraj."

"Da. I?"

"Akciju", rekao je.

"Da. I?"

"To je to", rekao je.

"Zaboravio si najvažnije pravilo", rekao sam. "Uloge. Svaka igra koju igramo traži od nas da se uživimo u ulogu, identitet igre koju igramo. Mi odlučujemo da li smo spasioci, žrtve, vođe-sasvim-

odgovorima, sljedbenici-koji-nemaju-pojma, bistri, hrabri, časni, lukavi, dosadni, bespomoćni, samo-pokuša-vamo-bit-isti, dijabolični, lakomisleni, vrijedni žaljenja, iskreni, brižni, sol-na-zemlji, gospodari lutaka, komičari, junaci ... mi biramo naše uloge prema hirovima i sudbini, i možemo ih izmijeniti u bilo kojem trenutku ako hoćemo."

"Koja je tvoja uloga?" pitao je. "Točno ovog trenutka."

Nasmijao sam se. "Ovog trenutka ja se igram Dovoljno--Dobrog-Čovjeka-Iz-Tvoje-Budućnosti-S-Omiljenim-Ide-jama-Za-Djecu-Da-Razmišljaju-O-Njima. Koja je tvoja?"

"Ja se pretvaram da sam Dječak-Iz-Tvoje-Prošlosti-Koji--Te-Treba-Da-Bi-Saznao-Kako-Funkcionira-Svemir." Pogledao me na najčudniji način kad je to rekao, kao da mu je spala maska, kao da je znao da ću kroz njegovu ulogu ugledati istinu u njemu. Previše sam bio zanesen vlastitom ulogom da bih gledao, ionako, previše zanesen veseljem koje je pružala ta lekcija da bih uočio.

"Dobro", rekao sam. "Sada, izdigni se van igre, ali nastavi mi govoriti o igri."

Nasmijao se, izvijajući obrvu. "Sto misliš time?"

Nagnuo sam avion na desno, upravljajući ga prema zemlji, pet tisuća metara ispod mene. "Što znaš o igrama iz ove visine?"

Pogledao je dolje. "Oh!" rekao je. "Trenutno ima puno igara koje traju istovremeno. Različiti prostori, različita dvorišta, različita polja, različiti gradovi, različite zemlje ... " " ... različite planete i galaksije i svemiri", rekao sam. "Različito vrijeme!" rekao je. "Igrači mogu igrati igre jednu za drugom." Gledajući odozgo, razumio je. "Mi možemo igrati u različitim ekipama, igrati iz zadovoljstva ili za životnu egzistenciju, igrati protiv nekoga koga se lako može pobijediti ili ići protiv nekoga gdje ne postoje izgledi za pobjedu ... "

"Voliš igrati kada znaš da ne možeš izgubiti, jesam u pravu?"

"NE! Što teže to zabavnije!" Razmislio je. "Dokpobjeđu-jem."

"Kada ne bi bilo rizika, ako bi znao da ne možeš izgubiti, ako bi znao kraj, da li bi igra i dalje bila zanimljiva?"

"Ono što je najbolje u tome je što na početku ne znaš kraj." Nenadano se okrenuo prema meni.

"Bobby je znao kakav je kraj."

"Da li je Bobbyjev život bio tragedija, to što je umro tako mlad?"

Pogledao je kroz prozor, opet potišten. "Je. Nikada neću znati tko bi on postao. Tko bih ja postao."

"Zamisli da je život igra. Da li bi Bobby mislio da je njegov život tragedija?"

"Daj mi misaoni eksperiment."

Nasmiješio sam se na to. "Ti i Bobby igrate šah u prekrasnoj kući, s puno različitih soba. Usred igre tvoj brat uvidi kako će završiti, ne može naći nikakav drugi put da izbjegne neizbježno, preda igru i ode istraživati kuću. Da li on misli daje to tragedija?"

"Nije zanimljivo ako znaš kraj, i onda on ode istraživati druge sobe u kući. Njemu to nije tragedija." "Da lije tebi tragedija trenutak kada on ode?"

"Neću plakati", rekao je, "ako netko ode iz sobe."

"Sada se vrati natrag na šahovsku ploču. Ali umjesto da igraš igru, ti jesi igra. Šahovske figure imaju imena Dickie i Bobby i Mama i Tata i umjesto od drva napravljene su od krvi i mesa i poznavali ste jedno drugo cijeli život. Umjesto četverokuta tu su kuće i škole i ulice i trgovine.

Igra se tako okrenula da je figura koja se zove Bobby izvan igre. On nestaje, potpuno, s ploče. Je li to tragedija?"

"Da! On nije samo u drugoj sobi, otišao je! Ne postoji nitko drugi tko bi ga mogao zamijeniti i ja moram biti do kraja života bez njega."

"Znači, koliko smo bliži igri", rekao sam, "to smo više dio nje, i svaki gubitak je tragedija. Ali gubitak je tragedija samo za igrače, Dickie, samo ako zaboravimo da je to što igramo šah, kada zaboravimo zašto, kada mislimo daje naša šahovska ploča jedina koja postoji."

Pažljivo me promatrao.

"Što više zaboravljamo da je to igra, i da smo mi igrači, tim više život postaje besmislen. Ali zemaljski život je isto što i bejzbol i mačevanje ... čim je igra završena, sjetimo se ... o da, igrao sam zato što volim sport!"

"Kada zaboravim", rekao je, "jedino što moram napraviti je izdignuti se iznad šahovske ploče i ponovo pogledati?"

Kimnuo sam.

"Naučio si to iz aviona", rekao je.

"Naučio sam to iz visine. Od letenja ovdje visoko na nebu i gledanja u puno šahovskih ploča dolje na zemlji."

"Ako netko umre, nisi tužan?"

"Ne zbog njih, nisam", rekao sam. "A ni zbog sebe, ne više. Žalost je bila zaranjanje u samosažaljenje, i svaki put kada sam bio žalostan nisam izlazio iz toga ozdravljen, već mokar, i bilo mi je hladno. Nisam se mogao prisiliti na vjerovanje da je smrt u svemirskom vremenu išta realnija od života u svemirskom vremenu, i nakon nekog vremena prestao sam pokušavati."

Izravnao sam na sedam tisuća metara, povukao komande unatrag u brzinu dovoljnu za održavanje visine. Bila je velika razlika između brzine kojom se uzlijeće i brzine kada se dosegne određena visina, ali to je normalno. Izlazni otvori turbo ubrizgivača bili su potpuno zatvoreni, užarena bijela vatra bila je direktno u turbinama. Vani je zrak bio smrznut dvadeset stupnjeva ispod nule, ispušne mlaznice bile su baklje dovoljno užarene da otope srebro. Na temelju takvog kontrasta, mislio sam, mi možemo letjeti.

"Ljudi uglavnom kažu da je žalost vrlo važna, Dickie, da je žalost zdravija od soka od mrkve ili syžežeg šumskog zraka. Ja sam prejednostavan da bih to shvatio. Žalost nije više potrebna od onog trenutka kada shvatimo smrt i strah nije više potreban od trenutka kada shvatimo letenje.

Zašto žaliti za nekim tko nije umro?"

"Zato što se to očekuje?" pitao je. "Trebao bi biti žalostan kada ljudi nestanu."

"Zašto?" rekao sam.

"Zato što bi trebao prestati misliti i prepustiti se onome što vidiš i onda bi se trebao osjećati

...nesretan zbog toga! To su pravila, Richarde! Svi to rade!"

"Ne svi, Kapetane. Svaka žalost mora imati smisao, i dok ima, zbog čega onda žaliti? Ako bih ti htio reći jednu stvar o životu, onda bih ti rekao da nikada ne zaboraviš da je to igra."

Do tada je stražnji motor opet počeo čudno brektati, broj okretaja i višestruki pritisak i pritisak goriva su porasli zajedno.

"Štakori!" rekao sam, frustriran problemom.

"Richarde, to je samo igra."

"Miševi", rekao sam ublažavajući gundanje. Okrenuo sam avion i počeli smo se približavati zemlji.

"Reci mi nešto drugo što trebam znati. Daj mi načela koja mogu koristiti svaki dan."

"Načela", rekao sam. Kako sam uvijek bio zadivljen kada bi nekoliko riječi nosile takvu težinu!

"Kad puštiš propeler kroz kompresiju, nemoj se čuditi ako ti motor počne raditi."

Okrenuo se prema meni, dok su mu se obrve izvile u upitnik.

"Pilotsko načelo", rekao sam. "Pravilo Nenamjerne Posljedice. Za dvadeset godina shvatit ćeš dubinu koju ima."

"Svaki pravi učitelj sam prurušeni ja."

"Je li to istina?" rekao je.

"Dickie, da li bi htio imati nekoliko prvoklasnih načela?"

"Da, molim te."

"Pokušavam srediti svoj život ovog trenutka kako bih ti dao najbolje od onoga što sam naučio, što sam zaradio pod cijenu svakodnevnog života. Ti si beskrajno inteligentan. Ako ih ne budeš razumio sada, očekujem da ćeš ih shvatiti kasnije, u tvoje vrijeme."

"Da, gospodine", rekao je to dobroćudno poput Zen sljedbenika.

"Kada kupuješ, odluči se za sigurnost umjesto za sreću, i platit ćeš to po toj cijeni."

Ne postoji zvuk kada drvo ni od koga zamjećeno padne u šumi, i ne postoji svemirsko vrijeme bez svijesti koja to promatra iz blizine.

Krivnja je napetost koju osjećamo kada želimo promijeniti našu prošlost, sadašnjost ili budućnost zato da bi udovoljili drugima.

Nekih izbora koje živimo samo jednom ali proživljavamo iznova tisuću puta, sjećamo se do kraja života."

Sreća naša da nismo svjesni ostalih života, mislio sam, nepokretan i prikovan sjećanjima, ne bi se mogli nositi s ovim.

"Ne znamo ništa dok se naša intuicija ne složi s tim."

Stražnji motor se stabilizirao dok smo tonuli kroz tisuću petsto metara. Što god da nije u redu s tim turbo ubrizgavanjem nije jako loše, mislio sam, samo je malo loše.

"Smjesti vrlo rano u svoju svijest: Mi nikada ne odrastamo."

Sve što vidimo od nekoga u nekom trenutku je samo sličica njihovog života, u bogatstvu ili siromaštvu, u veselju ili očaju. Sličice ne pokazuju milijun odluka koje su vodile tom trenutku."

"Hvala ti Richarde", rekao je Dickie. "Ovo su jako dobra načela. Mislim da mi je dosta."

"Najumjerenija sugestija za promjenom je smrtna prijetnja statusu-quo.

Razlozi koje ne možemo zanemariti neće nikada uvjeriti zasljepljujuće osjećaje.

Život ne traži od nas da budemo dosljedni, okrutni, strpljivi, od pomoći, ljuti, racionalni, nerazumni, dragi, nestrpljivi, otvoreni, neurotični, brižni, kruti, tolerantni, komotni, bogati, potlačeni, divni, bolesni, obzirni, zabavni, glupi, zdravi, pohlepni, prekrasni, lijeni, odgovorni, budalasti, nesebični, pod pritiskom, intimni, hedonisti, marljivi, manipulativni, introvertni, kapriciozni, mudri, sebični, ljubazni ili žrtvovani. Život ipak, kako god, traži, nas da živimo s posljedicama vlastitih izbora."

"Pa," rekao je, "kad se da to treba prije ili kasnije u životu platiti. Hvala ti. Puno ti hvala na načelima."

"Alternativni životi su krajobrazi koji se odražavaju na prozorskom staklu... stvarni su koliko i naši svakodnevni životi, ali nisu tako jasno vidljivi.

Ako nije nikada naša greška, ne možemo preuzeti odgovornost za posljedice. Ako ne možemo preuzeti odgovornost, osuđeni smo na to da uvijek budemo njihove žrtve."

"Hvala ti, Richarde."

"Naša istinska domovina je zemlja naših vrijednosti", nastavio sam, "i naša svijest je glas njenog patriotizma."

Nemamo nikakva prava dok ne objavimo da ih imamo.

Moramo odati počast našim zmajevima, hrabriti ih da budu dostojni razarači, očekivati da će nas nastojati razoriti. Njihova je dužnost da od nas naprave budale, njihov je posao da tuis ponize pred drugima, da nas prisile ako mogu da prestanemo biti različiti! I ako odemo vlastitim putem bez obzira na vatru i bijes koje bacaju na nas, naši zmajevi slegnut će ramenima kud budemo van njihovog domašaja, i vratit će se njihovoj kurta.iki'i filozofiji: Ne možemo ih baš sve slomiti...

Sreća je nagrada koju dobijemo za život po najuzvišenijim pravima koja poznajemo."

prhke, ali ja sam skromniji od Boga. Ta časna kvaliteta koju sam posjedovao bila je zapravo potpuni nedostatak ega.

Važno je da pšenica bude jako vruća, kažu; vrućina izvlači taj sočan okus. Za svaki slučaj, našao sam vrećicu rezanih lješnjaka i dodao ih u tavu.

Leslie poznaje moje čudne principe kao i svi drugi koji misle da nisu istiniti, ali ona je tolerantna i ponekad ima volju čuti nešto više od njima. "Što si mu rekao o braku?" pitala je.

"Nije pitao. Misliš da će ga zanimati?"

"Zna da ga čeka brak, u budućnosti. Ako je on ti, pitat će", rekla je. "Što ćeš mu reći?"

"Reći ću mu da je to najsretniji najzahtjevniji najvažniji dugoročni izazov u njegovom životu."

Podigao sam žlicu pripremljene večere prema njoj da proba. Još nije gotovo, mislio sam, ali nikada nije zgorega biti pristojan s onim s kim živiš. "Hoćeš probati?"

"Previše je hrskavo", rekla je. "Užasno je suho."

"Mmmm." Stavio sam tavu sa štednjaka na radnu plohu i natočio šalicu ili dvije vode, i vratio sve na vatru još nekakvih dugih deset minuta.

"Mogu pomoći?" pitala je.

"Lijepo od tebe. Radila si. Samo se opusti."

Otišla je do komode s tanjurima, izvadila tanjure i vilice. "Što ćeš mu reći?"

"Reći ću mu moju tajnu braka, najprije, a onda ću ga upoznati s činjenicama." Pronašao sam sokovnik i uključio ga, i dohvatio svežanj mrkve iz frižidera.

Smiješila mi se. "Ti jesi mudar! Koja je tvoja tajna braka?"

"Nemoj me zezati s mudročću, Wookie. Rekao sam da ću mu ispričati ono što znam." Stavio sam čašu pod otvor sokovnika.

"Dobro", rekla je. "Nisi mudar. Koja je tvoja tajna braka?"

Pritisnuo sam prekidač i uključio aparat i gurnuo unutra prvu mrkvu. Sok je izišao iz raja, ali naš stroj pravi buku kao vrag u najvećem poslu.

"U REDU JE DA RADIŠ ONO ŠTO SMATRAŠ DA JE ISPRAVNO," rekao sam nadglasavajući buku koju su pravile rezalice, "U REDU JE I ZA TVOJU ŽENU DA RADI ONO ZA ŠTO

SMATRA DA JE U REDU. I U REDU JE AKO SE S TIM NE SLAŽEŠ!"

"NE SLAŽEM SE!" rekla je. "PO TOME, BILO BI U REDLU DA VARAMO JEDNO DRUGO, DA LAŽEMO JEDNO DRUGO, ZLOSTAVLJAMO JEDNO DRUGO NA BILO KOJI NAČIN

ZA KOJI MISLIMO DA JE 'ISPRAVAN'! MORAŠ JOŠ DODATI DA JE TVOJA TAJNA ZAŠTO NAŠ BRAK FUNKCIONIRA I TO ŠTO IMAMO GODINE U KOJIMA SMO STEKLI POVJERENJE JEDNO U DRUGO, GODINE U KOJIMA SMO UPOZNALI KARAKTER

NAŠEG PARTNERA S KOJIM TREBAMO ŽIVJETI! JA ZNAM DA JE U REDU ZA TEBE

DA NAPRAVIŠ ONO ZA ŠTO MISLIŠ DA JE ISPRAVNO ZATO ŠTO JE TVOJ OSJEĆAJ

ZA ISPRAVNO DOVOLJNO SLIČAN MOJEM!"

Sokovnik je jednako brz koliko i glasan. Druga čaša je bila puna i isključio sam ga.

"Ne slažeš se?" rekla je u iznenadnoj tišini.

"Ne." Srknuo sam malo moje mrkve. -"Uvijek je u redu da napravimo ono što mislimo da je ispravno. Nenia iznimaka."

Smijala se mom protivljenju, i bio sam prisiljen da se i sam nasmijem.

"Da li bi tvoja mudrost sačuvala tvoj prvi brak?"

Odmahnuo sam glavom. "Bilo je prekasno. Kada postaneš dehumaniziran brakom, onda je trenutak da se završi. Ona i ja toliko se nismo slagali da više nije bilo u redu biti ono što želimo, ne više. Mi se nismo samo prestali voljeti, nismo više mogli podnijeti da budemo u istoj prostoriji. Za to nema lijeka."

"Sjećam se vremena kada ni ja nisam mogla podnijeti da budem u istoj sobi", dražila me. Držala je poklopac od tave u ruci probajući opet večeru. "Misliš da smo se trebali rastati?"

"Gladna si?" upitao sam.

Kimnula je, širom otvorenih očiju. "Vruće ..."

"Još samo minutu", rekao sam, ugasivši plamen na štednjaku. "Ti si bila drukčija, Wookie. U tim danima, čak kad sam bio i najviše bijesan na tebe, nisam mogao zaboraviti koliko si prokleta privlačna. Bilo je prilika kada bih otišao iz kuće, ljut zato što nisi mogla razumjeti tko sam ili što sam mislio i kako sam se osjećao. Vikao bih

u autu, odlazeći: .Dragi Bože kako možeš očekivati od mene da živim s Leslie Parrish ? To nije moguće! Nema načina! I čak i u takvim trenucima znao sam da si vraški pametna, i bila si još uvijek toliko lijepa daje to izazivalo fizičku bol.

Razvod je bio neizbježan, a ja sam te bez obzira na sve volio. Nije li to čudno?"

Odnio sam tavu na stol i poslužio našu večeru za dvoje.

"Rachie, razvod nikada nije bio neizbježan", rekla je. "To je bila samo očajnička pomisao."

Braniti zastarjele zaključke, mislio sam, nije znak mudrosti, i čak i da je, neću ih braniti. Razvod je bez obzira na sve bio neizbježan.

Ako moramo izgubiti muža ili ženu kada živimo prema vlastitim uvjerenjima i pravima, gubimo ujedno i nesretan brak, i dobivamo sami sebe. Ali ako je brak rođen između dvoje koji su već otkrili sebe, tada počinje prekrasna pustolovina, s uraganima i svim onim što oni nose.

"Od trenutka kada sam prestao očekivati od tebe da me uvijek razumiješ," rekao sam, "kada sam naučio da je u redu da ti i ja imamo različite ideje i različite zaključke, i da je u redu da svatko od nas s time učini ono što misli da treba, otvorio se novi put tamo gdje sam mislio da je slijepa ulica. Ja nisam bio uhvaćen tvojim zaključcima i ti nisi bila uhvaćena mojim razlikama."

"Istina", rekla je. "I hvala ti na večeri. Odlična je."

"Je li bilo prevruće? Rekla si da ti je vruće?"

"Sad je bolje." Otpila je gutljaj svoje tekuće mrkve. "A Dickie te možda neće pitati o braku."

"Pitat će", rekao sam. "Reći će: Zašto misliš da smo ovdje? i ja ću mu reći da mislim da smo tu da damo ljubav, milijun puta će nas iskušavati da je pokažemo, i milijun puta nećemo uspjeti i milijun puta hoćemo. I sada i ovdje stalno imamo nova iskušenja, svaka minuta svakodnevnog života je test, svaka godina i ona sljedeća u intimnom životu jednog s drugim."

"To si lijepo rekao", rekla je. "Nisam znala da ti je brak toliko važan."

"I nije", rekao sam. "Ljubav je važna."

"Drago mi je da si to rekao. Mislim da si predivan, ali si isto tako čovjek kojeg najmanje volim ponekad. Nikada nisam srela nikoga,

muškarca ili ženu, koji može biti tako hladan ili bezobziran kao što ti možeš. Oštar kao trnje u ledu, kada se osjetiš ugroženim."

Namrštio sam se. "Znači da mi je još malo ostalo. Ne tvrdim da sam prošao dobro u tim iskušenjima, kažem samo da znam da ona postoje. Strpljenja. Pronaći ću svoj put u život gdje ću biti ona vrsta dobre duše kakva većina ljudi već je. Za sada sam sretniji time što ću biti ono što jesam. Sumnjičav, rezerviran, obrambeno orijentiran..."

"Nisi ti tako loš", rekla je vedro. "Već dugo vremena nisi bio sumnjičav."

"Vidiš da hoću izmamiti kompliment!" rekao sam. "Čak niti mrvicu?"

"Reci Dickieju da mislim da ti nisi najgori čovjek na svijetu."

"Kad si ljuta na mene onda misliš da jesam."

"Ne. Čak ni približno", rekla je. "Što ćeš mu još reći o braku?"

"Razliku između braka i ceremonije", rekao sam. "Reći ću mu da pravi brak nije dvoje ljudi koji jure preko mosta zasuti konfetima i rižom, nego da je to otkriće nakon cijelog jednog života provedenog skupa da su izgradili most zajedno, vlastitim rukama."

Spustila je vilicu. "Richie, to je prekrasno!"

"Trebao bih tebi govoriti, a ne Dickieju", rekao sam.

"Možeš oboma", rekla je. "Ako to tebe čini sretnim, i ja onda živim sa sretnijim čovjekom."

"I to bih mu rekao. Muževi i žene nemaju moć da jedni druge učine sretnima ili nesretnima. To je individualna moć. Svaki od njih može usrećiti samo sebe samoga."

"Do određene granice mogu se složiti s tobom, ali ako tvrdiš da bilo što od onoga što napravimo ne ostavlja traga na onom drugom, onda se apsolutno ne slažem s tobom."

"Sukobi", rekao sam, "su naši ispiti kojima testiramo jedno drugo. Ti možeš odlučiti da budeš sretna bez obzira što ja napravim, i veliki su izgledi da ću ja biti zadovoljan ako si ti sretna, jer volim biti s tobom kad si sretna. Ali zbog toga ja nisam sretan, ne činiš me ti sretnim."

Zatresla je glavom i obzirno mi se nasmiješila. "Čudan način gledanja na stvari."

Mislila je daje to samo detalj, samo nekakav mali dio logike koja pripada meni, koji blokira dar njene ljubavi prema meni. Osjećao

sam se kao nosorog koji trči ravno na tanki led, ali morao sam joj to objasniti.

"Ako se ne osjećaš dobro", rekao sam, "ali odlučila si me usrećiti time što ćeš mi napraviti večeru ili izaći van sa mnom, očekuješ li da će to funkcionirati, očekuješ li od mene da budem sretan ako znam da se osjećaš užasno?"

"Ne bih ti rekla da se osjećam užasno, i da, očekivala bih da budeš sretan."

"Ali onda bi bila mučenica. Učinila bi me sretnom žrtvujući sebe, ali lažući mi, glumeći sreću za moje dobro. Ako bi to funkcioniralo, onda bih ja bio sretan ne zato što bi ti bila sretna, nego zato što bih ja vjerovao da si sretna. Ne radi se o tebi ili o tome što ćeš ti napraviti za mene, moje uvjerenje je ono što će mene usrećiti. A moja uvjerenja su moja odgovornost, a ne tvoja."

"To zvuči užasno hladno", rekla je. "Ako se radi o tome, zbog čega bih se uopće trebala truditi da ti udovoljim?"

"Ako ne želiš, nemoj ni pokušavati! Sjećaš se kada si radila osamnaest sati na dan u uredu dok si imala posla preko glave?"

"Našeg posla kojeg sam samo ja obavljala?" rekla je slatko. "Da, sjećam se."

"I sjećaš li se koliko sam bio zahvalan?"

"Naravno da se sjećam. Sjedio si sa dubokim borama na čelu, zavidan i uvrijeđen, kao da si ti bio taj koji se ubijao od posla."

"Sjećaš se koliko dugo je to trajalo?"

"Godinama."

"I zato što si ti obavljala sav moj posao umjesto mene, je li to bio razlog zašto su stvari tako dobre između nas?"

"Čini mi se da pri kraju tog razdoblja više nisam mogla podnijeti ni pogled na tebe! Radila sam od zore do ponoći, ti bi veselo objavio da ideš malo letjeti, bilo ti je previše posla u uredu. Imaš sreću da te nisam ubila!"

Što više vremena provedemo na poslu koji mrzimo, mislio sam, manje zadovoljstva ćemo imati u našem braku.

"Ali konačno je nešto puklo", rekao sam. "Ti si rekla k vragu i ovaj posao, k vragu i prokleti sebični Richard Bach, ja ću opet imati svoj život. Nije me briga za njega, brinut ću o sebi, opet ću imati veselje."

"I jesam!" rekla je, dok su joj oči poprimale veseo izraz.

"Što se dogodilo?"

Smijala se. "Što sam ja bila sretnija, tebi se to više sviđalo!"

"To je to! Čuješ li što si rekla? Ti si sama odlučila da ćeš biti sretna!"

"Jesam."

"A ja sam postao sretniji zato što si ti bila sretnija", rekao sam, "čak i kada nisi Pokušavala Usrećiti Mene."

"Slažem se."

Lupao sam prstima po stolu oponašajući sudački čekić. "Slučaj je završen."

"Pretpostavljam da si ti htio mene usrećiti", rekla je, "govoreći mi da ne radim tako dugo i tako naporno u uredu."

"Naravno da jesam. Onda kada sam pokušavao riješiti tvoje probleme umjesto tebe."

"Govoriti mi da prestanem bilo je glupo", rekla je. "Ja mogu prestati raditi i zabavljati se danas zato što smo na različitoj točki naših života. Posao koji danas radimo je stvar izbora, nije pitanje života-i-smrti. Možemo ga obavljati ili ignorirati, kako god želimo. Onda, naš posao je bio ozbiljan - pokušavala sam te izvući iz pravne zbrke i financijskih problema koje si imao, kada smo se sreli, ako se sjećaš. I da nije bilo posla koji sam ja obavila ti danas ne bi bio u tako ugodnoj poziciji. U najboljem slučaju, morao bi napusti ih i ovu državu, a ne želim ni pretpostaviti što bi ti se moglo desiti u najgorem slučaju. Prema tome, uz tako veliki tili ja sam odlučila raditi do iznemoglosti. I ako si mi htio pomoći možeš zasukati rukave i primiti se posla!"

** "Ali zar ne vidiš? Nisam htio! Završni i je li bilo važno! Nije mi uopće bilo važno da li je pravljen! Onih nekoliko puta što sam bio nesretan, uvrijeđen, i to je samo pogodovalo..."

"I naravno, ja sam odabrala da ima", rekla je, "umjesto da trpim nekako ,prijateljski raspoloženog magarca koji će riti, noćima, stvarajući time još veću zbrku samo sebi. No imala si i druge mogućnosti. Pa iako sam jako neukusan i snob, nije išlo zato što sam i sam bio nesretan." **

"U pravu si, imala sam drugi izbor. Trebala sam ostaviti tvoje probleme da te stignu i sravine sa zemljom. Tada bi ti naučio svoju lekciju od njih umjesto što sam ja naučila lekciju koju sam već znala."

Od toga sam naučila ovo: Ako opet zabrljaš neću te poštedjeti niti jedne buduće lekcije.

Ali, zapravo, ti nisi pokušavao usrećiti mene, ti si pokušavao usrećiti sebe, ovako kako si sretan sada."

Opa, mislio sam, da li se naš mali razgovor uz večeru počeo pretvarati u oluju?

"Razlika između sada i onda", rekla je, "jest ta što su se naši životi promijenili, i u današnjem miru i udobnosti, oboje imamo šansu biti sretni. Izgleda da ti misliš daje to zbog toga što sam ja najednom odlučila raditi manje i zabavljati se više. Odlučio si vjerovati da sam ja radila samo zbog rada, čini mi se, i da sam se konačno opametila. Ja mislim da si ti godinama živio u zemlji snova zato što se nisi mogao nositi s ogromnim problemima koje si sam stvorio. Što god da je istina, previše uživam u životu da bih išla u diskusiju dalje od ovoga."

Prešutio sam moj odgovor za trenutak u tišini. Živimo godinama zajedno, ali naša uvjerenja su toliko različita da se danas sjećamo dvije različite prošlosti.

"Je li to za Dickieja", pitala je, utapajući svoje oči plave poput mora u mojima, "ili je to za nas?"

Hoćeš li mu ispričati o našim svađama?"

"Možda neću. Možda bih mu trebao reći da savršen brak nema svađa. Savršenstvo je kada dvoje ljudi pogleda jedno drugom u oči i kaže: 'Mi smo sve to znali prije braka. Nema svađa, nema testiranja, ni jedno od nas nije se promijenilo u pedeset godina. Nijedno nije naučilo ništa.'"

Slika je izazvala osmjech na njenom licu. "Smrtno dosadna stvar", rekla je. "Ako izbjegneš probleme nikada nećeš biti onaj koji ih je prevladao."

"Trebalo znati. Ispričati lekcije o braku znači i podsjećanje i meni samom, Dickie iz toga mora napraviti ono što može, nešto će zadržati a ostatak odbaciti. Reći ću mu ono najbolje do čega sam došao: Nikada nemoj pretpostavljati da tvoja žena može čitati misli, da razumije tko si, ili da zna što ti misliš ili kako se osjećaš. Takvo podrazumijevanje izaziva ogromnu bol. Ona može razumjeti, može čak i znati s vremena na vrijeme, ali nemoj očekivati od nje da te razumije i mrvicu više od onoga koliko ti razumiješ nju. Odluči da

budeš sretan radeći ono što ti želiš. Ako tvoja sreću u njoj izazove ljutnju, ili ako ti mrziš kada je ona sretna, onda nemaš brak, imaš pokus koji je od početka bio osuđen na propast."

"Zvuči kao da je brak uživanje koliko i skakanje sa stijene. Jesi li siguran da je to ono što želiš da on misli?"

"Brak se ne može usporediti s ničim drugim što ćeš proživjeti, reći ću mu, zajednica stvorena od čudesne privlačnosti, pronađene nevjerojatnom slučajnošću, srodne duše otkrivene u čari romanse, ali ćete probleme ipak morati rješavati zajedno. Zadivljujuće probleme, istina, oštre testove koji traju iz godine u godinu, ali izgubiš li romansu izgubio si i snagu da prođeš kroz teška vremena, učeći kako se voli. Izgubiš li romansu nikada nećeš naučiti i nećeš proći na ispitu ljubavi. Padneš li tu, ostali ispiti više nisu važni." Pričamo o djeci?"

"Nemam pravo ništa reći o tome", rekao sam. "Sljedeće?"

"Kako to misliš da mu nemaš pravo reći ništa, sljedeće? Imaš djecu, i sigurno si naučio nešto od njih! Što ćeš mu reći?"

Moja slaba točka, mislio sam. Koristan sam oko djece koliko i nakovanj u dječjoj sobi.

"Reći ću mu da unutarnji vodič ne dolazi samo kod odraslih", rekao sam. "Doživljavamo ono što nosimo u sebi bez obzira na godine starosti. Da je jedina vodilja koju dajemo djeci naš vlastiti primjer najvišeg i najnaprednijeg ljudskog bića koje znamo biti. Djeca mogu razumjeti i ne moraju. Mogu nas voljeti zbog naših odluka i mogu proklinjati tlo po kojem hodamo. Ali djeca nisu naše vlasništvo, i nije na nama da ih kontroliramo više nego smo bili vlasništvo naših roditelja ili što je bilo njihovo da nas kontroliraju."

"Osjećaš li se kao santa leda dok to govoriš", rekla je Le-slie, "ili to samo meni zvuči kao četrdeset ispod nule?"

"Zar nije istina?"

"Moglo bi imati nekakvu bazu u istini", prošaputala je. "Svakako, ne posjeduješ djecu, ali osjećam da nešto nedostaje. Da li bi to možda mogla biti nježnost?"

"Pa naravno da ću mu to reći nježno!"

Zatresla je glavom, bespomoćna, i nastavila dalje. "Postoji više od jedne tajne u braku."

"Molim?" ja imam jednu tajnu, mislio sam, je li moguće da ona ima drugu?

"Ako pogledaš nas", rekla je, "ako pogledaš bilo koga kroz duže vrijeme, mi zaista volimo jednom ili dva puta u cijelom životu. Čuvaj tu ljubav poput najvećeg blaga. To je moja tajna ljubavi."

Trideset četiri

Kada je večera bila gotova i posuđe maknuto, bacio sam padobran u auto i odvezao se prema planini. Dok sam se vozio, posegnuo sam u mislima za mojim malim prijateljem.

Sjedio je na istom vrhu brežuljka, ali sada je tamo bilo drveća na obroncima, mladice, i livada koja se protezala duž cijelog zelenog horizonta.

Okrenuo se prema meni istog trenutka kada sam ga ugledao. "Reci mi o braku."

"Svakako. Zašto?"

"Nikada nisam vjerovao da će mi se dogoditi ali sada znam da hoće. Nisam pripremljen."

Zatomio sam osmjeh. "U redu je biti nepripremljen." Namrštio se, bio je nestrpljiv. "Što trebam znati?" "Jednu riječ", rekao sam. "Sjeti se jedne riječi i sve će biti u redu. Sjeti se drukčiji. Ti si drukčiji od žene kojom ćeš se i oženiti."

"Kladim se da mi govoriš nešto jednostavno zato što si mislio da je jednostavno a na kraju ipak nije bilo tako jednostavno."

"Jednostavno nije očito, Kapetane. To da smo mi drukčiji je otkrovenje koje većina brakova nikada ne postigne, ostvarenje koje se ne pokaže velikom broju pametnih ljudi sve dok ne prođe dosta godina nakon razvoda i dok se ne slegne prašina."

"Drukčiji ali ravnopravni?"

"Uopće ne", rekao sam. "Brak nije arena u kojoj se odmje-A rava jednakost. Leslie je bolja od mene u glazbi, na primjer. Nikada neću dostići ono što je ona znala kada je imala dvanaest godina, čak kada bi i zanemarili ono što zna sada. Mogao bih učiti do kraja života i nikada ne znati onoliko koliko ona zna već sada, ili se nadati da bi moja glazba mogla biti toliko lijepa koliko njena. S druge strane, ona vjerojatno nikada neće moći upravljati avionom bolje od mene.

Počela je dvadeset godina poslije mene i ne može me stići." "Sve ostalo je isto tako neravnopravno?" "Sve. Ja nisam organiziran kao

što je ona, ona nije strpljiva kao što sam ja. Ona se bori za stvari koje su njoj važne, dok sam ja nepristran promatrač. Ja sam sebičan što meni znači da se ponašam najbolje moguće za moje interese dugoročno gledano; ona mrzi sebičnost, što njoj automatski znači trenutno zadovoljavanje usprkos posljedicama. Ponekad očekuje od mene da žrtvujem svoj osjećaj pravičnosti zbog njenog i iznenađena je kada to ne napravim."

"Znači da si različit", rekao je. "Nisu li svaki muž i žena?"

"I gotovo svaki muž i svaka žena zaboravljaju. Kada ja zaboravim i očekujem da Leslie bude sebična, kada ona zaboravi i očekuje od mene da budem organiziran, pretpostavljamo da je onaj drugi jednako dobar kao i mi u stvarima koje su nama najnormalnije. To se neće dogoditi. Brak nije natjecanje do gornjih granica naše izdržljivosti, to je suradnja koja treba naše različitosti."

"Kladim se da te to postojanje razlika ponekad izluđuje", rekao je. "Ne. Izluđuje nas ponekad to što zaboravljamo da smo različiti. Kada krenem od pretpostavke da je Leslie ja u drugom tijelu, da ona zna što ja mislim u svakom trenutku i da su moje vrijednosti i prioritete upravo i njeni, onda ja tražim spust u bačvi preko suludog vodopada. I tako i dalje pretpostavljam, i onda se pitam zašto sam najednom na kraju rijeke i što predstavljaju ti smrskani komadi drveta i željezni obruči oko mog vrata dok sam sebe podižem kao ofucanu spužvu koja kapa po stijenama?"

Osjetim se krivim, između ostalog, sve dok se ne suočim s tim, sjetim se da smo različiti i nastavim dalje."

Stisnuo je oči. "Kriv? Zašto kriv?"

"Sjeti se svojih načela", rekao sam. "Krivnja je težnja da se promijeni prošlost ili sadašnjost ili budućnost zbog nekog drugog. Krivnja je za brak isto što je i ledenjak bio Titanicu. Pogodiš ga u mraku i potoneš."

Glas mu je poprimio melankoličan ton. "Ja sam se nekako nadao da će žena kojom ću se oženiti biti barem malo poput mene."

"Ne! Neće biti, Dickie! Na dva načina Leslie i ja smo isti: Oboje se slažemo da naši supružnici imaju nekoliko pogrešnih vrijednosti i besmislenih prioriteta. Isto tako se slažemo da smo više zaljubljeni jedno u drugo nego kada smo se upoznali. A što se tiče svega drugog, uglavnom smo više ili manje različiti."

Nije bio uvjeren. "Nisam siguran da bi spuštanje niz vodopad izazvalo u meni veću ljubav za bilo koga."

"Nije bila Leslie ta koja me strpala u bačvu, Kapetane, to sam ja napravio! Mislio sam da je poznajem, i ako se sada osvrnem ... kako sam mogao biti toliko glup? Ona je jednako tako napravila nekoliko pretpostavki o meni, isto tako glupih, ali koje zadovoljstvo se može mjeriti s onim koje dolazi od osobe koju voliš! Godina za godinom s njom, čak su i oluje zadovoljstvo, kada postanu prošlost. Ponekad je zagrlim u noći, i siguran sam da smo se tek sreli, upravo smo na putu da jedno drugom uputimo prvu riječ."

"Teško mi je to shvatiti", rekao je.

"Ne možeš shvatiti, Dickie, mislim da ne. Mora se proživjeti. Želim ti da imaš strpljenja i znanje."

Ostavio sam ga u tišini, da razmisli o tome. Tek kasnije sam se sjetio da sam mu zaboravio reći moju tajnu o braku.

Trideset pet

Svaka struktura je svijest. Avioni su živa bića ako želimo vjerovati da jesu. Kada perem Daisy, poliram je, i brinem za svaki jecaj prije nego postane jauk, može se dogoditi da će doći dan kada će vratiti uslugu, da će se vinuti u zrak prije nego to bude moguće, ako mora, ili će aterirati na nezamislivo kratkoj stazi. U četrdeset godina letenja to se dogodilo jednom, i nisam siguran da li ću ikada više zatrebati uslugu.

Dakle, nije bilo ništa čudno vidjeti me kako ležim na betonskom podu našeg hangara tog jutra, čisteći tri sata ispušne ventile i masni film s Daisvnog aluminijskog trbuha.

Svake noći mijenja nam se svijest kada uplovimo u san, mislio sam, dok sam namakao krpu u benzin, ali i svakim danom je mijenjamo, svaki put kada napravimo jednu stvar a mislimo na drugu. San i java, snovi i sanjarenje po danu stotinu puta na dan, tko broji ova uzvišena stanja?

Sve što sam mogao vidjeti bile su traperice od koljena na dolje, ali stopala su bila u staromodnim tenisicama, i znao sam tko je.

"Da li je sve tvoja osobna odgovornost?" pitao je Dickie. "Sve u tvom životu? Nosiš cijelu težinu?"

"Sve", rekao sam, sretan što me našao. "Ne postoji nešto što se zove zbrka, postoji samo obična poznata individua koja smo mi, koji

stvaramo naš obični poznati život kako god obično poznato želimo. I nije tako teško, Dickie. Odgovornost za sve je zadovoljstvo nositi, i mi individualci obavljamo energičan posao pomažući jedni drugima."

Sjeo je na pod, prekrižio noge i promatrao me kako radim. "Kao na primjer?"

"Kao prodavač živežnih namirnica koji ti olakšava da na-deš hranu koju ćeš staviti na stol. Kao i filmski producent koji nam priča priče, stolar koji postavlja krov iznad naše glave, konstruktor aviona koji je stavio na tržište prekrasnu Daisy."

"A da Daisy nije postojala, da li bi je sam napravio?"

"Ako bi morao napraviti vlastiti avion, ne bi bio manji od Daisy, vjerojatno. Zračnu jedrilicu.

Ultra laganu."

Stavio sam na krpu malo dvokomponentne paste za laš-tenje. Već mala količina ukloniti će i najgore mrlje od ispušnih plinova.

"Odgovorani si za hranu, čak i kada ne bi bilo trgovina?"

"Tko drugi bi to napravio umjesto mene?"

"Sam bi ubio krave?"

Dok sam polirao vidio sam napuklinu u fiberglasu, izgledala je kao manžeta uz antenu koja je mjerila udaljenost. Ništa opasno, ali zapamtio sam da je moram izbrusiti i zapuniti.

"Leslie i ja više ne jedemo krave, Dickie. Ne bi je sami ubili, i odlučili smo da ako to ne bi učinili sami, ne možemo našim postupcima dati suglasnost bilo kojem dijelu procesa, pa ga ne možemo dati ni u rezultatu."

Mislio je o tome. "Ne nosiš kožu?"

"Vjerojatno nikada više neću imati kožni kaput, možda čak hi kožni remen, ali mogao bih opet kupiti kožne cipele ne budem li imao drugog izbora. Isto tako moglo bi se dogoditi da s tim kožnim cipelama odem na blagajnu i ne budem u stanju kupiti ih. To je polagani proces, mijenjanje principa, i ne znamo da su se promijenili sve do trenutka kada nešto što\$ je bilo u redu odjednom počne u nama izazivati nelagodu."

Kimnuo je, očekujući tako nešto. "Sve je individualno."

"Da."

"Odgovorani si za vlastito obrazovanje?"

"Oslonit ću se na sebe da si osiguram obrazovanje koje hoću, da."

"Za zabavu?"

"Nastavi", rekao sam.

"Za zrak, za vodu, za posao ... "

"... za moja putovanja, moje navike, moju komunikaciju, moje zdravlje, moju zaštitu, moje ciljeve, moju filozofiju i religiju, moj uspjeh i neuspjeh, moj brak, moju sreću, moj život i smrt.

Odgovoran sam sebi za ono što mislim, za svaku riječ koju kažem i svaki pokret koji napravim.

Sviđalo ti se ili ne, to je istina, i prije dosta vremena odlučio sam da mi se to sviđa." Kuda je išao s ovim pitanjima, pitao sam se. Da li me je testirao?

Istrljao sam uglancanu površinu voskom, pažljivo oko vrtložnog generatora, koji je stršio kao ograda od noževa uz radio antene, prelazeći dugim zamasima ruke po ostalom dijelu.

Radovolnost ili test, bez obzira što je, odlučio sam da hoću da zna.

"Znači sve u svijetu privida radiš zbog sebe", rekao je. "Ti, osobno, stvaraš svoju vlastitu civilizaciju?"

"Stvorio sam je, hvala na pitanju", rekao sam. "Zar te ne zanima kako?"

Nasmijao se. "Umro bi da te nisam pitao?"

"Ne bi bilo važno", lagao sam. "Dobro, bilo bi mi krivo."

"Reci mi. Kako si sam stvorio vlastitu civilizaciju?"

"Ti i ja odabrali smo da budemo rođeni u uvjerenju vremena i mjesta, Dickie, i onda smo stali pred vrata svjesnog, snimajući, odlučujući da li da se upustimo ili da se povučemo od svake sugestije, svake ideje i napretka i destrukcije koju naše vrijeme nudi. Citanje-da, bježanje od kuće-ne, životinje igračke-da, vjera u roditelje-da, vjerovanje u ratnu propagandu-da, modeli aviona-da, grupni sportovi-ne, točnost-da, sladoled-da, mrkve-ne, domaća zadaća-da, pušenje-ne, alkohol-ne, sebičnost-da, droga-ne, bježanje sa satova-ne, pristojnost-da, samozadovoljno povjerenje u sebe-da, lov-ne, oružje-da, bande-ne, djevojke-da, duh škole-ne, fakultet-ne, vojska-da, politika-ne, služenje drugima-ne, brak-da, djeca--da, vojska-ne, razvod-da, ponovni brak-ne, ponovni brak-da, mrkve-da... Oslikali smo savršeni jedinstveni digitalni portret onoga tko ćemo biti, svako 'da' i svako 'ne' je jedna sićušna točkica na našoj slici. Sto smo odlučniji, to je jasnija naša slika. Sve u svijetu moje svijesti, koja

je jedini svijet što za mene postoji na zemlji, prolazi kroz moju suglasnost. Štoga mi nije važno, imam pravo promijeniti. Znači, neffnplakanja, nema prigovaranja da patim zato što me netko drugi iznevjerio. Ja sam taj koji to mora napraviti, ne oni."

"Što napraviš kad te netko drugi iznevjeri?"

"Ubijem ga", rekao sam, "i idem dalje."

Nervozno se nasmijao. "Zezaš me?"

"Ništa više ne možemo uništiti život nego što ga možemo stvoriti", rekao sam. "Život Je, sjeti se."

Završio sam trbuh, ispuzao ispod aviona i dohvatio ljestve da bi se popeo na vertikalne stabilizatore, tri metra iznad zemlje.

"U svijetu privida", oprezno je pitao, "jesi li ikada ubio nekoga?"

"Jesam. Ubio sam muhe, ubio sam komarce, ubio sam mrave i tužno je reći ali ubio sam i pauke.

Ubio sam ribu, kada sam bio ne puno stariji od tebe. Neuništive izraze života, svaki od njih, ali vjerovao sam da sam ih ubio i to uvjerenje povuklo me dolje, i još uvijek me rastužuje, sve dok se ne sjetim stoje istina."

Oprezno je izabrao riječi. "Jesi li ikada ubio ljudsko biće, u svijetu privida?"

"Ne, Dickie, nisam." Zahvaljujući izuzetnom usklađivanju vremena, mislio sam. Da sam bio u Air Forceu nekoliko godina ranije, ubijao bih ljude u Koreji. Nekoliko godina kasnije, ubijao bih ih u Vijetnamu, u vremenu prije nego sam rekao ne naredbama drugih ljudi.

"Jesi li ikada bio ubijen?"

"Nikada. Prije nego je vrijeme rođeno, jesam, nakon što vrijeme stane, biti ću."

Razljutio se, ogorčen. "U svijetu privida, da lije tvoje uvjerenje ili ti kao ograničeni..."

"O, taj svijet!" rekao sam. "Bio sam ubijen tisuću milijuna puta, neograničen broj puta!"

Dickie se popeo po ljestvama do horizontalnog stabilizatora, hodao po njemu nekoliko metara udaljen od repa i sjeo tako da me gledao u oči, prekriženih nogu, tonući u vlastitu radoznalost. Ni jedno drugo dijete ne bi se moglo popeti gore bez da bih ja panično strahovao da se boja ne ošteti, da se ne poremeti ravnoteža na stabilizatoru ili bilo što drugo što bi mogle izazvati tenisice, ili da ne padne s visine od

dva metra na betonski pod. Ali Dickie je bio dobrodošao da sjedne gdje god hoće. Takva su zadovoljstva bestjelesnosti, mislio sam, čudno da ih ne poželimo češće.

"To je reinkarnacija", rekao je. "Vjeruješ li u reinkarnaciju?"

Pošpricao sam gornju polovicu repa tekućim voskom i iz-glancao ga.

"Ne. Reinkarnacija je serija životnih razdoblja, zar nije, jedno iza drugoga, po redu, na ovoj planeti? To mi daje nekako osjećaj ograničenosti, nekako je usko preko ramena."

"Što ti nije usko preko ramena?"

"Neograničen broj vjerovanja koja proizlaze iz životnih iskustava, molim, neka iz tijela, neka ne, neka na planetima, neka ne, ali sva istovremeno zato jer ne postoji ništa što se zove vrijeme, ništa od toga nije stvarno zato što postoji samo jedan Život."

Namrštio se. "Zašto su neograničena-životna-iskustva istinita a reinkarnacija nije?"

Davno prije, sjetio sam se, to je bilo moje omiljeno pitanje: Zašto ovako a ne onako? Izludio sam mnoge odrasle u svojoj blizini, koliko se sjećam, ali morao sam znati.

"Neograničena životna iskustva nisu ništa više istinita od reinkarnacije", rekao sam mu. "Dok ne prepoznamo Život Je, ni približno ne vjerujemo u reinkarnaciju, ili neograničena životna iskustva, ili raj i pakao, ili sve je crno, miproživljavamo sve te sustave... oni su istina za nas, i svakom minutom dajemo im snagu."

"Onda ne razumijem. Zašto ne prihvatiš Život Je i prestaneš se igrati?"

"Ali ja volim igre! Ako itko sumnja u to da je ovaj život zbog njega samog, ponudi njemu ili njoj detaljan pregled njihove osobne budućnosti... svaki događaj, svaki kraj, godinama prije nego što se dogode. Koliko će proći prije nego te počnu moliti da prestaneš? Nije baš zabavno znati što će se sljedeće dogoditi. Volim šah, čak i kada znam da je samo igra. Volim i svemirsko vrijeme iako znam da nije stvarno."

"U pomoć!" rekao je. "Ako ništa od ovoga nije istina, zašto se onda odlučiti za neograničena životna iskustva a ne za svatko-ide-u-anđele ili reinkarnaciju?"

"Zašto šah a ne dama?" rekao sam. "Ima više kombinacija za igru! Ako su sva moja životna uvjerenja simultana, na primjer, onda mora postojati nekakav način da ih osobno sretnemo. Mora postojati nekakav način da se nađe Richard koji je izabrao Kinu u sadašnjosti koju ja zovem sedam tisuća godina prije, onog koji je postao graditelj brodova 1954. godine umjesto pilota, onoga koji je odlučio postati Proximid i odabrao je život u svemirskoj floti s Centaurija Četiri u sadašnjosti koja je četiri bilijuna godina od sada. Ako je sve vrijeme Sada, mora postojati način koji će nam omogućiti da razgovaramo s njim. Što je to što oni znaju a ja ne znam?"

Lice mu je imalo radoznao izraz i prikriiven osmjech. "Jesi li imao sreće do sada?"

"Samo iskrice nagovještaja tu i tamo", rekao sam.

"Hm." Opet se nasmiješio tim čudnim osmjehom, kao da je on bio učitelj a ne ja. Trebao sam ga pitati što mu je tako smiješno? Ali pustio sam, misleći da nije bio uvjeren, pri-sjetivši se da ne trebam brinuti. Neka sam stvori svoje mišljenje.

"Ali dokaz nije obvezan", rekao sam, spuštajući se dolje da pomaknem ljestve pokraj lijevog ruba glavnog stabilizatora. riivoi ne ograničava našu slobodu da bi vjerovali u ograničenja. Sve dok ne oslobodimo našu romansu forme, kladim se da ćemo se buditi iz jednog ograničenog uvjerenja u drugo i u drugo, prerastajući svemirsko vrijeme na način na koji prerastamo igru s kockama bez obzira kakve su boje, bez obzira u kojem obliku dolaze, kako bi našli zadovoljstvo u drugim igračkama."

"Igračke? Za beskrajnu budućnost?" rekao je. "Mislio sam da sam ispred tebe. Mislio sam da će sljedeće što ćeš mi reći biti to daje sljedeći život neuvjetovana ljubav."

"Ne. Neuvjetovana ljubav ne predstavlja snagu u svemirskom vremenu ništa više od onoga što predstavlja u šahu, ili nogometu ili hokeju na ledu. Pravila definiraju život i igre, a neuvjetovana ljubav ne priznaje pravila."

"Navedi mi jedno pravilo", rekao je.

"Da vidimo ... " Završio sam lijevu stranu, spustio sam se dolje te pomaknuo ljestve na desni stabilizator, i našpricao ga tekućim voskom. "Samo-očuvanje je pravilo. Onog trenutka kada prestanemo brinuti o tome da li živimo ili umiremo, od trenutka kada naše

vrijednosti maknemo iz svemirskog vremena, u tom trenutku možemo bezuvjetno voljeti."

"Stvarno?"

"Probaj", rekao sam. Glancao sam navoštenu dio stabilizatora i odmaknuo se.

"Kako?"

Vertikalni stabilizatori bliještali su u hangaru kao dvostruka skulptura od slonovače. Premjestio sam se na horizontalne stabilizatore.

"Pretvaraj se da si napredna duša, miroljubivi vođa bez trunke nasilja u sebi, i zakleo si se da ćeš osloboditi svoj potlačeni narod od tirana. Obećao si tiraninu da ćeš organizirati ogromne protestne mitinge u glavnom gradu sve dok se ne povuče s vlasti."

"To ću mu reći? Onda sam stvarno napredan", rekao je Dickie, "ali ja nikako nisam tako pametan, je li tako?"

Nasmijao sam se. Moj tata je tako govorio: nikako nisam tako pametan.

"Upozoren si", rekao sam. "Tiraninovi ljudi su na putu, i dolaze te ubiti. Bojiš se?" "Da!" rekao je Dickie. "Gdje ću se sakriti?" "Nigdje. Ti si napredna duša, sjeti se. I zato sada, ovog trenutka, odbaci samoočuvanje, odbaci pravila, prestani brinuti da li ćeš živjeti ili umrijeti. Ovo je svijet privida i tvoj dom je drukčiji, dublje znan i voljen nego što je Zemlja, i s veseljem ćeš mu se vratiti."

Polirao sam oko Dickieja dok je on sjedio visoko na stabilizatoru, zatvorenih očiju, uživljen u situaciju. "Dobro," rekao je, "prestao sam brinuti. Ne želim ništa, ne trebam ništa od Zemlje.

Spreman sam otići kući."

"Sada dolaze ubojice na tvoja vrata. Bojiš se?"

"Ne", rekao je, sanjareći. "Oni nisu moje ubojice, oni su moji prijatelji. Mi smo glumci u predstavi. Odabiremo naše uloge, i glumimo ih."

"Vade mačeve. Osjećaš li strah?"

"Volim ih", rekao je.

"Evo", rekao sam. "Sad znaš kakav je osjećaj bezuvjetne i ljubavi. Ne moraš biti svetac, to može svatko; odbaci svemirsko vrijeme i nije važno da li će te ubiti ili ne."

Dickie je odmah nakon toga otvorio oči, pomakao se prema kraju stabilizatora tako da mogu ispolirati mjesto na | kojem je sjedio.

"Zanimljivo. Da li to vrijedi i obrnuto? Što više brinem o 1 vlastitom interesu, manje osjećam neuvjetovanu ljubav?" "Hoćeš saznati?" "Može." Zatvorio je oči čekajući. "Zamisli da si farmer, dobroćudan, ljubazan", rekao sam. "Imaš tri ljubavi: svoju obitelj i svoju zemlju i svoja polja narcisa. Ti i tvoja žena odgajate svoju djecu i uzgajate svoje cvijeće u istoj zemlji koja je bila iskrčena i pretvorena u plodno tlo još od tvojih roditelja prije tebe. Bio si rođen na ovoj zemlji i na njoj planiraš umrijeti."

"Uh", rekao je. "Nešto će se dogoditi." "Da. Goniči stoke, Dickie. Oni hoće tvoju farmu kao prečicu do utovarne postaje, i nisi im je prodao kada su to tražili. Prijetili su ti i nisi pobjegao.

Sada su ti dali upozorenje: Danas u podne oduzet će ti farmu silom. Makni se sa svoje zemlje, ostavi svoje cvijeće da umre ili ćeš i ti umrijeti."

"O, Bože", rekao je, zatvorenih očiju sanjareći opet. "Jesi li prestrašen?" "Jesam."

"Gotovo je podne, Dickie. Dolaze sada, na konjima i petnaestak naoružanih muškaraca u oblaku prašine, pucaju iz revolvera, tjerajući u stampedo krdo dugorogih goveda po tvojim poljima.

Osjećaš li bezuvjetnu ljubav prema ljudima?"

"NE!" rekao je. "Evo vidiš ..."

"Moji susjedi su uz mene", rekao je. "Svaki od otkočenu pušku, imam dinamit uz ogradu. Ko poruši cvijeće, frajeri, dobit ćete jedan prokleta brzi pucanj u pravcu! Usudite li se pregazili nas, biti će vam to posljednje u životu!"

"Shvatio si", rekao sam smijući se njegovoj oštroj obrani. "Vidiš koliko je to različito od bezuvjetne ... "

"Nemoj sad prestati", rekao je. "Daj da ih raznesem!"

Smijao sam se. "Dickie, to je misaoni eksperiment, ne masakr!"

Otvorio je oči. "Buum ..." rekao je prkosno. "Nitko neće uzeti moju zemlju!"

Nasmiješio sam se na njegov namršteni izraz lica, dignuo ga na vrh trupa aviona i pomaknuo ljestve kako bih počeo polirati Daisvno desno krilo.

"Znači, jedini način da Ljubav bude bezuvjetna", rekao je napokon, "je da ne vodi računa o našim igrama."

"Ne vodi računa o igrama, ne vodi računa o temeljnim promjenama ciljeva", rekao sam. "Ne radi se o samoočuvanju, niti o pravdi, niti o spašavanju, niti o moralu, niti o poboljšanju, niti o obrazovanju, niti o napretku. Voli ono što jesmo, ne ono što bismo htjeli biti. To je razlog zašto je umiranje takav šok, mislim. Kontrast između uloge i stvarnosti je upravo tada najoštiji. Oni koji su preživjeli kliničku smrt kada se vrate, tvrde da je to ljubav kao veliki malj."

"Ljubav za goniče stoke jednako kao i za farmere koji uzgajaju cvijeće?"

"Ubijeni i ubojice, dobroćudni i monstrumi. Potpuno isto. Apsolutno. Totalno. Bezuvjetno."

Ljubav."

Dickie je legao na trup, licem okrenut prema hladnom metalu gledajući me kako radim. "Sve ovo što mi govoriš, kako si to naučio?"

"Nadao sam se da bi ti mogao znati", rekao sam. "Sve dokle mi seže sjećanje, uvijek mi je bilo važno: Na kojem principu radi svemir? Kada je to počelo?"

Očekivao sam od njega da mi da staro sjećanje, ali ako je znao odakle potječe radoznalost nije mi rekao.

"Kako znaš da si u pravu, sa svojim odgovorom?" pitao je.

"Ne znam. Ali svako pitanje je napetost koju osjećam unutra, mali električni šok, i on prođe kroz mene dok ne nađe odgovor. Kada pitanje dotakne odgovor, temelji se na intuiciji, vidi se plavo svjetlo, i napetost se izgubi. Ne govori ispravno ili krivo, kaže samo da je odgovoreno."

Hm, mislio sam u tišini, još jedna pukotina na vanjskom rubu... mora da smo udarili u oblak teškog zraka, za vrijeme posljednjeg leta.

"Daj mi primjer", rekao je.

Lagano sam se naslonio na krilo, prisjećajući se.

"Dok sam sudjelovao u letačkim atrakcijama", rekao sam, "izvodeći sulude akrobacije na ravnicama Srednjeg zapada u mom starom Fleetu, dvomotorcu, jedno vrijeme osjećao sam krivnju. Da li je bilo pošteno od mene da živim ovakvim životom, slobodno letim na vjetru

i time zarađujem za život, dok drugi ljudi moraju raditi od devet do pet da bi zaradili za život? Ne može svatko biti akrobatski pilot, mislio sam."

"To je bilo tvoje pitanje?" rekao je.

"To je bila moja napetost, isto kao i pitanje, odzvanjalo je u mojoj glavi tjednima: Ne mogu svi biti akrobatski piloti. Zašto nisam i ja pod takvim stresom kao i svi drugi? Da li je pošteno od mene da budem toliko povlašten?"

Njemu ta slika nije bila smiješna, nekakav razdražljivi neshvaćeni uljem prekriveni čovjek koji spava ispod krila aviona, kako brekće iznad zemlje za dolarske novčanice i razglaba o tome zašto je najsretniji čovjek na svijetu.

"Što je bio tvoj odgovor?" pitao je, ozbiljan do neba.

"Razmišljao bih o tome čitave noći, sam, pekući palačinke na vatri. Akrobatsko pilotiranje je velika romantična profesija, mislio sam, ali isto tako je i pravosuđe, ili gluma. Da su svi glumci, onda bi otvorili Žute stranice i bilo bi samo jedno iz-listanje, jedna kategorija. G za Glumca. Ne bi bilo instruktora letenja, niti proizvođača igračaka, niti odvjetnika, niti policije ili doktora ili prodavaonica na malo ili građevinskih tvrtki, niti studija, niti producenata. Samo glumci. I na kraju sam razumio. Ne mogu svi biti akrobatski piloti. Ne mogu svi biti odvjetnici ili glumci ili soboslikari, isto tako. Nitko ne može raditi bilo koju stvar!"

"To je bio tvoj odgovor?"

"Kao kit koji bi naglo izronio iz velike dubine tako je i do mene došao taj veliki val i zapljusnuo moj um, Dickie. Svatko ne može učiniti bilo što ali netko može!"

"Oh", rekao je, val je i njega zapljusnuo.

"Od tog trenutka prestao sam razmišljati o tome kako nije pošteno što sam postao osoba koja sam odlučio biti." Uzeo sam padobran, u tišini, dok je on još uvijek razmišljao i premetao ideju u glavi.

"Mogu li ja biti bilo tko samo ako ja to želim?" pitao je. "Čak ako to nisi ti?"

"Naročito ako to nisam ja", rekao sam mu. "Ja sam zeznuo nekoliko puta, ali moj posao je obavljen. Svačiji posao je obavljen, Kapetane, osim tvoga."

Trideset šest

Tihi šapat u noći. "Nećeš ga učiti da bude sebičan?" Tri sata i dvadeset dvije minute u noći, pokazivao je sat svjetlucajući. Otkud Leslie zna da sam budan? Kako može jelen reći da je list u njegovoj šumi pao u tišini? Cuje da dišem drugačije.

"Ne učim da bude bilo što", prošaptao sam. "Govorim mu što mislim da je istina i on će morati sam odlučiti čemu želi vjerovati."

"Zašto šapćeš?" rekla je. "Ne želim te probuditi."

"Već jesi", prošaptala je. "Disanje ti se maloprije promijenilo u budno disanje. Razmišljaš o Dickieju."

"Leslie", rekao sam, isprobavajući je. "Što sada radim?" Slušala je u tišini. "Trepćeš očima."

"NIJE MOGUĆE DA ITKO MOŽE REĆI DA NETKO TREPĆE OČIMA AKO SU IM OČI U MRAKU!"

Tišina. Zatim šapat. "Hoćeš da ti se ispričam zato što imam dobar sluh?" Uzdahnuo sam.

Još tiši šapat, prkosan. "E, pa neću."

"Što radim sada?" rekao sam.

"Ne znam."

"Smijem se."

Okrenula se tako da me može gledati u oči, i zagrlio sam je, u noći. "O čemu razmišljaš," rekla je,

"što te moglo probuditi?"

"Smijati ćeš mi se." "Neću. Časna riječ." "Razmišljao sam o dobru i zlu."

"Zaboga, Richie! Tri sata su u noći i ti se probudiš da bi razmišljao o dobru i zlu?" "Rugaš mi se?" pitao sam. Ublažila je ton. "To je samo pitanje." "Da."

"Što si mislio?" rekla je.

"To da sam to prvi put shvatio ... tako nešto ne postoji." "Dobro i zlo ne postoji?"

"Što postoji umjesto toga?"

"Postoji sretno i nesretno", rekao sam.

"Sretno je dobro a nesretno je zlo?"

"Potpuno subjektivno. Sve se to nalazi u našoj glavi!"

"Pa stoje onda sretno i nesretno?"

"Stoje to za tebe?" rekao sam.

"Sretno je radost! Intenzivno zadovoljstvo! Nesretno je depresija, beznade, očaj."

Trebao sam znati. Pretpostavljao sam da će njene riječi biti i moje: sretno je osjećaj dok si dobro, nesretno je manjak toga. Ali moja žena je uvijek bila senzibilnija od nas dvoje. Rekao sam joj moju definiciju.

"Nije li to malo prelaskavo?" rekla je. "Osjećaj da si dobro?"

"Ja trebam definiciju koja nema raspon od dva metra između početka sretnog i kraja nesretnog.

Kako zoveš to mjesto između?"

"Za mene je to U redu."

"Ja nemam U redu", rekao sam, "ja imam osjećaj da sam dobro."

"Dobro", rekla je. "I što sad?"

"Pomozi mi da nađem bilo koju situaciju u kojoj Dobro nije definirano nacrtanim srcima i natpisom 'Čini me sretnim.' Ili jednu situaciju u kojoj Zlo ne znači 'Čini me nesretnim.'"

"Ljubav je dobra", rekla je.

"Ljubav me čini sretnim", odgovorio sam.

"Terorizam je zlo."

"Možeš i bolje od toga, ljubavi. Terorizam me čini nesretnim."

"Dobro je kada vodimo ljubav", rekla je, pritišćući u mraku svoje toplo tijelo o moje.

"To nas oboje usrećuje", rekao sam, držeći se očajnički intelekta.

Povukla se. "Što zapravo hoćeš reći, Richie?"

"Bez obzira kako gledam na to, stalno proizlazi da moral ovisio nama!"

"Naravno da ovisi o nama", rekla je. "To je ono što te probudilo?"

"Zar ne shvaćaš, Wookie? Dobro i zlo nije ono što su nam roditelji rekli, što nam crkva govori, ili naša zemlja, nije ono što nam svi drugi govore! Svatko od nas odlučuje što je dobro i zlo za samog sebe, automatski, odabirući ono što želimo napraviti!"

"Uh", rekla je. "Molim te, nikada nemoj ni riječ od ovoga napisati."

"Samo razmišljam. I daje mi čudan osjećaj jer nikako ne mogu naći put kojim bih to zaobišao!"

"Molim te ..."

"Probaj ovo", rekao sam, "iz knjige Promjena, o stvaranju: I Bog je vidio ono stoje bilo dobro."

"Sad ćeš reći da to znači da je Bog bio sretan."

"Naravno!"

"Ti čak ne vjeruješ u Boga koji vidi svijet", rekla je, "ili koji ima više osjećaja od matematike.

Kako tvoj Bog može biti sretan?"

"Pisac Promjena, glupi magarac, nije se posavjetovao sa mnom prije nego što je uzeo olovku u ruke. U njegovoj knjizi, Bog je pun osjećaja - zadovoljstva i tuge, bijesa i spletke i osvetoljublja.

Dobro i zlo nisu bili apsolutni, bili su mjereni Božjom srećom. On je pisao priču, i to je bilo ono stoje imao na umu: Ako mislim da bi Bog bio sretniji s ovim, onda ću to nazvati 'dobrim.'"

Zabrazdio sam u sitne sate. "Trebam primjere gdje ljudi koriste 'dobro' i 'zlo', ali premračno je i ne mogu ih potražiti."

"Dobro."

"Tebe ovo usrećuje?" pitao sam.

"Sigurno. Inače bi upalio sva svjetla, uzeo knjige; kompjutor, mrmljajući na odlasku i bili bi budni cijelu noć."

"Znači ti si sretna zato što je već mrak i vjerojatno nećeš biti ometana mojim zanošenjem o dobru i zlu cijelu noć. Naravno, onda kažeš 'Dobro.'"

"Samo to nemoj napisati", rekla je. "Imat ćeš svakog ekstremista ... ne, svako razumno ljudsko biće u cijeloj zemlji na nogama čitave noći i gurat će tvoje knjige kroz stroj za usitnjavanje papira dok ne unište sve do posljednjeg primjerka knjige koju si napisao!"

"Leslie, to nije ništa više od obične radoznalosti. To što smo mi otkrili da je moral osoban ne znači da je najednom suprotan od onoga stoje uvijek bio, ne pretvaramo se u manijakalne ubojice istog trenutka kada pomislimo da bi to mogli biti. Mi smo obazrivi, ljubazni, pristojni, dobri jedno prema drugom, riskiramo svoje živote da bismo spasili nekoga u f nevolji zato što volimo biti takvi, ne zato što mislimo Bog će i biti ljut na nas, ili Tata će se ljutiti da to nismo napravili.

Mi smo odgovorni za naš karakter, ne Tata, ne Bog ... "

Nije bila dirnuta mojim govorom. "Ne, molim te. Ako ti pišeš da je dobro ono što nas čini sretnima, zar ne vidiš racionalizaciju? Richard Bach tvrdi da je dobro ono što me čini sretnim.

Meni se sviđa krasti vlakove, znači krađa vlakova je dobra i kako bi me itko mogao progoniti zato što svaki put došćem kući s tvrtkinom lokomotivom u mojoj kutiji za ručak? Uostalom, to je ionako bila ideja Richarda Bacha.' I tako ćeš se ti naći na sudu sa svakim sretnim kradljivcem vlakova ... "

"Onda ću morati svjedočiti na sudu", rekao sam. "Mudar čovjek, časni sude, najprije će uzeti u obzir posljedice prije nego odluči djelovati. To bi mogao biti čin koji dolazi iz osjećaja sreće što izvire iz srca i zbog toga opravdan za trenutak u kojem je netko odjurio s tuđom dizel turbinom, ali ukoliko i posljedice tog čina nisu u skladu sa srećom što izvire iz srca, onda bi taj netko svakako bio sretniji kada bi ponovo razmislio prije nego bi realizirao kriminalni pothvat."

Uzdahnula je, nestrpljiva, ne izgovarajući pitanje koje ju je mučilo.

"Uzdajući se u blagost časnog suda", rekao sam, "svaki čin ima svoje vjerojatne, svoje moguće, i svoje neočekivane posljedice. Dobro - kada su sve ove posljedice u interesu osobe koja je o njima razmislila kao o dugoročnom poboljšanju -rezultirat će kao dobro iz svake pojedine posljedice kao i iz originalnog čina. Vjerojatno me neće uhvatiti' nije isto što i 'Osjećat ću se dobro od sada pa na dalje cijelog života ako napravim ono što sam odlučio sada napraviti.'

Časni sude, predlažem da budući se naš zatvorenik osjeća nesretnim zato što mora stajati u ovoj sudnici, on u stvari nije napravio nešto što bi bilo u njegovom najboljem interesu kada je maznuo lokomotivu i strpao je u svoju kutiju za ručak, po definiciji, treba biti osuđen zbog manjka mudrosti, a njegov lopovluk okarakteriziran kao loša ideja!"

"Snalažljivo", rekla je Leslie. "Ali jesi li razmislio o tome da dobro ima svoj značaj koji proizlazi iz općenitog dogovora, da je dobro ono što se za većinu ljudi tijekom stoljeća pokazalo pozitivnim i životno-potvrđnim? I jesi li razmislio da to možda i ne bi bilo u tvom najboljem interesu, i samim time Loše, da provedeš ostatak svog života u sudnici opskrbljujući ih takvim argumentima? I hoćemo li sve to ostaviti i ići spavati?"

"Ako većina ljudi misli da je dobro ubijati pauke", rekao sam, "jesmo li mi loši zato što ih puštamo da žive? Da li se od nas očekuje da živimo onako kako drugi od nas očekuju?"

"Znaš što mislim."

"Pročitaj u rječniku", rekao sam. "Svaka riječ koja prosuđuje vrijednosti je kružna. Dobro je pravo je moral je dolično je dobro. Ali provjeri primjere i vidjet ćeš da nisu kružni uopće: Svatko kaže čini me sretnim. Idem po rječnik!"

"Molim te nemoj", molila je.

"Što si ti napravila za rat u Vijetnamu, Wookie? Predsjednik je mislio da je to dobar rat i isto tako i većina ljudi. Tako sam i ja, dok nisam sreo tebe. Većina nas je bila sretna jer smo mislili da branimo nedužnu zemlju od opakog agresora. Ali ti nisi! Što si ti naučila od toga Nije te učinilo sretnom -osnovala si govornički ured koji je bio angažiran protiv tog rata, i organizirala si koncerte i protestne marševe ... "

"Richie?"

"Da?"

"Možda jesi u pravu što se tiče dobra i zla. Možemo o tome razgovarati sutra."

"Svaki put kada kažemo Odlično! mislimo na vlastiti osjećaj dobroga, svaki put kada kažemo K vragu! ili O, ne! mislimo da taj osjećaj pada. Svaki sat u kojem provjeravamo dobro i loše, ispravno i neispravno. Možemo slušati samo sebe minutu za minutom i otkriti vlastitu etiku!"

"Spavanje je dobro", rekla je. "Spavanje bi me usrećilo."

"Kada bih ja bez zavirivanja prošao svaki primjer kojeg se mogu sjetiti, mijenjajući čini me sretnim za dobro i loše i prekrasno i odlično i fino i super i čini me nesretnim za zlo i loše i pogrešno i užasno i grešno i zlobno, da li bi te to održalo budnom?"

Privila se uz mene, zabila glavu u svoj jastuk i rekla:"Ne. Sve dok ne trepćeš."

U mraku, nasmijao sam se tiho.

Trideset sedam

Nikada do tada nisam brže utonuo u san, glave pune dobra i zla...

"Ne mogu vjerovati na koji način razmišljaš! Dobro je ono što tebe čini sretnim?"

"Vjeruj ili ne, Dickie", rekao sam. "Razmišljanje nije zločin."

"A kada bi bilo, vjerojatno bi opet napravio isto."

Vrh brežuljka bio je zeleniji nego ikada, i sada, niz obronak, cvjetala je čitava rijeka sićušnog cvijeća, uglavnom žutog i plavog kojem je

Leslie mogla pogoditi ime od prve.

"Otkud znaš o čemu mislim?" pitao sam. "Jesam li ti dao ključ za moje misli? Zar ti gledaš sve što radim?"

Umjesto kamena, bez riječi mi je dao drveni model zračne jedrilice s rasponom krila od trideset centimetara, s grudicom gline na nosu koja je predstavljala balans.

"Ništa ja ne gledam", rekao je. "Ja ne vidim tvoj život ukoliko mi ti ne dozvoljavaš. Ali u zadnje vrijeme znam što učiš. To se prije nije događalo."

Da li je to bio napad na moju intimu, to što sam ga našao bližim u mojim mislima? Da li sam se zbog toga osjećao nelagodno, zato što je počeo saznavati ono što sam ja znao, na isti način na koji sam učio?

Nasmijao sam se. "Cini se da odrastaš."

Iznenadeno me pogledao. "Ne odrastam. Zar si zaboravio da ja imam devet godina, Richarde i da ću uvijek imati devet godina."

"Zbog čega onda želiš znati sve ono što ja znam, osim ako ne želiš, kako si sam rekao, probati život sa svim mojim prednostima i svim mojim pogreškama?"

"Nisam rekao da ću ga sam proživjeti, rekao sam da bi želio znati kako bi bilo živjeti ga. Čovjeku koji ću postati, koji će djelovati na temelju onoga što sam ja naučio od tebe, ja ću i dalje biti devetogodišnjak, isto kao što sam i za tebe. Rivi mi što je istina ...ne znam što da mislimo dobru i zlu, i moram to znati!"

** "Zar ti nije jasno?" rekao sam. "Dobro je ono što učini ..."

"To je ... previše pojednostavljeno!" rekao je, zagledajući u riječi. "Tako nešto sam ja mogao smisliti!"

"Ma nemoj, Kapetane. Kao prvo nisi glup, mnogo jednostavnije stvari uglavnom su istinite, treće, lo sam ju. pedeset godina vani, čovjek sa znanjem koje ti objasniš pojednostavljeno, kada čuješ

'Dobro' i prije nego se kažeš, razmisliš tko kaže da je sretan i zašto?"

Izbalansirao sam zračnu jedrilicu, i bila je u zraku. Imala je svoju volju, tonula je ravno prema dole s vidne strane. Nos je bio malo pretežak, možda bi tako mogao reći.

"Mora biti nešto više u znatniju ilobm". rekao je, "Mislim da li me čini sretnim."

"Naravno da ima. Kratkotrajnu zahvalnost onda mora biti dugotrajna sreća i moramo razmisliti, da li bi mogli napraviti razliku
**

U svakodnevnom životu priča oni-su-prodali-dušu-vragu, sporazum s Vragom je isti: Mijenjam dugotrajnu sreću za kratkotrajno zadovoljstvo, i moralna poruka je ista: ne previše pametan posaoV

"Onda postoji suglasnost dobra i zla, s granicama koje nisu uvijek čvrste i koje se nadopunjavaju u većini ljudi. Kulture se ne moraju složiti među sobom u tome što je dobro a što zlo, ali svaka od njih unutar sebe, u globalu se slaže."

"Mora li to biti tako nejasno? Zašto ne može biti jasno? Ja imam jasne definicije."

"Ubojstvo je ..."

"Loše", rekao je bez oklijevanja.

"Dobročinstvo je..."

"Dobro."

Skinuo sam malo gline s nosa male jedrilice. "Ne sudjelovati u ratu zbog prigovora savjesti je ..."

"Hm."

"Da li je to dobro ili loše", opet sam pitao, "ne sudjelovati li ratu zbog prigovora savjesti?"

"Što je rat? Da li se branimo ili napadamo nekakvu nemoćnu malenu zemlju?"

"Evo vidiš", rekao sam. "Čim nađeš situaciju gdje dobro i zlo ovise o okolnostima, cijeli koncept postaje subjektivan, i nikada više nema jasnog izbora za koji smo mislili da postoji. Kao bilo koje drugo procjenjivanje vrijednosti, moramo reći da je nešto dobro za mene, i da je loše za mene."

Opet sam bacio u zrak malu jedrilicu, vrlo pažljivo. Naglo se podigla, izgubila brzinu i nježno se strmoglavila u travu.

"Jedna iznimka ne mijenja pravilo!"

"Ne", rekao sam, uzimajući jedrilicu i mršteći se nad njenim problemom s težinom i ravnotežom, i dodao sam još malo gline na nos. "Ali jedna iznimka pokazuje milijun drugih."

"Pokaži mi."

"Da li je ubojstvo zlo ako se radi o samoobrani? Da li je ubojstvo zlo ako ubijamo neprijatelje u ratu? Da li je ubojstvo nemoralno kada

liječnik ispuni promišljenu namjernu želju pacijenta koji želi prekinuti život zbog toga što boluje od neizlječive bolesti ili zato što ima neizdržive bolove?"

"Prema onome što ti tvrdiš, nije moguće ubiti", rekao je. "Život Je, i mi ga ne možemo stvoriti i ne možemo ga uništiti." "Život, Dickie, Je. On nema pravila. Ali ti i ja, mi smo go-voreće igre, sada, svemirsko vrijeme, pretpostavke o prividima, institucionalizirano dobro i kulturološko zlo, društvo gdje je stvarnost ono što izgleda kao daje stvarno dok Principi prolaze neopaženi."

"Ne postoji ispravno i pogrešno?"

"Ne postoji apsolutno Ispravno i apsolutno Pogrešno. Jedino što je apsolutno je da Život Je."

"Znači mogu napraviti sve što hoću i neću imati posljedice? Mogu slobodno varati i krasti i ubijati i neću imati posljedice ako moj osobni osjećaj morala kaže da je to što radim dobro?"

"Naravno da to možeš napraviti", rekao sam. "Ali postoje posljedice za koje ti možeš odlučiti da nisu u redu."

"Kao na primjer?"

"Kao to što svoja djela moraš nositi u svojoj svijesti dok živiš. Ili čamiš u tamnici sedam do dvanaest godina. Ili umreš iznenađen: Mislio si da je tvoja žrtva bila bespomoćna a na kraju ispadne da je ipak bila naoružana. U svijetu privida postoje beskrajne posljedice, beskrajni balansi za svaki izbor koji napraviš."

"Za svaki izbor", rekao je, "bez obzira koji?" "Bez obzira koji."

Pritisnuo je prstima vrh tenisice. "Za svaki pojedini mali, mali, ovako mali izbor?"

"Probaj", rekao sam. "Koji izbor nema posljedice?" Po treći puta sam lansirao malu jedrilicu.

Tonula je prema zemlji, stabilizirala se iznad travnatih vrhova i klizila još desetak metara prije nego je sletjela, nježno poput moljca. Nije loše, za tri pokušaja.

"Postoje li posljedice ako si pisac?"

"Da", rekao sam. "Svaki dan mogu spavati do podneva."

"Ma, daj... "

Otišao sam podignuti jedrilicu iz trave. "Dickie, zar ne razumiješ? Uvijek postoje nekakve

...posljedice, dobre ili loše..."

"...čine me sretnim ili čine me nesretnim..." objasnio je za obojicu, "...zbog odluke da učinimo ono što smo odabrali," završio sam, "zbog toga što smo ono što smo odabrali biti."

"Što je loša posljedica odluke da se bude pisac?"

"Ne", rekao sam mu. "Posljedica koja je mene učinila nesretnim bila je ta što se jedan moj čitatelj složio sa mnom, naveo me kao svoj autoritet, i odrezao si glavu kako bi izgubio na težini."

Oči su mu bile kao šalice za čaj. "ŠTO?"

"Nije razumio što sam napisao, Dickie, ali je izgubio pet kila."

"Šališ se!"

"Ne baš", rekao sam. "Napisao sam knjigu, prije puno godina, o nekome tko se nije bojavao umiranja. Jedan mladi čovjek pročitao je knjigu, odlučio da se ne boji umiranja, isto tako, i ubio se."

"Još uvijek se šališ."

"Ne. To je istinita priča." Sjeo sam u travu držeći jedrilicu.

"Zašto je to napravio?"

"Bio je zaljubljen, roditelji njegove djevojke nisu odobravali vezu s njim, rekli su da će poslati kćer daleko tako da se njih dvoje više nikada neće vidjeti. Onda su se ljubavnici odlučili ubiti, velikom brzinom zaletjeli su se u zid. Ona je preživjela a on nije."

"Zašto jednostavno nisu pobjegli zajedno?"

"Dobro pitanje."

"Kada bih ja bio spreman umrijeti za nešto, Richarde, bio bih sigurno spreman napraviti i nešto manje za to isto! A ma-nje-od-umiranja uključuje neke prilično drastične korake."

"Kao na primjer?" Što je meni bilo drastično kada sam imao devet godina?

"Spakirao bih svoj izviđački nož i šibice i nešto hrane i stopirao bih do planina s njom."

Sjetio sam se mog posljednjeg bijega kroz šumu, bijega u divljinu koja se svakodnevno nazirala u daljini, kad bi se prošao rub mog rodnog grada. Cekao sam na još.

"Kada bih znao voziti, odvezao bih se s njom do Montane. Ili bi se kao slijepi putnici prebacili do Novog Zelanda."

Sigurno daje bijeg bio njegova prva misao. Kad bih i danas došao u situaciju koja bi zahtijevala drastične korake opet bi izabrao bijeg.

"Razgovarao bih s njenim roditeljima", nastavio je, "obećao bih da ću im šišati travnjak do kraja života, pokazao bih im svoju školsku knjižicu s pohvalama i doveo bih pedeset mojih prijatelja da im kažu da sam ja stvarno dobar dečko."

Kimnuo sam.

"Nebesa, njeni mama i tata nisu]q posjedovali!"

"Ne zauvijek", rekao sam. "Niti na sekundu, da budem iskren, ali moja istina vjerojatno nije bila njihova."

"Neka je odvedu", rekao je. "Ja bih joj pisao pisma naslovljena na prvog novog prijatelja kojeg bi našla gdje god da je odvedu, pisao bih sve dok ne bi bio dovoljno star da odem po nju."

"Mogao je."

"Radio bih i slao bih joj novac da me može nazvati kad god bi htjela. Planirali bi telefonom, i pronašli bijedno drugo."

Čekao sam.

"Strpljenje. Prije ili kasnije oboje bi bili samostalni, ni roditelji ni itko drugi ne bi nas mogao spriječiti u tome da budemo zajedno."

U pet minuta dječak je stvorio pet planova koji nisu uključivali samoubojstvo kojim bi se suočio s testom koji su djevojčini roditelji stvorili, jedan plan na minutu. U jednom danu, mislio sam, nije li i moj mladi čitatelj mogao napraviti isto?

Da je to jadno dijete visjelo na užetu iznad jezera punog krokodila i uže je puknulo, onda bih mogao shvatiti da mu je izbor bio nikakav, ali čak ni onda umiranje nije nešto što se ne bi moglo izbjeći. Znao sam plivati s krokodilima na Floridi, nisu svi ljudožderi. Čak i kada jesu, ako nisu gladni ili meditiraju dok plutaš pokraj njih, onda je to kao i svako drugo kupanje u jezeru.

Bacio sam malu jedrilicu. Penjala se, uhvatila ravnotežu, i vinula se visoko preko ruba brežuljka izvan vidokruga.

Umiranje je izjava koja se događa jednom u životu, mislio sam, žaleći što moj lakoumni čitatelj nije sa mnom i s Dickie-jem. Ubijajući sami sebe u dobi od šesnaest godina ne kvalificiramo se kao pobjednici u igri koju smo došli odigrati.

I da ti bude jasno, mislio sam na njega: Ako misliš upotrijebiti moju knjigu kako bi opravdao svoje samoubojstvo, trebaš moju pismenu suglasnost, potvrđenu poštansku potvrdu, prije nego to napraviš. Preskoči to, i ja ću se razljutiti do neba. Svi moji čitatelji zaboravljaju

da je svemirsko vrijeme naš sport, pritisnuti toliko nisko u svijet ogledala.

Šutio sam neko vrijeme razmišljajući o onome što je izabrao.

"Kakav bi to bio osjećaj, Dickie? Ubiješ se u sudaru, digneš se iz tijela koje je potpuno smrskano za volanom, i onda shvatiš: O, ne! Mogli smo pobjeći u Auckland! Jesam li blesavi magarac ili nisam!"

"Prekasno", rekao je. "Prema onome što ti tvrdiš, ja bih morao opet stati u red, morao bih se ponovo roditi i kao dijete bio bi puno bespomoćniji nego bilo koji tinejdžer, morao bih opet krenuti od početka: učiti govoriti, hodati, učiti kako se zbraja, ići u dječji vrtić, raditi sve ono što mi kažu odrasli jer oni su veliki a ja sam mali... "

Ne moramo opet stati u red, mislio sam. Ne moramo ništa napraviti. Mi to želimo opet napraviti, ovaj put kako treba, popraviti besmisleni čin.

Po prvi puta od kada smo se sreli, dječak i ja osjetili smo žaljenje za čovjeka koji jesam. "Što su bile posljedice", pitao je tiho, "za pisanje knjige koju netko nije razumio?"

"Osjetio sam ogromnu napetost, Dickie, i još uvijek je osjećam. Htio bih razgovarati s njim, htio bih ga čuti da mi kaže kakav drugi izbor je imao."

"Ne možeš. Mrtav je."

Tko zna, mislio sam. Kada druga knjiga bude u prodaji, možda će je ona pročitati.

Trideset osam

Dickie me ostavio samog, otišao je bez da me pozdravio. Kad god nam se dogodi nešto grozno, ili kada ne možemo vidjeti izlaz, ugodno je čuti od nekoga: "Sve je u redu", čak i ako je naš vlastiti glas onaj koji je to izgovorio.

Ureduje predstavlja svemirsku istinu, mislio sam, i osjetio sam kako se napetost gubi. Moj samoubojica kojeg nisam sreo morao je naučiti svoju lekciju, kao i svi mi. To je u redu. Kada ovdje ne bi bilo ničega što bi trebalo naučiti, bilo bi nam svejedno da li ćemo platiti ono što moramo.

Prešao sam pogledom preko brežuljaka sve do planina, zrak je bio kristalno čist kilometrima daleko. Leteći, ne postoji udaljenost. Možemo otići do bilo kojeg mjesta na zemlji: udaljenog sela, do snijegom pokrivenih visokih planina, koralj-nih otoka, vrtložnih

oblaka. Za olujnih dana možemo se popeti iznad i posjetiti sunce, ako hoćemo. Ako vjerujemo u instrumente, nećemo se prestati penjati bez obzira na maglu ili kišu ili vjetar, i nakon kratkog vremena probit ćemo se na vrh. Svemirski zakon, koji je dat pilotima da ga dokažu u svakodnevnom životu.

Vrijeme da se probudim, mislio sam, vrijeme da se prebacim u drugi san.

Upravo kada sam se spremao prebaciti u drugi san, ugledao sam vrh Dickiejeve glave kako se pojavljuje preko ruba brežuljka i došao je natrag vukući se i noseći malu jedrilicu u ruci.

"Zaista je letjela, Richarde! Bila je daleko, daleko dolje! Stvarno znaš upravljati avionima! Kako to radiš?"

"Vježba", rekao sam, prekrivajući sreću skromnošću.

"Da li je naziv tajna?" pitao me, znajući da nisam znao koji naziv, htio je da ga pitam.

"Koji naziv?"

"Naziv tvoje religije."

"Nema naziv, Dickie, nikada neće, i nije religija. Organizirana religija u svakom slučaju.

Organizirana religija je Bog-u-paučini, Veliki Pauk u središtu tisuću doktrina i rituala i mandatnih vjerovanja. Ljudi umiru u toj paučini. Nikako organizirana, molim te."

Smiješio mi se. "Znači ti imaš bezimenu neorganiziranu religiju? Imaš nešto u što vjeruješ. Imaš ... što?"

"Imam način na koji nalazim što je istinito za mene, i još nije gotov. To je ... to je osobna eksperimentalna filozofija, i nikada neće imati ime. Ti znaš zašto." Znao sam da nije znao zašto, ali zavrijedio je ljubaznost, mislio sam, da mu bude dozvoljeno pogoditi.

"Zato što je naziv etiketa?" rekao je, "a čim postoji etiketa ideje nestanu i sve se pretvori u obožavanje etikete i slavljenje etikete i umjesto da se živi po ideji ili temi, ljudi počnu umirati za etiketu, i zato što misliš da je posljednje što ljudi trebaju još jedna nova religija?"

Buljio sam u njega. "Dobar pogodak."

"Ima li simbol, tvoja bezimena osobna eksperimentalna filozofija?"

"Naravno da nema. Simbol je jednako loš..."

"Razumijem", rekao je. "Ali ne bi li bilo drukčije, samo za tebe, samo iz štos, da ima simbol koji bi predstavljao tvoj način razmišljanja, da te podsjeti da nema naziva i da ga nikada neće imati? I radi sigurnosti isto tako. Nešto što se ne može uobličiti u riječi nikako ne može postati etiketa."

"Zgodna ideja", rekao sam. "Kakve ima veze, na kraju, kako ću upotrijebiti ono što znam, svake minute svakog dana, kako ću to upotrijebiti da se sjetim, usred igre."

Držao se ovog pitanja. "Ako bi postojao simbol, u tvojoj svijesti, što bi to bilo?" pitao je. "Ne bi bila zvijezda, ne bi bio polumjesec, niti križ, najvjerojatnije."

Nasmijao sam se. "Ne, Dickie, ne bi bio križ. Možda križ bez okomitih rešetki. Ne volim rešetke."

"Križ bez rešetki", rekao je, "je broj jedan."

"Shvatio si", rekao sam. "Jedan u binarnoj aritmetici znači Ne-Ništa. Je umjesto Nije. Jedan je broj Života, bez obzira koliko ima snova."

"Križ bez rešetki je veliko."

"Da me podsjeti daje ovaj bezimni put moj vlastiti osobni način razmišljanja, koji se ne bi trebao sugerirati nikome osim ako to ne budu sami tražili i onda samo ako im taj dan budem raspoložen reći, što za nikoga osim za tebe neću biti nikada."

"Križ bez rešetki je i malo."

"Da me podsjeti da postoji test, pitanje koje me čeka na kraju svakog sna: Kako si dobro, ovaj put, izrazio ljubav?"

"To je to", rekao je. "I. To je savršen simbol"

"Neću simbole, nema šanse", rekao sam. "Ne u tvom životu."

"Naravno da ne u mom životu", rekao je. "Postoji samo jedan život."

Držao je jedrilicu i sjedio na travi nekoliko centimetara udaljen od mog koljena. "Moram odlučiti, Richarde, nemam puno vremena", rekao je.

"Odlučiti što?"

*engl. / za riječ ja

**engl. / za riječ love (ljubav)

Pogledao me iznenađeno, kao da bih ja trebao znati, i onda prihvatiti... ne znam zašto bih trebao znati.

"Odlučiti da odem", rekao je. "Mislim da mi treba savjet."

Glas mu je bio kao djelić sjećanja na glas mog brata i to me uplašilo.

Dickie je aspekt života jednako stvaran ili samo jednako nestvaran kao bilo koji Richard Bach, mislio sam, on ne može umrijeti ništa više nego što mogu ja. A osim toga sviđa mi se, izgradili smo povjerenje jedan u drugog, sada smo prijatelji, i previše toga je ostalo što mu trebam reći.

Kakva je to priča o odlasku?

"Ne znam da li se to događa svima ili ne", rekao je. "Ali s tobom i sa mnom, došlo je vrijeme kada moram odlučiti da li da ostanem ovdje zbog tebe ili da opet nestanem. Ja i ostatak tvog djetinjstva."

"Zar sam te tako malo naučio", upitao sam, "da to možeš tako brzo pokupiti i nestati?"

"Zar ne postoje posljedice", odgovorio je, "za to što si me ostavio zaključanog pedeset godina?"

Kao da me pogodio kamenom u glavu. Treptao sam očima u šoku, prije nego sam uvidio da time nije mislio na osvetu. Jednostavno nije postavio pitanje, razmišljajući o mogućnostima.

"U pravu si", rekao je. "Nisam još sve naučio. Ali sam prilično pažljivo slušao sve što ti misliš da je istina." Dao mi je malu jedrlicu. "Hvala ti, Richarde."

Dickie nije moj brat, mislio sam. Kako se mogu osjećati jednako kao kada je umro Bobby?

"Nikada nisi rekao ništa o odlukama ili o odlasku", rekao sam. "Ti si imaginarno dijete, imaginarni ja, ti nisi nitko stvaran. Ne možeš me ostaviti!"

"Ti si imaginarna odrasla osoba," rekao je, "ti si mi rekao da si ti jedna od mojih budućnosti, vjerujem ti, pouzdajem se u tebe, mislim da si vjerojatno u pravu. Ali ako ćeš se sada promijeniti i reći mi da svatko tko nema tijelo, uključujući i tebe u ovom trenutku, nije stvaran, onda nisam razumio ni jednu jedinu riječ od svega što si rekao. Hoćeš početi ispočetka i naučiti me daje stvarno ono što vidim svojim očima? Prilično sumnjam u to, Richarde, i ja nisam odrasla osoba."

Suosjećaj s bilo čime, priznaj nečije osjećaje u svom vlastitom srcu, i već smo povezani ljubavlju: prema lutki, prema kućnom ljubimcu,

prema djetetu koje smo sreli u vlastitoj svijesti. Jednom kada se to dogodi, što može slomiti tu ljubavnu vezu?

"Žao mi je", rekao sam. "Bilo je glupo od mene što sam to rekao. Ako je vrijeme da odeš, onda je to tako. Ponašam se kao dijete."

Radoznalo me pogledao kada sam to rekao, primaknuo je glavu kako bi bio siguran da mu se ne smijem.

"Znajući ono što ti znaš", rekao je, "mogu početi život toliko različit od tvoga tako da nikada nećeš pogoditi da sam ga ja oživio kada se sretnemo sljedeći put licem u lice. Bit će zabavno."

"Da", rekao sam. Dugačka tišina. "Vrijeme je da kreneš svojim putem, mislim."

"I za tebe", rekao je. "Veliku većinu svog života nastojao si se riješiti djetinjstva, bio ti je to mrtvi teret. Ja ti nisam dozvoljavao da to napraviš. Ne bih ja umro u mojoj tamnici i ne bih te pustio da odeš. Ali ti si otvorio vrata. Malo kasno, ali otvorio si ih. Hvala ti za kišu u mojoj pustinji."

"Nemoj otići", rekao sam. "Mi smo prijatelji." "Richarde, ti si gotovo šezdesetogodišnjak! Zar ne želiš nastaviti s učenjem? Zar ne želiš odbaciti prekomjernu prtljagu? Tvoje djetinjstvo je tvoj teret koji ja znam kako odbaciti!" "Ja sam što?" rekao sam. "Ja sam gotovo što?" "Ti si gotovo šezdesetogodišnjak. Ja imam devet godina i ti si pedeset godina u mojoj budućnosti. Imaš gotovo šezdeset godina." Da li je taj osmjeh bio njegova deklaracija nezavisnosti?

"Ja ne vjerujem u devet, znaš to. Ne vjerujem niti u šezdeset. Mi nismo bića sagrađena od vremena ... "

Gledao me s dozom tolerancije, kao da sam ja dijete.

"Dickie", rekao sam. "Rukomet, šah, mačevanje ili epovi ili konjanici, staza ili polje ili bazen ili razmak. Izaberi svoj test, izaberi svoju dob. Uzmi devetnaest. Dvadeset osam? Četrdeset.

Pobijedit ću te u svakom uvjerenje u bilo kojoj dobi koju odabereš, i kunem ti se ... Sravnit ću te sa zemljom! Gotovo šezdeset, što bi to trebalo značiti?"

Trenutak me promatrao, onda se nasmiješio, taj dječak koji je bio više prijatelj nego dijete. Tada se nešto dogodilo iza njegovih očiju, kao daje sat oglasio da mu je isteklo vrijeme. Zahvalio mi je kimnuvši još jednom, odlučan u svojoj nakani.

"Šezdeset", rekao je, "je predugo za tebe da nosiš djetinjstvo kojeg se jedva sjećaš. Dozvoli da učinim jednu stvar za tebe. Dozvoli da podignem teret. I onda ćemo jedan drugog pustiti da ode."

Trideset devet

Leslie je spustila svoju knjigu: Sugestije za neškodljivu promjenu alternativnih staništa za organske vrtne štetočine. "Što te muči, ljubavi?" pitala je. "Što te brine?" Ležao sam uz nju u krevetu i buljio u strop. "Ništa. Samo razmišljam."

"Oh", rekla je. "U redu." Vratila se čitanju. Odlučio sam ne spominjati Dickiejevu odluku sve dok ne razmislim o njoj, dok ne potrošim još jedan sat ili još deset proživljavajući čudnovato prijateljstvo, razloge zašto mi je to bilo toliko važno, koje druge budućnosti su mu se mogle dogoditi da je odlučio ne slijediti ih.

Kao što je obećao, osjećao sam se lakšim bez starog djetinjstva koje me slijedilo kao sjena.

Nestala je desetljećima dugačka dilema, sumnja koja mi nije davala mira da sam za- f boravio nešto očajnički važno iz moje prošlosti kada sam bio dijete. Uz njegovu pomoć popeo sam se izvan tog vremena, i magloviti daleki pogled na jučer konačno je nestao iz mog vidokruga.

"Brzi tečaj", rekla je Leslie, još uvijek čitajući svoju knjigu.

"Tko?"

"Dickie", rekla je. "Naučio je sve što je htio od tebe i otišao?"

"Zašto to kažeš?"

"Samo pogađam", rekla je. "Morala bih biti od kamena kad ne bih osjetila tvoju Tjeskobu-Zbog-Neispunjenih Osjećaja."

Biti će lijepo, jednog dana, kada ću imati pustolovinu cijelu proživljenu i kada ću moći odabrati vrijeme koje budem htio i ispričati mojoj ženi početak, kraj i značenje. To će se dogoditi, mislio sam, otprilike kada se pakao pretvori u santu leda.

"Zapravo, da."

"Da li ti je došao dati nešto ili je došao da dobije nešto od tebe?" Rekla je to kao da je već unaprijed imala svoj odgovor.

"Htio je naučiti", rekao sam, "i bilo je zabavno pokazati mu. Sada zna gotovo sve što ja znam i na njemu je da sam odlučio što će napraviti s tim. Ja sam dio samo ove njegove budućnosti i ni jedne druge koja bi mogla biti njegova."

"Ti mu ne značiš ništa više od toga", rekla je, dok se pitanje pretvorilo u tiho izrečenu tvrdnju.

"Da li ti nedostaje?"

"Ne znam da li bih mogao objektivno odgovoriti na to", rekao sam. "Sjećat ću ga se. Mislit ću na njega."

Smijala se mom načinu. "Da li ti je bilo teško dok si ga učio racionaliziranju svakog, i najmanjeg traga ljudskog osjećaja, ili je i to brzo naučio?"

"Oh, Wookie, nemoj biti šašava! Ja sam racionalna duša, neću tako brzo mijenjati svoje osobine, uostalom bila bi izgubljena kad bih to napravio. Mi smo u savršenoj ravnoteži, ti i ja, na našoj maloj klackalici, i sigurno ne želiš da iskočim i prebacim svu težinu na tvoju stranu i reci mi ako griješim."

"Racionalan ili osjećajan", rekla je, "nema veze. Odlučila sam te zadržati."

"Hvala ti, ljubavi." Primaknuo sam se bliže, ugasio svoju svjetiljku, provukao ruku ispod njenog jastuka i zatvorio oči da bih zaspao. "Bilo bi strašno hladno, bez tebe."

"Učiš, zar ne?" rekla je.

"Ne, ljubavi", mrmljao sam. "Po prvi puta u životu bio sam učitelj, a ne učenik."

"Hm."

Vratila se knjizi i čitala je sve dok nisam gotovo utonuo u san.

"Sljedeći put kada ga vidiš", rekla je, "reci Dickieju da ga i ja volim."

Četrdeset

Te noći, u tri sata ujutro, najednom sam se probudio u mraku, široko otvorenih očiju i buljio u crno, mozak mi je dvostruko zakazao u brzini: Dickie se sjećao djetinjstva koje sam ja zaboravio!

Sjećao se odmah od prvog tre-nutka!

Dva kraja životnog vijeka, koja smo bili, težili smo sredini koju ni jedan od nas nije mogao pronaći sam. U satima koje smo proveli zajedno, mislio sam, jedino što sam trebao napraviti bilo je da postavljam pitanja! On i dalje čuva pojedine pustolovine, ključ za sve ono u što sam počeo vjerovati, trenutke koje sam morao dotaknuti jednom kao odrastao čovjek.

Nije mogao samo tako otići!

Čvrsto sam stisnuo zatvorene oči, prisiljavao sam se na opuštanje, prizivajući njegov lik u mislima, jasno i sjajno i utonuo u njega.

Trenutak kasnije stajao sam na brežuljku gdje je šuma graničila s livadom, spiralna galaksija sićušnih srebrnih cvijetova što su sjali uokolo. Dolje ispod mene sjedne strane ležao je ocean taman gotovo kao nebo, dok se blještava svjetlucava rijeka kretala prema njemu. S druge strane, sve dokle mi je pogled sezao, protezala se široka prostrana ravnica sve do ruba horizonta gdje su stajala prastara brda i doline. Napušten i miran, Raj je ponovo posjećen.

Znao sam, s vrha brežuljka, da se sve promijenilo, a opet je bilo tako nemoguće poznato. Gdje li sam već vidio ovo mjesto? On mora da je negdje u blizini.

Našao sam ga visoko na stjenovitom grebenu, isti dječak, nepromijenjen, kako baca jedrilicu. Kao daju je bacao u zrak s malim pilotom u kabini, koso se nagnula preko zelenila, pronašla uzlaznu struju na rubu obronka, snažno uletjela u nju i popela se.

Prizor koji zaustavlja dah. Kako mu je to uspjelo? Nisam čekao da vidim.

"Ti se sjećaš mog djetinjstva!" rekao sam, bez pozdrava. "Svih događaja! Jesam li u pravu?"

"Naravno da se sjećam", rekao je. "Samo zato što si ga ti zatvorio ne znači da je izgubljeno."

"Ti se sjećaš rođenja!"

Cijelo vrijeme, mislio sam, on je imao odgovore. Dickie zna što mijenja naše spokojne duhove iz živućeg svjetla u Nika-da-To-Nisam-Tražio dječje vrištanje u mraku. Veza koju nikada nisam pronašao i koju nisam mogao ni zamisliti.

"Trebam to sjećanje", rekao sam.

Nazreo se tračak poruge u njegovom osmjehu. "Mislio sam da nikada nećeš zatražiti."

Kopao je po džepu košulje i iznio na svjetlo dana malu veličanstvenu kristalnu kupolu koja se pretvorila u blijedi jantar, ne veću od onih sitnih kiselih voćnih bombona.

"Stvorena da traje zauvijek", rekao je. "Ništa osim tvoje želje za saznanjem ne može je otvoriti."

Dao mi ju je. "Pažljivo, jer će se slomiti kad je dotakneš. Jesi li siguran da je to ono što hoćeš?"

Uzeo sam je iz njegove ruke. Lakša od ljuske jajeta, ta mala stvar. Zašto ne, to nježno, mirom ispunjeno lebđenje mog prvog dana na zemlji je tajna skrivena u ružinoj latici. Tako je osjetljiva!

Nikada brže nisam protrljao nježnu površinu vrhovima prstiju i ona se rasprsnula u mojoj ruci, vraćajući me u vrijeme jedan sat prije mog rođenja.

Nikada više. Moć koju sam naučio, takva je da se ni jedan neprijatelj ne može mjeriti s njome.

Život u svemirskom vremenu, to je Grad Treptaja? Tako sam pametan u toj igri, tako sam do krajnosti neranjiv od bilo kojeg oružja, tako potpuno siguran u znanje, da ću odlebdjeti smijući se kroz krug zmajeva koji su me toliko puta prije bacili u prašinu. Odmoren, ponovo na nogama, naoružan neuzdrmanim razumijevanjem realnosti umjesto starih vjerovanja u fikcije, što bi me uopće moglo sada ogrepsti?

Neustrašivo nije prava riječ ... ovo će biti ZABAVNO!

Posljednji životni vijek, posljednji susret u igri, da se dokaže da pobjeda ne mora uvijek biti teška, da pokažem da sam zauvijek naučio onu laganu gracioznost saznanja od koje je svaki stvarni trijumf izgrađen.

Sjeti se tko si, kauboju, nikada nemoj vjerovati u ono što vidiš oko sebe, i onda ćeš to napraviti Malim! Prstom!

I tako naoružan, ne obazirući se na zmajeve, prekoračio sam granicu, i sve je postalo crno.

Četrdeset jedan

Tada, sjetio sam se, to je bila odlična ideja. Pustolovina! Romantika! Sjedinjen opet sa starim prijateljima, požurujući samog sebe u posljednju bitku s mojim nasumce izabranim velikim vatrenim neprijateljima. Ovaj put ću ih srediti, biti će manji od makovog zrna! Najgori mogući završetak: nekoliko ogrebotina da zaboravim na trenutak tko sam, da trepnem na njihovo Izgleda Kao Takvo.

Gotovo nemoguće, te ogrebotine. Sjetio sam se! Nikada više starih užasa kao kada sam izgubio to znanje, borio se cijeli jedan životni vijek protiv utvara, bacio samoga sebe u prašinu, pitajući se u posljednjem trenutku zašto sam ikada bio rođen.

Kakav čudan osjećaj, biti rođen.

Satima prije bio sam siguran, sretno ploveći, svi sustavi bili su topli i dobri, a sada je kontrolna soba moje svijesti u nuklearnom usijanju bila u stanju opasnosti. Stotinu kao strah jasnih smrtno crvenih upozorenja je svijetlilo: diši sada ili umri; jedi sada ili umri; padovi ubijaju; vatra ubija; neprijatelji u mraku; psi izgledaju neukrotivo, jedu malu djecu.

Nikada nisam vidio toliko jasnih upozorenja kako urlaju i sada sam potpuno otkriven i BES-PO-MO-CAN, trebalo bi to reći nemoćanine mogu čak ni kroz jecaj izgovoriti riječ "Pomoći"

Jedna osoba je blizu. Mama, mrzim biti egocentričan ali rado bih da ostaneš uz mene dok ne provjerim sve opasnosti, dok se ne naoružam i navučem oklop, dok ne budem imao trideset godina, molim te, i ako možeš reci, usput, što radim ja ovdje? Čini se da sam zaboravio ... jesam li ja izabrao ovaj život za sebe ili ti, i da li bi mi htjela reći zbog kojeg suludog razloga?

Ona je imala odgovore, ali moja pitanja izašla su kao plač, i tamo - tamo jedan mali nije nekakva pomoć kada znam da vjetar hladi kada je vani deset stupnjeva ispod nule a ja se već počinjem tresti na dvadeset iznad. Jedini izbor bio je zatvoriti oči, isključiti sustave i spavati.

A spavanje me vratilo natrag na divne mekane smaragdno-jantarne obronke brežuljaka, skočim i padnem, samo plutam, u blještavilu maslačaka koji lebde u zraku. Spavanje je povratak kući, povratak pameti u jeziku bez riječi, učitelji i učenici isti jedni drugima, razlog i svijest svemu.

NE BI VJEROVALI! rekao sam im. Sljedeći put kada ovo kažem i ako zvuči kao zabava, drugi život u svemirskom vremenu, hoćete li me uhvatiti u mrežu? Zar niste vidjeli da sam bio LUD?

Udare te svim svojim ograničenjima odjednom, one sekunde kada dotakneš Zemlju... svemirska-ograničenja vremenska-ograničenja: Odvojen sam i različit od svih, uhvaćen u Kalup-Za-Tortu za malo SIĆUŠNO biće, nespretna minijturna naglavce postavljena luđačka košulja tijela umanjenog svim drugim poznatim objektom ne mogu povezati misao ne mogu se vratiti kući ne mogu čak ni letjeti i gravitacija je ogromna, teži sam od slona u betonu, krhkiji sam od leptira s krilima od čipke, sve i svugdje je led i čelik osim Mame i plahte, granice kao noževi u mom grlu, pravila koja ne mogu

pogoditi, zavjesa je dignuta u kazalištu u kojem sam morao sam napisati riječi za vlastitu ulogu, riječima koje ne znam i umom koji uglavnom zbrkano pokušava natjerati usta da progovore a ne mogu čak reći da hoću van odavde.

Svemirsko vrijeme je dovoljno ludo u teoriji... u stvarnosti je ludilo izobličeno, minuta za odrasle predstavlja dane za mene, kling-kling-kling: svemiri se raspadaju svake sekunde i nitko to ne primjećuje, milijun izbora ne daje predaha a na kraju se ispostavi da postoji samo jedan, sve stavljeno u krevet u nepromjenjivoj prošlosti koju je donijela budućnost koju svi znaju.

Ovo je igra, zar nije? Bio sam upozoren na nestvarno, ali ovo je nestvarno s osvetom, ovo je nemoguć izazov: promijeni ovaj trostruki-udarac-protiv-mene djeteta u nekoga tko će u najboljem slučaju jedva početi odražavati ono što ja jesam a u najgorem postati grančica-nošena-riječnim-brzacem koja nikada neće doći do kopna odnesena preko padina gundajući o čemu se tu radi, tko se može sjetiti okružen tom bukom?

Bio sam lud što sam to izabrao, ali bih isto mogao i pustiti da ode, a najgora stvar koja se može dogoditi je da me uz malo sreće pojede pas i spasit ću se ovih vrata u podu što vode u svemir i opet ću biti kod kuće.

Buđenje, toga se čak nisam ni sjećao.

Bio sam promatrač, upravo maknut iz svijeta duhova -oni koje sam promatrao mogli su promatrati mene. Slatki mali, rekli su mojoj majci, dubokoumno zahvalni što nikada više neće biti mali kao ja. On je tako sretan! Pogledaj te širom otvorene oči... nevine, sretne, sigurne.

Pogrešno. Pogrešno. Pogrešno.

Vodio sam najtežu bitku svog života, tih prvih sati, i gubeći ih, red za redom rušile su se pločice domina.

"Ja jesam", rekao sam svijetu. "Ja sam nikada rođen, nikada umrli individualni odraz vječitog života, odabirem svemirsko vrijeme za svoje školsko dvorište i igralište. Dođite ovamo samo ako želite, da opet budete sa starim prijateljima, da opet izazovete drage stare neprijatelje ... "

Kao da su bili udareni željeznom čizmom u glavu, takvi su bili moji neprijatelji. Nisu upotrebljavali riječi, nisu im trebale.

Bol! Dobrodošli u svemirsko vrijeme. Zemlju Bez Drugih Izborâ. Ono što vidite je upravo ono što je, narode. Trenutno je malo zamućeno, ali što jasnije vidite, tim gore postaje. Tu je hladnoća, tu je glad, tu je žeđ, tu je tvoje tijelo koje predstavlja sve od tebe što je prisutno ovdje. Sada nema beskrajnog života. Sve što stoji između tebe i iznenadne smrti su dva puka smrtnika koje sam jedva upoznao, dva smrtnika ne baš sigurna da žele biti tvoji roditelji.

"Sjećam se života prije nego sam došao! Tada nisam trebao jesti ili disati, nisam trebao tijelo da bih živio i živio sam! Izabrao sam svoje roditelje i oni su izabrali mene! Ja sam izabrao ovo vrijeme! Sjećam se ..."

Sjećaš se snova! Bljeskanja u tvom praznom dječjem mozgu. Pokaži nam taj život, pokaži nam put. Ne možeš? Pokušaj jače! Zaboravio si gdje je? Tako brzo?

Probaj ovo, dijete ... zadrži dah tri minute, prođi kroz led u pet, spavaj u snijegu deset, ostavi svoju majku na jedan dan. Probaj to, i onda nam dođi ispričati o Vječitom Životu! " Zamagljeni tek rođeni um se uskomešao, gubeći po jednu bitku svaku minutu. Nema vremena za razmišljanje, fizički i svijet posjeduje vrijeme. Svijet se bori na vlastitom terenu, a ništa nije istinito osim onoga što vidi svojim očima i dotiče vlastitim prstima. Ni jedan dokaz se ne priznaje osim materijalnog dokaza, sve drugo je vrijedno prezira.

Bio sam izbačen iz ravnoteže, natrag uza zid. Djeca ne znaju koji kraj mača trebaju držati.

Nadjačan sam i biti ću izrezan na komadiće od najgluplje od najpodlijih vojski, dječje igre, izrezi malog buntovnika prije nego nauči gledati.

Ovaj svijet je kremen i kamen, previše boli. Ja sam nit i krv koja se čvrsto drži, a moja mama pojma nema da se borim za život.

"Sve je u redu, maleni, nemoj plakati. Sve je u redu ..."

Mama! plakao sam bez riječi. Pomozi mi!

Nisu svi razgovori riječi, i ponekad majke kažu više nego što znaju kada djeca plaču.

Pogladila me po glavi. "Maleni moj. Zmajevi su te nadvladali, ali oni lažu. Ti možeš izabrati.

Dvije mogućnosti. Jedna: Reci im da blefiraju, ne slušaj njihova ograničenja, dijete. Zatvori oči, izdigni svoj duh, sjeti se tko si, izvan

prostora, izvan vremena, nikad rođen, nikad umro ..."

Opustio sam se, i prepustio.

"... i materijalni svijet podignuti će stisnutu šaku u pobjedi - Mrtav! Sve oči zaklet će se da tvoj e sićušno tijelo ne diše, svi prsti složiti će se da nema pulsa, potpisati će svitak papira na kojem će tvoju pobjedu nazvati smrt."

Držala me prislonjenog uz svoje lice. "Druga mogućnost: Pobjedi tako da izgubiš. Prije nego što se slome tvoji vanjski zidovi, a slomiti se moraju ako ćeš ostati, izgradi unutarnje mjesto gdje ćeš sačuvati svoju istinu. Sačuvaj to da si vječiti život, koji odabire vlastito mjesto za igranje; sačuvaj to što znaš da tvoj svijet postoji s tvojom suglasnošću i za tvoje vlastite dobre razloge; sačuvaj to što je tvoj razlog i zadatak da daš ljubav na svoj vlastiti zaigrani način, u trenucima za koje ćeš ti odlučiti da će biti najdramatičniji. Zmajevi su ti prijatelji]"

Slušao sam svoju majku sjećajući se, prizmu njene životne linije koja je isti trenutak povezala sunčanu svjetlost iz koje sam došao i ovaj svijet lukavštine i varke i napada prije svitanja.

Gledala je u moje oči koje su postajale velike kao tanjuri i koje su zapanjeno zurile u njene.

"Istina se čvrsto drži?" pitala je, njezin šapat je bio tajna između nas dvoje. "Istoči kristal, sada, oko središta svog bića, dublje i jače od prostora i vremena, stavi štiti koji ništa neće moći slomiti... "

Ali mama, trepnuo sam, slušajući, gubeći. Čak i ti si prostor i vrijeme. Ti si tu a ne tamo. Ti si sada sa mnom i jedan dan ćeš umrijeti...

"To je istina", mrmljala je. "Slušaj svoje zmajevе. Ja sam uhvaćena u svemirsko vrijeme jednako kao i ti. Ja ću umrijeti, i tvoja braća, i tvoj otac, isto. I biti ćeš sam. Pusti. Predaj se.

Pusti da padnu zidovi, pusti ih da se sruše, da stijene postanu pijesak. Pusti svijet da poteče kroz tebe, preko tebe, nauči njegove laži, plivaj u njima, nemoj pružati otpor. Ali duboko' u sebi, sjeti se što si sačuvao na sigurnom, ijedan dan za dvadeset godina, maleni moj, za šezdeset godina, takni svoju istinu i nasmij se ..."

Vjerovao sam joj i pustio se, predao se zmajevima danima nakon što sam bio rođen, promatrao zidove kako se ruše i pretvaraju u gustu pjenu prije nego što je naišao tužni planinski val: nema izbora,

nema pitanja, život je jadan kratak nepošten ne postoje svrhe mi nismo žutokljunci čija neizvjesnost visoko lebdi mi smo leminzi, ti mali glodavci koji bezglavo jure preko ruba litice vlastitih mogućnosti bez ikakvog razloga. Dobro došao na zemlju, glupane.

"Hej", rekao sam. "Ovdje je super!"

Ovo je bolje, moji zmajevi su fučkali, savijajući se bliže oko mene. Život je toliko lakši kada se ne opireš. Nemaš ništa za sjećanje, sve je za učenje.

Tvoje oči su zatvorene za nas - otvori oči, sada.

Tvoje tijelo je opušteno - napni tijelo, sada.

Um ti je tako širok - suzi ga, sada.

Tvoj duh je tako siguran - odreci se duha, sada.

Govorili su jedan za drugim, izmjenjujući se, bez prestanka.

Ti si u dubokom, glasom izbrazdanom snu. Svaka riječ koju izgovorimo šalje te dublje i dublje u buku, nemirno buđenje. Nemoj se čuditi, nemoj ispitivati.

Imaš nešto na umu. Reci, i kada kažeš, potonut ćeš dublje i dublje...

"Hvala ti", rekao sam. "Toliko za naučiti!"

Dobro. Da. Smrtnici vole učiti, i naš poklon tebi je to što ćeš uvijek voljeti učiti. Nauči ovo: Privid je stvarnost. Ono što vidiš je ono što je stvarno. Ono što dotakneš je stvarno. Ono što čuješ i okušaš i pomiriš je stvarno. Ono što misliš nije stvarno, ono čemu se nadaš ne postoji. Test Broj Jedan: Što je stvarnost?

"Privid je stvarnost", rekao sam.

Dobro. Odličan učenik. Duboko, spavaj. Toliko toga za naučiti.

Stvarnost se mijenja s vremenom

Atomi formiraju život, upravljaju životom, kraj života.

Sudbina je slučajnost.

Neki ljudi su sretni, neki nisu.

Živjeti znači pobijediti, dobiti, postati netko; umrijeti znači izgubiti, nestati, postati nitko.

Test Broj Dva, malo teži ovaj put: Sto mijenja stvarnost?

"Vrijeme", rekao sam. "I prostor."

Vrijeme je odgovor. Zašto kažeš prostor?

"Zato što je stvarnost drukčija na drugim mjestima"

Dobro! "Vrijeme" je odgovor, ali prostor je istina, isto tako. Već razumiješ! Razmišljaš kreativno.

Razumiješ li kreativnost?

"Da. Ništa ne postoji dok nije materijalno stvoreno, u prostoru i vremenu. Prije nego je stvoreno je nestvarno. Nakon stoje uništeno postaje nestvarno. Sve je stvoreno i sve je uništeno. Sve je pitanje vremena."

Što se nalazi izvan prostora?

"Ništa."

Što postoji nakon vremena?

"Ništa."

Tvoja majka će te naučiti hodati. Zašto ćeš uvijek prolaziti kroz vrata i nikada kroz zidove?

"Zidovi su ograničenja. Nitko ne hoda kroz zidove zato što su čvrsti, i ne mogu proći kroz čvrsto ako ga ne uništim. Mama i Tata ne hodaju kroz zidove, a oni su veliki i moćni. Nitko nije moćniji od ograničenja prostora i vremena, a najmanje ja."

Dobro. Sve ima svoja ograničenja. Postoje ograničenja izvora. Postoje ograničenja hrane, zraka, vode, zaklona, ideja. Što više koristiš, to manje ostaje drugima. Drugi su stariji i jači i mudriji od tebe, oni su bili prvi, oni imaju prednost. I zato se sjeti: Djeca se ne trebaju prečesto viđati, i ako se viđaju onda se ne smiju javljati. Djeca nikada ne smiju dosađivati odraslima.

Djeca ne razmišljaju, ili ako razmišljaju, njihovo razmišljanje je nespretni zakržljali promašaj kojeg njihov mozak pretvara u prazninu. Dijete ne može zamisliti ništa novo ili različito ili značajno.

Ostani na svom mjestu. Uvijek vodi računa. Što će reći ljudi? Nemoj nikoga uznemiravati jer si lomljiv kao i paukova mreža tako da te prve godine života čak i slabić može ubiti golim rukama.

Snaga je moć.

Ljutnja je jedino upozorenje koje ćeš ikada dobiti.

Strah nije obrana.

Test: Koji je jedini svijet koji je ikada bio ili će ikada biti?

"Svijet koji vidim vlastitim očima."

Odakle si?

"Dolazim od nikuda, idem nikamo. Tamo ne postoji svrha."

Dobro! Porijeklo je sreća. Tijelo je stroj; ugljik, vodik, kisik, radi na organsko gorivo. Tijelo kontrolira um, umje besciljna električna aktivnost kroz mozak.

Postoji jedna fizička stvarnost, ona ne zahtijeva tvoju suglasnost za svoje postojanje, i potpuno je odvojena od tvog uma ili od tvog života. Tako ti nemaš nikakav utjecaj na stvarnost ili materijalni svijet. Ne postoji tako nešto kao nematerijalni svijet.

Odbaci ove ideje i umrijet ćeš. Pitanja?

"Nauči me još više."

Svijet je imao manje problema prije no što si došao i ne treba ih još više. Nikoga nije briga tko si ili što misliš. Svaka važna ideja već je smišljena, svaka važna knjiga već je napisana, svaka lijepa slika naslikana, svako otkriće otkriveno, svaka pjesma otpjevana, film produciran, razgovor završen. Svaki važan život već je bio odživljen. Ti nisi važan i nikada nećeš biti.

Test: Koga je briga za tebe?

"Ja brinem za sebe!"

Pogrešno. Opet: Koga je briga za tebe?

"Nikoga nije briga za mene, i to je sebična zamisao da brinem za sebe. Postoje milijarde živih na ovoj planeti, ja sam došao bez poziva, drugi će mi dozvoliti da ostanem ako sam tih i poslušan i ako ne jedem puno. Ali najvažnije je da sam tih."

Ispravno. Svatko je odvojen od svih drugih. Sve znanje putuje u riječima i brojevima. Ne znaš ništa dok te netko ne nauči. Svatko tko je stariji ujedno je i pametniji od tebe. Svatko tko je veći ujedno je i moćniji.

Vrijednost dolazi u obliku loš-lošiji-najlošiji, dobar-bolji-najbolji. Postoji Ispravno i Pogrešno, postoji Dobro i Zlo. Dobro i Ispravno zaslužuju da žive, Zlo i Pogrešno zaslužuju smrt.

Ti ne živiš za sebe, živiš zato da bi ugađao drugima, da bi pomagao drugima.

Postoji puno nacija i jezika na svijetu. Ti si rođen u najboljoj naciji, njen jezik je najbolji jezik, njen politički sustav je najbolji sustav, njena vojska je najbolja vojska. Slušaj naredbe koje ti da tvoja zemlja, s bilo kojeg nivoa autoriteta, bori se i umri za svoju naciju, da bi ona ostala Broj Jedan.

Dobri dečki pobjeđuju, loši dečki gube.

"Ali svi umiru, čak i dobri ljudi gube, na kraju?"

Ako dobri ljudi umiru, onda idu u raj i onda su sretni.

"Ali raj ne može biti viđen očima, a ništa nije stvarno što se ne može vidjeti. Ti si rekao!"

Raj je laž, da bi se sakrilo da je umiranje gubitak. Vjeruj u laž.

Pravda je kada loš čovjek umre, tragedija je kada dobar čovjek umre, smrt je kraj života.

Sve nema odgovor. Svemir je nepoznat. Ništa što je važno nema smisla.

"Kako sve to može biti istina?"

Sve to jest istina. To je stvarnost.

"Naravno."

Niti deset sati na planeti, a već sam bio razoružan, rješenje za koje sam platio s tisuću života ležalo je zakopano ispod duboke olovne mase sigurnosti prihvaćanja onoga što svi znaju - život je slučajnost koja se događa prije nego izmaknemo i umremo.

Daleko ispod svjesne misli: Ono što svijet ne treba je još jedna budala. Zašto tako očajnički želim opet biti Joe Bubble-head, što uopće mogu dobiti od beskonačnog, hipnotičkog ono-što-vidiš uvjerenja, od neučenja svega stoje istina? Ras-tem kao i svako drugo dijete na ovoj planeti, gutam sve ono što svijet sugerira, i uskoro će biti prekasno za sjećanje. Da li se sjećam sada? Zašto sam uopće došao ovamo?

Bitka je završena. Dijete spava.

Četrdeset dva

Ono što si znao prije rođenja nije izgubljeno." Glas mu je bio nježan kao povjetarac na vrhu brežuljka. "To kriješ samo do onda dok ne prođeš na ispitima, dok ne dođe vrijeme da se sjetiš.

Ali, ako hoćeš, naći ćeš nekakav čudan smiješni način da to opet pronađeš."

Sjeo sam blizu njega na stijenu, brada mi je bila na koljenima, pokušavajući pročitati promjenu u njemu.

Gledao sam Dickiejeve oči, i onda, gotovo čitavu minutu, bez riječi sam razmišljao kako to da sam znao tako puno kada sam bio on. Bio sam bistro dijete, nema dvojbe, ali imao sam puno toga za naučiti, nisam bio tako bistar.

I onda sam konačno došao do puževog zaključka, napokon.

Dickie me isto tako gledao, uzvratilo je pogledom na moje zurenje bez treptaja, čitao mi je misli i najednom se, sasvim polako, u kutu usana nazreo najmanji osmjech.

"Čekaj da pogodim", rekao sam mu. "Znao si cijelo vrijeme? Htio si da se sjetim svega što sam znao, ne zbog tebe nego zbog sebe. Sve ove mjesece, svaki trenutak s tobom, bio je test."

Nije niti potvrdio a niti zanijekao.

"Pye?"

Nakon nekog vremena klimnuo je jednom, jedva mičući glavom.

"Donald Shimoda?"

Još jednom, jedva zamjetno.

"Galeb Jonathan."

Jedva primjetan osmjech je ostao, dok su mu oči bile bezizražajno prikovane na mojima.

Najednom u glavi mi se stvorila užasna misao, ali nisam se mogao uzdržati a da ne pitam.

"Dickie, da ti nisi kojim slučajem i Shepherd, također, nisi li ti napisao onu knjigu za mene da je potpišem, da je dobar plan zdravstvenog osiguranja isto što i novac u banci?"

Osmjech mu je postajao veći.

Uhvatio sam se rukama za kosu, ne znajući da li da se smijem ili da plačem. "Dijete, za Boga miloga! Kako si mogao? To je prijevara!"

Uživao je u prizoru, ta duša iza maske djeteta koje sam bio. "Kako može život prevariti nekoga tko ima moćne alate"? rekao je. "Kako život može dati neprecizne odgovore nekome tko je prošao testiranje? Stvar je u tome da se treba sjetiti!"

Trebao sam znati, mislio sam. Kada ću naučiti očekivati da će se dogoditi ono što ne mogu zamisliti?

"Ako si htio saznati što ja mislim da znam", rekao sam, "da li ti je ikada palo na pamet da si mogao jednostavno pitati?"

Podrugnuo mi se svojim osmjechom. "I ispuniti tvoju pristupnicu koja garantira da sam bezopasan u tri kopije, slušati te kako cenzuriraš svoje znanje tako da te ne bi krivo razumjeli i zabili se brzinom od sto pedeset kilometara na sat u zid? Ne treba nam tvoj oprez, Richarde, mi hoćemo tvoju istinu! Mi nećemo..."

"ZAŠTO? Ja nisam galeb brži-od-vjetra, nisam Spasilac svijeta, nisam multidimenzionalno živo-biće iz alternativne budućnosti koje

zna sve odgovore na svako ikada postavljeno pitanje! Zašto brineš o meni?"

"U čemu je tajna, Richarde? Nisi nekakav otpadnik na izgubljenoj planeti-otoku. Misliš da nemaš sreću sresti svoje druge živote, učiti s njima? Mi-Ti si mi"

Zastao je tražeći riječi koje bih mogao razumjeti. "Ti si odabrao nas za svoje učitelje? Mi smo odabrali tebe, isto tako. Tebi je stalo do toga što ćeš naučiti? I nama, jednako. Ti misliš da smo u tvom životu zato što nas voliš? Zar ne možeš razumjeti? I mi volimo tebe, isto!"

Upro sam se rukama o stijenu, držeći se. Zašto bi bilo tako teško znati, da oni koje volimo, isto tako vole i nas?

"Nikada nisi otišao, zar ne?" rekao sam napokon. "Promijenio si lice, ponekad bi postajao nevidljiv, ali cijelo vrijeme bio si tu. U najgore vrijeme, isto tako, razvod i bankrot i promašaj i smrt?"

"Naročito u najgore vrijeme."

Kako sam mogao biti tako slijep? Kroz najgore dane mog života uvijek je bio pokraj mene kao tiho osiguranje: Postoji razlog zbog kojega si odabrao ovo što se događa oko tebe. Drži se, Richarde, živi svoj način najbolje što znaš, izačas ćeš shvatiti zašto. Tko se usuđuje reći tako nešto, tko se usuđuje podsjetiti nas ako ne naš vlastiti učitelj u nama, neometan onim što se čini kao da je?

Nakon toliko mjeseci u kojima me testirao pitanjima, Dickieju nije ostalo ništa što bi mogao pitati. Moj ispit završio je u tišini, posljednja veza:

"Dickie", rekao sam, "ti si taj, zar ne? Ti si kapetan mog skrivenog unutarnjeg svemirskog broda, koji čeka da me odvede kući?"

Bio je to najbljeđi od svih osmjeha. "Pogrešno", prošaputao je. "Ti si kapetan."

-kraj -

Epilog

Posada koju imamo na našem unutrašnjem brodu su naši navigatori i topnici i štitonoše i savjetnici, i oni će ostati naši prijatelji do kraja života. Upoznajemo ih u trenutku kada smo spremni ili imamo potrebu ili smo radoznali, da dotaknemo trenutak kada se usuđujemo zamisliti njihovo postojanje i zamoliti za pomoć.

Sumnjam da je ovo posljednji put što ću vidjeti Galeba Jonathana ili Donalda Shimodu ili Pyea ili Shepherd, premda nemam pojma u

kom pravcu ih vodi sljedeći ispit, pola minute ili stotinu stoljeća od ovog trenutka, i neću pitati.

Siguran sam da ovo nije posljednji put što vidim Dickieja. Ovog trenutka on gleda van kroz moje oči, promatra svoju prošlost i svoju budućnost kako treperi u riječima ispisanim na ekranu prijenosnog kompjutora.

Mali čovjek koji je imao potrebu da zna sve što sam naučio našao je dom. Zatvorenik kojeg sam zatvorio sada živi tamo gdje ima pogled, visoko u mom duhu, kao fontana koja me zapljuskuje pitanjima:

Richarde, što ti misliš da jesi?

Što ćeš biti sljedeće?

Koje vrijednosti odabireš za zvijezde u koje ćeš gledati, a koje nećeš?

Što radiš ovdje Kapetane, što bi radije radio i zašto to sada ne radiš?

Pokaži mi kako si učio o ljubavi.

Čekali smo sve ove godine da pronađemo nekoga tko će nas razumjeti, nekoga tko će nas prihvatiti onakve kakvi jesmo, nekoga s čarobnjakovom snagom da otopi stijenu u sunčanu zraku, tko nam može donijeti sreću unatoč iskušenjima, tko se može suočiti s našim zmajevima u noći, tko nas može promijeniti u biće koje smo odabrali biti. Upravo jučer, otkrio sam daje taj magični Netko lice u ogledalu. To smo mi i naše vlastitom rukom napravljene maske.

Sve te godine, i konačno smo se sreli.

Zamisli.

Table of Contents

[Start](#)